

TARİHİ GERÇEKLER IŞIĞINDA
BELGELERLE

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

Biz doğrudan doğruya
milliyetperveriz ve
TÜRK MİLLİYETÇİSİYİZ

HAZIRLAYAN
YUSUF KOÇ - ALİ KOÇ

K. Atatürk

(Atatürk'ün S.D.V. Cilt: 1 Sayfa 114)

YAKUP ÇETİN

TARİHİ GERÇEKLER

TARİHİ GERÇEKLER IŞIĞINDA
BELGELERLE
MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

HAZIRLAYANLAR :
YUSUF KOÇ
ALİ KOÇ

KAMU BİRLİK HAREKETİ EĞİTİM YAYINLARI

ANKARA 2004

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

TARİHİ GERÇEKLER

Süleyman Koç'a Saygılarımızla...

**KAMU BİRLİK HAREKETİ
EĞİTİM KÜLTÜR VE SOSYAL YARDIMLAŞMA DERNEĞİ
GENEL MERKEZİ**

Tel : 0533. 558 31 20
Rüzgarlı Sokak Uçar 2 İşhanı 26/37
ULUS/ANKARA

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

ÖNSÖZ

Eseri büyük bir zevk ile okudum ve inceledim. Bu eser; TÜRK Milleti'nin senelerce hasret kaldığı gerçek ATATÜRKÇÜLÜK VE TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİNİ en iyi şekilde toplumun önüne sunan, günümüzde yok edilmeye çalışılan TÜRK Milliyetçiliği'nin, Atatürk'ün gözünden çizilmiş tablo olarak sunan; Atatürk'ün yalnızca Türkiye'yi değil, tüm TÜRK Dünyasına hangi açıdan ve hangi Ülkü ile baktığını en iyi şekilde ve gerçekçi olarak anlatan; "TÜRK" kelimesini kullanmaktan ısrarla kaçan "TÜRKÜM" demekten utanç duyan, Türkiye'de yaşayan, Türkiye'nin ve TÜRK'ün ekmeği ile büyüyen içimizdeki bazı kesim ve kişilere verilen uyarı; "TÜRK" kelimesini ve TÜRK Milliyetçiliği'ni kullanmamak için "Atatürk Milliyetçiliği" şeklinde yeni bir Milliyetçilik şekli yaratmak isteyenlere, "BEN TÜRK MİLLİYETÇİSİYİM" diye haykıran Atatürk'ün ağzından verilmiş en iyi bir mesaj olarak hazırlanmış bu eseri herkesin defaaten okuması gerektiğine inanıyorum.

Emeği geçenleri kutluyorum.

TÜRK; TÜRKÜ, •
TANRI TÜRKÜ KORUSUN

E. GENERAL VELİ KÜÇÜK

ÖNSÖZ

"Geçmişine kurşun sıkan, geleceğini topa tutar."

Tarih milletlerin mücadele alanıdır. Milletlerin hayatına da yön ve şekil veren liderlerdir. Milletine hizmet etme yolunda baş koymuş liderler vardır ki, tarihin derinliklerinde kaybolup gitmişlerdir. Bazı liderler de vardır ki, milletlerin hayatına her gün doğan güneş gibidir. Bu tür liderler tarihte nadir ve sayısı azdır. Tarih de nadir olan liderlerden birisi de, Mustafa Kemal Atatürk'tür. Askerliği, Devlet Adamlığı, İnkılapçılığı yanında, Eşsiz ve Büyük Bir Fikir Adamı olması sebebiyle, bütün bu özellikleri tarihte tek başına taşıyan Mustafa Kemal Atatürk; Dünya ve Türk Tarihinin Büyük Lideri ve Dava Adamı'dır.

Türk Adını, 1300 yıl sonra tekrar tarih sahnesine Türk Milleti ve Türk Devleti adıyla çıkararak; Bize Türklük şuurunu vererek bilinçlendiren ve Köklerimizle, Tarihimizle, Öz'ümüzle Buluşturan ve Barıştıran Mustafa Kemal Atatürk, Şahsındaki özellikleri ve bunların sebeplerini kendileri, şu cümleyle açıklamıştır. "Bana insanlar üstünde bir doğuş atfetmeye çalışmayınız. Doğuşumdaki tek fevkaladelik Türk olarak dünyaya gelmemdedir."

Mustafa Kemal Atatürk'ün, her kuşağa rehberlik edecek görüşlerinden, fikirlerinden ve yakın tarihimizin olaylarından hazırlanan kitabımız kaynaklara ve belgelere dayalı olarak, hiçbir yorum yapılmadan hazırlanmıştır.

Cumhuriyetimizin Kurucusu, Türk Tarihi'nin Büyük Lideri; Büyük Türk Milliyetçisi, Mustafa Kemal Atatürk'ün ve Büyük Türk Milleti'nin İsimsiz Kahramanlarının

Aziz Hatırasına.....

Saygı ve Minnetlerimizle,

YUSUF KOÇ- ALİ KOÇ

Araştırmalarımız devam etmekte olup, genişletilmiş II. Kitabımız "Atatürk" yakında yayınlanacaktır.

TARİHİ GERÇEKLER

EMEKLİ GENERAL - DEVLET ADAMI
VELİ KÜÇÜK

EMEKLİ SENATÖR - EMNİYET ESKİ GENEL MÜDÜRÜ
ÖMER NACİ BOZKURT

DEVLET ESKİ BAKANI - ESKİ MİLLETVEKİLİ
SADİ SOMUNCUOĞLU'NA

Bu Eserin Yayınlanmasında ki Maddi ve Manevi Katkılarından Dolayı
Teşekkür Ederiz.

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

**1924 YILINDA, ATATÜRK'ÜN EMRİYLE KURULAN
TÜRKİYAT ENSTİTÜSÜ'NÜN, ATATÜRK
TARAFINDAN
BELİRLENEN
BOZKURT'LU SEMBOLÜ**

Ord. Prof. Dr. Fuat Köprülü'nün Atatürk'e Türkiyat Enstitüsünün ambleminin nasıl olması gerektiğini sorduğu zaman Atatürk :

**" Fuat Bey!
KARLI TANRI DAĞLARI'NIN
önünde elinde meşale tutan bir
BOZKURT
olsun, bu meşale genç Türkiye
Cumhuriyeti'nin
ilminin ifadesi olsun. ERGENEKON'dan
çıkmamızda kılavuz olan
BOZKURT, TÜRKLÜĞÜN
Anadolu topraklarındaki yeni devletinin
kuruluşunu ifade etsin."**

(Prof. Dr. Osman Fikri Sertkaya, Atatürk ve Türk Dili Tebliği, s.1)

**Türkiye'nin her köşesinde ihtilâl ve inkılâb,
HAKİKİ TÜRKLÜĞE
kavuşma mücadelesi olmuştur.**

1937 (Aym Tarihi, Sayı:49, s.44, 1938)

TARİHİ GERÇEKLER

Kafasını ve vicdanını, en son terakki şuleleriyle güneşlendirmeye karar vermiş olan, bugünün Türk çocukları, biliyor ve bildirecektir ki; **onlar dört yüz çadırılı bir aşiretten değil, onbinlerce yıllık, arı, medeni, yüksek bir ırktan gelen, yüksek kabiliyetli bir millettir.**

(Atatürk'ün S.D.V, Cilt:II, s.308)

Türk milletinin oluşumunda etkili olduğu görülen doğal ve tarihi olgular şunlardır:

- a) Siyasal varlıkta birlik
- b) Dil birliği
- c) Yurt birliği
- d) Irk ve köken birliği**
- e) Tarihi yakınlık
- f) Ahlaki yakınlık

(Medeni Bilgiler ve M. Kemal Atatürk'ün El Yazıları s.32;455)

Bu memleket, dünyanın beklemediği, asla ümit etmediği bir müstesna mevcudiyetin yüksek tecellisine, yüksek sahne oldu. Bu sahne en aşağı, 7 bin senelik bir Türk beşiğidir. Beşik tabiatın rüzgarlarıyla sallandı; beşiğin içindeki çocuk, tabiatın yağmurlarıyla yıkandı, o çocuk tabiatın şimşeklerinden, yıldırımlarından, kasırgalarından evvela korkar gibi oldu; sonra onlara alıştı; onları, tabiatın babası tanıdı, onların oğlu oldu. Bir gün o tabiat çocuğu, tabiat oldu; şimşek, yıldırım, güneş oldu; Türk oldu. **TÜRK BUDUR: YILDIRIMDIR, KASIRGADIR, DÜNYAYI AYDINLATAN GÜNEŞTİR.**

(Türk'ün Tarifi (Hikmet Bayur'un verdiği vesika),; Hilmi Yücebaş, Atatürk'ün Nükteleri, Fıkraları, Hatıraları, s.4, 1963)

BENİM HAYATTA YEGANE FAHRİM, SERVETİM TÜRKLÜK'TEN BAŞKA BİRŞEY DEĞİLDİR.

Mahmut Esat Bozkurt, Yakınlarından Hatıralar, s.95)

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

Bir vakitler, Sovyet Rusya'nın kanlı, zalim işgalinden önce, Azerbaycan'ın istiklali dolayısıyla, Ankara'da Cebeci'de hazırlanan büyük bir binaya, Atatürk başta olmak üzere Büyük Millet Meclisindeki bütün milletvekilleri katılmış ve böylece elli bin kişilik bir halk toplanmıştı. **Dualar, tekbirler, sevinç sedaları ve sevinç gözyaşları arasında, ATATÜRK KENDİ ELİYLE, SEFARET BİNASINA TÜRK AZERBAJYCAN'IN BAYRAĞINI ÇEKMIŞTİ.**

(Fahrettin Erdoğan (I. Dönem Kars M.v.) Türk Elleriinde Hatıralarım. 1954, s.282)

Milletlerin siyasetinde ancak menfaatleri vardır. Kimsenin kimseye dost olmayacağını bilelim.

1933 (Kılıç Ali, Atatürk'ün Hususiyetleri, s.110)

1930 yılında Kırklareli Türk Ocağındaki konuşması :

"..... Ocakların siyasi ve milli birer kuruluş olduklarını söylemişim. Bu doğrudur. Türk Ocakları bir kültür etrafında teşekkül etmiştir. Bu itibarla Türk Ocakları bu ülküsünü gerçekleştirmek için; ilim, kültür ve sosyoloji alanında savaşmakla zorunludur. Benim "kültür"den anladığım, bir devleti meydana getiren toplumu, yani milleti düşünün bir millette kaç türlü hayat tasavvur edilebilir? Devlet hayatı, fikir hayatı, ekonomik hayat, yani ticari, zirai hayat değil mi? Her millet devlet hayatında, fikir hayatında birşeyler yapar. İşte bu üç hayatın toplamına kültür denir. Bizim devlet hayatımızda bilindiği gibi Osmanlı siyaseti, gayri mütecanis unsurlardan ve maddelerden meydana gelmişti. Bunlardan bir harita yapmak mümkün olmadığı için **OSMANLI SİYASETİ YERİNE YENİ BİR SİYASET ÇIKTI. O SİYASET, MİLLİ SİYASET, TÜRKÇÜLÜK SİYASETİDİR.** Bu siyaseti ilan edip yaygın hale getirmekle beraber, fikri, içtimal ve ekonomik hayatı da ilerletmek gereklidir. Bu üç şekil hayattaki gelişme dereceleri birleştiği zaman, ortaya o milletin kültürü çıkar. Bazıları kültürle medeniyeti ayıramazlar. Bilindiği üzere, her milletin kendine özgü bir karakteri vardır. Kültür bu özellik ve karakterle ifade edilir. Bence de en ilmi olanı kültür ile medeniyeti bir arada yürütmektir..."

(Kaynaklar, Atatürk'ün Yurt Gezileri, 1975, s. 232, 233; 21 Aralık 1930. Cumhuriyet Kırklareli İl Yıllığı, 1967. s. 193, 194 İst. 1968 Prof. Dr. Afet İnan, M. Kemal Atatürk'ten Yazdıklarım, s. 43, İst. 1971, Atatürk'ün El Yazısıyla Cumhuriyetin 50. Yılında Kırklareli, İst. 1973)

1935 yılında, Rus ihtilalinin yıl dönümünden birkaç gün önce uzun bir konuşma yapan Stalin, gizli niyetini açığa vuracak bir taşkınlık göstermiş, Türkiye, İran yakın ve Uzak Doğu memleketlerini " Rus Bölgesi " diye adlandırmıştı. Moskova'da ki Türk Büyükelçisinin durumu derhal Atatürk'e bildirmesi üzerine Ankara'da Sovyet Rusya Büyükelçisi Karahan'a: "**MOSKOVA'DA Kİ O HERİFE, KALİNİN MİDİR, STALİN MİDİR, NE ALLAH'IN BELASI İSE, O HERİFE SÖYLEYİN, BİZ TÜRK'LER ASIRLARCA RUSYA'NIN GÖBEĞİNDE RAKI İÇMİŞ MİLLETİZ, GEREKİRSE GENE DE İÇMESİNİ BİLİRİZ.**"

(İsmet Kür, Anılarıyla Atatürk, Kür Yay. Gerekirse gene de Rakımızı Rusya'nın göbeğinde içeriz .s. 45-47)

Biz ne Bolşevikiz, ne de Komünist; ne biri, ne diğeri olamayız. Çünkü, biz milliyetperver ve dinimize hürmetkarız. Hülasa, bizim şekl-i hükümetimiz tam bir demokrat hükümetidir. Ve lisanımızda bu hükümet "halk hükümeti" diye yadedilir.

Bu hükümet doğrudan doğruya milletin arzularını tatmine hizmet eder. Millet ve memleketin idaresine bizzat sahiptir. Bu itibarla kendi mukadderatını kendisi tayin eder. İdari Teşkilatlarımızın hepsinde tatbik edilecek olan usul de budur.

(Atatürk'ün SDV, Cilt:III, s.72)

"... ŞURASI UNUTULMAMALIDIR Kİ, TÜRK ALEMİNİN EN BÜYÜK DÜŞMANI KOMÜNİSTLİKTİR. BAŞI HER GÖRÜLDÜĞÜ YERDE EZİLMELİ!

(6 Ağustos 1929 Eskişehir Garında söylenmiştir. 7 Ağustos 1929 Eskişehir Sakarya Gazetesi, Hasan Fahri, Atatürk bir Antikomünistti,s.1)

17 Şubat 1931... belediyeden Türk Ocağına geçti. Salonu Adanalı aydınlar ve gençler doldurmuşlardı. Ocak Başkanı çalışmalar konusunda bilgi verdi. Bir

köyde okul ve dispanser açmışlardı. Atatürk:

Okul ve hastaneyi devlet yapsın. Sizin asıl göreviniz vatandaşları kültürle beslemektir. Çoğu vatandaşlar Türkçe konuşmuyor. Bunlara Türkçeyi öğretmek gerek dedi. Sonra uzun bir konuşma yaptı. Sözlerini şu cümlelerle tamamladı:

MEMLEKETİN GENÇLİĞİ İLE ÖĞRETMENLERİ İLE KARŞI KARŞIYA BULUNUYORUZ. ÖĞRETMENLER BİR GÖRÜŞLE MEMUR SAYILDIKLARI İÇİN SİYASETLE UĞRAŞAMAZLAR DİYE PRENSİP İFADE OLUNUR. BU İTİBARLA BÜTÜN DEVLET MEMURLARI SİYASETLE UĞRAŞAMAZ. YANİ MEMUR VE ÖĞRETMENLERİN GÖREVLERİ O KADAR ÇOK VE ÖNEMLİDİR Kİ BÜTÜN HAYAT VE ZAMANLARINI BUNA AYIRSAKLAR ANCAK RESMİ GÖREVLERİNİ YERİNE GETİRMİŞ OLURLAR.

(Atatürk'ün Yurt Gezileri, Hazırlayan Mehmet Önder, İş Bankası Yayınları, Ankara, 1975 s.15)

(29 Ekim 1930'da Ankara Türk Ocağı'nda)

Cumhuriyet'in İlanı Yıldönümü Balosu'nda Amerikalı gazeteci Miss Ring'e, ilerici, akılcı atılımlar ve çağdaş medeniyeti benimsetici davranışlar, ilim ve tekniği geliştirme çabaları yanında, (kendine, öz varlığına, milli kültürüne dönüş ve milli benliğini tanıyış) hakkında söylediği sözler çok dikkat çekicidir: **"TÜRKİYE BİR MAYMUN DEĞİLDİR. HİÇBİR MİLLETİ TAKLİT ETMEYECEKTİR. TÜRKİYE NE AMERİKANLAŞACAK NE BATILILAŞACAKTIR. O SADECE ÖZLEŞECEKTİR"** Böylece, milli benlik, milli şuur, milli tarih ve kısaca milli kültürü benimseyişi ne kadar içtenlikle hatırlatmış oluyor. Bu sözler O'nun 1921 yılındaki sözleri ile aynı yakınlıktadır. **"Biz Türk'üz. Tam manasıyla Türk'üz. İşte o kadar. Bize iyi müslüman olmak kafidir. Asya için ve Avrupa için bizim kanunumuz aynıdır. Dostlara sahip bulunmak, istiklali tamımızı muhafaza etmek, HERŞEYİ TÜRK CEPHESİNDE MÜTALAA ETMEK."**

(Hikmet Tanyu: Atatürk ve Türk Milliyetçiliği s.181)

TARİHİ GERÇEKLER

M.Kemal Atatürk aralarında Selim Sırrı'nın da bulunduğu bir gurubla 1923 yılında İstanbul'da "Türk İzci Ocağı" nı kurar. Türk İzci Ocağı'nın kendisine yapılan BAŞBUĞ'luk teklifini aşağıdaki telgrafla kabul eder:

"Vatana yüksek seciyeli ve metin ruhlu gençler yetişmesini temenni eylediğim İstanbul Türk İzci Ocağı'nın BAŞBUĞ'luk teklifini büyük bir hissi iftiharla kabul ediyorum.Genç arkadaşlarıma teşekkür ve selamının tebliğini rica ederim"

T.B.M.M. Reisi
Başkumandan M.Kemal

(Gökhan Uzgören, İzcilik Tarihi, s.68)

Atatürk Adana Türk Ocağı defterine de daha 1923 yılında şunları yazmıştı:

"Türk Ocağı, Türklük güneşinin ocağıdır. Asırlarca bunu söndürmek için çalıştılar. Bu ocak hepimizi aydınlattı."

(Hikmet Tanyu: Atatürk ve Türk Milliyetçiliği s.191)

Az zamanda çok ve büyük işler yaptık. Bu işlerin en büyüğü, temeli, **Türk Kahramanlığı ve Yüksek Türk Kültürü olan Türkiye Cumhuriyeti'dir.**

Bundaki muvaffakiyeti Türk Milletinin ve O'nun Değerli Ordusunun bir ve beraber olarak azimkârane yürümesine borçluyuz.

(Atatürk'ün SDV, cilt II s.321)

Dünyada spor hayatı spor alemi çok mühimdir. Bu kadar mühim olan spor hayatı bizim için daha mühimdir. Çünkü **İrk meselesidir. İrkin düzelmesi ve gelişmesi meselesidir.**

(Atatürk'ün SDV ,cilt: II s: 261)

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

Mimar Koca Sinan'ın eserlerinin en kesif bulunduğu İstanbul'da ve son şaheserinin yapıldığı Edirne'de, O'na bir anıt dikilmelidir. Ancak, **Cumhuriyetimizin başkenti Ankara'da da bütün Türk Büyüklerinin heykelleri ve anıtlarının dikilmesi, gelecek nesillere örnek olmaları bakımından lazımdır.**

1935 (Afet İnan, Mimar Koca Sinan, s.67)

Bundan sonra **Türk Irkı**, kadınlarını, erkeklerinin yapmaya mecbur olduğu askerlik vazifesi dahil, bütün hizmetlere ortak ederse, Etilerde, İskitlerde, Amazonlarda olduğu gibi kendi ırkından başkalarının hiçbir yardımına muhtaç olmaksızın büyük milli ülkülerine başlı başına ve müstakil olarak yürümek kabiliyetini kazanabilir.

(Perihan Naci Eldeniz T.T.K. Belleten, Cilt:XX, Sayı: 80, 1956.s.741)

1937 yılı Eylül ayında Atatürk'ün İnönü'yü yanından uzaklaştırma olayı :

İsmet Paşa'nın Kudüs'lü enişesi Abdürrezzak, uzun seneler yahudilerle iç içe yaşaması nedeniyle ticari hayatı çok iyi bilmektedir. Zaman içerisinde devir bu devirdir ihtirasına kapılan enişe, Bomonti bira fabrikasının imtiyaz süresinin uzatılmasını kayınbiraderi olan Başbakan İnönü'den talep ederken, Atatürk'ün kurduğu Ankara Gazi Orman Çiftliği Bira Fabrikası'nın gelişmesini engellemek istemekteydi. İstanbul Bomonti'nin imtiyaz haklarının uzatılmasını İnönü'den ısrarla isteyen Abdürrezzak'ın bu tutumu karşısında, Atatürk Danimarkalı uzmanlara çiftlik birasını incelettirir. Uzmanlar, çiftlik birası fiçılarla Haydarpaşa Gar'ına ulaştırılırsa Bomonti'yle rekabet yapabilir raporu vermişlerdi. Buna rağmen Kudüs'lü enişe Abdürrezzak'ın baskısıyla Bomonti'nin imtiyazı uzatılıp, Çiftlik bira fabrikası dönemin Tarım Bakanı Şakir Kesebir tarafından genişletilmeyince, gelişen şartlar Başbakan'ın aile yakınlarının himaye edildiği düşüncesiyle, Atatürk'le İnönü'nün arasını açmaya yeterli olmuştu. Tabii ki daha önce nükseden Niyon ve Hatay meselelerindeki anlaşmazlıkların, bu son tartışmaya etken olduğu kaçınılmaz durumlardır.

Olumsuz gelişmeler üzerine sık sık Orman Çiftliği'ne giden Atatürk, yetiştirmekte olan ağaçların bakımsız ve kurumakta olduğunu görünce, bu hususların değerlendirilmesini yapmak üzere Bakanlar Kurulunu Çankaya

sofrasında toplar. Bira fabrikasının genişletilmeyişi ve ağaçların bakımsız kalması sebeplerinin hesabını, Tarım Bakanı Şakir Kesebir'den sorarken, konuya müdahale eden İnönü, Atatürk'e kendinden hiç beklenmeyen oldukça sert bir ifadeyle:

"Bunun sebebini adamlarınıza sorunuz.

İnönü Atatürk'ün konuşmasına fırsat vermeden bir çıkış daha yaparak:

Ne oldu Paşam size? Aramıza kara Tahsinler mi girdi ? Önceden böyle değildiniz. Artık emirleri hep sofradan mı alacağız?

Atatürk sessiz bir şekilde İnönü'ye bakmaktaydı. Sinirlerine hakim olmayan İnönü, daha da ileriye giderek:

BU MEMLEKET DAHA NE KADAR SARHOŞ SOFRALARINDAN İDARE EDİLECEK; DEYİNCE...

ATATÜRK'DE İNÖNÜ'YE CEVABEN:

SENİ BU MEVKİLERE GETİRENİN DE SARHOŞ OLDUĞUNU UNUTUYORSUN DEYİP; ÇANKAYA SOFRASINDAKİ TOPLANTIYI DAĞITIR.

(İsmet Bozdağ, Bitmeyen Kavga s.101-102-103)

Atatürk geç de olsa, İnönü hakkında yanlışlarından arınırcasına, Ali Fuat Paşa'ya şunları söylemekteydi:

"Hangi görevi verdik de bizler yardım etmeden başarmıştır. Kütahya Muharebelerinde de böyle olmadı mı?

Lozan'da böyle olmamış mıdır? Demekteydi"

(Falih Rıfkı Atay, Çankaya, s.498)

İSMET İNÖNÜ ATATÜRK'ÜN ÖLÜMÜNDEN SONRA BÜTÜN RESMİ DAİRELERDEN ATATÜRK'ÜN RESİMLERİNİ İNDİRTMİŞ, PARA VE PULLARDAN ATATÜRK'ÜN RESMİNİ KARDIRTMIŞTIR. PARA VE PULLARA KENDİ RESMİNİ BASTIRTIP RESMİ DAİRELERE DE KENDİ RESMİNİ ASTIRTMIŞTIR. ANITKABİR'E KISITLI ÖDENEK VEREREK ANITKABİR'İN İNŞAATINI GECİKTİRMİŞ VE 1938-1950 YILLARI ARASINDA BİR TEK DAHİ ATATÜRK HEYKELİ DİKİLMEMİŞTİR.

(Süleyman Yeşilyurt, Atatürk-İnönü Kavgası, s. 213-214)

ATATÜRK ve KIBRIS

Güneyde askeri bir tatbikatı izleyen ATATÜRK, etrafında bulunan subaylara; " Türkiye'nin yeniden işgal edildiğini ve Türk kuvvetlerinin sadece bu bölgede mukavemet ettiğini farz edelim. İkmal yollarımız ve imkanlarımız nelerdir?" sorusunu sorar. Subaylar birçok görüş ve düşünce ileri sürerler. ATATÜRK hepsini sabırla dinler, sonra elini haritaya uzatır ve Kıbrıs'ı işaret ederek:

"EFENDİLER ! KIBRIS DÜŞMANIN ELİNDE BULUNDUĞU SÜRECE BU BÖLGENİN İKMAL YOLLARI TIKANMIŞTIR. KIBRIS'A DİKKAT EDİNİZ. BU ADA BİZİM İÇİN ÇOK ÖNEMLİDİR."

İstanbul Emekli Vali Muavini Şevket Yurdakul, Prof. Manizade'nin "Kıbrıs Dün-Bugün-Yarın" adlı kitabının 19-23 sayfalarında yayımlanan anılarında, Kıbrıs'tan Türkiye'ye göçün durdurulması için ATATÜRK'ün bizzat direktif verdiğini, Türkiye'de ilk kez kurulan Kıbrıs Türk Talebe Birliği'nin ATATÜRK'ün himayelerinde çalıştığını, ATATÜRK'ün emirleriyle, Kıbrıslıların bütün fakültelere kabul edildiği anlaşılmaktadır.

(Dr.E.Tuğğ. Erdal Yurdakul Kıbrıs Türkleri ve Atatürk İnkılaplarının Kıbrısta Uygulanması s.7)

Hatay'ın Anavatana katılmasına yakın günlerde Saffet Engin ATATÜRK'E Kıbrıs'ın geleceğinin ne olacağını sorması üzerine:

Büyük Kurtarıcı, Saffet Engin'in gözüne dikkatle baktıktan sonra, onun

buğulanan gözleri önünde bir baba şefkati ile düşüncelerini açıklamış, Saf-fet Engin'in omzuna parmaklarının ucu ile hafifçe dokunarak: " O'NUN DA SIRASI GELECEK SAFFET BEY. " demiştir.

(Dr.E.Tuğğ. Erdal Yurdakul Kıbrıs Türkleri ve Atatürk İnkılaplarının Kıbrısta Uygulanması Sayfa:7)

Kıbrıs'ta Türk Dili sönmemelidir.

(Dr.E.Tuğğ.Erdal Yurdakul Kıbrıs Türkleri ve Atatürk İnkılaplarının Kıbrıs'ta Uygulanması S 61)

" KIBRIS'TA TÜRK'ÜN SESİ SÖNMESİN. KIBRIS TÜRK BASININA MADDİ YARDIM YAPINIZ...."

(Dr.E.Tuğğ. Erdal Yurdakul Kıbrıs Türkleri ve Atatürk İnkılaplarının Kıbrısta Uygulanması Sayfa:7)

KIBRIS TÜRK KOKUYOR

Bunu bizzat Şükrü Kaya'dan dinledik.

Atatürk Anadolu'nun cenup kıyılarını takiben Ege vapuruyla Mersine gitmiştir ve Akdenizde ve Adalar denizinde bir cevelân yapılmaktadır.

Dahiliye Vekili Şükrü Kaya'dır. Bilindiği gibi Şükrü Kaya 12 adalı ve İstanköylüdür. Atatürk'ün yakını olmak itibariyle kendisine sık 12 adaların boş yere kaybedilmiş bulunduğundan ve bilhassa İstanköy'ün güzelliklerinden bahsetmektedir.

O seyahatte Şükrü Kaya da Atatürk'e refakat edenler arasındadır.

Sabahın pek erken bir saati olmasına rağmen, yaver Şükrü Kaya'nın kamasına gelir ve kendisini Atatürk'ün, kaptan köprüsüne emrettiğini bildirir.

Şükrü Kaya alelacele giyinip kaptan köprüsüne çıktığı zaman Atatürk'ü büyük bir gemici dürbününün gerisinde İstanköy'ü seyrederken bulur.

Atatürk şehri iyi görebilmek için gemiyi âdeta sahile yanaşacakmış gibi seyrettirmekte ve Yunan karasularına girmiş bulunmaktadır.

Şükrü Kaya'nın vatani karşısında heyecanı bir daha coşar ve Atatürk'e:

İşte şurası babamın portakal bahçesiydi...

Şurada müftünün evi vardı...

İşte şehrin camisi..

İşte çarşısı...Diye anlatmağa başlar..
Tam bu sırada Atatürk:

Dinle Şükrü, der, ben elinde belki yüzlerce pafta ve harita eskitmiş bir askerim. Öyle sanırdım ki harita üzerinden dünyayı gözümle görmüş gibi tanırım. Fakat haklıymışsın. İnsan görmedikçe hüküm vermemeli.. Hakikaten 12 adalara çok yazık olmuş.. Ne 12 adaları ne de yine böyle pek yakından biraz evvel seyrettiğim Türk Kıbrısı yabancı ellere kaptırmamalıymışız. Bu güzel adalar dış manzaralarıyla bile bak buram buram Türk kokuyorlar.

(Hikmet Bil, Atatürk'ün Sofrası, s.65-66)

Atatürk'ün yıllar önceden ayrılıkçı ve bölücü örgütleri görmesi ve pkk gerçeği.

Milliyetin çok açık vasıflarından biri dildir. Türk milletindenim diyen insan herşeyden önce ve behemal Türkçe konuşmalıdır. Türkçe konuşmayan bir insan, Türk toplumuna mensup olduğunu iddia ederse buna inanmak doğru olmaz. Halbuki Adana'da Türkçe konuşmayan 20 binden fazla vatandaş vardır. Eğer Türk Ocağı buna müsamaha gösterirse, gençler ve siyasi içtimai bütün Türk kuruluşları bu durum karşısında duygusuz kalırlarsa en aşağı yüzyıldan beri devam edegelen bu durum daha yüzlerce yıl devam edebilir! Bunun neticesi ne olur? Herhangi bir felaket gününde bu insanlar başka dille konuşan insanlarla el ele vererek aleyhimizde hareket edebilirler.

(Atatürk' ün Yurt Gezileri, M. Önder, İş Bankası Yayınları, s.19 Ankara 1975; 19 Şubat 1931 Cumhuriyet Gazetesi)

Asla şüphem yoktur ki; Türklüğün unutulmuş büyük medeni vasfı ve büyük medeni kabiliyeti, bundan sonraki inkişafı ile, atının yüksek medeniyet ufkunda yeni bir güneş gibi doğacaktır.

10. Yıl Nutku (Atatürk' ün SDV Cilt:II s.321)

TARİHİ GERÇEKLER

Bir de şunu iyi bilmek lazımdır ki, kadim etlerimiz, Atalarımız, bugünkü yurdumuzun ilk ve otokton sakini ve sahibi olmuşlardır. Burasını binlerce yıl evvel ana yurdun yerine öz yurt yapmışlardır. **Türklüğün merkezini Altaylardan, Anadolu-Trakya'ya getirmişlerdir. Türk Cumhuriyeti'nin sarsılmaz temelleri bu öz yurdun çökmez kayalarındadır.**

Bu mukaddes yurdun öz varisi Türkiye Cumhuriyeti'nin yılmaz harisi o **büyük, yüksek, ASİL TÜRK KAVMİNİN** bugünkü genç ve dinç çocuklarıdır; biziz.

Hakimiyet-i Milliye, 2.1.1933 (Atatürk'ün SDV, cilt:II, s. 308)

Türkiye de Bolşeviklik olmayacaktır. Çünkü, Türk Hükümeti'nin ilk gayesi halka hürriyet ve saadet vermek, askerlerimize olduğu kadar, sivil halkımıza da iyi bakmaktır.

(Atatürk'ün SDV , Cilt:III, s.130)

Asyanın göbeğinden tamamen kaynakayan **Türkler soyundan ırkdaşlar** buraya gelerek memleketi, hayatı sabıka ve asliyesine iade ettiler. Memleket en nihayet yine sahibi aslilerinin elinde tekerrür etti.

(Atatürk'ün SDV , Cilt:II, s.130)

Türklük esastır. Bu mevcudiyeti, tarih içinde araştırmak, birbirini izleyen bir tarih zinciri içinde tespit edilecek Türk medeniyeti ile övünmek yerinde olur. Fakat, bu övünmeye layık olmak için bugün çalışmak lazımdır. Her sahada, bilhassa medeniyet alemine eser vermek için çalışkan olmayı hedef tutmalıdır.

1934 (Afet İnan, Atatürk hakkında H.B., s.304; Afet İnan, Kemal Atatürk'ün Anarken, 1954, s.187, Atatürkçülük, Genelkurmay Basımevi, s.15)

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

Amerikalı General McArthur'la 1933 yılında Ankara'da yaptığı görüşme esnasında :

ALLAH NASİP EDER,
ÖMRÜM VEFA EDERSE
MUSUL, KERKÜK
VE
ADALARI GERİ ALACAĞIM.
SELANİK'DE DAHİL
BATI TRAKYA'YI TÜRKİYE
HUDUTLARI İÇİNE KATAÇAĞIM !

(1-Türk Silahlı Kuvvetler Dergisi, Temmuz 1992, Sayı 333, s.26
2-Ahmet Kabaklı, Temellerin Duruşması, s.52
3-Sadi Somuncuoğlu, Avrupa Birliği Uyum Paketlerinden Federasyona, s.155;
4-General Mc.Arthur Hatıratlar, s.152)

Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Türkiye halkına Türk milleti denir.

1930 (Afet İnan, M.B. ve M.K. Atatürk'ün El Yazıları, s.28)

**MUHTAÇ OLDUĞUN KUDRET, DAMARLARINDAKİ ASİL
KANDA MEVCUTTUR.!**

1927 (Nutuk II. S. 893)

Türkler demokrat, hür ve mesul vatandaşlardır. Türk Cumhuriyetinin kurucuları ve sahipleri bizzat kendileridir.

1930 (Afet İnan, M.B. ve M.K. Atatürk'ün El Yazıları, s.465)

30 Ağustos 1922 Zaferinden sonra Fransız Le Figaro gazetesine:

**" AVRUPA'DA, İSTANBUL VE MERİÇ'E KADAR TRAKYA,
ASYA'DA ANADOLU, MUSUL ARAZİSİ VE IRAK'IN KUZEYİ...
ARKADA KALAN VE SİRF TÜRK OLAN HER YERİ İSTERİZ.
BUNLARI KURTARMAYA AZMETTİK VE KURTARACAĞIZ."**

(Atatürk'ün S.D.V. Cilt : III, s.67-68)

Bizim uygun ve tatbik kabiliyeti gördüğümüz siyasi meslek, milli siya-
settir. Dünyanın bugünkü genel şartları ve asırların akıllarda ve karakterlerde topladığı hakikatler karşısında hayale kapılmak kadar büyük hata olmaz. Tarihin ifadesi budur; ilmin, aklın, mantığın ifadesi böyledir.

Miletimizin kuvvetli, mesut ve müstekar yaşayabilmesi için, devletin tamamıyla milli bir siyaset takip etmesi ve bu siyasetin iç teşkilatımıza tamamıyla uygun olması ve ona dayanması lazımdır.

Milli siyaset dediğim zaman, kastettiğim mana şudur; milli sınırlarımız için-

TARİHİ GERÇEKLER

de herşeyden önce kendi kuvvetimize dayanarak varlığımızı koruyup memleketin gerçek saadet ve imarına çalışmak. Gelişi güzel aşırı emeller peşinde milleti oyalayıp zarara sokmamak. Medeni dünyadan, medeni ve insani muamele ve karşılıklı dostluk beklemek.

(Nutuk Cilt:II, s. 436-437)

Bizim şimdiye kadar doğru bir milli tarihe sahip olamayışımızın sebebi, tarihlerin hakiki vesikalara dayanmaktan ziyade ya birtakım meddahların veya bir takım bedbahtların hakikat ve mantıktan ari sözlerinden başka kaynak bulamamak bedbahlığıdır.

(Mustafa Baydar: Atatürk diyor ki s.34)

İngiliz ataşemiliteri Kolonel Ros'un bir sorusuna karşılık olarak söylemiştir:

Anasının ve babasının asilliğiyle iftihar eden Teodoz, İtalya yarım adasına inmek isteyen Türk Atilla'ya barış görüşmesinden önce sormuş:

" Siz hangi asil ailedensiniz?" Atilla'da ona cevap vermiş: "**Ben asil bir milletin evladıyım!**" İşte benim cevabım da size budur!

(Utkan Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, s.166)

Dünyanın bize hürmet göstermesini istiyorsak evvela **bizim kendi benliğimize ve milliyetimize** bu hürmeti hissene, fikren, fiilen, bütün iş ve hareketlerimizle gösterebiliriz; bilelim ki milli benliğini bulmayan milletler başka milletlerin avıdır.

1923 (Atatürk'ün S.D.V. Cilt:II. s.147)

Yüzyıllardan beri Türkiye'yi yönetenler, çok şeyler düşünmüşler ama; yalnız bir şey düşünmemişlerdir: Türkiye'yi. Bu düşüncesizlik yüzünden, Türk Yurdu'nun, Türk Milleti'nin uğradığı zararları ancak tek bir davranışla kapatabiliriz:

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

TÜRKİYE'DE TÜRK'TEN BAŞKA BİR ŞEY DÜŞÜNMEMEK! Ancak bu davranışladır ki her türlü esenlik ve mutluluk ereklerine ulaşabiliriz.

(Behçet Kemal Çağlar, Atatürk'ün Söylevleri, TDK, s.137)

Sarayların içinde Türk'ten gayri unsurlara dayanarak, düşmanlarla itifak ederek Anadolu'nun, Türklüğün aleyhine yürüyen çürümüş gölge adamlarının Türk vatanından kovulması, düşmanların denize dökülmesinden daha kurtarıcı bir harekettir.

(1924 Atatürk'ün S.D.V. Cilt:II s.186)

Associated Press muhabinine Ankara'da demeci:

TÜRKİYE TÜRKLERİNDİR; İŞTE MİLLİYETPERVERLERİN PRENSİBİ BUDUR.

(Atatürk'ün S.D.V. Cilt:III s.38)

Esas Türk Milletinin haysiyetli ve şerefli bir millet olarak yaşamasıdır. Bu esas, ancak tam bağımsızlığa sahip olmakla temin olunabilir. Ne kadar zengin ve refaha kavuşturulmuş olursa olsun bağımsızlıktan mahrum bir millet, medeni insanlık karşısında uşak olmak mevkiinden yüksek bir muameleye layık olmaz.

Yabancı bir devletin himaye ve desteğini kabul etmek, insanlık özelliklerinden mahrumiyeti, beceriksizlik ve miskinliği itiraftan başka bir şey değildir. Gerçekten bu aşağı dereceye düşmemiş olanların isteyerek başlarına bir yabancı efendi getirmelerine asla ihtimal verilemez. Halbuki Türk'ün haysiyet ve izzet-i nefis ve kabiliyeti çok yüksek ve büyüktür. Böyle bir millet, esir yaşamaktansa yok olsun daha iyidir. Bundan ötürü **YA BAĞIMSIZLIK YA ÖLÜM!...**

1919 (Nutuk cilt: I.s.13)

Büyük devletler kuran ecdadımız büyük ve şümüllü medeniyetlere de sahip

olmuştur. Bunu aramak, tetkik etmek, **Türklüğü cihana bildirmek bizler için bir borçtur.**

(Afet İnan, Atatürk Hakkında Hatıra ve Belgeler, s.297, Atatürkçülük, Cilt : II, s.162)

Türk yenildi derlerse inanmayınız, yenilen kumandandır.

(Atatürk'ün İhtilali, Mahmut Esat Bozkurt s.113)

Diyarbakır'lı, Van'lı, Erzurum'lu, Trabzon'lu, İstanbul'lu, Trakya'lı ve Makedonya'lı hep bir ırkın evlatları, hep aynı cevherin damarlarıdır.

1932(Kadri Kernal Kop, Atatürk Diyarbakır'da s.4)

İstanbul'da çıkan bir gazeteyi Kaşgar'da ki Türk de anlayacaktır.

(Hikmet Tanyu, Atatürk ve Türk Milliyetçiliği s. 82)

MASONLAR, YAHUDİLER VE ATATÜRK

(İbrahim Arvasi'nin yaşadığı olaylar)

...Hatıratım sona yaklaşırken memleketimizde locaları bulunan Masonlardan biraz bahsetmek isterim. Masonların İstanbul, İzmir, Adana ve Ankara'da birçok locaları vardır. **Mustafa Kemal Paşa'nın sevmediği iki zümre vardı. Birincisi; DÖNMELER, ikincisi; MASONLAR'DI.** Birgün eski Adliye Vekili Mahmut Esat Bozkurt'u çağırdı, kendisine Masonların taksimat, teşkilat ve ahvalini bildirir bir kitap verdi. Bunu güzelce mütalaa et, bir takrirle Halk Partisi Grup Başkanlığına ver, grupta bunlara şiddetli bir hücum yap ve grupca kapanmasına delalet et seninde bu işte büyük şeref payın olacaktır, dedi. Grup günü Mahmut Esat Bozkurt riyaset makamına bir takrir verdi ve takririn okun-

masını reisten rica etti. Katip takriri okudu. Grup dinledi. Hülasası şöyle idi:

Bizim Eba ancet gelen Atalarımızın mensubu bulunduğu tarikatları kapattık. **Masonlukta kökü dışarda bir Yahudi tarikatından başka bir şey değildir.** Memleketimizde bunun ne işi vardır?

Bunu da grup kararıyla kapatalım.

Ve söz istedi, kürsüye gelerek takririni gayet veciz olarak izah etti.

Meclisteki Masonları bir telaş aldı.

Hele sözcüleri Şükrü Kaya' yı görseydiniz, başından süt dökülmüş kediye benziyordu. Meşhur Hatip Mahmut Esat Bey'e söz yetiştirebilir mi idi ? Şükrü Kaya Masonluğun bir hayır (!) müessesesi olduğunu kürsüden söylediği zaman grubun hemen bütün azası yüzüne haykırdılar.

Hayır eserleri dediğiniz nedir? birisini gösterebilir misiniz? Yalan söylüyorsunuz in aşağı, dediler.

Mahmut Esat ise, Masonluğun kökü dışarıda, gizli, memleket ve millet için muzur bir tarikat olduğunu ve her yerde umumi reisleri yani meşrik-i azamlarının YAHUDİ olduklarını bir çok vesikalarla ispat etti.

Şükrü Kaya, Kazım Özalp, Mazhar Germen son çareyi Katib-i Umumi Recep Peker'e iltica etmekte buldular.

Ve salonda oturan Recep Peker 'in etrafını sararak yalvarmaya başladılar.

Gruptaki hava çok elektrikli idi.

Heyecan son haddini bulmuş, her tarafta **KAPATALIM!** sesleri yükseliyordu.

O esnada, Recep Peker söz istedi ve kürsüye gelerek :

Arkadaşlar, çok mühim bir işin üstündeyiz, müsaade buyurun, bu işi bir defa da devlet reisine götürelim, onun da reyini alalım, gelecek hafta bugün tekrar huzurunza getireceğim dedi.

Bu söz, grubun tasvibine mazhar oldu ve mesele gelecek haftaya kaldı. Bir hafta sonra olsun, biz herhalde bütün locaları kapatırız, dediler. Ertesi gün Recep

Peker geldi ve kürsüye çıkarak şu müjdeyi verdi.

Arkadaşlar; bugünden itibaren Türkiye'de Masonluk kalmamıştır ve bütün localar kapanmıştır.

Salonda bir kıyamettir koştular, alkışlar, bağırmlar ve **KAHROLSUN YAHUDİ UŞAKLARI !** Sesleri tavanları çınlatıyordu.

Şükrü Kaya ve arkadaşları ortadan sırta kadem basmışlardı.

Grup dağıldıktan sonra doktor Mim Kemal'i öne katarak meclisteki Masonlar toplu olarak Reiscumhur'a gitmişlerdi. Mim Kemal, Reiscumhur'a hitaben:

Efendim, biz zaten maiyet-i devletinizdeyiz, fakat siz meşrik-i azamımız olursanız, biz pervane gibi etrafınızda dönüp dolaşırız , demiş. Reiscumhur:

-Peki, bir şey soracağım, bana cevap verinizde, sonra ...Siz Avrupa'da hangi locaya bağlısınız ve medbuunuzun ismi nedir?

-Biz Cenova'ya tabiiiz ve reisimiz de BARCA MİŞON cenaplarıdır, demişler.

Bunun üzerine küplere binen Mustafa Kemal Paşa, onlara hitaben;

-HAYDİ DEFOLUN BURADAN! CEHENNEM OLUN GİDİN, YAHUDİ UŞAKLARI! BENİM MİLLETİM BANA KAHRAMAN SIFATINI VERDİ, BEN SİZİN GİBİ BİR ÇİFT YAHUDİYE UŞAK MI OLACAĞIM? BU GECE SABAH KADAR TÜRKİYE'DEKİ BÜTÜN LOCALARINIZI KAPATMADIĞINIZ TAKDİRDE, YARIN TEŞKİL EDECEĞİM DİVAN-I HARBİ ÖRFİ'YE HEPİNİZİ VERİR VE ASTIRIRIM. HAYDİ DEFOLUN KARŞIMDAN!

Diyerek, onları kovmuş, onlar da yıldırım telgraf ve telefonlarla vaziyeti İstanbul, İzmir ve Adana'ya bildirdiler ve sabah olmadan hepsinin kapanma kararlarını getirip henüz sofrasından kalkmayan Reiscumhur 'a verdiler ve derin bir nefes aldılar.

Reiscumhur Mustafa Kemal Paşa bu suretle bütün MASON LOCALARINI kapattı.

İsmet Paşa'nın Reisicumhurluğu sırasında Kanun-u Mahsusla localar kapanmadı diye Masonların müracaatı üzerine tekrar localar açılıp faaliyete başladılar. Ve 1952'de ise, Atatürk'ü geçinen ve onunla iftihar eden CELAL BAYAR'da , Ahmet Gürkan'ın teklif ettiği ve Masonların Localarını kapatmak istediği kanun teklifini red ederek, bu suretle localarını kanunla pekiştirdi.

Tabii bu ameliyeyi Meclis yaptı, fakat bu müzakerelerin devam ettiği üç celse zarfında CELAL BAYAR reisicumhur locasına gelerek kanunun müzakerelerini (1) sonuna kadar takip etmiştir.

(1-Bu tarihi müzakereleri bende basın locasından takip ediyordum. Yanımda Burla'nın Ankara Müdürü Alaeddin Mizanoğlu vardı. Milyonluk müessesesini kapatıp gelmiş, heyecan içinde müzakereleri takip ediyordu. Celal Bayar'da olanca heyecanıla hatipleri dinliyor fakat gözlerini benden ayıramıyordu. Haklıydı, onu bir hiçlikten o mevkiye dünya masonluğu getirmişti.

13 EKİM 1935'DE TÜM MASON LOCALARI, ATATÜRK'ÜN EMRİ İLE İÇİŞLERİ BAKANLIĞI TARAFINDAN RESMEN KAPATILMIŞTIR.

(İbrahim Arvasi (Tarihi hakikatlar s.68)Ankara yargıçoğlu matbaası , 1964)

ATATÜRK VE YAHUDİLER

1935 senesinde idi. Atatürk'ün Çanakkale'ye geleceği rivayetleri dolaşıyordu.O zamanlar dünyanın bazı yerlerinde olduğu gibi, memleketimizin de bazı bölgelerinde Yahudiler aleyhinde bir hareket ve ayaklanma başgöstermişti. Bu hal karşısında bütün Museviler mallarını, mülklerini satarak yolculuğa hazırlanıyorlardı. Bunlar, o zaman rivayet olunduğuna göre Filistin'e gitmek istiyorlardı. İşte bu sıralarda "Atatürk Çanakkale'ye geliyor!" dediler. Çok sevindim. Çünkü Atatürk'ü daha hiç görmemiştim. Heyecanla Atatürk'ün geleceği Balıkesir Caddesi'ne koşarak gittim. Bütün Çanakkale halkı orada toplanmıştı. Ben de bir kenara dikildim. Bu esnada yanımda tesadüfen bulunan birkaç Yahudi'nin fısıltı ile pek hararetli olarak konuştuklarını gördüm. Alâkadar olmağa vakit kalmadan karşıdan birkaç otomobil görüldü. "Atatürk geliyor!" sözü yeniden ağızdan ağza dolaştı.

TARİHİ GERÇEKLER

Halkın "Yaşa, varol!" nidaları arasında Atatürk otomobilinden indi. Alkışlar devam ediyor, o da halkın ortasında ilerliyordu. Garip bir tesadüf ve talih eseri olarak Atatürk bizim önümüze gelince hafif bir duraklama yaptı. Halka bakıyor ve kalabalığı selâmlıyordu. Tam bu esnada yanımda bulunan ve biraz evvel fisilti halinde, fakat hararetli konuşan Yahudilerden biri, ileriye doğru yürüdü ve Atanın önüne atıldı. Muhafızlar mâni olmak istediler. Atatürk:

-Bırakın gelsin! dedi.

Bu Musevi vatandaş, Atatürk'ün önünde ellerini açtı, omuzlarını yukarıya kaldırarak:

-Paşam, bizi kovuyorlar. Biz ne yapacağız? dedi.

Atatürk, bu şekilde önüne atılan bu adamın ne demek istediğini ve kim olduğunu derhal anlamıştı. Buna rağmen sordu:

-Sen kimsin?

-Ben Paşam, Çanakkale Musevilerinden Avram Palto.

-Sizi kim kovuyor? Hükümet mi Kanun mu? Polis mi? Jandarma mı? Bana söyle? dedi.

Bu Musevî vatandaş durakladı, şaşaladı. Biraz sonra kendini toparlayarak cevap verdi:

-Hayır Paşam, halk kovuyor.

Atatürk, bu adamın yüzüne dikkatle baktı, gülümsedi ve:

-Halk isterse beni de kovar, dedi ve yürüdü.

C. YALÇIN

(Hilmi Yücebaş, Atatürk' ün Nükteleri-Fıkraları-Hatıraları, S.68)

Benim ruh bedenimin babası, Ali Rıza Bey, heyecanlarımın babası Namık Kemal, fikirlerimin babası Ziya Gökalp' tir.

(Prof. Dr. Hikmet Tanyu Atatürk ve Türk Milliyetçiliği s.179)

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

**YABANCI OKULLAR HAKKINDA FRANSIZ MUHABİRİ
MAURİCE PERNOT'A VERDİĞİ DEMEÇ :**

- Bu şikayet, belki bazı ecnebi mektepleri için var olabilir. Merzifon'daki Amerikan mektebini kapattığımız için kimsenin size bir diyeceği yoktu. Fakat, Türkiye'de bir Fransız mektebine karşı gerek siyasi, gerek dini herhangi bir propaganda isnat edildiğini bilmiyorum.

Paşa, hafifçe güldü ve cevap verdi:

- Fransız mekteplerinin ekserisi rahipler ve hemşireler tarafından idare edilmektedir. Şu halde, mesleki bir mahiyeti vardır. Binaenaleyh, dini bir propagandada bulduklarından endişe edebiliriz. Mamafih, istiyoruz ki mektepleriniz kalsın. Fakat, Türkiye'de bizim mekteplerimizin bile haiz olmadıkları imtiyazatı, ecnebi mekteplerinin sahip olması mümkün değildir. Müesseseleriniz, aynı sınıfta Türk Müessesatına mevzu olan kanun ve kuralara riayet ettikçe baki kalabilir.

Paşa devam etti:

- İkinci, yabancı düşmanlığı, noktasına gelince: Şu bilinsin ki, biz yabancılara karşı herhangi bir hasmane bir his beslemediğimiz gibi, onlarla samimi münasebatta bulunmak arzusundayız. Türkler bütün medeni milletlerin dostlarıdır. Ecnebiler memleketimize gelsinler; bize zarar vermemek, hürriyetlerimizin aleyhine çalışmamak şartıyla burada daima kabul göreceklere. Maksudumuz yeniden dostluklar oluşturmak, bizi başka milletlere bağıhyan bağları geliştirmektir.

(Atatürk'ün S.D.V. cilt : 1 s.89-90)

**1923 YILINDA AMERİKAN MERZİFON KOLEJİ, ATATÜRK
TARAFINDAN KAPATTIRILMIŞTIR.**

ATATÜRK VE MİSYONERLER

Cumhuriyetin onuncu yılında hala sürdürülen ağır milliyetçi havadan, dolayısıyla yabancı kurumlara karşı duyulan antipati şikayet edilmektedir. Maraş'taki istasyonları kapatmışlar. Misyonerler, hastanelerine getirilen ağır vergilendirilmeler sebebiyle Adana hastaneleri kapatılmış ve Gazian-

tep'le yetinmek zorunda kalmışlardır. Adana'da ki kütüphane ve oyun bahçesi de kapatılmıştır.

"1928 Ocak ayında Bursa Amerikan Kız Koleji'nde üç Türk kızının Hristiyanlaştırılması hadisesi, Türk kamuoyunu ve dolayısıyla Türk hükümetini, Türkiye'de ki misyonerlik faaliyetlerine ve kurumlarına karşı daha da hassaslaştırdı... Türk basınında Bursa Hadisesi ile başlayarak gerek bu okul, gerek diğer yabancı/misyoner okulları ve faaliyetleri aleyhine pek çok yazı yer aldı. Yazılarda hadise, Cumhuriyete ihanet derecesinde bir cürüm olarak nitelendirildi.

(Ömer Turan, Avrasya' da Misyonerlik, Sayfa:54)

" Hristiyanlık propagandası ile öğrencilere zararlı olan Bursa Amerikan Kız Koleji 29 Ocak 1928 tarihinde Bakanlar Kururu kararı ile kapatıldı." ÇÜNKÜ DEVLETİN BAŞINDA ATATÜRK VARDI.

Atatürk'ün 10 Kasım 1938'de ölümü üzerine 11 Kasım 1938 yılında Cumhuriyet Gazetesinin attığı manşet :

O FITRATIN BAŞKUMANDAN OLMAK İÇİN YARATTIĞI DAHI BİR ŞEFTİ; BÜTÜN ASKERLİK HAYATINDA, HİÇ YENİLMEZ VE DAİMA MUZAFFER BİR BAŞBUĞ OLMUŞTUR !

(Cumhuriyet Gazetesi 11 Kasım 1938)

10 Kasım 1938 Atatürk'ün ölümüyle ilgili Ulus Gazetesi Manşeti :

ATATÜRK BAŞKUMANDAN : BAŞBUĞLAR YETİŞTİRİLMEZLER, ONLAR BAŞBUĞ HASLETLERİYLE DOĞARLAR !

(Ulus Gazetesi, 11 Kasım 1938)

Ulus Gazetesi Başyazarı Falih Rıfkı Atay'ın 11 Kasım 1938 Ulus Gazetesindeki birinci sayfadaki yazısı :

En mesut Türkler, ATATÜRK yaşarken ölmüş olanlardır. Ömrümüzün ve Türk Tarihinin en acı yasını tutmak talihsizliği bize düştü. Halk En Büyük Türk

TARİHİ GERÇEKLER

Kahramanını; **ORDU, EN BÜYÜK TÜRK BAŞBUĞUNU**, Tarih, En Büyük Türk'ü ve asrımız En Büyük İnsanı kaybetti.

(Ulus Gazetesi, 11 Kasım 1938)

Cumhuriyet Gazetesi Başyazarı Nadir Nadi'nin birinci sayfadaki yazısı :

...Biz, Türk Gençliği, Ata'sının bıraktığı mirasa, O'nun Cumhuriyetine, O'nun İnkılâplarına, O'nun kudretli ve kuvvetli Rejimine daima sadık; toprağına kanımızı, istiklâline canımızı vermeğe, şerefimiz, gençliğimiz, namusumuz ve **TÜRK LÜĞÜMÜZ** namına yüce abidenin önünde söz verip and içiyoruz !....

EBEDİ BAŞBUĞUMUZ her biri asırlar değerinde olan o büyük eserlerini yalnız Türk Gençliği'ne emanet etmemiş miydi ?... Türk Gençliği Kemal Atatürk'ün yarattığı eserlerin şüphesiz en büyüğüdür !

(Nadir Nadi, Cumhuriyet Gazetesi, 11 Kasım 1938)

Bunun içindir ki, milletimizin yüksek karakterini, yorulmaz çalışkanlığını, fitri zekasını, ilme bağlılığını, güzel sanatlara sevgisini, milli birlik duygusunu mütemadiyen ve her türlü vasıta ve tedbirlerle besliyerek inkişaf ettirmek milli ülkümüzdür.

(Atatürk'ün S.D.V. cilt:II, s.321)

Türk! Öğün, Çalış, Güven!

1934 (Afet İnan Atatürk hakkında H.B. s.304)

Münevver ve dindar olan milletimiz, ilerlemenin vasıtalarından biri olan heykeltraşlığı en son derecede ilerletecek ve memleketimizin her köşesi ec-

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

TARİHİ GERÇEKLER

dadımızın ve bundan sonra yetişecek evlatlarımızın hatıralarını güzel heykellerle dünyaya ilan edecektir.

1923 (Atatürk' ün S.D.V.C. II, s.66)

23 Ocak 1933 günü Atatürk'ün Trenle Kütahya Ziyareti:

Doğruca Valiliğe geldiler. Burada C.H.P. Genel Sekreteri Atatürk'ün kulağına eğilerek, Ankara Halkevi'nin bir dergi çıkaracağını bu dergiye bir ad vermesini istedi. Atatürk :

-ÜLKÜ, dedi.

Sonra da uzatılan ve dergide yayımlanması istenen fotoğrafının altına şu cümleyi yazdı :

-ÜLKÜ'YE ÜLKÜ'DEN ÖZ ÜLKÜMÜZÜ YAYMA YOLUNDA KUTLU VERİMLER BEKLERİM.

Fotoğrafı imza etti.

(25 Ocak 1933 tarihli Hakimiyet-i Milliye, Mehmet Önder, Atatürk'le Adım Adım Türkiye s.244)

29 Ağustos 1924 Şehit Asker Anıtının Açılışında :

BU ALANDA AKAN TÜRK KANLARI, BU GÖKYÜZÜNDE UÇUŞAN ŞEHİT RUHLARI DEVLET VE CUMHURİYETİMİZİN EBEDİ KURUCULARIDIR.

(Mehmet Önder, Atatürk'le Adım Adım Türkiye, s. 29, Atatürk'ün S.D.V. cilt II, s.178; G.M.K. Atatürk'ün Dumlupınar nutku, Türk Kültürü Dergisi, Sayı 118, s.934)

1929 yılında Atatürk'ün İstanbul'u ziyareti esnasında:

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

TARİHİ GERÇEKLER

Türk Milletinin içtimai nizamını ihlale yönelik çalışmalar boğulmaya mahkumdur. Türk Milleti, kendisinin ve memleketinin yüksek menfaatleri aleyhine çalışmak isteyen müfsit, sefil, vatansız ve milliyetsiz sebükmağzların hezayanlarındaki gizli ve kirlî emelleri anlamayacak ve onlara müsamaha edecek bir heyet değildir.

O şimdiye kadar olduğu gibi doğru yolu görür. Onu yolundan saptırmak isteyenler ezilmeye, kahredilmeye mahkumdur. Bunda köylü, amele ve bilhassa Kahraman Ordumuz beraberdir. Bundan kimsenin şüphesi olmasın.

(Mehmet Önder, Atatürk'le adım adım Türkiye S.142)

25 Aralık 1930'da Atatürk'ün Edirne ziyareti esnasında söyledikleri:

Selimiye Camii'ndeki top mermilerinin izini gören Atatürk:

" Bunları onarmayınız, olduğu gibi kalsın. İnsanlığa mal olmuş bir sanat şaheserine karşı, düşmanın insafsızca, saygısızca davranışı bütün dünyaya örnek ve ibret olsun. BU YARA ASLA TAMİR EDİLMEYECEK VE ALINACAK BİR ÖCÜN NİŞANESİ OLARAK SAKLANACAKTIR. "

(Hilmi Yücebaş, Atatürk'ün Nükteleri . Fıkraları, Hatıraları s.95, Yücel 1948, Mehmet Önder, Atatürk'le adım adım Türkiye Sayfa 90)

Maddeten fiilen kaldırılmış olan kapitülasyonların bir daha dirilmemek üzere yokluğa gömülmesini temin etmektir. Ticaretimizin de, sanayimizin de, ekonomimizin de gelişmesi ve yükselmesi ancak buna bağlıdır.

(Mehmet Önder, Atatürk'le adım adım Türkiye S.232)

Hizmet edenler namus vazifelerini ifa etmiş olmaktan başka bir şey yapmamışlardır.

(Enver Ziya Karal, Atatürk'ten Düşünceler, s.142)

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

GERÇEK BURSA NUTKU

Türk genci, inkılâbların ve rejimin sahibi ve bekçisidir. Bunların lüzumuna doğruluğuna herkesten çok inanmıştır; rejimi ve inkılâbları benimsemiştir. Bunları zayıf düşürecek en küçük veya en büyük bir kıpırtı ve bir hareket duydu mu, bu memleketin polisi vardır, jandarması vardır, ordusu vardır, adliyesi vardır... demiyecektir. Hemen müdahale edecektir. Elle, taşla, sopa ve silahla... nesi varsa onunla kendi eserini koruyacaktır.

Polis gelecektir; asıl suçluları bırakıp, suçlu diye onu yakalayacaktır. Genç, (polis henüz inkılâb ve Cumhuriyetin polisi değildir) diye düşünecek, fakat asla yalvarmayacaktır. Mahkeme onu mahkum edecektir. Yine düşünecek; "demek adliyeyi de ıslah etmek, rejime göre düzenlemek lazım!.."

Onu hapse atacaklar, Kanun yolundan itirazlarını yapmakla beraber; bana İsmet Paşa'ya Meclise telgraflar yağdırıp haksız ve suçsuz olduğu için tahliyesine çalışılmasını, kayırılmasını istemeyecek. Diyecek ki: "Ben, inan ve kanatimin icabını yaptım. Müdahale ve hareketimde haklıyım. Eğer buraya haksız olarak gelmişsem, bu haksızlığı meydana getiren sebep ve amilleri düzeltmek de benim vazifemdir!.."

Atatürk, gözlerini sofradakilerin yüzlerinde dolaştırdı:

İşte benim anladığım Türk genci ve Türk gençliği!.. dedi.

(Hikmet Bil Atatürk'ün Sofrası s.43)

20 Mart 1923 günü Atatürk'ün Konya Türk Ocaklarını ziyareti esnasında söyledikleri

Konya, çeşitli Türk Devletleri yaşamış, öz Türk vatanıdır. Konya, asırlardan beri tüten büyük bir nurun ocağıdır. Türk Kültürünün esaslı kaynaklarından biridir. Konya Türk Ocağı, Konya Türklüğünün hakiki bir timsali olmalıdır. **Bu Ocaktan milletin duygusunu, ülküsünü daima ısıtacak, nurlandıracak parlak alevler gökyüzüne yükselmelidir, çok yükselmelidir. O kadar ki bu alev, vatanın bütün ufuklarında aydınlıklar vücuda getirebilsin.** Konya'nın genç dimağları, atılgan, cesur, sebatkar çocukları! Ocağımıza sahip olunuz. Bütün engeller, Ocağımızın ateşi karşısında derhal yanıp karaduman olmağa mahkumdur.

(Mehmet Önder Atatürk'le adım adım Türkiye S.232)

TARİHİ GERÇEKLER

1931 Aydın Türk Ocaklarını ziyareti esnasında söyledikleri:

Akşam üzeri Türk Ocağı'na uğradı. Ocak başkanı Fevzi (Germen) üyelerle Atatürk'ü karşılamıştı. Atatürk gençlere:

- Sağlık, sosyal, kültürel ve tarım alanlarında köylüyü aydınlatacak ne gibi çalışmalar yapıyorsunuz? Bir programınız var mı? Diye sorunca, bir genç atıldı:

- Paşam, harcırahımız ve vasıtamız olmadığı için köylere gidemiyoruz..

Atatürk'ün rengi atmış, canı sıkılmıştı. Kükredi:

- Siz gidemiyorsunuz ama, bir sürü yobaz ayağına çarığını çektiği gibi, sırtında torbasıyla, karanfil v.s satıyorum diye inkılabı köstekleyen yayınlarla köyleri adım adım dolaşılıyor. Sizinse bu uğurda en küçük bir tedbiriniz yok.

Sonra sözlerine şunları ekledi:

Türk Ocakları, fikri hayatta millete öğretmenlik yapmalı, ilim, iktisat, güzel sanatlar ve çeşitli kültür alanlarında vatandaşları yetiştirmek için öncülük etmelidir.

(Mehmet Önder Atatürk'le adım adım Türkiye S.56)

Büyük Türk kadını ilmi, ahlaki, sosyal, ekonomik hayatta erkeğin ortağı, arkadaşı, yardımcısı yapmak emelimizdir.

Mehmet Önder Atatürk'le adım adım Türkiye S.233)

Şebinkarahisar Türk Ocağı defterine 11 Ekim 1924 yılında Atatürk tarafından yazılan yazı

TÜRK OCAĞI, TÜRK'ÜN HAS OCAĞI, VARLIK VE BİRLİK OCAĞI, YÜKSEK ALEVLERLE TÜTSÜN, MUHİTİNE NURLAR SAÇSIN; YAŞASIN VE YAŞATSIN.

(Mehmet Önder, Atatürk'le Adım Adım Türkiye, s. 155)

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

T.B.M.M' NİN AÇILIŞI

Anadolu, 23 Nisan 1920 Cuma günü tarihinin belki de en büyük dini merasimine sahne oldu. İşgale uğramamış bütün vilâyetlerde hatimler indirilip Buharî-i Şerifler okundu, cuma ezanından evvel minarelerde salâvat getirildi, hutbede Vahdeddin'in ismi zikredildi ve dualar edildi.

Asıl merasim, Ankara'da yapıldı. Cuma namazı Hacı Bayramı Vefî Camii'nde kılındı, namazdan sonra Sakalı Şerif ile Sancak-ı Şerif çıkartıldı, İttihad ve Terakki Kulübü'ne kadar bunlarla beraber yüründü. Binaya giristen önce yeniden dualar edilip kurbanlar kesildi. O gün sabahtan itibaren indirilen hatimlerle okunan Buharîler, kulüp binasının önünde tamamlandı ve kesilen kurbanların kanları üzerinden sekilerek binaya girildi.

Büyük Millet Meclisi, Ankara'da işte böyle dini merasimlerle açıldı. O zamana kadar İttihad ve Terakki Kulübü diye bilinen, inşaatı daha tamamlanmamış olan bina Meclis'e tahsis edildi.

Anadolu, Malazgirt'ten bu yana gerek Selçuklu, gerek Osmanlı zamanlarında hiçbir vesileyle bu derece tantanalı dini merasime şahit olmamıştı.

(Mazhar M. Kansu, Erzurum' dan Ölümüne Kadar, Sayfa:569, Murat Bardakçı, Şahbaba, s.158)

Çocuklarımız ve gençlerimiz yetiştirilirken onlara bilhassa varlığı ile, hakkı ile, birliği ile çelişen bütün yabancı unsurlarla mücadele lüzumu ve millî düşünceleri tam bir imanla her mukabil fikre karşı şiddetle ve fedakarane müdafaa zorunluluğu aşılmalıdır. Yeni neslin bütün ruhsal kuvvetlerine bu özellik ve kabiliyetin zerki mühimdir. Daimi ve müthiş bir savaş şeklinde beliren milletler hayatının felsefesi, bağımsız ve mesut kalmak isteyen her millet için, bu yüksek özellikleri şiddetle istemektedir.

Yeni neslin taşıyacağı manevi özellikler yanında kuvvetli bir fazilet aşkı ve kuvvetli bir intizam ve inzibat fikrinden de bahsetmek zaruretindeyim.

1921 (Atatürk' ün Maarife Ait Direktifleri, s.4)

Tarih yazmak, tarih yapmak kadar önemlidir. Çünkü yazan, yapana sadık kalmazsa değişmez hakikat, bir gün insanlığı şaşkırtacak hal alır.

(Afet İnan-Enver Ziya Karal, Atatürk Hakkında Konferanslar, s.63)

Milliyet davası siyasi bir mücadele konusu olmadan önce şuurlu bir ülkü meselesidir. Şuurlu ülkü demek müsbet ilme, ilmi usullere dayandırılmış bir hedef ve gaye demektir. O halde propagandalarda müsbet usullerle müracat etmek şarttır. Hareketlerin imkan ve sınırları mutlaka hesaba katılmalıdır. Türkiye dışında kalmış Türkler, ilkin kültür meseleleriyle ilgilenmelidirler. Nitekim biz Türklük davasını böyle bir müsbet ölçüde ele almış bulunuyoruz. Büyük Türk tarihine, Türk dilinin kaynaklarına, zengin lehçelerine, eski Türk eserlerine önem veriyoruz. Baykal ötesindeki Yakut Türklerinin dil ve kültürlerini bile ihmal etmiyoruz.

(Abdulkadir İnan, Türk Kültürü Dergisi, sayı:13, 1963, s.115)

Biz doğrudan doğruya milliyetperveriz ve Türk Milliyetçisiyiz; Cumhuriyetimizin dayanağı Türk topluluğudur. Bu topluluğun fertleri ne kadar Türk kültürüyle dolu olursa, o topluluğa dayanan Cumhuriyet de o kadar kuvvetli olur.

(Atatürk'ün S.D.V. Cilt : II, s.114, İlköğretim M. Cilt:4 sayı:61. 1940)

Ordu, Türk ordusu!... İşte bütün milletin göğsünü itimat, gurur duyguları ile kabartan şanlı ad! Ordumuz, Türk Birliğinin, Türk Kudret ve kabiliyetinin, Türk vatanseverliğinin çelikleşmiş bir ifadesidir.

Ordumuz, Türk topraklarının ve Türkiye idealini gerçekleştirmek için harcamakta olduğumuz sistemli çalışmaların yenilmesi imkansız teminatıdır.

1937 (Atatürk'ün Kamutayı Açış Nutukları, s.32)

Maalesef Türk'ün ananevi dostu yoktur. Menfaatler müşterek olunca Avrupalılar buna hemen " ananevi dostluk" ismini vermişlerdir.

1933 (Cumhuriyet Gazetesi 10.11.1950, Hilmi Yücebaş, Atatürk'ün Nükteleri Fıkraları, Hatıraları, s.67, 1963)

TARİHİ GERÇEKLER

(Macar heyetini kabulü sırasında söyledikleri):

Bir milletin büyüklüğü coğrafi yüzölçümü ile değil, yüreğinin asaleti, ülkesünün yüksekliği ile ölçülür.

1934 (Hakimiyet-i Milliye Gazetesi, 1.1. 1934, s.3)

Düşman kim ve hangi millettense olsun bence birdir.

1920 (Ayın tarihi, No: 50,1938, s.31)

Japon Büyükelçisine:

-SİZİNLE BİR GÜN ÇİN'DE KARŞILAŞACAĞIZ.

(Prof. Dr. Hikmet Tanyu, Atatürk ve Türk Milliyetçiliği s.83)

Türkiye Cumhuriyeti yalnız iki şeye güvenir. Biri millet kararı, diğeri en elim ve en güç şartlar içinde dünyanın takdirlerine hakkıyla layık olma niteliği kazanan ordumuzun kahramanlığı; bu iki şeye güvenir. Arkadaşlar! Kumandamız altında bulunan ordular, gerçekten kahramanlığına güvenilir ordulardır. Bu ordular tarihte benzeri görülmemiş kahramanlıklar, fedakarlıklar göstermiştir. Şanlı zaferler kazanmıştır. Millet ve memleketin gerçekten minnet ve teşekkürüne hak kazanmıştır.

Arkadaşlar, Türkiye en zayıf zanolunduğu bir zamanda en kuvvetli olduğunu ispat etmiştir, ordusu sayesinde. Ordumuz vatan içinde zafer kazanmıştır. Bu hadise Türkiye'nin fevkalade gücüne, yüce kararlığına ve ölmez varlığına en belirlili delildir. Düşmanın vatan içine girmiş olması düşman lehine bir çok durum ve sebepler doğurur. Bütün bu güçlükleri aşarak düşmanı vatan içinde mağlup etmek, mahvetmek, başlı başına bir varlık, büyük bir kuvvet eseridir. Vatan içerisinde mağlubiyetin sonucu son derece fecidir, tehlikelidir. Bu hakikati doğrulayan yakın ve uzak tarihi örnekler çoktur.

1924 (Atatürk'ün S..D.V, Cilt: II, s. 171)

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

TARİHİ GERÇEKLER

Ordu istemeyen ve ordunun yüklediği maddi, manevi fedekarlığı göze aldirmayan bir millet, esaret zincirini kendi eliyle boynuna geçirir.

1930 (Afet İnan, Medeni Bilgiler ve M.Kemal Atatürk' ün El Yazıları, s. 118)

EHVEN-İ ŞER, ŞERLERİN EN BÜYÜĞÜDÜR.

(Rükneddin Fethi Olcaytuğ, Atatürk Hakkında Düşünce ve Tahliller, s. 48)

Gözyaşları zaaf alâmetidir.

(Afet İnan, Atatürk Hakkında Hatıra ve Belgeler, s.20)

BİR KURUMUN YAŞAMASI, GELİŞMESİ, MUVAFFAK OLMASI O KURUMUN BAŞINA GEÇENLERİN İYİ HUYLU, DÜRÜST, İMANLI KİŞİLER OLMASINA BAĞLIDIR.

1933 (Akşam gazetesi, 27.8.1933)

Bütün tarih bize gösteriyor ki, milletler, yüksek hedeflerine erişmek istediği zaman, bu coşmaları karşısında üniformalı çocuklarını bulmuşlardır. Tarihin bu genelliği içinde yüksek bir ayrılık bizim tarihimizde, Türk tarihinde görülür. Bilirsiniz ki Türk milleti, ne vakit yükselmek için adım atmak istemişse, bu adımların önünde daima baş olarak, daima yüksek milli ideali gerçekleştiren hareketlerin önderi olarak, kendi kahraman çocuklarından kurulu ordusunu görmüştür.

Bunun içindir ki; Türk Milleti tehlikelere karşı elinde kılıç yürümeğe hazır bulunan kahraman çocuklarına derin güven beslemiştir. Ve bu güveni daima besleyecektir. Bundan sonra Türk milletinin yüce idealinin gerçekleşmesi için kahraman asker evlatları hep önde gidecektir.

Bugün Türk milleti, muvaffak olduğu her hayati şeyin kahramanı olarak

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

kendi ordusunu, ordusuna kumanda eden öz evlatlarından kurulu subaylar topluluğunu, yüksek kumanda kurulunu görmektedir. Millet ve kahraman çocuklarından meydana gelen ordu, o derece birbirleriyle birleşmiştir ki, dünyada ve tarihte bunun örneği pek seyrekdir. Bu milli görünüş ile daima övünebiliriz.

1931 (Atatürkçülük, Cilt II, s.211 ; Ayın Tarihi, Cilt:25, sayı:84-85 s.72.91)

Sağlam bir devlet hayatı için, ordunun lüzumuna delil aramak lüzumsuzdur. Etrafındaki devletler silahlı oldukça, hayır, dünya yüzünde bir tek silahlı devlet bulundukça, vazifesini bilen bir devlet bütün antlaşmalara rağmen ve bütün antlaşmalarla beraber kendi emniyetini herşeyden evvel kendi kuvvetine dayandırır.

1930 (Afet İnan, M.B. ve M.K. Atatürk'ün El Yazıları, s.117)

14 Eylül 1931 günü Dolmabahçe Sarayı balkonunda bir sohbet esnasında Atatürk tarafından anlatılmıştır.

Bizim neslin gençlik yıllarına Osmanlılık telkin ve etkileri hakimdi. İmparatorluk halkını meydana getiren Türk'ten başka uluslara, bu arada yanlış bir din anlayışı ile, Araplara sarayın, ordu ve devlet ileri gelenleri arasında bulunan ırkdaşlarının etkisi ile Arnavutlara özel bir değer veriliyor. Onlardan söz edilirken "kavm-i necip" deyimini ile sıfatlandırılarak, bu duygunun belirtilmesine çalışılıyor, memleketin sahibi ve devletin kurucu olan biz Türk'ler, ikinci planda gelen önemsiz halk yığınları sayılıyordu.

Şair Mehmet Emin Yurdakul'un, ilk defa manastır askeri idadisinde öğrenci iken okuduğum "**BEN BİR TÜRK'ÜM, DİNİM, CİNSİM ULUDUR.**" mısrası ile başlayan manzumesinde, bana ulusal benliğimi gururumu tattıran ilk anlatımı bulmuştum. Fakat ben asıl bunu, orduya katıldığım ilk günlerde bir Anadolu çocuğunun gözyaşlarında gördüm ve kuvvetle duydum. Ondan sonra Türklük, benim en derin güven kaynağım, en engin övünç dayanağım oldu. Kendimi hiçbir zaman Osmanlılığın telkin ettiği başka ulusları öven ve Türklüğü aşağı gören ek-siklik duygusuna kaptırmadım.

Bakınız nasıl oldu? Kurmaylık stajı için verildiğim süvari alayı, Hayfa da

bulunuyordu. Kışla ile deniz arasında geniş bir talim alanı vardı. Ve piyade ace-mi eğitim devri yeni başlamıştı. Erleri bölgeden toplanmış Arap gençlerinden, öğretici kadro da tecrübeli ve Anadolulu kıta çavuşları olan Türk deli-kanlılarından kurulu idi. Katıldığım bölüğün alaydan yetişmiş, Makedonya Türklerinden, ileri yaşlı bir yüzbaşısı vardı. Erlere çavuşlar talim yaptırıyor. Biz subaylar arada dolaşarak çalışmalarını izliyor ve denetliyorduk. Yüzbaşı, çavuşlarına karşı sert davranıyor, yeni erlere karşı ise fazla şefkatli görünüyordu. Onların herhangi bir şekilde azarlanmasına ve hırpalanmasına gönüllü razı olmadığını söylüyordu. Halbuki talimlerde Türkçe bilmedikleri için, çavuşların söylediklerini iyi anlayamayan, kimi erlerin yanlış hareketlerinin zaman zaman çavuşların sabırlarını tükettiği, sert davranışlarada yol açtığı da oluyordu.

Birgün yüzbaşı, bu yolda kendini hareketten alı koyamayan bir çavuşunu mimlemiş ve talimden dönüldükten sonra, birlikte oturduğumuz bölük komutanlığı odasına çağırılmıştı. Takım komutanıyla birlikte gelerek yüzbaşısını saygıyla ve askerce selamlayan çavuş yirmibeş yaşlarında dinç ve yakışıklı. İnce bıyıklı, elmacık kemikleri fazla kabarık, uyanık bir Türk çocuğu idi. Yüzbaşı onu ulusal onurunu ağır şekilde hançerleyen "...Türk!" sözleri ile azarlamaya başlamıştı. **Sen nasıl olurda "Kavm-i Necip-i Araba mensup, Peygamberimiz Efendimizin mübarek soyundan olan bu çocuklara sert davranır, ağır söz söyler, onların kalbini kırarsın. Kendini bil sen onların ayağına su bile dökmeye layık değilsin..."** gibi gittikçe manasızlaşan fakat yaşlı yüzbaşının samimi inancından kuvvet alan sözlerle hakaret ediyor, gittikçe asabileşiyordu. Ben dikkatle çavuşun yüz ifadesini izliyordum. Başlangıçta üstünde bir babaya duyulan saygının içtenliği okunan çizgiler sertleşmeye, içten gelen haklı bir isyanın ateşleri gözlerinden okunmaya başlamıştı. Fakat gerçek itaatin simgesi her Türk askeri gibi bu da iç duygularını gemlemesini bildi. Sessizce göz pınarlarından dökülmeye başlayan yaş damlaları, yanaklarında birbirini kovalayarak bıyıkları üstünde toplanıyor ve kendini böylece yatıştırmaya çalışıyordu. Ben bir taraftan üzgün ve sinirli, bu sahneyi seyreder ve söylenenleri dinlerken, bir yandan da içimde bir isyan duygusu şahlanıyor ve şöyle düşünüyordum. "O erin bağlı olduğu Kavim bir çok bakımdan necip olabilir. Fakat çavuşun, yüzbaşının ve benim bağlı olduğumuz kavminde tarihleri şerefle dolduran büyük ve asil bir ulus olduğu da bir an şüphe götürmez bir gerçektir. Türklük hakkında ki o günkü görüş ise, doğrudan doğruya Türk aydınlarının kendi kendini bilmemesinden ve başka uluslarda şu veya bu sebeple üstünlük varsayarak, kendini onlardan aşağı görüp nefesine olan güvenini yitirmesindedir.

"ARTIK BU YANLIŞ GÖRÜŞE SON VERMEK, TÜRLÜĞÜMÜZÜ BÜTÜN ASALET VE NECABETİ İLE TANIMAK VE TANITMAK GEREKMEKTEDİR." DEDİM VE O ANDAN BERİ İNANDIĞIM BU GERÇEĞE BÜTÜN TÜRKLERİN İNANMASINI, BUNUNLA ÖVÜNÜP KENDİNE GÜVENMESİNİ ÜLKÜ BİLDİM.

1931 (Utkan Kocatürk, Atatürk'ün Fikirleri ve Düşünceleri, s.171-172-173)

Ülkümüzü açıkça ifade etmeliyiz. Onu imanla duymalı ve onu hiç yılmadan takip etmeliyiz. Şahsi menfaatlerimizden, hasis emellerimizden sıyrılmaya ancak böyle canlı ve alevli ülkü sayesinde muvaffak olacağız.

Fakat bütün iyi niyete, gösterilen bütün yılmazlığa, kararlılık ve dayanıklılığa, meydana getirilen bütün birlik ve beraberliğe rağmen yine en güzel, en şaşmaz, en doğru zihniyetleri ve ülküleri bozmaya çalışacak insanlara tesadüf edilecektir. Öylelerine karşı bütün millet fertleri çok sert karşılık vermelidir. Hepimiz için öylelerine karşı ezici bir birlik kütlesi şeklinde belirmemiz en zaruri bir vicdanı gerektir.

Zira bu hususta bozgunculuk yapacak insanlara müsamaha göstermek, kıymet vermek, terbiye eseri değil belki bir milletin saadetine, şerefine, namusuna göz dikmiş insanlara müsamahadır ki, hiç bir vakit, hiç bir fert buna müsaade edemez. Hiç kimse buna müsaade etmek hakkına sahip değildir ve siz de olmalısınız.

1923 (Atatürk' ün S.D.V, Cilt : II, s 146)

Siz milliyetçi topluluk, halk ile konuştuğunuz vakit yüksek sesle söylemeyi unutmayınız; yüksek ses, imanın ifadesi olduğu vakit tesir yapmaktan uzak kalmaz. Yolunda çalıştığımız büyük ülküyü halkın kalbinde bir fikir halinde bir his haline geçirmelisiniz. Demokrasinin ne olduğunu halka anlatmak bilhassa sizin vazifenizdir. Bir takım kelimeler vardır ki sık sık telaffuz edildiği halde, hatta aydınlarımız arasında, onu tamamıyla anlayan çok değildir. Halkçılığımızın ne olduğunu, esaslarının neden ibaret bulunduğunu, halkçıların halka karşı ne gibi vazifeler yüklenmek mecburiyetinde kalacaklarını madde madde izah etmek lazımdır.

TARİHİ GERÇEKLER

Cumhuriyeti, onun gereklerini yükses sesle anlatınız. Cumhuriyet prensiplerini sevdiniz. Bunu kalblere yerleştirmek için hiçbir fırsatı ihmal etmeyiniz.

1930 (Ayın Tarihi, Cilt:24, S. 82-83. 1931)

Memleket ve millet işlerinde, radikal hareket etmek ve açık olmak lazımdır.

1919 (Mazhar Müfit Kansu, Erzurumdan Ölümüne Kadar Atatürk'le Beraber, Cilt :1, s.109)

Benim şan ve şerefimden bahsetmek de hatadır. İyi dinleyiniz nasihatim budur ki; içinizden **herhangi bir adam çıkar, şan, şeref davası güder ve benzersiz olmak isterse, başınızın belasıdır. İlk önce kafası kırılacak adam budur. Mensup olduğum Türk milletinin şan ve şerefi varsa, benimde bir ferdi olmak sıfatıyla şanım şerefim vardır. Asla başka değilim.**

1923 (Damar Arıkoğlu, Hatıralarım, s.304)

O saraylar ve o sarayların etrafını çeviren hainler asırlarca bu milleti dalgın bıraktılar; Onu nura koştuktan menettiler. **Onlar bu milleti ve bu memleketi yalnız iki zamanda düşünürlerdi. Biri paraya, diğeri askere muhtaç oldukları zaman!** Bir baştan memleketi soyarlar, diğeryandan milletten aldıkları askerle Viyana'yı, Mısır'ı, İran'ı zapt için fütuhata kalkarlardı. Halbuki milletin o zaferlerde hiçbir milli emeli, vicdanı arzusu ve menfaati yoktu. Onların hırsı, onların şan ve şerefi için, bu milletin evlatları bir daha dönmek üzere onların arkasından sürüklenirlerdi. Sonra onların, saraylardaki debdebeyi temin için paraya ihtiyaçları vardı. Bu parayı milletten sopa ile alırlardı. Bütün bunların neticesi milleti fakirliğe, haraplığa, nihayet ölümün kıyısına götürdü. İşte bu idare tarzına padişahlık idaresi denir. Bu idareyi bir daha dirilmemek üzere tarihe gömdük.

1923 (Atatürk' ün S.D. V, Cilt II, s.125)

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

Biz, milliyet fikirlerini tatbikte çok gecikmiş ve çok ilgisizlik göstermiş bir milletiz. Bunun zararlarını fazla faaliyetle telafiye çalışmalıyız. Bilirsiniz ki milliyet nazariyesini milliyet ülküsünü çözüp dağıtmaya çalışan nazariyelerin dünya üzerinde tatbik kabiliyeti bulunamamıştır. Çünkü; tarih, olaylar hadiseler ve gözlemler insanlar ve milletler arasında, hep milliyetin hakim olduğunu göstermiştir ve milliyet prensibi aleyhindeki büyük ölçüde fiili tecrübelerle rağmen yine milliyet hissinin öldürülemediği ve yine kuvvetle yaşadığı görülmektedir.

1923 (Atatürk' ün S.D. V, Cilt : II, s.147; Mehmet Saray, Atatürk ve Türk Dünyası, s.31)

Atatürk; Selçuk ve bilhassa umumi Türk tarihini çok iyi tetkik etmiş, Türk'ün milli uyanışına ve haklarını tanımaya sebep olan engelleri, geçirdiği felaket ve kötülüklerin gerçek sebeplerini iyi tespit etmiş bir bilgi sahibi olduğu için fırsat düştükçe muhitine:

"Tarihimizi tetkik ediniz. Türk'ün çektiği bütün felaketler, maruz kaldığı tehlikeler ve musibetler hep kendi özbenliğini, milli varlığını ihmal ederek nereden geldikleri ve ne oldukları, hangi nesle mensup buldukları belirsiz bir takım kimseleri kendilerine reis tanıyarak onların şuarsuz bir vasıtası olmak mevkiine düşmüş olmasındadır."

Kılıç Ali (Atatürk' ün Hususiyetleri s.55)

Arkadaşlar, devlet işlerinde halkın eğilim ve isteklerini dikkatte tutmalıyız. Halka karşı gitmemeliyiz. Fakat prensiplerimiz davasında bir tek kişi kalsak, başımızı verir, taviz vermeyiz!

Fatih Rifki Atay (Çankaya s.543)

BANA İNSANLAR ÜSTÜNDE BİR DOĞUŞ ATFETMEYE KALKIŞMAYINIZ. DOĞUŞUMDA Kİ TEK FEVKALADELİK TÜRK OLARAK, DÜNYAYA GELMEMDEDİR.

(Münir Hayri Egeli, Atatürk' ün Bilinmeyen Hatıraları s.13)

Ben 1919 senesi mayısı içinde Samsuna çıktığım gün elimde, maddi hiçbir kuvvet yoktu. Yalnız büyük Türk milletinin asaletinden doğan ve benim vicdanımı dolduran yüksek ve manevi bir kuvvet vardı. İşte ben bu ulusal kuvvete, bu Türk milletine güvenerek işe başladım.

Ben Türk ufuklarından birgün mutlaka bir güneş doğacağına, bunun hararet ve kuvvetinin bizi ısıtacağına, bundan bize bir güç çıkacağına o kadar emindim ki, bunu adeta gözlerimle görüyordum.

1937 (Cumhuriyet gazetesi, 1.4. 1937, Sami N.Özerdim, Atatürkçü'nün el kitabı, s.228-229)

" Biz barış istiyoruz " dediğimiz zaman "tam bağımsızlık istiyoruz" dediğimizi herkesin bilmesi lazımdır. Bunu istemeye hakkımız ve kudretimiz vardır. On sene, yirmi sene sonra aşağılaşarak ölmektense şimdiden şeref ve haysiyetle ölmeyi üstün tutmalıyız.

1923 (Atatürk' ün S.D.V., Cilt: II, s.89)

Türk inkılâbı nedir? Bu inkılâb, kelimenin ilk anda işaret ettiği ihtilâl manasından başka, ondan daha geniş bir değişikliği ifade etmektedir. Bugünkü Devletimizin şekli, asırlardan beri gelen eski şekilleri ortadan kaldıran en gelişmiş tarz olmuştur.

MİLLETİN, VARLIĞINI DEVAM ETTİRMESİ İÇİN FERTLERİ ARASINDA DÜŞÜNDÜĞÜ MÜŞTEREK BAĞ, ASIRLARDAN BERİ GELEN ŞEKİL VE MAHİYETİNİ DEĞİŞTİRMİŞ, YANİ MİLLET, DİNİ VE MEZHEBİ BAĞLANTI YERİNE TÜRK MİLLİYETİ BAĞIYLA FERTLERİNİ TOPLAMIŞTIR.

Millet, beynelminel umumi mücadele sahasında hayat sebebi ve kuvvet sebebi olacak ilim ve vasıtanın ancak çağdaş medeniyette bulunabileceğini bir değişmez gerçek olarak prensip saymıştır.

Netice olarak, millet saydığım değişiklik ve inkılâbların tabii ve zaruri icabı olarak, umumi idaresinin ve bütün kanunlarının ancak dünyevi ihtiyaçlardan

mülhem ve ihtiyacın değişme ve gelişmesiyle esas olan dünyevi bir zihniyeti hayatı boyunca devam edecek bir idare saymıştır.

Büyük milletimizin hayatının seyrinde vücuda getirdiği bu değişiklikler, herhangi bir ihtilâlden çok fazla, çok yüksek olan en muazzam inkılâblardandır.

Çok milletlerin kurtuluş ve yükselme mücadelesinde köpürdükleri görülmüştür. Fakat bu köpürme, Türk milletinin şuurlu köpürmesine benzemez.

1925 (Milli Eğitimle İlgili Söylev ve Demeçleri.I, s.28)

HİTLER'İN ATATÜRK'E HAYRANLIĞI

Hiç unutmam! Bir Almanya seyahatimizde arkadaşımız merhum Siirt mebusu Mahmut beyin sefir Kemalettin Sami Paşa delaletiyle Hitler'le yaptığı bir mülakat esnasında o zamanlar bütün dünyanın dikkatini üzerine celbetmiş olan mağrur Hitler'in:

"Bütün enerjimi Atatürk'ten alıyorum. Onun hayatı bizim feyizli ışığımızdır!"

Diyerek Atatürk'ü övmesi ve Rusların onbeşinci yıldönümünde yaptıkları merasimde bulunmak üzere bir heyetle Moskova'ya gittiğimiz zaman, o zamanın hariciye komiseri olan Çiçeri'nin heyetimize hitaben verdiği bir nutukta:

- "Mustafa Kemal gibi büyük çapta kudret sahibi bir adamın başınızda bulunması sizin için ne kadar büyük bir kuvvet ise, onun dostluğu bizim için de aynı şekilde kuvvet ve bahtiyarlıktır!"

Demesi bir Türk olarak göğsümüzü ne kadar kabartmış, bizi ne kadar gururlandırmıştır.

Atatürk'ün sağlığında bize :

"Büyük hadiseleri, yapılan işleri bir ferde mal etmek milletin hakkına saygısızlık ifade eden bir görüş tarzı olur."

(Kılıç Ali Atatürk' ün Hususiyetleri s.51)

TARİHİ GERÇEKLER

Bir heyetle ziyaretine gittiğimiz Hitler, o delice gururlu Hitler demişti ki:

"Mustafa Kemal, bir millet bütün vasıtalarından mahrum edilse dahi, kendisini kurtaracak vasıtaları yaratabileceğini ispat eden adamdır. Onun ilk talebesi Mussolini'dir, ikinci talebesi benim!"

(Fatih Rıfıkı Atay Çankaya s.319)

Atatürk tarafından hazırlanan, hastalığı sebebiyle 29 Ekim 1938'de Celal Bayar tarafından T.B.M.M.'de Atatürk adına okunan konuşma metni

Zaferleri ve mazisi insanlık tarihi ile başlayan, her zaman zaferlerle beraber medeniyet nurlarını taşıyan kahraman Türk Ordusu;

Memleketini en buhranlı ve müşkül anlarda zulümden, felaket ve sıkıntılardan ve düşman saldırısından nasıl korumuş ve kurtarmış ise, Cumhuriyetin bugünkü verimli devrinde de askerlik tekniğinin bütün modern silah ve vasıtaları ile donatılmış bir şekilde vazifeni aynı bağlılıkla yapacağına hiç şüphem yoktur.

Türk vatanının ve Türklük topluluğunun şan ve şerefini, iç ve dış her türlü tehlikelere karşı korumaktan ibaret olan vazifeni her an yapmaya hazır ve hazırlanmış olduğuna benim ve büyük ulusumuzun tam bir iman ve itimadımız vardır.

1938 (Ulus gazetesi , 30.10.1938, Prof.Dr. Herbert Melzig, Atatürk Dedi ki, s.393)

Şair Mehmet Emin (Yurdakul) Bey'in İnebolu' ya gelişi üzerine Mustafa Kemal Paşanın cevabı telgrafı: İnebolu'da Milli Şairimiz Mehmet Emin Beyefendiye 01 Nisan 1921

Türk Milliyetçiliğinin ilahi müjdecisi olan şürleriniz bugünkü mücadelemizin kahramanlık ruhuna doğuş ufku olmuştur. Gelişinizden duyduğum memnuniyeti ifade ile sizi milletimizin mübarek babası olarak selamlarım.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi
Mustafa Kemal

Sadi Borak (Atatürk'ün Özel Mektupları s.149)

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

REİS OLAN KİMSENİN, MİLLETİN ÜLKÜSÜNE GÖRE HAREKET ETMESİ VE MİLLETİN RUHİYATINA VAKIF OLDUKTAN SONRA O MİLLETİN EĞİLİMİNE TABİ OLMASI İCAP EDER.

(Atatürk'ün S.D.V.Cilt III s.126)

Bozgunluk gününde firar eden adam Reis değildir.

(Atatürk'ün S.D.V.cilt III s.126)

Efendiler, bir memleketin, bir memleket halkının düşmandan zarar görmesi acıdır. Fakat, kendi ırkından büyük tanıdığı ve başlarında taşıdığı insanlardan ve-fasızlık, felaket görmesi ondan daha acıdır. Bu kalp ve vicdanlar için unutulmaz yaradır.

(Atatürk ün S.D.V. cilt II s.189-190)

Biz milliyetçiler gözleri açık adamlarıdır. Gözlerimizi her gün daha ziyade açmaktayız ve gerek içerde ve gerek hariçte olup biteni görüyoruz. Milletimizin medeni milletlerle temasını kolaylaştırmak menfaatlerimiz için gereklidir.

Bu temasın, münasebetlerin yeniden kurulmasını yalnız arzu etmekle kalmıyoruz; onları geliştirmek için her şeyi yapıyoruz.

1923 (Atatürk ün S.D.V. C. III s.65)

Lozan Sulh Görüşmelerinde Başmuraahhas olarak gönderilecek isim üzerine Atatürk; Kazım Karabekir Paşaya;

"Sulh heyetimize seni başmuraahhas olarak gönderemem. Çünkü sen kafanla hareket edersin. İsmet Paşa' yı göndereceğim, çünkü sözümden çıkmaz"

Kazım Karabekir Paşa' da şu cevabı verir;

"Hakkımda teveccühlerinize teşekkür ederim. Zaten Gümrü ve Kars konferanslarında baş murahhas olarak tayinime karşı diplomat olmadığım için affımı rica etmişim. Israr buyurduğunuz için kabul etmek zaruretinde kaldım. Avrupa diplomatlarına karşı yine de beni çıkarmanız Türkiye'nin biricik diplomatının bir ordu kumandanı olduğu manzarası arz edeceğinden milli menfaatlerimize uygun düşmezdi."

(Uğur Mumcu, Kazım Karabekir anlatıyor, Sayfa:52)

Ermenistan'a taarruz emrini veren bizzat **MUSTAFA KEMAL' DİR.**

(Uğur Mumcu, Kazım Karabekir anlatıyor, Sayfa:27)

"Dünyada şimdiye kadar başka, başka milletlerin Birlik kurdukları ve yüzyılları beraberce yaşadıkları görülmüştür. **Bizim, kurmak istediğimiz Birlik'in tarihte geçmiş olan Birliklerin en üstünü olmasını isteriz.**

(İsmet Bozdağ, Atatürk'ün Avrasya Devleti, s.59),

Gençliği; mutlaka ülkücü ve memleketle alakalı olarak yetiştirmek, herkesin, hepimizin, her devlet adamının başta gelen vazifesidir.

(Kılıç Ali, Atatürk'ün Hususiyetleri. s.62, Utkan Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, s.66)

Çocuklarımıza ve gençlerimize vereceğimiz tahsilin hududu ne olursa olsun, onlara esaslı olarak şunları öğreteceğiz;

- 1- Milliyetine,
- 2- Türk Devletine,
- 3- Türk Büyük Millet Meclisine,

düşman olanlarla mücadele lüzumu. Fertleri bu mücadele gerekleri ve vasıtalarıyla donanmayan milletler için yaşama hakkı yoktur. Mücadele, mücadele lazımdır.

1922 (M.E.İ.S.D. I s.9, Utkan Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, s.166; Atatürkçülük, Cilt III, s.3)

**KURTULUŞU
AVRUPAVE AMERİKA'DA
UMUT GÖRENLERE İTHAF OLUNUR**

**Artık durumu düzeltmiş olmak için mutlaka
Avrupa'dan öğüt almak, bütün işleri
Avrupa'nın emellerine göre yürütmek,
bütün dersleri Avrupa'dan almak gibi bir takım
düşünceler belirdi. Oysa hangi
bağımsızlık vardır ki, yabancıların
öğütleriyle, yabancıların planlarıyla
yükselebilirsin ? Tarih böyle bir olay
kaydetmemiştir.**

**Türkiye hiçbir milleti taklit etmeyecektir.
Türkiye ne Amerikanlaşacak,
ne batılaşacaktır.
O sadece özleşecektir.**

GAZİ MUSTAFA KEMAL PAŞA

(Müdafaa-i Hukuk, Sayı:31, Hikmet Tanyu Atatürk ve Türk Milliyetçiliği s.181, Ercüment Kuran, Türk Kültürü Dergisi,, sayı37, sayfa 62, T.B.M.M. Gizli Celse Zabıtları. Cilt III,)

TARİHİ GERÇEKLER

Yemin mukaddes bir sözleşme demektir. Namus sahibi olan bir kimse verdiği sözden dönmez.

1919 (Atatürk ün S.D.V. C. III s.78)

General Sıtkı' nın Atatürk'le yaşadığı bir savaş muharebesini Mahmut Esat Bozkurt'a anlatması:

Sayın Saylav General Sıtkı'dan hadiseyi şöyle dinledim:

Alay kumandanı düşmanın yaklaştığını ve fakat askerin döğüşmek için süngüsü olmadığını söylediği vakit, general şu cevapta bulunmuş:

"Bellerinde kuşak vardır, yerde de Allah'ın taşı dolu. Doldursunlar, süngü yerine taş kullansınlar!..."

Düşman yanaştığı zaman bir kısım kuvvetlerimiz süngüye karşı taşla dövüşmüşlerdir. Düşmanın başını taşla ezmişlerdir. Ve düşman muharebe meydanını bize bırakmıştır! Atatürk bu şartlar içinde **TÜRK BAŞBUĞ'luğ**u yapmıştır. Türk ulusu da bu şartlar içinde savaşmış ve yenmiştir!

Böyle savaş olur mu ? demeyiniz.

Böyle savaş kazanılır mı ? demeyiniz.

Bunu başkaları söyleyebilir fakat siz; hayır !. Türk gençleri ! siz söylemeyiniz.

Çünkü böyle savaş olur ve kazanılır. Bu san'atın sırrı, tılsımı, Türk solmaktadır.

(Mahmut Esat Bozkurt , Atatürk'ün ihtilali s.120-121)

(1933 Razgrat olayını protesto amacıyla yapılan gençlik gösterisinin izin alınmadan yapılması sebebiyle tatbikata geçilmesi üzerine, izinsiz gösteriye ilgileri olmadığını bildiren Türk Talebe Birliği Kongresi daimi delegelerine cevap telgrafı:)

Gençliğin çalışkan, hassas ve milliyetçi yetişmesi esas dileklerimizdendir. Gençlik her türlü faaliyetlerinde Cumhuriyet Kanunlarına ve Cumhuriyet

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

TARİHİ GERÇEKLER

kuvvetlerine usul ve kaidelerine riayetkar bulunmağa da dikkatli olmalıdır. Cumhuriyet Hükümetinin milli meselelerde vazifesini bilir olduğuna ve kanunların ve adli kuvvetlerin adaletine emin olunuz.

1933 (Cumhuriyet Gazetesi, 28.4.1933)

Düşmana merhamet acizlik ve zaaftır. Bu, insaniyet göstermek değil, insanlık özelliğinin yok oluşunu ilan etmektir.

1923 (Atatürk'ün S.D.V. Cilt II, s.117)

Atatürk'ün İnebolu seyahati esnasında:

...Hakiki vatanperver Gazimizi, ilk defa görüp karşılaşanlar hem sevinçten hem de heyecandan kendilerini zor zaptediyorlardı. İnebolu heyetinin içlerinde o zaman en genci bendim. Gazi'nin yanına girerken beni başa geçirdiler. Sorduklarına sen cevap ver dediler. Öyle yaptık. Vali bizi takdim etti. Ellerini öptük. Su- al sormasına meydan vermeden.:

"MUHTEREM KURTARICIMIZI VE BAŞBUĞUMUZU hem Kastamonu'da karşılamak, hem de İnebolu'ya davet için geldik."

Diye söze başlarken (Allah rahmet eylesin babacan tavrı ve edası ile Vali Fatih Bey, sözümü tamamladı)

- İnebolu'lular, sizi, en büyüğümüzü memleketlerine davet ediyorlar, şeref vermenizi istiyorlar, günlerden beri hazırlanıyorlar, diye kalplerimizden dolup taşan arzu ve heyecanlarımızı ifade ve arz ettiler. Sevgili Gazimiz de heyetimize karşı:

- O halde bol bol İnebolu'da konuşur ve görüşürüz. Memnun oldum. Zaten İnebolu'yu da görmek istiyordum.

(Mustafa Selim İmece, Atatürk'ün Şapka Devrimi Kastamonu ve İnebolu Seyahatleri s.16)

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

Bizim Türk Irkımız eski ve şerefli bir millettir. Zaten Orta Asya'nın Altay yaylasında yetiştiği için kartalın meziyetlerini daha gençliğinde kazanmıştır; ta uzakları görür, hızlı bir uçuşu vardır ve bu ruhu barındıracak kadar kuvvetli bir beden sahibidir. Zaten maddi olsun, dimaği olsun hiçbir sıkıcı hudut içinde durmaz yaradılıştta olduğundan; yüksek anayurdunun, dünyadan uzak vaziyetine isyan etmiştir. İşte o zamanlar bu ilk Türkler başlarını alarak dünyanın hem doğusuna hem batısına yayıldılar. Yılmaz atalarımızın bütün bu ilk saldırılarıyla bugünün Türk milleti olan bizler pek ziyade alakadız. Ancak en büyük alakamız onların Çin büyük duvarını paralayarak o vakte kadar korunabilmiş Çin medeniyetinin ta yüreğine sokulmalarına, yahut kuzey-batıya doğru dönerek geniş İskandinavya sahasına girmelerine ait olmadığı gibi, tarihin Atilla dediği büyük bir Türk kumandasında Orta Avrupa'ya akın etmesine veya kardeş milletlerin bu gibi istila hareketlerine de bağlanamaz. Biz tabii olarak ve başlıca o grupla alakadız ki tam batı istikametinde yakın doğuya doğru gelerek bugün Sümer medeniyeti, Hitit medeniyeti denilen medeniyetlerle Anadolu'nun başlıca tarihten önceki medeniyetleri kurmuşlardır. Batı medeniyeti Asya kıtasındaki insan denizinin bu birbirini kovalayan dalgaları önüne büyük bir set kurdu ve bu set en sonra Bizans İmparatorluğu şeklinde meydana çıktı

Bu İmparatorlukla atalarımız dövüşmeye başladılar. Zafer tam pençemize girerken bu sefer batıdan gelen başka bir dalga Haçlılar; Anadolu'ya saldırarak kat'i zaferimizi, yani büyük harp mükafatı ve geniş imparatorluk sembolü olan İstanbul'u almamızı tam iki yüz sene 1453 senesine kadar geri bıraktı.

Biz Türkler her çağda şarkın kılıcının keskin ağzı idik. Lakin gitgide birçok yabancı unsurlar biz galiblere karıştıklarından, Osmanlı İmparatorluğu denilen o milletler karması ortaya çıktı. Bu Osmanlı İmparatorluğu, memleketteki Türk unsurunu Avrupa içlerine karayel (kuzeybatı) istikametinde iki büyük met dalgası halinde kullanmakla istifade etti. Kanuni Süleyman zamanında, aradaki bütün Balkanlarla ötelere zaptederek Viyana kapılarına dayandı. Türklerin bu istikamette ikinci dalgalanışı Dördüncü Mehmet zamanındadır ki o da aynı derece cengaverane ve zaferlidir. Osmanlı İmparatorluğu, biz kahraman Türkler yüzünden bir büyük devlet oldu ve dinimiz olan İslamiyet üzerine büyük bir ruhani teşkilat yapıldı. İşte bu devlet ile ruhani teşkilat çok kuvvetli bir müessese halinde İstanbul'da birleştiler. Orada kahraman Türk, saray entrikalarına ve ruhani teşkilatın nüfuzuna mağlup oldu ki bu iki müessese tahakküm merkezlerinden ta uzakları ve Avrupa, Anadolu ve Kuzey Afrikada ki mıntıkaları idare ediyorlardı. İşte birinci büyük tablomuz burada bitiyor. Bu tablo Türkler tarafından boyanmış ve süslenmiş iken bu cengaverler şimdi saray entrikalarından bunalarak arka zemi-

ne atılmışlardı.

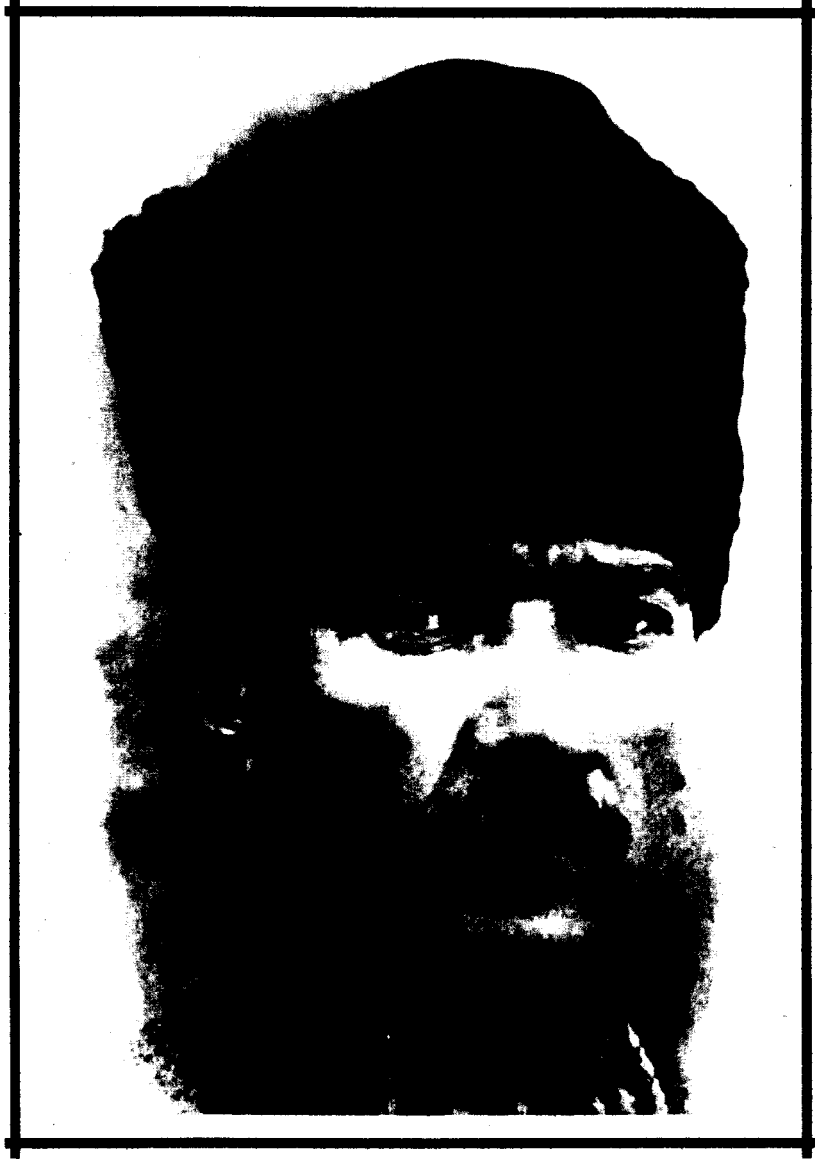
Tarih yürüdü. Bundan sonra Türk İmparatorluğu batı medeniyetine karşı kendisini Türk silahlarıyla değil daha ziyade batı devletlerini birbirlerine düşürmek suretiyle müdafaa etti ki bu devletlerin siyaseti de İstanbul'a ve Boğazlara talip olmak isteğiyle değişiyordu. Avrupalılar bize "Avrupa'nın hasta adamı" adını verdiler ve her tarafta birçok miras davacıları türedi. En sonra batı devletlerinin arasında büyük harp çıktı. Bizde Orta Anadolu'da ticari menfaatler arayan merkezi Avrupa devletlerinin yakın doğu ihtiraslarıyla bu harbe sürüklendik.

1932 (General Sherri), Atatürk Nezdinde Bir Yıl Elçilik, Çev:Ahmet Ekrem, 1935, s.88-89

Asya Türk Hun İmparatorluğu'nun kuruluş tarihi Çin'de imparatorluk kuruluş tarihi ile başlar. Çin'in M.Ö 13. asra ait vesikaları bunu böyle kaydeder. Ancak bu büyük Türk imparatorluğunun bizce malum olabilen İmparatoru Teoman'dır. Teoman; M.Ö 13. asır başında yaşamış büyük bir kahramandır. Çinliler bu kahramanın Çin'de büyük imparatorluk kurmuş olan büyük Türk kumandanlarının neslinden geldiğini iddia ederler. Teoman'ın oğlu Türk imparatoru Mete de meşhurdur. O, doğuda Kadırgan dağlarından Batıda Hazar denizine kadar, Kuzeyde Sibiryadan Güneyde Himalaya eteklerine kadar geniş hudutlar içinde büyük Türk imparatorluğunu teşkil etmiş bir Türk Hakanıdır. Mete, Çin imparatoru ordularını büyük meydan muharebelerinde mağlup etmiş, Çin imparatorunu sığındığı kalede kuşatmış, ancak karısının şefaati ile fakat kendisine vergi verecek, tabiiyetini de kabul eyliyerek serbest bırakmış bir Türk imparatorudur.

Bence Mete çok büyüktür. Bütün Türk tarihinde Oğuz efsanesinin atf ve isnad olunabileceği adam O'dur. Fakat düşünülürse Teoman, elbetteki ondan da büyüktür. Çünkü herşeyi hazırlayan O'dur. İskender " Büyük " lakabı ile anılırdı. Fakat hakikatte ondan büyük olan Filip'tir. Çünkü İskender'in muvaffakiyeti için lazım olan siyasi ve askeri vasıtaları hazırlayan odur. Eyüpoğullarından Selahattin, Haçlılardan Kudüs'ü kurtarmış olmakla tanınmış büyük bir Türk'tür. Fakat ondan daha büyük olan Selahattin'i ve onun muvaffak ordularını ve vasıtalarını hazırladıktan sonra ölen büyük Türk Nurettin'dir. Beşer tarihinde silinmez satırlarla mevcudiyetini yazdırmış olan O'dur.

(Kazım Özalp, Özalp Atatürkü anlatıyor, Milliyet gazetesi, 22.XI.1966)

ÜLKÜLER DEVLET TARAFINDAN AÇIKLANMAZ MİLLETÇE YAŞANIR

DİL BİR KÖPRÜDÜR!
İNANÇ BİR KÖPRÜDÜR!
TARİH BİR KÖPRÜDÜR!

Bugün Sovyetler Birliği dostumuzdur.
Komşumuzdur. Müttfikimizdir. Bu dostluğa ihtiyacımız
vardır. Fakat yarın ne olacağını kimse bugünden
kestiremez. Tıpkı Osmanlı gibi tıpkı Avusturya,
Macaristan gibi parçalanabilir, ufalabilir.
Bugün elinde sımsıkı tuttuğu milletler yarın
avuçlarından kaçabilirler.

Dünya yeni bir dengeye ulaşabilir.
İşte o zaman Türkiye ne yapacağını
bilmelidir... Bizim bu dostumuzun idaresinde
dili bir, inancı bir, özü bir kardeşlerimiz vardır.
Onlara sahip çıkmaya hazır olmalıyız.
Hazır olmak yalnız o günü susup beklemek değildir.
Hazırlanmak lazımdır. Milletler buna nasıl
hazırlanırlar. Manevi köprülerini sağlam tutarak.
Dil bir köprüdür... İnanç bir köprüdür...
Tarih bir köprüdür...
Köklerimize inmeli ve olayların böldüğü tarihimizin içinde
bütünleşmeliyiz.
Onların (Dış Türkler' in) bize yaklaşmasını bekleyemeyiz.
Bizim onlara yaklaşmamız gerekir.

29 Ekim 1933

(İsmet Bozdağ, Atatürk'ün Sofrası, İstanbul, 1971, s.26-27)

TARİHİ GERÇEKLER

Yalnız 12 Ağustos'tan 18 Ağustos'a kadar geçen takriben bir haftalık müddet zarfında Ayıntap ahalisi büyük ıstırap ve takibata maruz kaldılar. Fransız kuvvetleri kumandanı ahaliye hitaben gönderdiği bir beyannamede; sulh muahedesi mucibince buraları Suriye'den addedilerek Fransız mandasına teslim edilmiştir. Burası da Suriye mıntikasına dahildir. İki saat zarfında teslim olmadığımız takdirde bütün şehri topraklarımızla yıkacağız ve hepinizi öldüreceğiz, dediler. Oradaki ahali bu teklif üzerine içtima ettiler. Binnetice; Ayıntap yanar ve bütün Ayıntap (Gaziantep) ahali bu yangının içinde ölür, fakat düşmana teslim olmaz, dediler. **İşte İslamiyete ve Irkımıza şayeste olan bu celaledi gösterdiler.**

(Atatürk'ün S.D.V. CİLT.I. s.121)

Bizim milletimiz, Milliyetinden uzaklaşmasının çok acı cezalarını gördü. Osmanlı Devleti içinde yaşayan çeşitli milletler, Milliyetlerine sarılarak kendilerini kurtardılar; Biz, ne olduğumuzu, onlardan öğrendik! **Kuvvetimizi yitirdiğimiz anda bizi aşağıladılar; anladık ki kabahatimiz kendimizi unutmamız imiş!...**

(Hakimiyeti Milliye 26.3.1923 İsmet Bozdağ, Atatürk'ün Avrasya Devleti, s.10)

-Nitekim 1933 yılının 29 Ekiminde Gazi Mustafa Kemal Paşa, Bir Genç doktorun sorusu üstüne, bu fikrini -saklaması kaydı ile- açıklamıştır! Bu mahrem konuşmayı açıkladığımız zaman, Türk Devrimlerinin hangi hedefleri taşıdığı, daha derli-toplu olarak anlaşılacaktır.

Ülküler, Devletler tarafından açıklanmaz; Millet tarafından yaşanır! Nasıl, bakarken, gözlerimizi görmüyor, onunla herşeyi görüyorsak, **Ülkü** de onun gibi, farkında olmadan vicdanlarımızda yaşar ve herşeyi ona göre yaparız. Ben, Devlet Başkanım!. Sorumluluklarım vardır! Bu sorumluluklarım altında konuşmam!. Bu konuda genç arkadaşlarımla ayrıca konuşacağım.

"CUMHURİYETİMİZ KUTLU OLSUN HANIMLAR BEYLER!"

Dr. Zeki'ye "Siz şöyle bu tarafa geçin" dedi ve salona sorup:

-Başka konuşmak isteyen var mı?

Az önceki içkili, uzun boylu vatandaş, bir yerlerden ortaya çıkmayı becerdi.

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

Olabildiğince derlenmiş, toparlanmıştı ama, yine de dili hafifçe sürçmekteydi:

-Paşam, benim büyük Paşam!.

Atatürk gülerek elini kaldırdı:

-Anladım! Deminki önerini yeniden oya koymamı isteyeceksin!. Tamam .. Şimdi sırasıdır. Önerini, arkadaşların da kabul ettiler. Cumhuriyetimiz kutlu olsun Hanımlar, Beyler!.

Atatürk, salonu dolduran alkışlar arasında kalktı; Dr. Zeki'yi de yanına alarak Genel Müdür Odasına geçti. Oturdular. Atatürk'ün arkasında, duvarda bir Türkiye haritası vardı. Karşısında oturan Dr. Zeki'ye:

-Benim arkamdaki haritayı görüyor musun?., dedi.

-Evet Paşam.

-O haritada, Türkiye'nin üstüne abanmış bir blok var; Onu da görüyor musun?

-Evet, görüyorum, Paşa hazretleri.

-Hah., işte o ağırlık, benim omuzlarımın üstündedir. Omuzlarımın üstünde olduğu için, Ben konuşamam!.

Düşün bir kere... Osmanlı İmparatorluğu ne oldu?.. Avusturya-Macaristan İmparatorluğu ne oldu?... Daha dün, bunlar vardılar.. Dünyaya hükmediyorlardı!. Avrupa'yı ürküten Almanya'dan bugün ne kaldı?.. Demek hiç bir şey, sür-git değildir!. Bugün, "ölümsüz" gibi görünen nice güçlerden, ilerde belki pek az bir şey kalacaktır. Devletler ve Milletler, bu idrakin içinde olmalıydılar.

BUGÜN DOSTUMUZ, AMA YARIN?

Bugün Sovyet Rusya, dostumuzdur, komşumuzdur, müttefikimizdir.. Devlet olarak bu dostluğa ihtiyacımız var! Fakat yarın ne olacağını kimse kestiremez. Tıpkı Osmanlı İmparatorluğu gibi, tıpkı Avusturya-Macaristan İmparatorluğu gibi parçalanabilir!. Bugün, elinde sınıksız tuttuğu Milletler, avuçlarından sıyrılabilirler .. Dünya, yeni bir dengeye ulaşabilir!.

işte o zaman Türkiye, ne yapacağını bilmelidir!.

Bizim bu Dostumuzun yönetiminde dil bir, inanç bir, öz bir kardeşlerimiz vardır. Onları arkalamaya hazır olmalıyız!.

"Hazır olmak" yalnız o günü susup beklemek değildir; **hazırlanmak lazımdır...** Milletler, buna nasıl hazırlanırlar?.. Manevî köprülerini sağlam tutarak!.. Dil, bir köprüdür; inanç bir köprüdür; tarih bir köprüdür!.. Bugün Biz, bu toplumlardan dil bakımından, gelenek, görenek, tarih bakımından ayrılmış, çok uzağa düşmüşüz!. Bizim bulunduğumuz yer mi doğru, onlarınki mi?.. Bunun he-

sabını yapmakta fayda yoktur!. Onların Bize yaklaşmasını bekleyemeyiz; Bizim, onlara yaklaşmamız gerekli...

Tarih bağı kurmamız lâzım .. Folklor bağı kurmamız lazım .. Dil bağı kurmamız lazım ..

Bunları kim yapacak?..

Elbette Biz!..Nasıl yapacağız?..

İşte görüyorsunuz, "Dil Encümenleri", "Tarih Encümenleri" kuruluyor.*

Dilimizi, onun diline yaklaştırmaya. Tarihimizi ortak payda (Dil ve Tarih üzerindeki çalışmalar, önceleri "Encümen" biçiminde başladı. Daha sonra bunlar "Dil Kurumu", "Tarih Kurumu" haline geldiler.) haline getirmeğe çalışıyoruz. Böylece, birbirimizi daha kolay anlar hale geleceğiz. Bir sevgi parlayacak aramızda; tıpkı bir vücut gibi, kaderde ve mutlulukta birbirimizi duyacağız ve arayacağız. Ortak bir dil amaçladığımız gibi, ortak bir tarih öğretimimiz olması gerekli... Ortak bir mazimiz var, bu maziyi, bilincimize taşımamız lazım. Bu sebeple okullarda okuttuğumuz tarihi, Orta Asya'dan başlattık!. Bizim çocuklarımız, orada yaşayanları bilmelidirler. Orada yaşayanlar da bizi bilmeli ..

İşte bunu sağlamak için de "Türkiyat Enstitüsü"nü kurduk Kültürlerimizi, bütünleştirmeğe çalışıyoruz! Ama bunlar, açıktan yapılmaz! Adı konarak yapılacak işlerden değildir. Yanlış anlaşılabilir gibi, savaşımlara da sebep olabilir. Bunlar, Devletlerin ve Milletlerin derin düşünceleridir.

İşitiyorum: Benim dil ve tarih ile uğraştığımı gören kısa düşünceli bazı vatandaşlarımız; **"Paşanın işi yok! Dil ile Tarih ile uğraşmaya başladı"** diyorlarmış. Yağma yok!. Benim işim, başımdan aşkın! Ben bugün çağdaş bir Türkiye kurmaya ne kadar çalışıyorsam, yarının **Türkiyesi'nin** temellerini atmaya da o kadar dikkat ediyorum.

Bu yaptıklarımız, hiç bir millete düşmanlık değildir.

Barıştan yanayız, barıştan yana kalacağız!.

Ama durmadan değişen dünyada, yarının muhtemel dengeleri için hazır olacağız.

Bunları sana, akıllı bir genç olduğun için söylüyorum. Açıktan söylemiyorum, kulağına söylüyorum .. Sen bil, gerekçesini kimseye söylemeden böyle davran; çevrenin de böyle davranması için gerekeni yap! İdealler, konuşulmaz,

yaşanır!

Olay; İhsan Sabri Çağlayangil'den dinlenmiş, Sebati Ataman, Kılıç Ali, Tevfik Rüştü Aras, Hikmet Bayur tarafından doğrulanmıştır.

(Atatürk'ün Sofrası; İsmet Bozdağ, İstanbul, s. 11-26 İsmet Bozdağ. Atatürk'ün Avrasya Devleti, s.30-31-32)

Çerkez Ethem ve abisi Milletvekili Reşit Bey'le Atatürk arasındaki konuşma:

Bu zihniyet doğrudan doğruya Reşit beyin ağzından çıkmış, benim ve Meclisi alinizde bulunan birçok zevatın huzurunda telaffuz edilmiştir. **Bu adamlar demişlerdir ki bizim için, hayatımız, haysiyetimiz, bizim menfaatimiz bu milletin, bu vatanın hayat ve menfaatinden yüksektir. Biz İran' da, Turan' da kendimize yaşayacak bir yer buluruz.**

Hüseyin Avni bey (Erzurum) - Tarihini söyler misiniz; ne zaman söylediler?

Mustafa Kemal Paşa (devamla)- O kadar hafızam kuvvetli değildir Beyefendi hazretleri. Müsaade buyurursanız bunu işitmiş arkadaşlardan Celal Bey' in hafızası daha kuvvetlidir. Bu on, on beş gün içinde, son zamanlarda vuku bulmuştur. Ve yine bu adamlar demişlerdir ki " biz İzmir ve havalisinde vasi arazi ve çifliklere ve servete sahibiz ve size iştirak etmekle büyük işler ve büyük fedakarlıklar yaptık, biz Yunanlılarla beraber kalabilirdik ve Venizolas' la ben, diz dize oturabilirdim". Binaenaleyh birinci hayale, birinci gayeye vasil olmayacaklarını gördükten sonra ikinci bir nokta-i menfaatin ihtisaline teşebbüs etmişlerdir. Yani hıyanet noktası aramaya teşebbüs etmişlerdir.

(Atatürk'ün S.D.V. cilt:I. s.142-143)

Milliyetçi Türk Amelesi ve işçileri varlıkları ve emeklileriyle Türk toplumunun kıymetli organlarıdır; bu itibarla Amele ve işçilerin hayat ve haklarını ve çıkarlarını göz önünde tutarız.

1931 (Yakınlarından Hatıralar, Hasan Rıza Soyak cilt:II s. 466)

"Biz Türkiye'nin istiklâlini ve bütünlüğünü kurtarmaya çalışıyoruz. Allahın inayeti ve Türk milletinin yenilmez kuvveti sayesinde gayemize vasil olacağız".

(Atatürkün S.D.V. cilt III s.36-37)

ATATÜRK'ÜN VASIYETİ

Mülkiyelilere 11 Ocak 1935 yılında yaptığı konuşması :

Bu dünyadan geçerek Türk milletine veda edeceklerin çocuklarına, kendinden sonra yaşayacaklara, son sözü bu olmalıdır: "Benim Türk milletine, Türk cemiyetine, Türklüğün istikbaline ait ödevlerim bitmemiştir, siz onları tamamlayacaksınız. Sizde sizden sonrakilere benim sözümü tekrar ediniz."

Bu sözler bir ferdin değil, bir Türk Ulusu duygusunun ifadesidir. Bunu her Türk bir parola gibi kendinden sonrakilere mütemadiyen tekrar etmekle son nefesini verecektir. Her Türk ferдинin son nefesi, Türk Ulusunun nefesinin sönmeyeceğini, onun ebedi olduğunu göstermelidir. Yüksel Türk, senin için yüksekliğin hududu yoktur. İşte parola budur.

(11 Ocak 1935 Ulus gazetesi, Hikmet Tanyu, Atatürk ve Türk Milliyetçiliği, s.183)

Efendiler Türkiye halkı asırlardan beri hür ve müstakil yaşamış ve istiklâli bir lazımcı hayatiye telakki etmiş bir kavmin kahraman evlatlarıdır. Bu millet istiklâlsiz yaşamamıştır. Yaşayamaz ve yaşamayacaktır.

(Atatürk'ün S.D.V. cilt:II s. 38, Türk Kültürü Dergisi, sayı 61, s.1)

Buhara Ahalisinin, Türkiyede'ki, Türk ve Müslüman kardeşlerine hediye olarak gönderdiği Kur'anı Kerim ile Türkiye halk ordusuna nişanei takdir ve tebrik olarak irsal eylediği kılınc, hakkı din ile hakka hadim kuvveti temsil eden fevkâlede muazzam ve kıymettar iki yadigardır.

Bu emanetleri elinizden alırken kalbim heyecan ile doldu. Halkımız ve ordumuz, uzaklardaki kardaşlarımızdan gelen teçhizat ve tebrikat nişanelerinden şüphesiz çok mütehasşis ve mesud olacaklardır. Dındaş ve karındaş Buhara halkının arzusunu yerine getirerek bu kitabı mukaddesi millete, seyfi muazzezide (kılıncı) İzmir fatihine teslim edeceğim. Allah'ın inayeti ile İnönü ve Sakarya muzzafferiyetlerini kazanan milli ordumuz İnşallah pek çok yakında bu kılıncıda kazanmış olacaktır. Heyeti muhtereminize de Türkiye ahalisi ve ordusu ve Türkiye Büyük Millet Meclisi ve hükümeti namına teşekkür eylerim.

Hakimiyeti Milliye 8 Ocak 1922 (Atatürkün S.D.V. cilt II s.34)

Sivas Kongresi, (8 Eylül 1919)Atatürk'ün yakınları bile gelir ve kaynaklarımızın yetersizliği ve kısırlığı nedeniyle bir başka ülkenin yardımı, güdümü olmadan, düşmanla başa çıkamayacağını ileri sürüyorlar ve güdümün bir başka deyişle "manda"nın bağımlılık sayılamayacağını söylüyorlar. Konu gündüz oturumunda tartışılıyor, karara bağlanılamıyor, gece toplantı sonrası Mustafa Kemal'in odasında aynı konu görüşülüyor, Sivas kongresinde Askeri Tıp öğrencileri adına katılan Hikmet adındaki bir genç Mustafa Kemal Paşa'ya şöyle diyor:

"Paşam temsilcisi bulunduğum tıbbiyeliler beni buraya bağımsızlık davamızı başarmak yolundaki çalışmalarına katılmak üzere gönderdiler. Güdüm'ü kabul edemem. Eğer kabul edecek olanlar varsa, bunlar kim olursa olsun, şiddetle reddeder ve kınarız. Diyelim güdüm düşüncesini siz kabul ederseniz, sizi de reddederek, Mustafa Kemal'i vatan kurtarıcısı değil vatan batırıcı olarak adlandırır ve lanetleriz"

Gencin bu sözleri herkesi duygulandırıyor, Mustafa Kemal Paşa şunları söylüyor:

" ARKADAŞLAR GENÇLİĞE BAKIN, TÜRK ULUSAL YAPISINDAKİ SOYLU KANIN İFADESİNE DİKKAT EDİN...

(...) Evlat için rahat olsun. Gençlikle övünüyorum ve gençliğe güveniyorum. Biz azınlıkta kalsakta güdümü kabul edemeyiz. Parolamız tektir ve değişmez; ya bağımsızlık, ya ölüm!"

(Atatürklü günler-Vural Sözer Barajans Yayınlar,s.121; Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Cilt 13, Sayı 38, s.435-436)

TARİHİ GERÇEKLER

Azerbeycan elçisi İbrahim Abilof'a söylenmiş:

Azeri Türklerinin dertleri kendi dertlerimiz ve sevinçleri kendi sevinçlerimiz gibi olduğu için, onların muradlarına nail olmaları hür ve müstakil olarak yaşamaları bizi pek ziyade sevindirir. Türk'ün saadeti ve mazlumların halası yolunda Azerbaycan Türklerinde kanını dökmeğe amade bulduklarına dair olan beyanatınız istilacılara karşı Türkün ve mazlumların kuvvetini arttıran pek kıymetli bir sözdür.

(Atatürkün S.D.V. cilt:II s.21)

Sefir hazretleri,

Bugün bize meserretli bir bayram yaşattığınızdan dolayı T.B.M.M. ve Hükümeti ve şahsım namına teşekkür ederim. Bu bayram gününün benim için mesut bir cihedi daha vardır ki oda müstakil **AZERBAYCAN ŞURA HÜKÜMETİNİN SANCAĞINI ÇEKMEK ŞEREFİNİ BANA BAŞSETMİŞ OLMASIDIR.**

Aziz arkadaşımız Abilof Hazretleri; bugün Azerbaycanın istiklalini temsil eden bayrağı çekerken ellerim bir takım hissiyat ve teessürat ile müteharrik olduğunu duyuyorum. Filhakika bayrağı çeken benim ellerimdi. Fakat ellerimi tahrik eden bugünkü bayramda manen müşterek olan bütün Türkiye halkının hakiki ve samimi kardeşlik hissiyatı idi.

Sefir hazretleri; Azerbaycan sancağının Türkiye sancağının yanında Türkiye semasında temevvücünü görmek bütün milletimiz için büyük bir bayramdır. Bize böyle bir bayram günü yaşattığınızdan dolayı samimi teşekküratımı tekrar ederim.

(Atatürkün S.D.V. cilt:II s.23-24)

İstanbul Fener Rum Patrikhanesi konusunda Mustafa Kemal paşa 20 ocak 1923 tarihinde Hakimiyeti Milliye gazetesinde yayınlanan şu beyanata dikkat buyurulmaktadır:

"Bir fesat ve hıyanet ocağı olan ve memleketimize nifak tohumları eken uyuşmazlıklar yaratan hristiyan hemşerilerimizin huzuru ve refahı içinde uğursuzluğa ve felakete sebep olan **Rum Patrikhanesini artık topraklarımız**

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

üzerinde bırakamayız. Bu tehlikeli teşkilatı memleketimizde muhafazaya bizi mecbur etmek için ne gibi vesile ve sebepler gösterilebilir.

TÜRKİYE'NİN RUM PATRİKHANESİ İÇİN ARAZİ ÜZERİNDE BİR SİĞİNİLACAK YER GÖSTERMEYE NE MECBURİYETİ VAR.

BU FESAT OCAĞININ HAKİKİ YERİ YUNANİSTAN DEĞİL Mİ DİR? B.M.M. TARAFINDAN İDARE EDİLMEKTE OLAN YENİ TÜRKİYE; BABIALİNİN TAHTI İDARESİNDEKİ ESKİ OSMANLI İMPARATORLUĞU DEĞİLDİR.

(Atatürk S.D.V. cilt III cilt s.79)

Amerika, Avrupa ve bütün medeniyet dünyası bilmelidir ki, Türkiye halkı her medeni ve kabiliyetli millet gibi, kayıtsız şartsız hür ve bağımsız yaşamaya karar vermiştir. Bu meşru kararı bozmaya yönelik bir kuvvet, Türkiyenin ebedi düşmanı kalır.

1922 (Atatürkün S.D.V. cilt:III s. 48)

Birinci T.B.M.M.'inde yaptığı bir konuşmadan :

Milletimiz bugün bütün mazisinde olduğundan daha çok ve ecdadından daha çok ümitlidir. Bunu ifade için şunu arz ediyorum. Kendilerinin tabiri veçhile cennetten vatanımıza gözcü olan merhum Kemal demiştir ki:

Vatanın bayrağına düşman dayadı hançerini

Yok mudur kurtaracak bahtı kara maderini

İşte bu kürsüden bu yüce meclisin reisi sıfatıyla yüksek heyetinizi teşkil eden bütün azanın her biri namına ve bütün millet namına diyorum ki;

Vatanın bağrına düşman dayasın hançerini

Bulunur kurtaracak bahtı kara maderini

1921 (Atatürkün S.D.V. Cilt I s.150)

Türk tarihinde askerlerimiz ilk olarak ülkeleri uğruna asil bir maksatla harp etmiş bulunuyorlar. Askerimiz ayakları altında bir metre yüksekliğinde kar, çamur bulunmasına rağmen düşmanlara karşı koşa koşa, sevine sevine gidip harp etmişlerdir.

1925 (Atatürk'ün S.D.V. s.35)

Türk çocuklarındaki kabiliyet her milletinkinden üstündür. Türk kabiliyet ve kudretinin tarihteki başarıları meydana çıktıkça , büsbütün Türk çocukları kendileri için lazım gelen hamle kaynağını o tarihte bulabileceklerdir. Bu tarihten **Türk çocukları bağımsızlık fikirlerini kazanacaklar, o büyük başarıları düşünecekler, harikalar yaratar adamları öğrenecekler, kendilerinin aynı kandan olduklarını düşünecekler ve bu kabiliyetle kimseye boyun eğmeyeceklerdir.**

(Şemsettin Günaltay, 1951 Olağanüstü Türk Dil Kurultayı, s.33; Genelkurmay Atatürk'ün Görüş ve Direktifleri, s.8)

Biz Balkanları niçin kaybettik biliyor musunuz? Bunun tek bir sebebi vardır. Bu da İslav araştırma cemiyetlerinin kurduğu dil kurumlarıdır, bizim içimizdeki insanların milli şuurlarını uyandırdığı zaman biz Balkanlarda Trakya hudutlarına çekildik.

(Enver Behman Şapolyo, 1951 Olağanüstü Türk Dil Kurultayı, s.54)

Milli mevcudiyetimize düşman olanlarla dost olmayalım. Böylelerine karşı bir Türk şairinin dediği gibi: (Karşı duvardaki levhayı işaret ederek)

TÜRK'ÜM VE DÜŞMANIM SANA, KALSAMDA BİR KİŞİ! diyelim. Düşmanlarımıza bu hakikati ifade ettiğimiz gün, kanaatimize, ülkümüze, istikbalimize yan bakan her ferdi düşman telakki ettiğimiz gün, milli benliğe uzanacak her eli şiddetle kırdığımız, milletin önüne dikilecek her engeli devirdiğimiz gün, hakiki kurtuluşa ereceğiz. Ve sizler gibi aydın, kararlı, imanlı gençler sayesinde

bu kurtuluşa ereceğimize emin olabiliriz.

1923 (Atatürkçülük, Cilt III, s.93 Atatürkün S.D.V. Cilt : II, s. 143)

Türk çocuğunun kafasını, fitri yaradılışındaki dikkat ve itinaya göre oluşturmak. Bu, Cumhuriyetin sıhhi düzeni ile alakadar olan vekalet de yönelen bir vazifedir.

Güzel muhafaza edilen, Türk kafa ve zekalarını açmak, yaymak, genişletmek. Bu, bilhassa Kültür Bakanlığının vazifesidir. Bununla birlikte olarak, istidatlı Türk çocuk kafalarına müspet ilim ve maddi teknik mefhumlarını, yalnız nazari olarak değil, aynı zamanda pratik vasıtalar ile de yerleştirmek.

Bir taraftan da, Türk kafalarındaki kabiliyetleri, Türk karakterindeki sağlamlıkları, Türk duygularındaki yükseklik ve genişlikleri, kendilerini hiç zorlamadan, tabii bir tarzda ve olduğu gibi ifadeye onları alıştırmak.

Bunlar yapılnca, netice şu olacaktır; Türk çocuğu konuşurken, onun ifade üslubu kendisini dinleyenleri, onun yürüdüğü yola götürebilecek bu kabiliyeti sayesinde, Türk çocuğu kendisini dinleyen veya yazısını okuyanları, peşine takarak YÜKSEK TÜRK ÜLKÜSÜNÜ iletebilecek, ulaştırabilecektir.

Bu edebiyat telakkisi, böyle bir edebiyat öğretimi sayesinde ki, edebiyat anlamından anlaşılan gayeye varmak mümkün olabilir.

1937 (Atatürkçülük, Cilt I s.370 ;Afetinan, Atatürk Hakkında Hatıra ve Belgeler, s.272-273)

1916 sonlarında Mustafa Kemal ikinci ordu vekilliğine atanmıştır. Sekarat' ta bulunan ordu karargahına gelince Ordu Kurmay Başkanı Albay İsmet beyle buluştu. Ordunun durumu pek kötü idi. Kara kıştan önce geri çekerek kurtarmak lazım idi. Mustafa Kemal o sırada açlıktan insanların birbirini yediklerini kaç defa anlatmıştır. İslam ansiklopedisinin Atatürk fıkrasının bu bölümün de bir kayırma vardır. Ansiklopedi diyor ki; Albay İsmet kendisini ordusunun durumu

TARİHİ GERÇEKLER

hakkında aydınlattı. Bunun üzerine kışın yiyecek güçlüklerine uğramamak için ileri hatlarda hafif birlikler bırakarak ordu cephesini geri almaya karar verdiler. **Mustafa Kemal bana o günün hatırasını şöyle anlattı idi: "Ben Enver'in adamı olduğu için İsmet'i (İnönü) sevmezdim. (İsmet bey harp başında Başkomutanlık karargahında hareket şubesi müdürü idi) Kendisine hemen geri çekilme emri hazırlamasını söyledim. Gitti, gelmez. Yaverim Cevad; bak ne yapıyor, diye yolladım. Döndü, masasının başında düşündüğünü söyledi. Şehirler ve topraklar bırakacaktık. orduyu kurtarmak için başka çare yoktu. Ama böyle bir karar vermekte güçtü. "Git söyle yazmıyorsa ben dikta edeyim, dedim. Bir müddet sonra çekilme emrini yazmış, getirdi.**

Fatih Rifkî Atay (Çankaya s. 95-96)

Geri çekilişte ordunun en arkasında idi. Nasıl ki Çanakkale saldırısında en önde ise! Ona göre bizim askeri panik tehlikesine uğratmamak için daima en yakınında olmalıdır. Bir asker "ben kafiri öldürüyordum. Niçin geri çekerler bizi? Ne korkakmış kumandan! Nereye kaçtı kim bilir?" diye söyleniyordu. Mustafa Kemal :

- Sen o kumandanı tanır mısın? diye sordu.
- Yarı karanlıkta yüzüne baktı:
- Benim o! der. Söylenen er şaşalıyarak:
- Ha ... o başka... dedi.

Fatih Rifkî Atay (Çankaya s.96)

Her şeye rağmen muhakkak bir nura doğru yürümekteyiz. Bende bu imanı yaşatan kuvvet, yalnız aziz memleket ve milletim hakkındaki payansız muhabbetim değil bugünün karanlıkları, ahlaksızlıkları, şarlatanlıkları arasında sırf vatan ve hakikat aşkıyla ziya serpmeye ve aramaya çalışan bir gençlik gördüğümüdür.

Kılıç Ali (Atatürkün Hususiyetleri s.62)

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

TARİHİ GERÇEKLER

-Gençler için vatan işlerinde ölmek olabilir, korkmak asla!

Fatih Rıfki Atay (Çankaya s. 192)

Her ne ise, bir hayli zaman sonra soyadları kabul edildiği vakit Mahmut Esat soyadının sonunda kelimeyi görmüştük: **BOZKURT**

Soyadını kendisine Atatürk vermişti. Arkadaşları şereflendirmekte, cephe veya cephe gerisinde, kendi yaptıklarını sevdiklerine mal etmekte hiç hasis değildi.

Fatih Rıfki Atay (Çankaya s.558)

Yalnız Hatay'ın zaferi değil, adı da Atatürk'ündür. Atatürk, İskenderun-Anakya ve havalisi Türkler'inin Hatay ülkesi Türkler'inden olduğunu Orta Asya da ki ilk kaynaklarının o gün bile hala mevcut olduğunu ilmi bir şekilde meydana çıkarmıştır.

Büyük zaferin hemen arkasından, Adana da söylenmiş olan: "**Kırk asırlık Türk yurdu yabancı esaretinde kalmaz!**"

Kılıç Ali (Atatürk'ün Son Günleri, s.42)

Asri olan Milliyet prensibini dünya kabul etmiştir. Bizde Türklüğümüzü muhafaza etmek için, gayretle itina edeceğiz. Türkler medeniyette asildirler.

(Atatürk'ün S.D.V. cilt:III, s.128)

16 Marttan sonra Ankara'ya gelmekten başka çare kaImadığını gören ve Safet Arıkan'la arkadaşlarına katılarak Ankara'ya gelen İsmet Bey (İnönü),

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

TARİHİ GERÇEKLER

Atatürk'ün bana anlattığını yukarıda söylediğim gibi 19 Mayıs'tan önce, yeni evlendiğini ileri sürerek, Anadolu'ya gelmek teklifini reddetmişti. 1920'de bir defa Ankara'ya gelmiş, fakat Ali Fuat Paşa (Cebesoy) dan dinlediğime göre Mustafa Kemal kendine soğuk davranmıştır.

Atatürk'ün kendisi ile birlikte yürümeyeceğini bildiği şöhretlere karşı yeni prestijlere ihtiyacı vardı. Fevzi Paşa ile İsmet bey onun çok işine yaramışlardı. Bir ikinci adam olarak, çalışma ve kültür bakımından, en iyisi şüphesiz İnönü idi ve Fevzi Paşa da o da tam hizmet tipi idiler.

Hatıralarını anlattığı sırada Atatürk'e bir sual sormuştum.

Kuvay-i Milliye'ye katılıp katılmamak, erken veya geç katılmak bir zamanlar Ankara'da başlıca tartışma konusu olduğunu söyleyerek:

Bu meselede yalnız siz hoş görülü davranıyorsunuz. Hatta size karşı İstanbul'da cephe almış olanları bile affetmişsiniz, dedim.

Bakışları eski hatıralara doğru uzaklaşarak ve sislenerek:

- İnanmayanlar da inananlar kadar haklı idiler. **BEN ERZURUM'DAN İZMİR'E SAĞ ELİMDE TABANCA, SOL ELİMDE SEHPA, ÖYLE GELDİM**, demişti.

Fatih Rıfıkı Atay (Çankaya s. 210-211)

Kazım Karabekir o çevredeki tanınmışlığından da faydalanacağını, tehlike başgösterdiği vakit bir hareket yapabilmek ihtimali varsa önderlik etmeyi düşünerek Erzurum'daki kuvvetin başına gitmek istemiştir. Kendisinin, Ali Fuat Cebesoy ve Rauf Orbay'ın hatıralarında anlattıklarına göre 1918 Kasımında Karabekir Zeyrek'te İsmet Bey'le (İnönü) görüşür. İsmet Bey Osmanlı Harbiye Nazırlığının o vakit belli başlı şahsiyetleri arasında idi. Karabekir eski arkadaşına:

Beni Erzurum'a tayin ettirmeye çalışınız, der. Ben orada milleti aydınlatırım. Bir anarşi olursa doğuda bir Türk İdaresi kurarız, Orayı tehlikeden kurtardıktan sonra batı için çalışırız, demişti.

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İsmet(İnönü) bey:

Tehlike büyük. Söylediğini yapmak imkansız. İkimiz de askerlikten çekilerek bir köyde çiftçilik yapalım, cevabını verir.

Fevzi Paşa (Çakmak), ki o vakit genelkurmay başkanı idi, gider, Doğu'ya gideceğini söyler. Fevzi Paşa:

Gitme, Seni tasfiye edeceklerine de şüphe etme, küçük düşer, dönersin, der.

Fatih Rıfki Atay (Çankaya s. 186-187)

Hiç bir zaman umut kesmeyeceğiz, çalışacağız, memleketi kurtaracağız.

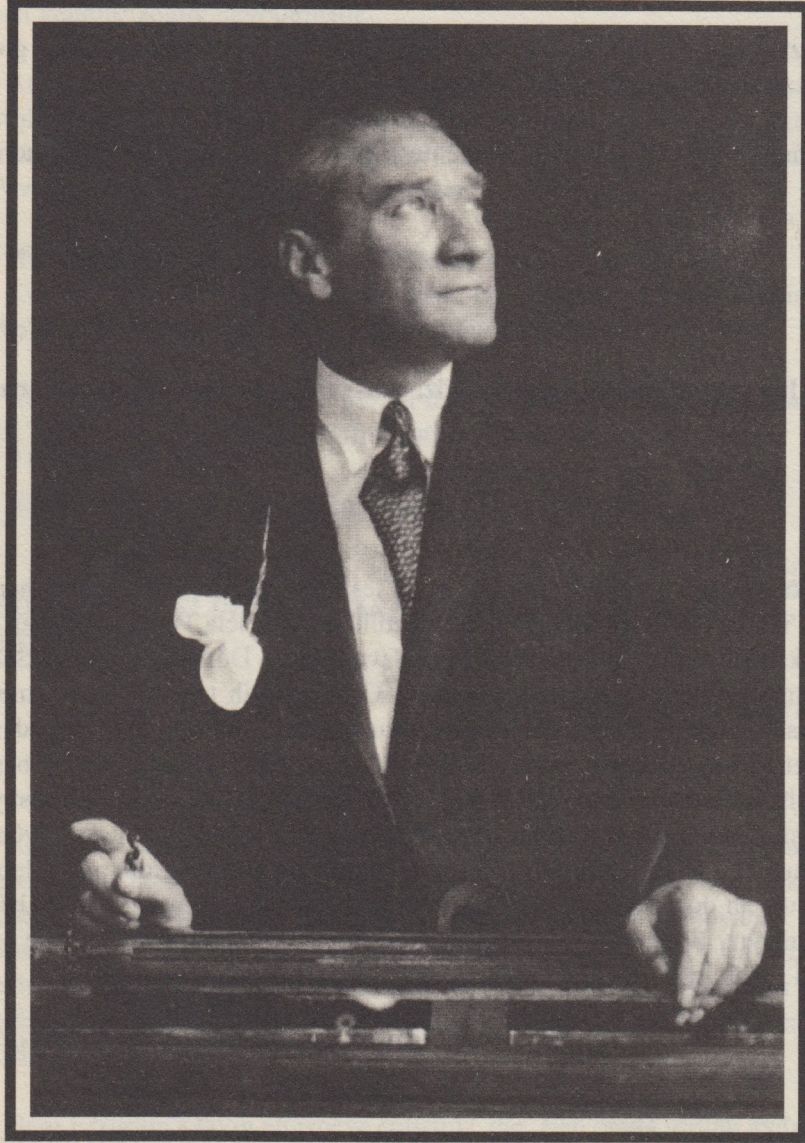
Fatih Rıfki Atay (Çankaya s. 181)

-İmkan olsada her Türk ailesinin tarihi tespit edilebilse, surlar içinde her ailenin bir, iki, üç büyük adam verdiği tesbit edilebilir. Mesela Timur soyundan Hasan Baykara, Osmanoğullarından Fatih, Yavuz, hatta Dördüncü Murat, Selçukoğullarından Ertuğrul, Kılıç Arslan filan. O vakit tarih telakkilerine hatıraları bizlere kadar erişmiş Türklerdir. Yalnız, şunu da unutmamalıdır ki hiçbir adamın memleketine hizmet etmiş olmasına karşılık sülalesi'ni bir memleketin başına sarmaya hakkı yoktur. Onun içindir ki Türk'ün tabiatında beyzadelik ananesi yerleşmemiştir. **Türk, Türk olduğu için asildir.** Bu Anadolu'nun en ücra köyündeki Mehmetçik, vaktiyle dünyanın yarısını titretmiş bir sınır beyinin nesli olabilir. Amma bundan dolayı hiçbir iddiası yoktur. Çoğumuz büyükbabamızın babasını hatırlayamayız. Bütün soy gururumuzu Türk olmanın içinde buluruz. İşte onun içindir ki cumhuriyet Türk'ün en tabii idare şeklidir.

Münir Hayri Egeli (Atatürk'ün Bilinmeyen Hatıraları s.58-59)

Herkes milli vazife ve mesuliyetini bilmeli, memleket meseleleri üzerinde o zihniyetle, düşünüp çalışmayı itiyat edinmelidir.

(Hasan Rıza Soyak, Fotoğraflarla Atatürk ve Atatürk'ün Hususiyetleri, 1965, s.67)

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

Bu memleket tarihte Türk'tü,

Halde de Türk' tür

ve

Ebediyyen Türk olarak

yaşayacaktır.

1923 (Taha Toros, Atatürk'ün Adana seyahatleri, s.23)

Fatih Rifkî Atay'la İsmet İnönü arasında geçen konuşma :

Birinci Dünya harbinde varını yoğunu kaybeden, biten, tükenen, nihayet artakalmış silahlarının çoğunu teslim eden bir memleket, gerilla çeteleriyle, itilaf devletlerinin ordularına ve donanmalarına nasıl karşı koyabilecekti? Üstelik şimdi İzmir'den içeriye doğru bir de istila ordusu sürmüşlerdi. Ama, Türk milletinin herşeye boyun eğmeyeceğini gösteren bir dayatma hareketi barış pazarlığı bakımından elbette faydalı idi. O şartla ki Anadolu, pek ihtiyatlı davranmasa da, hele İngilizleri gücendirmemeye dikkat etmeliydi. O sıralarda İstanbul fikir ve politika adamlarından bir haylisinin bizim Akşam binasındaki Matbuat Cemiyeti salonunda bir toplantısı olmuştur. Varılan karar Mustafa Kemal'e (itidali elden bırakmaması ve İngilizleri kuşkulandırmamaya çalışması için bir telgraf çekmek! İngilizleri kuşkulandırmamaktan maksat, Eskişehir gibi bazı merkezlerde bulunan İngiliz kıtalarına saldırmamaktı. Bu toplantı için İstihzarat-ı Sulhiye Komisyonunda çalışan İsmet Bey'i (İsmet Paşa) davet etmiştik. Kendisini daha eskiden tanırdım.

Geç geldi ve salonun bitişiğindeki odada oturdu. Toplantı tartışmalarını kendisine anlattık:

Peki ama Anadolu ne diyor? dedi.

Toplantıya gelenlerin unuttukları da bu idi.

Bu sırada İSMET BEY(İNÖNÜ)'İN NECMETTİN'LE BANA ;

Anadolu'da yeni bir kahraman yaratmaya çalışmayın, dediğini de hatırlarım

Fatih Rifkî Atay (Çankaya s. 203)

Şimdi Rahmetli Kazım Karabekir'in bir hatırasını dinleyiniz:

Kazım Karabekir bu hatırayı 1946 da İstanbul Milletvekili seçildiği zaman Vali Lütfi Kırdar ve yanındakilere anlatmıştır. Fevzi Paşa dindar tanınmış, iyi konuşur, halk için pek cazibeli bir şahsiyet idi. Sivas'a kadar bir hayli tesir yaparak

gelmişti. O vakitler şahsi itibarından başka hiçbir kuvveti olmayan Mustafa Kemal bu yolculuktan kuşkulandı. Fevzi Çakmak'ı daha fazla dolaştırmayarak İstanbul'a geri göndermesini Kazım Karabekir Paşa'dan rica etti. Kazım Karabekir Fevzi Çakmak'a yolculuğunun faydasızlığını söyleyerek birlikte doğuya doğru yola çıkmışlar. Yolda Fevzi Çakmak Karabekir'e:

Sen vatansever bir askersin. Eğer Mustafa Kemal itaat etmezse onu Padişah ve Halifenin hükümetine teslim etmez misin ? demiş.

Kazım Karabekir, aynı olayı Ali Fuat Cebesoy'a şöyle anlatmıştır:

Fevzi Paşa bana, Mustafa Kemal ve Ali Fuat Paşa'lar, muhteris ve menfaat düşkünüdürler, dayandıkları sensin, şunu bil ki eğer Mustafa Kemal başa geçerse işi seni ortadan kaldırmaktır, İsmet Bey (İnönü)'le Samsunlu Şefik Bey de bu fikirdedirler. Mustafa Kemal ve Ali Fuat Paşa'ları yakalayıp İstanbul'a götüreceğim sen mani olma demişti.

Fevzi Çakmak işgal tarihine kadar İstanbul'da kaldı. İngilizler devlet merkezine de el koyarak, vatanseverler arasında kendisini de tutuklayacaklarını öğrenince Anadolu'ya sığınmaktan başka çare görmedi. Gizlice başkentten kaçtı ve Geyve'de Ali Fuat Paşa, (Ali Fuat Cebesoy) karargahına geldi. Hikayenin bu kısmını Ali Fuat Cebesoy'dan ben dinledim: Cebesoy hemen bir telgrafla bu sığınma haberini Mustafa Kemal'e verir. Fevzi Çakmak'ın Kazım Karabekir'e söylemiş olduğunu bilmemekle beraber Heyet-i Nasiha macerasını unutmayan Mustafa Kemal, Fevzi Çakmak'ın geri çevrilmesini ister. Cebesoy, İstanbul hükümeti Harbiye Nazırının bu sığınması Anadolu'nun itibarını artıracığını yazarak ısrar eder. Nihayet güçlkle kabul ettirilir.

Falih Rifkı Atay (Çankaya s.295-296)

İsmet Paşa Lozan'dan dönmüştü. Artık Askeri zaferimizi sulh masasında dünyaya da tasdik ettirmiştik.

Çankaya'da konferansın intibaları ve geçirilen çetin mücadelelerin intibaları Mustafa Kemal'e anlatılıyordu.

İsmet Paşa aynen şöyle devam etti:

-Lozan Üniversitesinin merasim salonunu terk ediyorduk. Bize Lozan'ı belki bir kat daha çetinleştirmiş olan Lord Gürzon tam kapının ağzında koluma girdi ve bana "Genç Türkiye Devletinin genç kumandanını ve genç diplomatını her iki zafer için de tebrik ederim" dedi. Sonra şöyle devam etti: " Generalim, kapitülasyonlardan tutunuz da akla gelen veya gelmeyen ve sizce engel sayılan bir çok şeylerden memleketinizi kendi tabirinizle kurtardınız. Ben de nihayet görüyorsunuz ki bütün bunlara evet dedim. Fakat hiç düşündünüz mü ki, **"BUNDAN SONRA NE YAPMAK İSTERSENİZ YİNE BİZLERE MUHTAÇ OLACAKSINIZ."** Burada Lord Gürzon sağ elinin baş parmağıyla işaret parmağını birkaç defa birbirine sürttükten sonra: **"İŞTE O ZAMAN PARAYI VERİRKEN ŞİMDİ KAZANDIKLARINIZI BİZLERE İADEYE MECBUR KALACAKSINIZ."**

Belki İsmet Paşa'nın Mustafa Kemal'e naklettiği bu sözler ilk bakışta manalı sayılmayabilir. Fakat Atatürk'ün o günden itibaren ölümüne kadar müteaddit defalar "muhtaç kalmadıkça yabancı istikrazına baş vurmamalıyız" dediği hatırlanacak olursa büyük dahinin "iradı, masrafına müsavi mütevazın bütçe kurmalıyız ve milli mal olarak dışarıya sattığımızdan fazlasını dışardan almamalıyız.." desturlarıyla hangi tehlikeyi işaret etmiş bulunduğunu bilhassa bugün anlamakta güçlük çekmeyiz...

Hikmet Bil (Atatürkün Sofrası s. 48-49)

Atatürk çok sevdiği için kamuoyuna da büyük ehemmiyet ve kıymet verirdi.

Bir gün toplanmış olan ve benim de dahil olduğum bir fırka divanında, İmalatı Harbiye fabrikasında yapılan kadro dolayısıyla açıkta bırakılan amelelerin vaziyeti müzakere mevzuu olurken **İsmet Paşa'nın, ameleleri himaye eden Recep Peker merhuma kızarak:**

"Milli Egemenlik sözleri bir affı murad'dan ve bir takım süslü kelimelerden ibarettir. Böyle bir şey yoktur. Bütün dünyada cari ve mukadder olduğu gibi mesele, okur yazar denilen azınlığın, okuması yazması olmayan ekseriyeti idare etmesidir. Azınlık denilen okur yazarların da, başlarına menfaat yularını geçirip hazine yemliğine bağladın mı, bütün idare yoluna girer ve muntazam işler!"

Mealinde verdiği cevapları Atatürk duyduğu zaman ne kadar müteessir olmuş, ne kadar kızmışlardı! Bu sözlerin sarfedildiği o günlerde bir sırasına getirerek:

- "Bu gibi sözleri söyleyenler ancak memleket ve milletle alakası olmayan kimselerdir. Bir millet ki hayatı tarihten uzundur ve tarih onun menkıbeleri, zaferleriyle doludur. Varlığını ve Türklüğünü bugüne kadar muhafaza eden böyle bir millete (efkârı umumiye yoktur!) demek, bu ne derin gaflet, ne büyük cehalettir. Memleketimizin, milletimizin başına gelen felaketlerin çoğu, bilhassa yakın tarihimizde gördüklerimiz, bu çeşit insanlar yüzünden gelmiştir. Herkes bilmeli ki millet efradı sürü halinde vesayetle idare edilemez!"

Kılıç Ali (Atatürk'ün Hususiyetleri s. 55)

Celal Bey'in İstanbul'a gelişlerinde fena bir tesadüf oldu. Celal bey de ani bir karaciğer krizinden yatta yatağa yatmaya ve tedavi altına girmeye mecbur oldu.

Atatürk bu esnada adeta kendi derdini unutmuş, Celal beyin ani olarak hastalanmasına çok üzülmiştir. Bilhassa hastalığın karaciğer olmasını kendi hastalıklarını göz önünde tutarak, çok endişe ile karşılamışlardı. Atatürk için karaciğer hastalığı artık nasıl olursa olsun adeta bir felaket sayılıyordu gibiydi.

Onun için Celâl beyin bu ani rahatsızlığını ve hastalığın karaciğerden mütevellit olduğunu haber alınca üzüntü içerisinde şunları söylemişti.

Ben hasta yataktayım Celâl Bey de hasta yatıyor Fevzi Paşanın da şekeri var, o da hasta ne olacak bilmem?

Atatürk'ün söylediği bu sözler arasında bu iki isimden başkasından bahsetmemesi o zaman hepimizin ehemmiyetle nazarı dikkatini celbetmiş ve buna türlü türlü manalar vermiştik.

Kılıç Ali (Atatürk'ün son günleri s.35)

Hasan Rıza Soyak "Atatürk'ten Anılar"ında Atatürk'ün Vasiyeti hakkında da bilgiler vermekte ve özellikle -üstünde çok durulan- İsmet İnönü'nün oğullarına vasiyetinde yer vermesini şöyle anlatmaktadır.

"İnönünün çocuklarına ait maddeyi dikte ederken: "Kendisine bir hal olursa, -kardeşi Hasan Rıza Temelli' yi kastederek "kardeşi, çocuklarına bakmaz" buyurmuştu diyor." (Say: 755)

Vasiyetteki bu madde, şöyledir:

" İsmet İnönü'nün çocuklarına yüksek tahsillerini ikmal için, muhtaç olacakları yardım yapılacaktır."

Görülüyor ki, Atatürk, İnönü'nün çocuklarına miras bırakmamış, sadece "okumalarını sağlamayı" düşünmüştür. Yardım, **İnönü'nün çocuklarının "yüksek tahsillerini bitirene kadar"** sürdürülecektir. Gerekçesi: **"kendisine bir hal olursa"** dır. "Kendisi" yani İsmet Paşa.

Atatürk Fissinger'e İnönü'yü muayene ettirerek kendisinin sağlam olduğunu öğrenmiştir, İnönü'nün, kendisini ziyarete gelmeyip her hafta muntazam gönderdiği mektuplarla işi kurtarmaya çalıştığını bilmektedir. Bu koşullar içinde Atatürk'ün vasiyetine **"başına bir hal gelirse"** kaydı ile alması ve çocuklarının okumasını sağlamayı hedeflemesi, açıklaması güç bir gerçektir. **İnönünün başına nasıl "bir hal" gelmesi ihtimali vardı, bilmiyoruz.**

(İsmet Bozdağ, Atatürk' ün Avrasya Devleti, S.147)

"Atatürk, bir aralık sözü **Devlet Reisliğine** getirerek şu mütalâada bulundu:"
-Elbette söz ve seçim hakkı Millet'in, ve onun temsilcisi olan Türkiye Büyük Millet Meclisi'nindir, yalnız Ben, bu meseledeki mütalâamı ifade edeceğim:

Evvela, akla İsmet Paşa gelir. Evet, O, memlekete pek çok hizmetler ifa etmiştir. Fakat nedense, umumun sempatisini kazanamadığı görülüyor. Bu yüzden durumu, pek de cazip olmasa gerek...

" Bir de Mareşal Fevzi Çakmak var:"

"O, memlekete hem büyük hizmetler etmiş, hem de herkesle iyi geçinmiş, selahiyet sahiplerinin mütalâalarına daima kıymet vermiştir. Kimse ile kavgalı değildir. Bu itibarla, bence, Devlet Başkanlığı için en münasip arkadaş O' dur. Gerçekten kendisi, Ordu işleri ile uğraşmaktan çok hoşlanır, belki ordudan ayrılmak istemez. Ama Cumhurbaşkanlığında, aynı zamanda

Başkomutanlık mevkiinde olacağından, bu meşguliyetine devam imkanı, her zaman var olacak demektir. Öyleyse, yasal bir yol bulunup kendisi aday gösterilirse çok iyi olur sanırım."

(İsmet Bozdağ, Atatürk' ün Avrasya Devleti, S.144)

Eğer Şükrü Kaya'nın dediği gibi: Atatürk, kendi yerine İsmet Paşanın geçmesini memleket açısından tehlikeli görüyorsa, bu 'Beşli Toplantının gündeminde, seçimin yenilenmesinden başka alternatiflerin de bulunduğu kesindir. Nedir o alternatifler?

Yazık ki, bugün hayattan çekilmiş bulunan bu beş insan, yaşadıkları süreçte, yakınlarına bu konuda bir açıklama yapmamışlardır. Ölümünden sonra yayınlanmasını istedikleri belgeler, ve hatıralar da birer suretle ortadan kaybolmuşlardır. Gözlerimizle gördüğümüz: "**Şükrü Kaya'nın Hatıraları**" Kılıç Ali'nin, üstünde kırmızı kalemle yazılmış ve kırmızı balmumu ile mühürlenmiş "**Atatürk'ün Vasiyeti**" yazılı zarfı yok olmuştur. Belki Tefik Rüşti Aras - ölümünden sonra açılmak üzere- bir zarf yada yazılı belge bırakmışsa, o da bir yerde uyumakta, ya da tarihi kilitlemeğe meraklı bir gizli el tarafından çoktan yok edilmiş bulunmaktadır.

Bu "Beşli Toplantı "da olup bitenleri bilecek iki kişi daha var. Celâl Bayar, İsmet İnönü... ikisi de konuşmadı ve sırlarını toprağa birlikte götürdüler.

(İsmet Bozdağ, Atatürk' ün Avrasya Devleti, s.143)

Başvekil Celal Bayarın **Takım değiştirmesi** ile, Mareşal Fevzi Çakmak yerine, İsmet İnönü Cumhurbaşkanı oldu. TBMM'den İsmet Paşanın destek çevresi uzaklaştırılacağına; Atatürk'ün yakın çevresi temizlendi. Celal Bayar, yine Başvekil oldu ama, bu iktidar, İsmet Paşa "**Milli Şef**" ve "**CHP'nin değişmez Genel Başkanı**" oluncaya kadar sürdü. İNÖNÜ'NÜN SEÇTİĞİ BAŞBAKAN DR. REFİK SAYDAM, İLK VERDİĞİ DEMEÇTE: "**TÜRKİYE DEVLETİ A DAN Z YE KADAR BOZUKTUR**" dedi ve Atatürk dönemini toptan mahkûm etti. İsmet Paşa, Çankaya köşkünde viyolensel dersleri alıyor, İngilizce öğreniyor, laboratuarda kimya denemeleri yaparak vakit geçiriyordu.

İşte bu durumda iken, İkinci Dünya Savaşı patladı ve Alman Panzerleri, Trakya sınırına dayandılar. Sovyetler Birliği, süresi biten "Barış ve saldırmazlık"

paktını imzalamadı ama, Türkiye, İngiliz ve Fransızlarla bir 'İttifak' imzalayabildi.

Yeni iktidarın ilk el attığı konulardan biri, DİL ve TARİH Kurumları çalışmaları idi. Tarih Kurumu matbaasında basımı sürdürülen "Türk Tarihinin Ana Hatları" kitabı, hemen ortadan kaldırıldı ve ikinci kez yazılabilmesi için yapılan çalışmalar yok edildi. Tarih Kurumunun görevi, Tarih Kültür ürünlerini yayınlamak Türk toplumunda bir Tarih Kültürü oluşturmak!?. Bunun için, işe, Roma Tarihinden başlamak gerekti. "**Türk Tarihinin Anahatlarından değil!**"

TÜRKİYAT ENSTİTÜSÜ KAPATILDI

Dil Kurumu da, dili eskimiş sözcükler taşıyacağına, yeni sözcükler üretmeli, dili, kültür dili haline getirmeli idi. Yeni sözcükler yapımına girişildi. Hedef, 'Batı' olduğuna göre, eski Yunanca ve Lâtincenin okullarda öğretilmesi çalışmaları başlatıldı. Kitaplar yazıldı, basıldı, bazı okullarda Latince dersleri uygulamaya kondu. Türkiyat Enstitüsü kapatıldı. Bilimsel görevi, Edebiyat Fakültesine verildi, İsmet Paşamızın dirayeti ile savaşa girilmedi. Fakat ekonomimiz, girmişten beter oldu.

(İsmet Bozdağ, Atatürk'ün Avrasya Devleti, s.150-154)

Kılıç Ali ise, 1938'e kadar otuz sene sürmüş dargınlıktan sonra İnönü ile barışmasından sonra da şunları söyler: "**Samimiyetle itiraf edeyim: Hiçbir mazaret, ne resmi protokol, ne olmuş olanlar, Atatürk'ün cenazesinin hemen bir adım ötesinden İsmet İnönü ile, daha sonra kendisinin, Atatürk ile dargın olarak kalmış ve aralarında Meclis Başkanlığı, bakanlık, büyükelçilik gibi makamlara getirmiş olduğu zevatin katılmamasını izah edemez ve mazur gösteremez.**"

(Cemal Kutay, Atatürk'ün Son Günleri, s.188)

O günlere ait günlük olayları "1930-1950 HATIRA NOTLARI" adlı kitabında derleyen, VAKİT gazetesi Başyazarı Artvin Milletvekili rahmetli Asım US, anılarının 282.sayfasında şöyle diyor:

"_ Fransız mütehassısı doktor Fissenger Atatürk'ü muayene ettiği zaman, hastalığının on sene evvel başladığını söylemiş:

"_ Bu kadar zaman içinde nasıl olup da fark edilmemiş?" diye sormuş. Halbuki doktor Neşet Ömer her muayenesinde:

"Paşam... Kalbiniz ve ciğerleriniz yirmi beş yaşında bir gencin kalbi ve ciğerleri gibi sağlam... dermiş..."

(Cemal Kutay, Atatürk'ün Son Günleri, s.24)

Millet dil, kültür ve ülkü birliği ile birbirlerine bağlı vatandaşların teşkil ettiği bir siyasi ve sosyal heyettir.

(Atatürkçülük, Cilt III, s.31 ;Medeni Bilgiler ve M. K. Atatürk'ün El Yazıları, s.18)

Bütün cihan görmüş ve anlamıştır ki, Osmanlı İmparatorluğu tarihe karışmıştır. Devletimiz yeniden bir devlet vücuda getirmiştir ki adına "**TÜRK DEVLET**" i derler ve bu devlet, Türkiye Büyük Millet Meclisi ve onun hükümeti tarafından idare edilir.

(Atatürk'ün S.D:V. Cilt:II, s.91)

Osmanlı Devleti'nin temelleri çökmüş, ömrü tamam olmuştu. Osmanlı memleketleri tamamen parçalanmıştı. Ortada bir avuç Türk'ün barındığı bir ata yurdu kalmıştı. Son mesele bununda taksimini teminle uğraşılmaktan ibaretti. Osmanlı Devleti, onun bağımsızlığı, padişah, halife, hükümet, bunlar hepsi anlamı kalmamış birtakım manasız sözlerden ibaretti. O halde ciddi ve hakiki karar ne olabilirdi?

Bu vaziyet karşısında bir tek karar vardı. O da milli egemenliğe dayanan, kayıtsız ve şartsız bağımsız yeni bir Türk Devleti tesis etmek!

İşte, daha İstanbul'dan çıkmadan evvel düşündüğümüz ve Samsun'da Anadolu topraklarına ayak basar basmaz uygulamaya başladığımız karar, bu karar olmuştur.

1927 (Nutuk, Cilt I,s.12)

Türk milleti en eski tarihlerinde, meşhur kurultaylarıyla, bu kurultay-

larda devlet reislerini seçmeleriyle demokrasi fikrine ne kadar bağlı olduklarını göstermişlerdir. Son tarih devirlerinde, Türklerin teşkil ettikleri devletlerde başlarına geçen padişahlar, bu usulden ayrılarak müstebit olmuşlardır.

1930 (Afet İnan, Medeni Bilgiler ve M.K. Atatürk'ün El Yazıları, s.402)

Biz Türkler yüz sene evveline kadar her şeyi kendi çekicimizle, kendi örsümüz üzerinde vücuda getirir, kendi çarşımızda kendi elimizle satardık. İşte bunun için büyük bir millettik.

1923 (Atatürk'ün S.D.V..s.203)

Bizim intikamımız zalimlerin zulmüne karşıdır. Onlarda hissi zulüm baki kaldıkça bizde de hissi intikam devam edecektir.

(Atatürk'ün S.D.V. cilt:II, s.93)

İnsaf ve merhamet dilenmekle millet işleri, devlet işleri görülemez; millet ve devlet şeref ve bağımsızlığı temin edilemez.

İnsaf ve merhamet dilenmek gibi bir prensip yoktur. Türk milleti. Türkiye'nin gelecek çocukları bunu biran hatırdan çıkarmamalıdır.

1927(Nutuk I, s.355)

MEMLEKET İŞLERİNDE, MİLLET İŞLERİNDE, HAKİKİ İŞLERDE DUYGULARA, HATIRA, DOSTLUĞA BAKILMAZ.

1922 (Atatürk'ün S.D.V. cilt:I, s.213)

Şu veya bu tarzda, birtakım kuşbeyinli kimselere kendinizi beğendirmek he-

TARİHİ GERÇEKLER

vesine düşmeyiniz, bunun hiçbir kıymeti ve ehemmiyeti yoktur. Eğer şunun, bunun güler yüz göstermesinden kuvvet almaya tenezzül ederseniz, halinizi bilmem, fakat geleceğiniz çürük olur.

1908 (Mustafa Baydar, Atatürk'le Konuşmalar, s.101)

Her an tarihe karşı, cihana karşı hareketimizin hesabını verebilecek bir vaziyette bulunmak lazımdır.1930

(Emin Faik Üstün, Ülkücü Atatürk, s.59)

Atatürk tarafından yazdırılmıştır:

Türkiye Cumhuriyetinin özellikle bugünkü gençliğine ve yetişmekte olan çocuklarına hitap ediyorum:

Batı senden, Türk'ten çok geriydi. Manada, fikirde, tarihte bu, böyleydi. Eğer bu gün Batı nihayet teknikte bir yükselme gösteriyorsa, ey Türk çocuğu, o kabahat da senin değil, senden evvelkilerin affolunmaz ihmalinin bir neticesidir.

Şunu da söyleyeyim ki; çok zekisin! Malum. Fakat zekanı unut! Daima çalışkan ol!

1936 (Cevat Abbas Gürer, Cumhuriyet Gazetesi, 10.XI.1941)

Türk kuvvet ve zekasının yenmediği ve yenemeyeceği müşkül yoktur.

1931 (Hakimiyeti Milliye Gazetesi, 13.12.1931)

Bu memlekette çalışmak isteyenler, bu memleketi idare etmek isteyenler memleketin içine girmeli, bu milletle aynı şartlar içinde yaşamalı ki ne yapmak lazım geleceğini ciddi surette hissedebilsinler.

1923 (İsmail Arar, Atatürk'ün İzmit Basın Toplantısı, s.32)

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

TARİHİ GERÇEKLER

Asla hatırdan çıkarmamalısınız: Bizim en büyük kuvvetimizi, bugün de yarın da dürüst, açık bir siyaset ve sözlerimize bağlılık teşkil edecektir.

(Hasan Rıza Soyak, Yakınlarından Hatıralar, s.18)

Büyük işleri yalnız büyük milletler yapar.

(Afet İnan, Kemal Atatürk'ü Anarken, 1956, s.196)

Memleketi gezmeli, milleti tanımalı. Eksiği nedir görüp göstermeli. Milleti sevmek böyle olur. Yoksa lafla sevmek fayda vermez.

1919 (Atatürk'ün S.D.V. Cilt: III, s.9)

Tarih bir milletin kanını, hakkını, varlığını hiçbir zaman inkar edemez.

1919 (Nutuk III, s.928 Refik Korkud, Sosyalizme Karşı Atatürk s.43)

Türkleri bütün dünyaya geri bir millet olarak tanıtan görüş bizim de içimize girmiştir. Dörtüç çadırılık bedevi bir kabileden bir imparatorluk ve millet tarihini başlatmak suretiyle imparatorluk zamanında Türklerin görüşü de bu merkezdeydi. Evvela, millete, tarihini, asil bir millete mensup bulunduğunu, bütün medeniyetlerin anası olan ileri bir milletin çocukları olduğunu öğretmeliyiz.

1930 (Ahmet Hamdi Başar, Atatürk'le 3 ay, s.122)

Türkler tarihin çok eski devirlerinde beşeriyete karşı yaptıkları kültürel vazifeleri yeniden ve fakat bu sefer daha üstün şekilde yapmaya hazırlanan yüksek bir varlıktır.

1937 (Kadri Kemal Köp, Atatürk Diyarbakır'da, s.98)

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

Her Türk hür doğar, hür yaşar.

1930 (Medeni Bilgiler ve M.Kemal Atatürk'ün el Yazıları, s.450-465)

Türk; yurdun dağlarında, ormanlarında, ovalarında, denizlerinde, her bucağında, nasıl bir bilgi ve kendine güvenle yürüyor, dolanyorsa, yurdun genelinde de, aynı surette dolaşabilmektedir.

(Enver Ziya Karal, Atatürk'ten Düşünceler, s.118)

Bizim yolumuzu çizen; içinde yaşadığımız yurt, bağrından çıktığımız Türk Milleti ve bir de milletler tarihinin binbir facia ve ıstırap kaydeden yapraklarından çıldığımız neticelerdir.

(Herbert MELZİG, Atatürk Dedi ki, s.332)

TARİHTE yeri olan insanları değerlendirme bahsinde kendisine has ölçüleri vardı.

Bir gün bir mecmuada, deniz işlerinde mütehassıs diye tanınan bir yabancı şöhretin, Fatih'in gemilerini karadan Haliç'e indirme girişimi için "fantezi" tabirini kullandığını okuyunca:

" KÜSTAH!... SENİN MİLLETİNDE BU HARİKAYI HAYAL EDECEK BİLE BEYİN YOKTUR..."

(Cemal Kutay, Atatürk'ün Son Günleri, s.186)

II.ABDÜLHAMİD HAN VE ATATÜRK

1937 yılında idi yaz aylarından biri. Doğrudan doğruya kendi kontrolündeki bir gazetede "Makedonya" adlı bir eserim tefrika ediliyordu. Bir akşam üstü Başyaver Celal bey beni telefonla aradı. Dolmabahçe sarayına davet edildim ve saraya gidince de hemen hiç bekletilmeden üst kata çıkarıldım. Bir kapı açıldı,

kendimi büyük adamın karşısında buldum. Saygılarımı bildirince Atatürk bir iki nezaket cümlesi ile beni taltif etti. Sonra:

-Yazını okuyorum, dedi. Hürriyetin ilan edildiği zaman küçük bir çocuk olman lazım. Fakat tebrik ederim, o günleri iyi canlandırıyorsun. Yalnız Abdülhamid'i hiç sevmediğin belli.

Biraz durdu. Elindeki bir renkli kalemi, önündeki açık duran kalın ciltli bir Fransızca kitaba dikine vurarak düşünür gibi oldu. Ben susuyordum. Hal bir iki dakika devam etti. Sonra birden bire şu sözler çıktı ağzından:

- SEVME ABDÜLHAMİD'İ ! GENE DE SEVME ! FAKAT SAKIN HATIRASINA HAKARET EDEYİM DEME. SENİN NESLİN BİRAZ DAHA TEMKİNLİ KARARLAR VERMEYE ALIŞMALI. BAK ÇOCUK ! ŞAHSİ KANAATİMİ KISACA SÖYLEYİYİM : TECRÜBE GÖSTERMİŞTİR Kİ TOPRAKLARI ÜSTÜNDE YAŞAYAN İNSANLARIN ÇOĞUNUN AHVALİ MEŞKUK VE HUDUTLARI YALNIZ DÜŞMANLARLA ÇEVİRİLİ BİR BÜYÜK DEVLETTE ABDÜLHAMİD'İN İDARE TARZI FAZLA HOŞGÖRÜDÜR. HELE BU İDARE ONDOKUZUNCU YÜZYILIN SON YILLARINDA TATBİK EDİLMİŞ OLURSA.....

Bunun üzerine ayrılmama müsaade buyurmuşlardı. Saygılarımı tekrarlayarak huzurlarından uzaklaştım.

(Hilmi Yücebaş. ATATÜRK'ün Nükteleri Fıkraları Hatıraları Sayfa: 74-75)

"...Türk kavmi çok büyük bir sâhada vücut bulmuş âilelerin birleşerek Sop (klân) ve Sop'ların Boy (kabile) ve Boy'ların birleşerek Öz (aşiret) ve Öz'lerin birleşerek siyasî bir cemiyet olan El (Medine) ve en nihayet El'lerin bir merkezde birleşmeleriyle büyük bir câmia vücuda getirmişlerdir. Bu büyük Türk camiasını terkip eden unsurların mahiyetleri arasında fark büyük olmamakla beraber, menşein vüs'ati, nüfusun kesreti düşünülünce Türk kavimlerinin aralarındaki mânevi rabitanın gevşek olması ve muhtelif namlarla muhtelif roller oynaması tabii görülür. Böyle olmamakla beraber, bugünkü Türk milletinin esası aynı menşein aynı uzun müşterek mazinin tespit ettiği muayyen tiptir. Türk tipi... Türk milletini meydana getiren insanların tarihleri birdir".

(Mehmet Saray Türk Dünyasında Dil ve Kültür Birliği, s.75; Atatürkçülük. Atatürk'ün Görüş ve direktifleri, s.7)

TÜRK OCAKLARININ FESHEDİLMESİ GERÇEĞİ

Alfabe inkılâbından sonra dil ve tarih inkılâbını başlatmıştır. Uzun yıllar Türk kültürüne hizmet etmiş, Millî Mücadele yıllarında Türklük şuurunun canlı kalmasında büyük katkıları olmuş olan Türk Ocakları'nı, feshederek bunun yerine Türk dilini ve tarihini ilmî usûllerle araştırılıp ortaya koyacak "Türk Dili Tetkik Cemiyeti" ile "Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti"ni kurdurmuştur. Bir müddet sonra bu cemiyetler "Türk Tarih Kurumu" ve "Türk Dil Kurumu" şekline dönüştürülmüştür.

(Mehmet Saray Türk Dünyasında Dil ve Kültür Birliği, s.90)

"Türk Irkının kültür yurdu Orta Asya'dır. İlk çağlardan beri yüksek bir ziraat hayatına sahip olan, madenleri kullanan bu topluluk sonraları Orta Asya'dan doğuya, güneye, batıda Hazar denizinin kuzey ve güneyine yayıldı.

(M.Saray Atatürk ve Türk Tarihi-Türk Kültürü, sayı:249, s.16)

Endüstrileşmek, en büyük milli davalarımız arasında yer almaktadır. Çalışması ve yaşaması için ekonomik elemanları memleketimizde mevcut olan büyük, küçük her çeşit sanayii kuracağız ve işleteceğiz. En başta vatan müdafası olmak üzere mahsullerimizi kıymetlendirmek ve en kısa yoldan, en ileri ve refahlı Türkiye idealine ulaşabilmek için, bu bir zarurettir.

1937 (Atatürk'ün S.D.V. Cilt I, s.414)

Paramızı, hayatımızı dış düşmanların işmesinden kurtarmak, bu memleketin dış düşmanlara esir olmasına müsaade etmemek ne kadar lazımsa, aynı zamanda ve onlardan daha fazla bir uyanıklıkla **İÇ DÜŞMANLARA, İÇERDEKİ ZARARLI ADAMLARA DA DİKKATLİ BEKÇİLİK YAPMAK VE ONLARIN HER HAREKETLERİNİ GÖZDEN KAÇIRMAMAK MECBURİYETİNDEYİZ.**

1923 (Atatürk'ün S.D. V,C.II, s.132)

TARİHİ GERÇEKLER

En güzel coğrafi vaziyette ve üç tarafı denizle çevrili olan Türkiye; endüstri, ticareti ve sporu ile, en ileri denizci millet yetiştirmek kabiliyetindedir. Bu kabiliyetten istifadeyi bilmeliyiz; **Denizciliği, Türk'ün büyük milli ülküsü olarak düşünmeli ve onu az zamanda başarmalıyız.**

1937 (Atatürk'ün S.D.V.Cilt I, s.416)

Mazinin kararsız, çürümüş zihniyeti ölmüştür. Bütün dünya bilmelidir ki, Türk milleti hakkını, haysiyetini, şerefini tanınmağa kadirdir. Türk vatanının bir karış toprağı için bütün millet bir vücut olarak ayağa kalkar. Haysiyetinin bir zerresine, vatanının bir avuç toprağına vuku bulacak tecavüzünün bütün mevcudiyetine vurulmuş darbe olacağını artık Türk milletinin fark etmediğini sanmak hatadır.

1924 (Behçet Macit, Gazi ve eserleri, s.96)

Seneler geçtikçe, milli ideal verimleri, güvenle çalışmalı, ilerleme hevesinde, milli birlik ve milli irade şeklinde, daha iyi gözlere çarpmaktadır. Bu bizim için çok önemlidir; çünkü, biz, esasen milli mevcudiyetin temelini, milli şuurda ve milli birlikte görmekteyiz.

1936 (Atatürk'ün S.D.V., C. I, s.372)

18.7.1936 gecesi Atatürk tarafından yazdırılmıştır:

Türk çocuklarının nasibi her muvaffakiyetli hamleden hep sevinç veren neticeler almaktır. Türk çocukları; yürüdünüz, yürüyorsunuz,yürüyorsunuz!

Yaptığımız hamleler sizi yüksek ülkeye ulaştırmak üzeredir. Durmayın, yürüyün..

Saadet refah, sevinç ve hepsinden sonra dünyaya karşı yüksek bir gurur seni bekliyor.

Türk çocukları! Son sözümün son kelimesine dikkat!...

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

TARİHİ GERÇEKLER

Gurur, azamet; sende zaten vardır. Bunu gösterme! Onu kendi yüksek enerjinin harimine sakla! Gerekirse büyük tevazuunu göster. Fakat gene gerektiğçe göster ezici yumruğunu!

İşte bu vasıflarınla ispat edebilirsin ne olduğunu!... benim bugünkü ve yarın ki Türk çocukluğundan beklediğim haslet; bu suretle belirmelidir.

1936 (Cevat Abbas Gürer, Cumhuriyet gazetesi, 10.XI.1941)

Türk ırkında mazinin uğursuz, olumsuz, manasız izleri kalmıştır. Tarihlerde dünya hakimi olmuş koskoca Türk milletine bugünkü neslimiz mirasçı olduğu zamanda, bu koca milleti biraz zayıf, biraz hasta, biraz cılız bulmuştur. Efendiler, gürbüz, yavuz evlat isterim.

1926 (Atatürk'ün Başlıca Nutukları, s.106)

Kendine, inkılabın ve inkılapçılığın çeşitli ve hayati vazifeler verdiği Türk vatandaşının sağlığı ve sağlamlığı, her zaman, üzerinde dikkatle durulacak milli meselemizdir.

1937 (Atatürk'ün S.D.V., C.I s.378)

Yurt toprağı! Sana her şey feda olsun. Kutlu olan sensin hepimiz senin için fedaiyiz. Fakat sen Türk milletini ebedi hayatta yaşatmak için feyizli kalacaksın. Türk toprağı! Sen, seni seven Türk milletinin mezarı değilsin. Türk milleti için yaratıcılığını göster.

1930 (Afetinan, Atatürk hakkında Hatıra ve belgeler, s.295)

Milli egemenlik öyle bir nurdur ki, onun karşısında zincirler erir, taç ve tahtlar yanar, yok olur. Milletlerin esareti üzerine kurulmuş müesseseler her tarafta yıkılmaya mahkumdurlar.

1921 (Atatürk'ün Başlıca Nutukları, s.82-83)

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

TARİHİ GERÇEKLER

1932 de Amerikan Generali Mac Arthur'la yaptığı görüşme esnasında söylemiştir:

Avrupa devlet adamları, başlıca anlaşmazlık konusu olan mühim siyasi meseleleri, her türlü milli egoizmlerden uzak ve yalnız umumun yararına olarak, son bir gayret ve tam bir iyi niyetle ele almazlarsa, korkarım ki felaketin önü alınmayacaktır. Zira, Avrupa meselesi İngiltere, Fransa ve Almanya arasındaki anlaşmazlıklar meselesi olmaktan artık çıkmıştır. Bugün Avrupa'nın doğusunda bütün medeniyeti ve hatta, bütün insanlığı tehdit eden yeni bir kuvvet belirmiştir. Bütün maddi ve manevi imkanlarını topyekün bir şekilde, dünya ihtilali gayesi uğruna seferber eden bu korkunç kuvvet üstelik Avrupalılar ve Amerikalılarca henüz malum olmayan yep yeni siyasi metotlar uygulamakta ve rakiplerinin en küçük hatalarından bile mükemmel istifade etmesini bilmektedir. Avrupa da vukuu bulacak bir harbin başlıca galibi ne İngiltere, ne Fransa, ne de Almanya'dır. Sadece Bolşevizmdir. Rusya'nın yakın komşusu ve bu memleketle en çok harbetmiş bir millet olarak, biz Türkler, orada cereyan eden hadiseleri yakından takip ediyor ve tehlikeyi bütün çıplaklığı ile görüyoruz. Uyanan Doğu milletlerinin zihniyetlerini mükemmelen istismar eden, onların milli ihtiraslarını okşayan ve kinleri tahrik etmesini bilen Bolşevikler, yalnız Avrupa'yı değil, Asya'yı da tehdit eden başlıca kuvvet halini almışlardır.

1932 (Cumhuriyet Gazetesi, 8.XI.1951)

Ankara'da ilk milli hükümet kurulduğu zaman etraf ve çevrelerin tereddüdünden bahsetmeyeceğim. Fakat o hükümeti teşkil eden kimselerin dahi benden "Hükümet teşekkül etti. Fakat devlet ve hükümeti idare için nereden para alacağız?" dediklerini hatırlarım. Verdiğim cevap pek sade olmuştur: "Çalışmalarınız, devleti, milleti kurtarmaya yönelmişse ve bu çalışma hedefiniz büyük Türk milletince belli olunca sualiniz tekrar etmeyecektir. Türk milleti, kendisi için, kendi geleceği ve kurtuluşu için çalışan müteşebbisleri, heyetleri güçlükler karşısında bırakmayacak kadar yüksek vatanseverlik ve yüksek şeref hisleriyle donanmıştır.

1926 (Atatürk'ün Başlıca Nutukları, s.103-104)

Afyonkarahisar - Dumlupınar meydan muharebesi ve onun son devresi olan 30 Ağustos muharebesi Türk tarihinin en mühim bir dönüm noktasını teşkil eder.

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

Milli tarihimiz çok büyük ve çok parlak zaferlerle doludur. Fakat Türk milletinin burada kazandığı zafer kadar kesin neticeli ve bütün tarihe, yalnız bizim tarihimize değil, dünya tarihine yeni yön vermekte kesin tesirli böyle bir meydan muharebesi hatırlamıyorum.

Hiç şüphe etmemelidir ki, yeni Türk devletinin genç Türk Cumhuriyetinin temeli burada sağlamlaştırıldı. Ebedi hayatı burada taçlandırıldı. Bu sahada akan Türk kanları, bu semada uçan şehit ruhları, devlet ve Cumhuriyetimizin ebedi muhafızlarıdır. Burada temelini attığımız "Şehit Asker" abidesi işte o ruhları, o ruhlarla beraber gazi arkadaşlarını, fedakar ve kahraman Türk milletini temsil edecektir. Bu abide Türk vatanına göz dikeceklere, Türk'ün 30 Ağustos günündeki ateşini, süngüsünü, hücumunu, kudret ve iradesindeki şiddeti hatırlatacaktır.

1924 (Atatürk'ün S.D. V.C.II, s.178-179)

Şurada acıklı bir hakikat olmak üzere arz edeyim ki, memleketimizde küllüyetli ecnebi parası ve birçok propagandalar cereyan ediyor. Bundaki gaye pek aşıkardır ki, milli hareketi neticesiz bırakmak, milli emelleri felce uğratmak, Yunan, Ermeni emellerini ve vatanın bazı mühim parçalarını işgal gayelerini kolaylaştırmaktır. Bununla beraber her devirde, her memleket ve her zaman zuhur ettiği gibi bizde de kalp ve asabı zayıf, kavrayışsız insanlarla beraber vatansız ve aynı zamanda refah ve şahsi menfaatini vatan ve milletinin zararında arayan adi kimseler de vardır. Şark işlerini çevirmede ve zayıf noktaları arayıp bulmakta pek usta olan düşmanlarımız memleketimizde buna adeta bir teşkilat haline getirmişlerdir. Fakat mukaddesatını kurtarma gayesi ile çırpınan bütün millet iş bu azim ve mücadele yolunda her türlü güçlükleri muhakkak ve mutlaka kırıp süpüreceklerdir.

1919 (Nutuk III, s.930)

Lozan Barış Antlaşmasının içine aldığı esasları, diğer barış teklifleri ile daha fazla karşılaştırmaya lüzum olmadığı fikrindeyim. Bu antlaşma, Türk milleti aleyhine, asırlardan beri hazırlanmış ve Sevr Antlaşmasıyla tamamlandığı zannedilmiş büyük bir suikastın yıkılışını ifade eder bir vesikadır. Osmanlı devrine ait tarihte benzeri görülmemiş bir siyasi zafer eseridir.

1927 (Nutuk II, s.767)

Çok namuskâr olmalıdır! Şimdiye kadar işlenen hataların en büyüğü müteşebbislerimizin, münevverlerimizin, bilhassa alimlerimizin en büyük günahı namuskâr olmamaktır. Milletin karşısında namuskâr olmak ve namuskarane hareket etmek lazımdır.

Milleti aldatmayacağız! Millete daima ve daima hakikati söyleyeceğiz. Belki hata ederiz, yanlış şeyleri hakikat zannederiz, fakat millet onu düzeltsin. Kendimizi kimsenin üstünde görmeye de hakkımız yoktur efendiler...

1923 (Atatürk'ün S.D.V. Cilt II, s.143)

Elimizdeki programın ruhu, bizi yalnız bir kısım vatandaşla alakalı kalmaktan men eder.Biz, büyük Türk milletinin hizmetindeyiz.

1937 (Atatürk'ün Kamutayı Açış Nutukları, s.40)

Küçük hanımlar, küçük beyler!

Sizler hepiniz atının bir gülü, yıldızı, bir nur-i istikbalisiniz. Memleketi asıl nura gark edecek sizsiniz. Kendinizin ne kadar mühim, kıymetli olduğunu düşünerek ona göre çalışınız. Sizlerden çok şeyler bekliyoruz; kızlar, çocuklar!

(Atatürk'ün S.D.V. cilt: II s. 44-45)

Milletimiz en yüksek medenileşme derecesinde, en parlak gelişme basamağında, en şanlı ve kudretli devresinde iken, diğer bir takım milletler ancak milletimizin darbeleri karşısında kendi benliklerinizi bularak o darbeleri geçirdikten sonra bugünkü vaziyetlerini bulmuştur, biz ise onlardaki uyanışa karşı, çok derin dalgınlıklar içinde koşup gelmişizdir.

1923 (Atatürk'ün S.D.V., C.II, s.138)

Türk milliyetçiliği, ilerleme ve gelişme yolunda milletlerarası temas ve

münasebetlerde, bütün çağdaş milletlere paralel ve onlarla bir ahenkte yürümekle beraber, Türk içtimai heyetinin hususi seciyelerini ve başlı başına müstakil hüviyetini mahfuz tutmaktır.

1930 (M. Kemal Atatürk'ten Yazdıklarım, s.59; Atatürk'ün İnkılab Prensipleri Afetinan, T.T.K.Belleten, Cilt XXXII, No:128, 1968, s.557)

Memleketin, fikri ve ekonomik gelişmeye, yüksek ilerleme sahası olmasına çalışmak ülkümüzdür. Fakat bu gelişmenin, medeni ve milli sınır haricinde cereyan almasını prensiplerimize uygun bulamayız.

1929 (Ayın Tarihi, Sayı:68, 1929, s.50)

Harp ve muharebe demek; iki milletin, yalnız iki ordunun değil, iki milletin bütün maddi ve manevi güçleriyle birbiriyle karşı karşıya gelmesi ve birbiriyle vuruşması demektir. Bundan ötürü bütün Türk milletini, cephede bulunan ordu kadar fikren, hissen ve fiilen ilgilendirmeliydim. Millet fertleri, yalnız düşman karşısında bulunanlar değil, köyde, evinde, tarlasında bulunan herkes, silahla vuruşan savaşçı gibi, kendini vazifeli hissederek, bütün varlığını mücadeleye verecekti. Bütün maddi ve manevi varlığını, vatan müdafaasına vermekte geç davranan ve müsamaha gösteren milletler, harp ve muhabereyi gerçekten göze almış ve başarabileceklerine inanmış sayılmazlar.

Gelecek harplerin tek muvaffakiyet şartı da en ziyade bu söylediğim hususta saklı olacaktır. Daha şimdiden Avrupa'nın büyük askeri milletleri, bu hareket tarzını kanun haline getirmeye başlamışlardır.

1927 (Nutuk II, s.619)

Bir milletin alinyazısını müspet ve menfi olarak tayin eden meydan muhabereleleridir. Çünkü bir harbin neticesi ancak meydan muhaberelelerindeki zafer veya mağlubiyetle belli olur.

(Afetinan, Ülkü Dergisi, Cilt:2, Sayı:22, s.9)

TARİHİ GERÇEKLER

Bir millet, varlığı ve hukuku için bütün kuvvetiyle, bütün fikri ve maddi güçleriyle alakadar olmazsa, bir millet kendi kuvvetine dayanarak varlığını ve bağımsızlığını temin etmezse şunun, bunun oyuncağı olmaktan kurtulamaz. Milli hayatımız, tarihimiz ve son devirde idare tarzımız, buna pek güzel delildir. Bu sebeple teşkilatımızda milli güçlerin etken ve milli iradenin hakim olması esası kabul edilmiştir. Bugün bütün cihanın milletleri yalnız bir egemenlik tanırırlar: Milli egemenlik...

1920 (Nutuk III, s.1185)

Vatanımız, Türk milletinin eski ve yüksek tarihi ve topraklarının derinliklerinde mevcudiyetlerini muhafaza eden eserleri ile yaşadığı bugünkü siyasi sınırlarımız içindeki yurttur. Vatan hiçbir kayıt ve şart altında ayrılık kabul etmez bir kütledir.

1930 (Afetinan, M.B.ve M.K.Atatürk'ün el yazıları, s.19)

"Bizim tâtbikinî muvafık gördüğümüz devletçilik, milleti mümkün mertebe kısa zamanda refaha ulaştırmak prensibi olarak, hususî, ferdî, iktisadî teşebbüs ve faaliyetlere meyden vermeyen kollektivist ve komünist bir sistem değildir.

(İbrahim Kafesoğlu. Türk Kültürü, sayı:61, s.10)

"Memleketimizin hâli, memleketimizin içtimaî şerâiti, dinî ve millî an'anelerinin kuvveti Rusya'daki komünizmin bizde tatbikine müsaid olmadığını kanaatini te'yid eder bir mâhiyettedir."

"Bolşevizme gelince, onun bize nüfuz etmesini önleyen dinimiz, ananelerimiz ve sosyal bünyemiz göz önüne alınırsa, bu doktrinin memleketimizde hiçbir şansı olmadığı anlaşılır. İçtimaî nokta-i nazardan dînî kaidelerimiz bizi Bolşevikliği kabul etmekten alıkoymaktadır. Hattâ, Türk milleti, lüzûmu hâlinde, ona karşı savaşımağa hazırdır."

(1967.Prof.Dr.Faruk K.Timurtaş, Türk Kültürü Aylık dergi, sayı:61, s.14)

"Bir millî terbiye programından bahsederken, eski devrin boş inançlarından,

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

TARİHİ GERÇEKLER

doğuştan sahip olduğumuz özelliklerle hiç münasebeti olmayan yabancı fikirlerden, doğudan ve batıdan gelen her türlü tesirlerden tamamen uzak, millî karakter ve tarihimizde mütenasip bir kültür kastediyorum".

(Doç.Dr.Nejat Göyünç. Türk Kültürü sayı:61, s.24)

Bugün, aynı iman ve katiyetle söylüyorum ki, millî ülkeye tam bir bütünlükte yürümekte olan Türk milletinin büyük millet olduğunu bütün medenî âlem, az zamanda, bir kere daha tanıyacaktır.

Vatanın her parçası istisnasız, Türk tarihinin maddi ve kat'i dayanaklarıdır.

1924 (Raşit Metel, Atatürk ve Donanma, s.87)

Türklerin vatan sevgisiyle dolu olan göğüsleri düşmanların melun ihtiraslarına karşı daima demirden bir duvar gibi yükselecektir.

1921 (Atatürk'ün Tamim Telgraf ve Beyannameleri IV, s.411)

1935 Ağustosunda Milletlerarası İzmir Fuarının açılışına gönderdiği mesaj:

Türkiye'nin tatbik ettiği Devletçilik sistemi, ondokuzuncu asırdan beri sosyalizm nazariyecilerinin ileri sürdükleri fikirlerden alınarak tercüme edilmiş bir sistem değildir. Bu, Türkiye'nin ihtiyaçlarından doğmuş, Türkiye'ye has bir sistemdir. Devletçiliğin bizce manası şudur: Fertlerin hususi teşebbüslerini ve faaliyetlerini esas tutmak; fakat büyük bir milletin bütün ihtiyaçlarını ve birçok şeylerin yapılmadığını göz önünde tutarak, memleket ekonomisini devletin eline almak. Türkiye Cumhuriyeti Devleti, Türk vatanında asırlardan beri ferdi ve hususi teşebbüslerle yapılamamış olan şeyleri biran evvel yapmak istedi ve kısa bir zamanda yapmaya muvaffak oldu. Bizim takip ettiğimiz bu yol görüldüğü gibi, liberalizm' den başka bir yoldur.

1935 (Nurullah Esat Sumer, Sümerbank Dergisi, Cilt: 3, Sayı: 29, 1963, s.138)

Hakimiyeti Milliye muhabinine verdiği demeçten:

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

TARİHİ GERÇEKLER

Komünizm toplumsal bir meseledir. Memleketimizin hali, memleketimizin toplumsal şartları, dini ve milli ananelerini kuvveti Rusya'daki Komünizmin bizce tatbikine müsait olmadığı kanaatini doğrular bir mahiyettedir. Son zamanlarda memleketimizde komünizm esasları üzerine teşekkül eden partiler de bu hakikati tecrübe ile kavrayarak faaliyetlerini durdurma lüzumuna kani olmuşlardır. Hatta bizzat Rusların düşünürleri dahi bizim için bu hakikatin meydana çıkmasına boyun eğmiş bulunuyorlar.

1921 (Atatürk'ün S.D. V., C. III, s.20)

Kendi el yazısıyla yazılmış "Demokrasi'ye muhalif asri cereyanlar" adlı yazı dizisinden:

Bolşevik nazariyesinin, Rusya'da tatbik olunmuş şekline bakalım; bütün Rus milleti içinden amele, deniz ve kara kuvvetlerinden ibaret bir azınlık ekonomik esaslara dayanan, komünist partisi namı altında birleşerek, bir diktatörlük meydana getirmişlerdir. Gayelerinde, milli değildirler. Şahsi hürriyet ve eşitlik tanımazlar. Halk egemenliğine riayetleri yoktur. Dahilde ekseriyeti, zorlama ve tazyik ile görüş noktalarına itaata mecbur tutarlar; hariçte propaganda ve ihtilal teşkilatı ile, bütün dünya milletlerine kendi prensiplerini yaymaya çalışırlar.

Halbuki, hükümet kurmaktan gaye, evvela, ferdi hürriyetin teminidir. Bolşevik tarzı hükümetinde istipdat mahiyeti görülmektedir. Bir toplumu, bir kısım insanların görüşlerini, zorla, esiri ve zebunu yaşatmak şekline tabii ve makul bir hükümet sistemi gözüyle bakılamaz.

1930 (Afet İnan, M.B.ve M.K. Atatürk'ün el yazıları s.420-422)

Fahrettin Altay Paşaya dikte ettirdiği söylev;

"...Silahlarımızı, Büyük Türk Ulusunu ezmek isteyenlerin gözlerinden gizleyelim. Amaç düşman olsun! **AMACA GİDEN KURŞUN; TÜRK'ÜN ÜLKÜ KURŞUNUDUR!**"

(İsmet Bozdağ, Atatürk'ün Avrasya Devleti,s.91)

"Eğer bağlı olduğum ulusun, şanı, şerefi varsa, ben de şanlı ve şerefliyim. Aksi takdirde, içinizden herhangi bir adam çıkar da, şan, şeref arkasından koşar ve sivrilmek isterse, biliniz ki, o başımıza belâdır, belâdır. Ulus bu gibilerine aslâ müsaade etmemelidir."

(Emin Faik Üstün., Ülkücü Atatürk, s.59)

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

**"Muhterem milletime
şunu tavsiye
ederim ki, başına geçireceği
insanların kanındaki asli
cevher-i tayin etmekten
bir an yoksun olmasın"**

KANINI TAŞIYANDAN

BAŞKASINA İNANMA

(Prof.Dr.Hikmet Tanyu, Atatürk ve Türk Milliyetçiliği, s.10;
Mahmut Esat Bozkurt, Atatürk'ün İhtilali, s.373)

TARİHİ GERÇEKLER

Sizler, yeni Türkiye'nin genç çocukları, yorulsanız da beni izleyeceksiniz. Ben bu akşam buraya yalnız bunu size anlatmak için gelmiş bulunuyorum. Dinlenmemek üzere yürümeye karar verenler hiç mi hiç yorulmazlar. **Türk gençliği amaca, bizim yüksek ülkümüze durmadan, yorulmadan yürüyecektir.**

(Sami N.Özerdim, Atatürkçünün El Kitabı, s.228)

"Türk demek Türkçe demektir. Ulus olmanın çok belirgin niteliklerinden birisi dildir."

(Dr.Arın Engin., Atatürkçülük Bildirisi, s.23)

RUSYA'NIN KURTULUŞ SAVAŞINDAKİ YARDIMLARI YALANI

GERÇEK: ORTA ASYA TÜRKLERİNİN YARDIMI

BUHARA'DAN T.B.M.M.'YE GÖNDERİLEN ALTINLARA RUSLARIN EL KOYMASI

"Buhara Cumhuriyeti kurulduktan sonra ben ilk Cumhurreisi olarak, yanıma Başvekilimiz Feyzullah Hoca' yı alarak, Sovyet Rusya büyükleri ve bu arada Lenin ile temasta bulunmak üzere, Moskova'ya gelmişim. Bizden bir müddet önce, Temmuz 1920 ortalarında Türkiye'den de millî hareketi temsil eden bir heyetin B. Sami Bey' in başkanlığında Moskova'ya gelerek, Lenin, Çiçerin ve Karahan ile bilhassa yardım te'mini konusunda müzâkerelerde bulduklarını öğrenmişim.

Nitekim, Kremlin sarayında kendisiyle görüştüğümüz gün Lenin, önem verdiğini hissettirdiği Türkiye'den söz açarak bana, "Ankara'dan bir Türk Heyeti geldi. Durumlarını anlatarak, acele yardım istedi.

Bu hususta sizin fikriniz nedir?" dedi. Hiç tereddüt etmeden kendisine:

"Elbette yardım etmek gerek... ve vakit geçirmeden yapılmalıdır" deyişim üzerine, bu işe zaten kararlı olduklarını, fakat, bazı zorluklarla karşılaştıklarını belirten bir ifade ile:

- "Yardım meselesi için bizi düşündüren iki zorluk" dedi ve devam etti:

- "Birincisi Türklerin istedikleri altın ruble bizde pek azdır" deyince, ben hemen sözünü kestim:

- "Bizde altın para vardır" dedim. "Verebiliriz de..."

Lenin, memnun olduğunu belirten bir baş eğişiyle devam etti:

- "İkincisi, yol meselesidir. Çünkü Türklere yalnız para değil, her türlü harb malzemesi de vermemiz gerekiyor. Bunları emniyetle Anadolu'ya ulaştıracak yol lâzım. Halbuki Kafkasya'daki durum dolayısıyla yollar kapalıdır. Ne zaman açılacağı henüz malum değildir."

Bizim, bu hususta aynı kanaat ve fikirde olduğumuzu söyleyerek ilâve ettim:

- "Kafkaslarda kurulan Cumhuriyetlerle anlaşmak mümkündür. Bu bölgede Müslümanlar çoğunluktadır. Gürcüler de menfaatleri icabı Müslümanlara yakındır. Ermeniler de keza... Çalışılırsa, müşterek bir yol bulmak imkânı vardır" dedim. Ayrıca Anadolu'da Türk Kurtuluş Savaşına ve Mustafa Kemal'e yapılacak para yardımının miktarının da tespit edilmesi gerekiyordu.

- "Bunu mütehassıslar tespit etsinler..." diye kararlaştırdık. Ve bizim -aynı zamanda hâriciye vekilimiz olan- Başvekil Feyzullah Hoca ile Rus mütehassıslarından mürekkep bir heyete havale ettik. Bu heyet uzun müzakereler sonunda yardım miktarını en az yüz milyon altın ruble olarak tespit etti. Tekrar Lenin'le buluştuk. Lenin, bu sefer yaptığımız konuşmada sözü tekrar para konusuna getirerek, ne kadar verebileceğimizi sordu.

- "Yüz milyon altın ruble" dedim. Lenin, tekrar etti:

"Yüz milyon mu?"

"Evet... Derhal verebiliriz" dedim.

Çarlık zamanından kalma altın rublelerimiz çoktu. Buhara hazinesindeki bu paraya Ruslar el süremezler, dokunamazlardı. Buhara bir Çar emareti olduğu hâlde, idarî mâlî işlerde müstakildi. Bu sebeple bizde altın bâlîgan mâ-belag çoktu.

Lenin ile, bu şekilde mutabık kaldıktan sonra, biz Buhâra'ya döndük. Parlamento reisi Abdülkadir Mirzaoğlu ile görüşerek meseleyi Meclise intikal ettirdik. Halka ve Parlamento'ya ben, Anadolu'daki kardeşlerimizi ve ırkdaşlarımızın Türklerin korkunç vaziyetlerini, Yunanlılar tarafından fena halde tazyik edilmekte olduklarını anlatarak onlara büyük kardeşlerimize yardımda bulunmamız gerektiğini çok heyecanla ve samimiyetle iyice izah ettim.

Bizim o vakit Parlamento' da dört partimiz vardı. Bunlardan "Millî Birlik" ve "Kurtuluş" ile "Ahrar" partileri tamamen yardım lehinde idiler. Yalnız Komünist Partisi reisi avamdan ve aslen Tatar olan Necip Hüseyinoğlu, bu işe akıl erdiremedi ve provokasyon yaparak halka:

- "Böyle yardım olmaz. Biz bu parayı İngilizlerle mütareke yapıp anlaşan Os-

manlı Sultanlarına veriyoruz. O Sultanlar ki şimdi emperyalistlerle anlaşmışlardır" diye havayı bulandırmaya teşebbüs etti. Bunun üzerine "Türkfront" da buna karşı halkı aydınlatmak için geniş ölçüde propagandaya başladı. Fakat Necip Hüseyinoğlu yardım aleyhindeki kışkırtmalarında inat ettiğiinden hükümet kararı ile Buhara hudutları dışına atıldı...

Buhara parlamentosu Türkiye'ye yüz milyon altın ruble yardımını, tek itiraz sesi yükselmeden bir anda ve tam bir oy birliği ve hararetle tezahüratla alkışlarla kabul etti.

Parlamentonun bu kararı üzerine hemen ertesi günü gereken muameleyi tekemmül ettirdik ve parayı -derhal Ankara hükümetinin emrine yetiştirilmek üzere- Rus hazinesine teslim ettik..."

Buhara Cumhuriyetinin, Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümetine teslim edilmesi şartı ile gönderdiği bu yüz milyon rublelik yardım hiçbir zaman hedefine varmamıştır. Yukarıda zikredilen onbir milyon rublelik yardım ise binbir nazlanma ve ince hesaplar sonunda te'min edilmiştir. Fakat, daha önce de belirtildiği gibi, Türkler, Sovyetlerin bu yardımını daima bir dostluk nişanesi olarak hatırlamışlardır.

Ne var ki, Orta Asya Türklerinin, Türkiye'ye gönderilmek şartı ile Sovyet makamlarına teslim ettiği bu paradan Rus kaynakları her ne sebepten ise hiç bahsetmemiştir. Veyahut, bu yardımdan bahseden vesikalar, daha pek çok hususlarda olduğu gibi, araştırmacıların tetkikine sunulmamıştır. Bilhassa 1920'lerde sık sık taktik değiştiren ve söylediklerinin tam aksini yapmaktan çekinmeyen Sovyetlerin bu husustaki ketum halleri, bu sahalarda çalışan araştırmacılar için bir sürpriz teşkil etmemiştir.

(Prof. Dr. Mehmet Saray, Atatürk' ün Sovyet Politikası, S.:76-77-78)

"Bizim nokta-i nazarlarımız, bizim prensiplerimiz cümlece malûmdur ki, bolşevik prensipleri değildir ve bolşevik prensiplerini milletimize kabul ettirmek için de şimdiye kadar hiç düşünmedik ve teşebbüste bulunmadık. Bizim itikadımıza göre, milletimizin hayatını temin etmek ve yükselmesini sağlamak kendi hazım kabiliyetiyle mütenâsip olan nokta-i nazarlardır. Fakat esas itibariyle tetkik olunursa bizim nokta-i nazarlarımız-ki halkçılıktır kuvvetin, kudretin, hâkimiyetin, idarenin doğrudan doğruya halka verilmesidir, halkın elinde bulundurulmasıdır. Yine hiç şüphe yok ki, dünyanın en kuvvetli bir esası, bir prensibidir"

(İbrahim Kafesoğlu- Mehmet Saray, Atatürk İlkeleri ve Dayandığı Tarihi Temeller, S.:97)

TARİHİ GERÇEKLER

Atatürk, büyük "Nutuk"unun sonunu şöyle bağlamıştı:

"Sizi günlerce meşgul eden uzun ve detaylı konuşmam, en sonunda geçmişte kalmış bir dönemin hikâyesidir. Bunda milletimin ve gelecekteki evlâtlarımızın dikkatini çekebilecek bazı noktaları belirtmiş isem, kendimi mutlu sayacağım".

"Bu sözlerimle, millî hayatı sona ermiş sayılan büyük bir milletin, bağımsızlığını nasıl kazandığını ve bilim ve tekniğin en son esaslarına dayalı, millî ve modern bir devleti nasıl kurduğunu ifadeye çalıştım. Bugün ulaştığımız sonuç, yüzyıllardan beri çekilen millî felâketlerden alınan derslerin ve aziz vatanın her köşesini sulayan kanların bedelidir.

(N.Tarakhoğlu, Atatürk ve Gençlik, Atatürk Haftası Armağanı, S.:33)

Türkiye'de komünizm yoktur. Bütün cihan bizi Milliyetçi olarak bilir. Milliyetimizin istiklâlini, haklarını ve menfaatlerini müdafaa eden kimseler olarak öyleyiz de.

Şayet enternasyonalizm demekle bil-umum milletlerin istiklâl ve hukukuna saygıyı kastediyorsanız o zaman evet bir Enternasyonalistiz de.

Diğer taraftan biz dinimize de bağlıyız. Millî ve dinî ruha aykırı olan komünizmin bizde nasıl bir tatbikat sâhası bulabileceğini de anlamam.

Böyle bir ihtimal ancak Türk Milletine karşı girişilen bir suikastın gerçekleşmesi halinde usule gelebilir.

(Prof.Dr. Mehmet Saray., Atatürk'ün Sovyet Politikası, s.117)

"Eğer bir millet büyükse kendini tanımakla daha büyük olur. Türk çocuğu ecdadını tanıdıkça daha büyük işler yapmak için kendinde kuvvet bulacaktır". "Çünkü Türk derin ve şanlı geçmişin büyük, kudretli atalarının mukaddes miraslarını ... çok daha fazla zenginleştirebileceğinden emindir.

(İbrahim Kafesoğlu-Mehmet Saray., Atatürk İlkeleri ve Dayandığı Tarihi Temeller, s.1)

"Türk, çetin işler başarmak için yaratılmıştır". "Türk'e müspet ve iyi bir şey veriniz, bunu reddetmesi ihtimali yoktur".

(İbrahim Kafesoğlu-Mehmet Saray., Atatürk İlkeleri ve Dayandığı Tarihi Temeller, s.73)

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

TARİHİ GERÇEKLER

"Türk milletinin idaresinde ve korunmasında millî birlik, millî duygu, millî kültür en yüksek göz diktığımız idealdir. Yüksek ve inkılâpçı bir kültür seviyesine varmak için, önümüzdeki yıllarda çok emek vereceğiz. Müspet ilimlerin temellerine dayanan, güzel sanatları seven, fikir terbiyesinde olduğu kadar beden terbiyesinde de kabiliyeti artmış, ve yükselmiş olan faziletli, kudretli bir nesil yetiştirmek, ana siyasetimizin açık dileğidir".

(N.Arsan., Atatürk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri, s.573)

"Bana bir konuşulan Türkçe yapacaksınız ki; dünyanın neresinde olursa olsun bütün Türkler temelde bu dili anlayabilecekler. Bugün Türk Anavatanı, Rus işgali altındadır. Komünizm her yolu denemekte olan bir asimilasyon veya fenasit tatbikatı içindedir. Bir gün yıkılacaklardır. Fakat o günü bekleyemeyiz. Çünkü, ardlarında kalanlar dillerini kökten kaybetmişler ve biz onlara hep birlikte anlayabileceğimiz bir dili veremezsek boşluk dolduramaz. Sizden bunu istiyorum.

(Veled İzbudah'ın Prof.Feridun Nafiz Uzluğ'a verdiği hatıralardan, s.124 Cemal Kutay, Atatürk Olmasaydı, Aksoy Yayıncılık, İstanbul,1998)

Türk Milletinin tarihi Osmanlı Tarihinden ibaret değildir. Türk'ün tarihi daha eskidir ve bütün milletlere kültür çağı açmış olan millet Türk Milletidir.

(Prof.Dr. Mehmet Saray. Atatürk İlkeleri ve Prof.Dr. İbrahim Kafesoğlu, Dayandığı Tarihi Temeller, s.1)

Mustafa Kemal Erzurum Milletvekili Hüseyin Avni Bey' in Kazım Karabekir Paşa'yı suçlayan konuşması üzerine;

" Ufak bir tereddüdü olanlar, Kazım Karabekir Paşa Hazretlerinin bir buçuk yıldır Doğunun durumu hakkında hergün vermiş oldukları raporların tümünü okuduktan sonra bir karara varmaları ve ondan sonra konuşmaları gerekir. O zaman bu görüşü ileri süren kimse, bu güçteki bir kimse hakkındaki, Kazım Karabekir Paşa Hazretlerinin kıymetlerini takdirde ne dereceye kadar hata etmiş olduklarını anlayacaklardır."

" Mustafa Suphi'yi Doğu'da Hüseyin Avni Bey'den önce ortaya çıkaran Kazım Karabekir Paşa'dır. Bu adamın memlekete girmesinin sakıncalı olduğunu

TARİHİ GERÇEKLER

takdir eden Kazım Karabekir Paşa'dır. Bunun memleket dışına, sınır dışına çıkarılması gerekeceğini bilen de Kazım Karabekir Paşa'dır. Bunun planını yapan da Kazım Karabekir Paşa'dır; yoksa Erzurum Valiliğiniz değildir. Biz değiliz efendiler. Akıllıca yaptığı planla, herkesten önce; gerekenleri harekete geçiren Kazım Karabekir Paşa'dır. Bilmem Bolşeviklere eğilimliymiş, Mustafa Suphi'nin bilmem nesiymiş. Herkesten önce güçlü önlemler alan Kazım Karabekir Paşa'dır.

.....Kazım Paşanın komünistlerle temasta olanlara karşı komünist görünmesi doğru olabilir; memleket ve millet için yararlı bir siyasal amacı sağlamak içindir; gerçekte komünist ve Bolşevik olduğu için değildir."

(T.B.M.M. Gizli Celse Zabıtları, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Cilt:I, Sayfa: 325)

Tam istiklal denildiği zaman, tabii siyasi, mali, iktisadi, adli, askeri, harsi, vs. her hususta tam seferberlik kast olunmaktadır. Bu saydıklarımın herhangi birinde istiklalden mahrum olmak hakiki mânasıyla bütün istiklalden mahrum olmak demektir.

(Başbakanlık, Atatürk Türk Gençliğinin El Kitabı, Sayfa:49)

"Sulhe milletin ve memleketin ihtiyacı olduğu kadar bütün cihan medeniyetinin de kati ihtiyacı vardır."

(Afet İnan-Enver Ziya Karal, Atatürk Hakkında Konferanslar, Sayfa:50)

Milleti idarede prensibimiz, milletin müşterek ve umûmi fikir ve eğilimlerine uymaktır. Bu fikir ve temayüllerin hakiki ve ciddi olabilmesi, milletin maddî ve manevî ihtiyaç kaynaklarından gelmesine bağlıdır.

Yapmak iktidarında olmadığımız işleri uyuşturucu, oyalayıcı sözlerle, yaparız diyerek millete karşı gündelik siyaset takip etmek şiarımız değildir.

(İbrahim Kafesoğlu- Mehmet Saray, Atatürk İnkeleri ve Dayandığı Tarihi Temeller, S.:110)

Afyonkarahisar - Dumlupınar Meydan Muharebesi ve ondan sonra düşman

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

ordusunu tamamen imha veya esir eden ve kılıçtan kurtulanları Akdeniz'e, Marmara'ya döken hareketimizi izah ve tavsif için söz söylemekten kendimi müstağni sayarım.

Her safhası ile düşünülmüş, hazırlanmış, idare edilmiş ve zaferle neticelendirilmiş olan bu hareket, Türk ordusunun, Türk subay ve kumanda heyetinin, yüksek kudret ve kahramanlığını tarihte bir daha tespit eden muazzam bir eserdir.

Bu eser, Türk milletinin hürriyet ve bağımsızlık fikrinin ölmez abidesidir. Bu eseri meydana getiren bir milletin evladı, bir ordunun Başkumandanı olduğumdan, daima mesut ve bahtiyarım.

1927 (Nutuk II, s.677)

Milli mücadeleyi yapan, doğrudan doğruya milletin kendisidir, milletin evlatlarıdır. Millet analarıyla, babalarıyla, hemşireleriyle mücadeleyi kendisine ülkü edindi. Biliyorsunuz ki, asırlarca vuku bulan mücadeleler ve bunların neticeleri olarak da yüksek tarihi zaferler vardı. Fakat o zaferlerin amilleri kendi ülküleri olarak değil, şunun bunun hırsı peşinde kul köle olarak bulunmuşlardır. Halbuki milli mücadelede şahsi hırs değil, milli ülkü, milli izzeti nefis hakiki etken olmuştur.

1925 (Atatürk'ün S.D. V. C.II, s.231)

"Türk milleti Asya'nın garbında ve Avrupa'nın şarkında olmak üzere kara ve deniz sınırlarıyla ayırt edilmiş, dünyaca tanınmış, büyük bir yurttan yaşar. Onun adına "Türk Eli" derler. Türk yurdu daha çok büyüktür. Yakın ve uzak zamanlar düşünülürse Türk'e yurtluk etmemiş bir kıta yoktur. Bütün dünyada, Asya, Avrupa ve Afrika Türk Atalarına yurt olmuştur. Bu hakikatler eski ve hususiyle yeni tarih vesikalarıyla malûmdur. Fakat bugünkü Türk milleti, varlığı için bugünkü yurdundan memnundur. Çünkü Türk, derin ve şanlı geçmişin, büyük kudretli atalarının mukaddes miraslarını bu yurttan da muhafaza edebileceğinden o mirasları, şimdiye kadar olduğundan çok daha fazla zenginleştireceğinden emindir...

(Atatürk, Genel Kurmay Askeri Tarih ve Stratejik Başkanlığı, Yayınları, s.537-538)

Biz iki ordudan birincisine, vatanı çiğnemeye gelen düşman karşısında kan akıtan birinci orduya, bütün dünya bilir, bütün dünya şahit oldu ki, pek mükemelen sahibiz. Vatanın dört sene önce düştüğü büyük felâketten sonra, yoktan var olan bu ordu, vatanı yok etmeğe gelen düşmanı vatanın harim-i İsmetinde boğup mahvetti. İşimiz, yalnız bu orduya sahip olmakla bitmiş, gayemiz, bu ordunun zaferiyle son bulmuş değildir. Bir millet, irfan ordusuna malik olmadıkça savaş meydanlarında ne kadar parlak zaferler elde ederse etsin o zaferlerin köklü sonuçlar vermesi ancak irfan ordusuyla mümkündür. Bu ikinci ordu olmadan birinci ordunun elde ettiği kazançlar sönük kalır. Milletimizi gerçek mutluluğa, kurtuluşa ulaştırmak istiyorsak, bizi ölümden kurtaran ve hayata götüren bugünkü idare şeklimizin sonsuzluğunu istiyorsak, bir an önce, büyük, kusursuz, nurlu bir irfan ordusuna sahip olmak zorunluluğunda bulunduğumuzu inkâr edemeyiz...

(M.Önder Atatürk'le Adım Adım Türkiye, s.243-244)

"Türk çocuğu atalarını tanıdıkça daha büyük işler yapmak hususunda kendinde kudret bulacaktır. Türk Irkı Anadolu'da ilk devlet kuran bir millettir; bu ırkın kültür yurdu, ilk zamanlarda iklimi müsait Orta Asya idi; iklimi daha sonra değişti. Yüksek bir ziraat hayatına geçen, madenlerin kullanılmasını bulan bu topluluk göç etmek zorunda kaldı; Orta Asya'dan doğuya, güneye, batıda Hazar Denizi'nin kuzey ve güneyinde olmak üzere yayıldı; gittikleri yerlere yerleşerek bildiklerini oralara yaydılar ve geliştirdiler; bazı yerlerde yerli halk ile karıştılar. Irak, Anadolu, Mısır ve Ege medeniyetlerinin ilk kurucuları Orta Asyalı brakisefal ırkın temsilcileridir; "biz bugünkü Türkler de onların çocuklarıyız"

(Doç.Dr. Cengiz Orhonlu, Türk Kültürü, Sayı:61, S.:28)

Hâkim efendiler! Siz kanun adamlarısınız. Ellerinize milletin, vatanın her türlü hak ve menfaatlerini hikaye eden kanunlar tevdi edilmiştir, işaret ettiğim noktaları işittiniz. Türk milletinin büyük haklarını müdafaa, ederken, bu noktalar ehemmiyetle hatırdâ tutulmalıdır.

Bu memleketteki komünistler sadece bizim tevkif ve hapsettiklerimizden ibaret değildir. Bu işlerle bizzat yakından alâkadar olacağım.

Şurası unutulmamalıdır ki, Türk âleminin en büyük düşmanı komünistliktir. Her görüldüğü yerde ezilmeli!"

(8 Ağustos 1929, Hakimiyeti Milliye, Ankara)

TÜRK' ÜN VARLIĞINA GÖZ KOYAN, TÜRK'Ü SÖMÜRMEK İSTEYEN HER DEVLET TÜRK' ÜN DÜŞMANIDIR.

(Nazmi Kal, Atatürk'le Yaşadıklarını Anlattılar, Sayfa:78)

Yürümekte olduğumuz yenilik, ilerleme ve medeniyet yolunda sizlerden oluşan bir Türk İrfan ordusuna dayandıkça ergeç başarılı olacağımıza inancım kesindir. Şimdiye kadar olduğu gibi birbirimize dayanarak, milletin birlikte iradesine güvenerek yürümekte devam edeceğiz. Milletimizin ulaşmaya zorunlu olduğu hedefler büyüktür. Ergeç bu nurlu hedeflere varılacaktır. Onun için birbirimize vereceğimiz işaret ileri! Daima ileridir.

(Mehmet Önder, Atatürk'le Adım Adım Türkiye, s.234)

Bütün dünya bilmelidir ki Türk milleti hakkını, haysiyetini, şerefini tanıtmaya kadirdir.

(Atatürk Adım Adım Türkiye, M.Önder, s.214)

BİR TÜRK DÜNYAYA BEDELDIR

(Cemal Kantar. Atatürk'ün Milliyetçi Cephesi, Türk Kültürü, sayı:49, s.38)

...İki büyük cihanın mültekasında Türk vatanının ziyneti, Türk tarihinin serveti, Türk Milletinin gözbebeği İstanbul, bütün vatandaşların kalbinde yeri olan şehirdir) (Sekiz yıl önce, üzüntüyle ağlayan İstanbul'dan kalbim sızlayarak çıkmıştım. Uğurlayanım yoktu. Sekiz yıl sonra, kalbim rahat olarak, gülen ve daha güzelleşen İstanbul'a geldim ve bütün İstanbulluların ruhuma heyecan veren sıcak ve sevimli kucağıyla karşılaştım...

(Reşat Ekrem Koçu İslam Ansiklopedisi, s.3)

İÇERİDEN VE DIŞARIDAN GELECEK TEHLİKELERE KARŞI MİLLİYETÇİ VE CUMHURİYETÇİ KUVVETLERİ BİR NOKTADA TOPLAMAK LAZIMDIR.

(Atatürk'le adım adım Türkiye, M.Önder., s.13)

Atatürk'ün Gaziantep'e gelişi o günlere rastlamıştı. Vali, 'Bütün öteki çalışmalar arasında ilimizde dil çalışmaları da büyük bir hız kazandı, halkevi başkanımız yanımızdadır, o da size bu konuda bilgi verebilir' dedi. Bunun üzerine Atatürk'ün gözleri parladı, birdenbire bana döndü. Gaziantep'teki dil çalışmalarının nasıl yürüdüğünü sordu. Ben kendilerine uzun boylu açıklamalarda bulundum. O sıralarda yerli bir gazetede Gaziantep ağzının özellikleri ile ilgili incelemelerimi yayımlamakta idim. Ondan da bazı örnekler verdim. Çok memnun görünüyordu. **Bana 'Ülkü' sözcüğü Gaziantep'te kullanılıyor mu? diye sordu. Sonradan öğrendim ki yurt gezileri sırasında ülkü sözcüğünün ne ölçüde yaygın olduğunu anlamak istemiş, bana onun için bu soruyu sormuş. Gaziantep'te bu sözcüğün kullanılmadığını söyledim. O zaman buruk bir bakışla, acaba Gaziantep'te neden kullanılmıyor gibi bir anlamla yüzüme bakmıştır.**

(Atatürk'le Yaşadıklarını Anlattılar, Nazmi Kal., s.89)

ÇOCUKLARI PADİŞAHCİ DEĞİL, MİLLİYETÇİ YETİŞTİRİNİZ.

(Atatürk'le Yaşadıklarını Anlattılar, Nazmi Kal., s.146)

Vasfiye kimsesiz bir kızdır. Selanik'te annesi Zübeyde Hanım Vasfiye'yi küçükken alıp büyütmişti. Zübeyde Hanım ölünce Vasfiye'de Bayan Makbule'nin yanında kalmıştı. Bir gün Atatürk'ü ziyarete gittiklerinde, bu ana yadigârını Atatürk himayesine almış, sonrada O'nu bir şimendifer memuru ile evlendirmişti. Bir sene sonra çocukları olmuştur. Bu çocuğun adını Atatürk vermiştir.

ÜLKÜ

(Ülkü Enver Şapolyo Atatürk'ün Hayatı, s.380)

O muhakkak ki dünyanın en büyük komutanıdır. Çok kereler Fatih'in karşısında kaldığı meseleleri düşündüğüm zaman ben de aynı hal çarelerine varmışımdır. Yalnız Fatih benim karşısında kaldığım hadiseleri nasıl hallederdi? Bunu merak ederim. Fatih Mehmet büyük adamdı, büyük!

(Prof.Enver Ziya Karal Atatürk'ten Düşünceler, s.174)

"Millet önünde, onun istiklâlinin temini önünde, onun liyâkat, ilerleme ve

TARİHİ GERÇEKLER

yenilmemesi önünde her kuvvet, ancak milletin irade ve emeline uymak suretiyle yaşayabilir. Milletin irade ve emeline uymayanların talihi acıdır, sonu yok olmaktadır."

(1923 M.Önder Atatürk'le Adım Adım Türkiye, s.340)

Büyük davamız, en medeni ve en rahata kavuşmuş millet olarak varlığımızı yükseltmektir. Bu yalnız kurumlarında değil, düşüncelerinde de temelli bir inkılap yapmış olan büyük Türk milletinin dinamik idealidir. Bu ideali, en kısa bir zamanda başarmak için, fikir ve hareketi beraber yürütmek mecburiyetindeyiz. Bu teşebbüste başarı, ancak, türeli bir planda ve en rasyonel tarzda çalışmakla mümkün olabilir. Bu sebeple okuyup yazma bilmeyen tek vatandaş bırakmamak memleketin büyük kalkınma savaşının ve yeni çatısının istediği teknik elemanları yetiştirmek; **memleket davalarının ideolojisini anlayacak, anlatacak, nesilden nesile yaşatacak fert ve kurumları yaratmak**; işte bu önemli prensipleri en kısa zamanda temin etmek Kültür Vekaletinin üzerine aldığı büyük ve ağır mecburiyetlerdir.

İşaret ettiğim prensipleri, Türk gençliğinin kafasında ve Türk milletinin şuurunda daima canlı bir halde tutmak, üniversitelerimize ve yüksek okullarımıza düşen başlıca vazifedir.

1937 (Mustafa Baydar, Atatürk Diyor ki, s.76 ; Vasfi Bingöl Atatürk'ün Düşünce ve Buyrukları , s.57)

Türk milleti, milli hissi; dini hisle değil, fakat insani hisle yan yana düşünmekten zevk alır. Vicdanında milli hissini yanında insani hissini şerefli yerini daima muhafaza etmekle övünür. Çünkü Türk milleti bilir ki, bugün medeniyetin yolunda bağımsız ve fakat kendileri ile paralel yürüdüğü umum medeni milletlerle karşılıklı insani ve medeni münasebet, elbette gelişmemize devam için lazımdır ve yine malumdur ki; Türk milleti, her medeni millet gibi mazinin bütün devirlerinde keşifleriyle, yeni buluşları ile medeniyet alemine hizmet etmiş insanların, milletlerin kıymetini takdir ve hatıralarını hürmetle muhafaza eder. Türk milleti, insaniyet aleminin samimi bir ailesidir.

1930 (Afetinan, M.B.ve M.K.Atatürk'ün el yazıları, s.369-370)

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

TARİHİ GERÇEKLER

Milletlerin kalbinde intikam duygusu olmalı. Bu, alelade bir intikam değil, hayatına, ikbaline, refahına düşman olanların zararlarını izaleye matuf kutsal bir intikamdır.

(Besim Akımsar, Atatürk'ün Ölümsüz Sözleri s.64-65)

Vatanınızda herhangi bir şahsı, istediğinizi sevebilirsiniz. Kardeşiniz gibi, arkadaşınız gibi, babanız gibi sevebilirsiniz. Fakat bu sevgi sizi, milli varlığımızı, bütün muhabbetlerinize rağmen herhangi bir şahsa herhangi bir sevdiğine veremeye saik olmalıdır.

(Besim Akımsar, Atatürk'ün Ölümsüz Sözleri, s.49)

Bir insan belki kendi arzusuyla şahsi hürriyetini bertaraf etmek ister. Fakat bu teşebbüs koca bir milletin hayatına ve hürriyetine zarar verecekse, büyük ve şerefli bir millet hayatı bu yüzden sönecek ve mahvolacaksa, bu teşebbüs hiçbir vakit meşru ve kabule şayan olamaz.

Millet işlerinde meşruluk, ancak milli kararlara dayanmakla, milletin genel eğilimlerine tercüman olmakla doğar.

(Besim Akımsar, Atatürk'ün Ölümsüz Sözleri, s.58)

Geçirdiğimiz buhranlı günlerin şerefli kahramanlarını hep beraber kutlayalım. Onlar arasında muhabere meydanlarında düşman silahıyla göğüsleri de delinmiş bahtiyarlar olduğu gibi yangınlarda, ateşlerde yakılmış betbaht çocuklar, kadınlar ve ihtiyarlar vardı. Onlar arasında namuslarına tecavüz edilmiş, ebediyen ağlamaya mahkum genç kızlar da vardı. Onlar arasında yurtlarını kaybetmiş aileler evlatlarını gömmüş analar vardır ve yine onlar arasında muhaberedeki namus vazifesini şerefle yaparak bugün memleketlerine, dönmüş gaziler vardı. Onlardan şehitlik şarabını içmiş olanların ruhlarına fatihalar sunalım.

1923 (Atatürk'ün S.D. V. C I, s.308-309)

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

Ülküyü kafasında daima canlı bulunduranların attığı kuvvetli ve maddi adımlar esersiz kalmamıştır. Fakat her adımı kısa ve noksan görmek, her an daha uzun ve ard arda esaslı adımlarla ileriye yürümek bütün vatandaşlarca esas meslek sayıldıkça israf olunan uzun asırların kaybının nispeten az zamanda telafisinin mümkün olacağı kanaatindeyim.

1924 (Atatürk'ün S.D.V. C.III,s.75)

Yaptığını bilen ve hizmet yolunda tedbirlerine inanan mefkureciler olarak kendimizi tenkide muhatap kılmayı lüzumlu görüyoruz...dikkat noktası olarak gösterdiğim evsap yalnız laik, cumhuriyetçi, milliyetçi ve samimi olmaktır.

(Atatürk'ün Tamim Telgraf ve Beyannameleri s. 548)

Büyük, kutsi hedefler erişilemeyecek hedeflerdir. Bu sebeple herhangi bir hedefe erişmekle yetinmeyeceğiz. Daima daha ilerisine varmak için çalışacağız.

1925 (Atatürk'ün S.D. V. C. II, s.223)

Bugün milletçe hedefimiz en medeni milletlerin inkişaf seviyesine ulaşmak, hatta bu seviyeyi aşmaktır. Bu asla imkansız değildir. Türkün zekası,Türk'ün doğuştan vasıfları buna müsaittir. Yeter ki Türk milleti hedefini iyice seçsin ve bu hedefe varmaya azmetsin!

1932 (Adile Ayda, Cumhuriyet Gazetesi, 10.XI.1963, s.4)

Türk, Türk olduğu için asildir.....çoğumuz, büyük babamızın babasını hatırlamayız.. Bütün soy gururumuzu Türk olmanın içinde buluruz.

(Ruşen Eşref Ünaydın, Hatıralar TDK Yayını,Ankara s.54)

Fakat yaptıklarımızı asla kafi görmeyiz. Çünkü daha çok ve daha büyük işler yapmak mecburiyetinde ve azmindeyiz. Yurdumuzu dünyanın en mamur ve en medeni memleketleri seviyesine çıkaracağız. Milletimizi en geniş refah, vasıta ve kaynaklarına sahip kılacağız. Milli kültürümüzü muasır medeniyet seviyesinin üstüne çıkaracağız.

Bunun için, bizce zaman ölçüsü geçmiş asırların gevşetici zihniyetine göre değil, asrımızın sürat ve hareket mefhumuna göre düşünülmelidir. Geçen zamana nispetle daha çok çalışacağız. Daha az zamanda, daha büyük işler başaracağız. Bunda da muvaffak olacağımıza şüphem yoktur. Çünkü Türk milletinin karakteri yüksektir. Türk milleti çalışkandır. Türk milleti zekidir. Çünkü Türk milleti milli birlik ve beraberlikle güçlükleri yenmesini bilmiştir. Ve çünkü, Türk milletinin yürümekte olduğu terakki ve medeniyet yolunda, elinde ve kafasında tuttuğu meşale, müsbet ilimdir.

(Enver Ziya Karal Atatürk'ten Düşünceler, s.143 ;Atatürkün SDV. Cilt:2 s.321)

Mutlak dahil olduğun parlak Türk devrinde şair olduğunu isbat edeceksin. şiiirlerin en, neşeli, faal Türk milletinin sevinç, neşe, faaliyet, his ve hareketlerini şakiyacaktır. Buna mevcudiyetini hasredeceksin.

Kökü çok büyük olan, dalları ondan daha büyük olacak olan bir ırkın çocuğu olarak, mensup bulunduğun millete layık şiiirler yazacaksın. Bunu yaparsan kimse itiraz edemez ve kabul ediyorum ki, o zaman muvaffak oldum diyeceksin.

1928 (Halit Fahri Ozansoy, Edebiyatçılar Çevremde, 1970 s.263)

İNGİLTERE'NİN KÜSTAHLIĞINA SERT CEVAP

"...Faşistler Habeşistan'ı yuttuktan sonra; aleyhine kurulan bu antantın (Balkan Antantı) bozulması için müracaat ve hattâ ricalarda bulunup, sefirlerini kapı kapı gezdirmişti. İngiltere'nin verdiği cevap şuydu:

"Diğer üç devlete - yâni Türkiye, Yugoslavya ve Yunanistan - herhangi bir tecavüzde bulunmayacağını; İtalya taahhüt ettiği takdirde, İngiltere bu antantın

feshine razı olur."

Fakat bu ittifakın Reisi Türkiye ve Türkiye'nin başı da Atatürk olduğu için, onun cevabı esas tutuluyordu.

"Hariciye Vekâleti; bütün dünyada olduğu gibi, politik tâbirler, uzun mütalâalarla bir cevap hazırladı!.. Fakaaat... Atatürk bunu beğenmedi!.. Her meselede yaptığı gibi, arkadaşları arasında münakaşa ile halletmek istedi... Birçok zevat Çankaya'da toplandı, meşhur fikir sofrasında; sabaha kadar her kafadan bir ses .. Her dilden bir terane. Netice: Sıfır... Atatürk, hiç kimsenin mütalâasını tasvip etmemiştir. Bize:

-Çıkar yolu bulamadık, arkadaşlar!.. Dedi; bilmem ben mi ışık veremedim? Sizin gözleriniz mi seçmiyor ?..

Mecliste bir an derin bir sükut oldu. Büyük, siyasî, dâhi asker; sigarasından birkaç nefes çekerek, tekrar izah etti:

-İngiltere bermutat satvetine mağruren, Akdeniz kıyılarındaki üç devleti küçümsemiş... Düşünmüş: Haşmetim karşısında. İtalya kim oluyor ki, bana tecavüze yeltenebilsin?.. Olsa olsa küçüklere hücum eder!.. Onun için cevabı: (Onlara saldırmadığın takdirde; ben razıyım!) olmuş,. Değil mi?

Artık hepimizin gözleri açılmıştı. Hep birden:

- Evet..

Diye cevap verdik. Atatürk, sözüne devam etti:

-Haşmetli İngiltere düşünmemiş ki, bu üç devletin içinde; Faşistlerle, en az kendisi kadar, başa çıkabilecek Türkiye vardır... Şimdi, düşünün bakalım, nasıl bir cevap verelim ?..

Mecliste bulunan zevatın, birbirinin yüzüne bakarak bocalaması üzerine, bana döndü:

-Yaz, Necmi (I.N. Dilmen)..

Kalem, kâğıda yapışıp:

-Emret, Paşam..

Deyince, O, vakur beyanı, billur sesiyle dikte etti:

-İTALYA'NIN DİLEĞİNE CEVABIMIZ: (İTALYA, EĞER İNGİLTERE'YE ASLA TECAVÜZ ETMEMEYİ TAAHHÜT EYLERSE, ANTANTI FESHE RAZIYIZ..."

(Hikmet Tanyu, Atatürk ve Türk Milliyetçiliği, s.135-136)

Ulusların yargılama hakkı, bağımsızlığın ilk koşuludur.

(Özdeyişleriyle Atatürk, s.11)

KÜRT MEHMET, KURT MEHMET OLDU

"Muhafız Alayı erlerinden ikisi Çankaya köşkünün bahçesinde güreşe tutuşmuş, diğer erler de onları seyrediyordu. Otomobillerin sesi, erlerin hemen kaçışmasına sebep olmuştu. Atatürk köşke geliyordu.

Büyük Ata otomobilini durdurdu ve bir el işaretiyle kaçışan erleri yanına çağırdı. Bilhassa gömleğini, fanilasını giymeğe vakit bulamayan pehlivan erlerden biri fazla heyecanlıydı. Ata'nın yanına korka korka yanaştı.

- Ne yapıyorsunuz burada ?

Ata'nın sualine bir onbaşı cevap vermişti:

-Güreşiyorduk Paşam !..

Ata memnun olmuştu, çünkü güreşi pek severdi.

-Peki, dedi, devam edin öyleyse!..

Erler çekingenlik gösterince, Atatürk ısrar etti:

-Güreşin, güreşin, dedi, ben de seyredeceğim. Yalnız önce kimin başpehlivan olduğunu öğreneyim.

Ata'nın yanına gelenlerden yarı soyunuk, çok heyecanlı olanı bir adım öne çıkı:

-Benim Efendim...

-Adın ne senin?

-Kürt Memet...

"Kürt" sözünü duyan Atatürk kaşlarını çatmıştı, fakat bir an sonra tekrar mütebessim bir çehre ile pehlivana mukabelede bulunmuşlardı:

-Kurt gibi kuvvetli olduğun için mi sana Kurt Memet diyorlar?

"Kürt Memet" köylüydü, okumamıştı ama Ata'nın kasetmek istediğini hemen kavradı:

-Evet Paşam, dedi, benim adım Kurt Memettir. Yanlış söyledim demin..."

(Hikmet Tanyu, Atatürk ve Türk Milliyetçiliği, S.133-134)

BEN ARKADAŞLARIMI BIRAKMAM

Erzurum Kongresi öncesinde:

Mustafa Kemal Paşa, kongre konusunda arkadaşlarının ne düşündüğünü ve bilhassa kendi durumunun ne olacağını önceden bilmek istiyordu. Yakın arkadaşlarının mevcut vaziyeti ve kendi durumunun nasıl değerlendirileceklerini anlamak için gizli bir toplantı tertipledi. Bu toplantıda, arkadaşlarının niyetlerini ve

kararlarını anlamak istiyordu. Bu hususi ve mahrem toplantıya kendisiyle Erzurum'a gelenlerden başka Kazım Karabekir Paşa, eski Erzurum Valisi Münir Bey ve eski Bitlis Valisi Mazhar Müfit bey katıldılar.

Paşa, vatanın içinde bulunduğu durumu uzun boylu anlatarak. Kurtuluş çarelerini de " şahsi görüşlerim" kaydıyla açıkladı. Tek tedbir olarak da " milli hakimiyete dayanan, kayıtsız şartsız müstakil bir Türk devleti teşkil etmek ve bu hedefe behemehal ulaşmayı gösteriyordu.

Paşa mütemadiyen konuşuyordu ve vakit sabaha yaklaşıyordu ki, "şunu da bilhassa tebarüz ettirmeliyim..." diyerek sözlerini şöyle bitirdi:

"Böyle bir büyük dâvayı başarmak teşebbüsünü ele alacak organizasyonun ve millî vazifenin başına geçecek zatın kim olacağı hakkında da kat'î bir fikrim yoktur. Bu tayin hakkı bu anlarda sizlerin, ondan öteye safha safha milletindir."

Paşa, bu sözleri üzerine ortalığa çöken derin ve uzun suskunluğu görünce, toplantıyı bitirir. Arkadaşları uzun uzun düşünerek isabetli karar vermeli-dir.....

Paşanın bu tarz konuşması ve arkadaşlarını lider seçmede "serbest bırakır görünmesi, aslında "saygılı ve nazik olmak endişesinden fazla birşey ifade etmiyordu. İhtilâlin lideri elbette Mustafa Kemal Paşa olacaktı. Evvelâ, ikinci plânda kalmaya yaratılışı elverişli değildi. Buna razı olamazdı.. Sonra, o günkü durumun kendisinden talep ettiği tarzda harekete muvafakat edecek tek adam. O idi."

İkinci toplantı fazla gecikmedi. Çünkü, millî mücadele fikri, zaten peşin bir kabule mazhardı. Mustafa Kemal Paşanın liderliği ise, kabul görüyordu.

Paşa, arkadaşlarına teşekkür ettikten sonra, şöyle konuştu:

"Ben, şeklen vazife ve askerlikten istifa ettikten sonra, tıpkı şimdiye kadar olduğu gibi, mafevk kumandan imişim gibi emirlerimin ifası, muvaffakiyet için esasa şarttır.

Böylece, "ihtilâl yavaş yavaş ortaya çıkıyordu.

Bu toplantının sonunda, Mazhar Müfit Bey, aydınlanmaya ihtiyacı olduğunu söyleyerek, şöyle der:

"Bu mücadeleye tabii muvaffak olmak azim ve iradesi ile girmiş bulunuyoruz. Muvaffakiyet ve zafere ulaştığımız takdirde hükümet şekli ne olacak? Bu hususta sarih bir şey söylemediniz..."

Mazhar Müfit Bey, Paşanın düşündüğü ihtilali iyice anlamıştır.

Fakat, Mustafa Kemal, hem fikirlerini açıklayacağı hem de tatbikata koyacağı zamanı çok iyi ayarlamaktadır.

Aceleci değildir. İhtiyatlıdır. Tedbirlidir.

Gerisini soruyu sorandan dinleyelim:

"Paşanın yüzündeki tebessüm çizgileri daha çok yayılmış, genişlemişti. Gözleri gülüyordu. Tatlı ve yumuşak bir sesle:

"Ne olmasını tasavvur buyuruyorsanız? Dedi. "

"Sualimin hedefini ve muhatabını değiştirmesi ile ben müşkül duruma girmiştim. Ne demeli, nasıl bir kanaat izhar etmeli idim? Çünkü toplantımızın safhasında Paşa, Padişahlıktan, ve Padişah ve Hilafet müessesesinin istikbalinden ve rejimden bahsetmeyerek, bu bahisleri kapalı geçerek sadece: 'Hakimiyet-i Milliye'ye müstenid kayıtsız ve şartsız müstakil bir Türk Hükümeti'nden bahsetmişti.

"Bu, ne demektir?

" Benim anlayış ve telâkkime göre, 'Cumhuriyetten başka bir şey değildi. Böyle olduğuna göre; kendisi niçin,

"Müstakil bir Türk Cumhuriyeti, demişti.

"Paşa, uzun bir düşünceye daldığımı görünce

"Azizim Mazhar Müfit Bey, bu mesele hakkında şimdiden birşey söylemek istemem. Hatta, mevzuubahs etmemek doğru olur,' diyerek devam etti:

"Bu bahsi münakaşa etmenin zamanı gelmemiştir. Gelince görüşürüz." Karar verilen herşeyin tatbiki için vakit ve zamanımı beklemek ve o zamanın geldiğini bilmek lâzımdır. Şimdi sâdece düşman tazyiki altında bulunan Padişahı ve düşman kuvvetlerinin işgal ve istilâsına uğramış olan vatanımızı kurtarmak için çalıştığımızı ifade etmekte fayda vardır.

"Bugünün ve içinde bulunduğumuz şartların icabı budur."

"Aramızdaki hususi hasbıhale hakim bu bahis, böylece kapanmış oluyordu, ikinci sualimi sordum. Bu sorum, bir nükte edasındaydı amma, hakikatte ciddi bir endişe ve tereddüdün ifadesiydi:

"Paşa hazretleri, muvaffakiyet ve zafer takdirinde ne yapacaksınız?

"Otomobilinize binip, bize de "Allah'a ısmarladık" deyip gidecek misiniz yoksa...

"Daha sözümü bitirmemiştim ki, ayağa kalktı, gülerek ve elini omzuma koyarak.

"NE DEMEK İSTEDİĞİNİZİ ANLIYORUM. FAKAT, MERAK ETMEYİN. BEN ARKADAŞLARIMI BIRAKMAM. ÖLÜNCEYE KADAR BERABERİZ..."

(Vehbi Vakkasoğlu, Son Bozgun, Cilt.II, s.123-124-125-126)

Zayıf olan, güçlü olanın mutlaka mahkumudur. İnsanlık, adalet, bütün prensipler, kaideler ikinci derecede kalır. Herşeyden evvel, kuvvettir."

(Murat Bardakçı, Şahbaba. s.184)

ATATÜRK VE DEDE KORKUT

Ankara'da ilk Basın Kongresi toplanmıştı. İstanbul gazetelerinin sahip ve baş yazarları ile tanınmış gazeteci ve yazarlar bu toplantıya çağrılmıştı. Kongreyi yöneten o zaman ki İçişleri Bakanı Şükrü Kaya idi. Kongrede pek yararlı kararlar alındı.

Kongre bittikten sonra, bütün gazetecilere Ankara'da yeni yapılan kuruluşlar gösterildi. Bu arada Çankaya Köşkü gezildi. Bütün gazeteciler tek sıra halinde eski köşk ile yeni yapılan köşkü geziyorlardı. Üst kata çıktığımız zaman Atatürk'ün çalışma odasını ve yanında bulunan kütüphanesini dolaştık. Daha sonra yatak odasına girdik. Oda küçük ve sade bir şekilde döşenmişti. Karyolanın başında ufak bir komedin ve üzerinde de kara kaplı bir kitap duruyordu. Yanımda bulunan Ahmet Halit Bey'e:

-Ben bu kitabı açıp ne olduğunu öğreneceğim dedim. Ahmet Halit Bey:

-Sakın dokunma.

Diye ürkeklik gösterdi. Ben ise kararlı idim. Atatürk'ün yatağının başında duran bu kitap nedir? O, yatağının içinde ne okuyordu? Bu eser roman mı, Edebiyat mı? Yoksa bir tarih kitabı mı idi. Atatürk tarihi çok sevdiğinden bu eserin bir tarih kitabı olacağına kanaat getirmiştim. Cesaret ettim. Siyah kaplı kitabın kapağını çevirdim. Bir de ne göreyim. "Dede Korkut" kitabı idi. Bu eser Oğuz Türk'lerinin yaşayışlarını anlatan, Türk Ulusu'nun sönmez bir destanıdır. Dede Korkut kitabı, Türk Ulusçuluğunun sönmez bir ateşidir, işte Atatürk yatağının başucunda bir meşale gibi ulusal bilinç ışığını veren bu kitabı bulundurmıştır. **Atatürk'ün ülkücülük ruhunu besleyen** atalarımızdan kalan bu ve benzeri eserler olmuştur.

(N.A. Banoğlu, Sizin Gazete (Kitap Haftası) s.11, Milli Eğitim Basımevi, 1971, İstanbul)

"Türk Kur'an'ın arkasından koşuyor, fakat onun ne dediğini anlamıyor, içinde neler var bilmiyor ve bilmeden ibadet ediyor. Benim maksadım arkasından koştuğu kitap da neler olduğunu Türk anlasın"

(Ahmet Gürtaş, Atatürk ve Din Eğitimi s.41Atatürk Düşüncesinde Din ve Laiklik s.131)

Biz ferdi kahramanlık sahneleriyle meşgul olmuyoruz. Yalnız size Bombasırtı vak'asını anlatmadan geçemeyeceğim. Karşı siperler arasında mesafeniz sekiz metre, yani ölüm muhakkak, muhakkak... Birinci siperdekiler hiçbiri kurtulmamacasına tümüyle düşüyor, ikincidekiler onların yerine gidiyor. Fakat ne kadar imrenilecek bir itidal ve tevekkülle biliyor musunuz!

Öleni

görüyor, üç dakikaya kadar öleceğini biliyor, hiç ufak bir bezginlik bile göstermiyor; sarsılmak yok! Okumak bilenler ellerinde Kuran-ı Kerim, cennete girmeye hazırlanıyorlar. Bilmeyenler kelime-i şahadet çekerek yürüyorlar. Bu, Türk askerindeki ruh kuvvetini gösteren hayrete ve tebrike değer bir misaldir. Emin olmalısınız ki Çanakkale muharebesini kazandıran, bu yüksek ruhtur.

1918 (Ruşen Eşref Ünaydın, Anafartalar Kumandanı Mustafa Kemal ile Mülakat, 1930 s.47-48; Atatürk'ün Anafartalar Muharebelerine ait Hatıraları, Uluğ İğdemir,s.16, 1943 Ankara Türk Tarih Kurumu, 28 Sayılı Belletenden Ayrı Basım)

"Hz.Muhammed Allah'ın birinci ve en büyük kuludur. Onun izinde bugün milyonlarca insan yürüyor. Benim, senin adın silinir. Fakat sonsuza kadar O ölümsüzdür. "

(AKDITYK Yayınları Atatürk Düşüncesinde Din ve Laiklik s.127 Atatürkçülük Cilt:1 s.455)

İnsanların mücadelesinde en kuvvetli istihkâm, iman dolu göğüslerdir.

(Atatürk'ün S.D.V. cilt III s.58)

Ey Millet, Allah birdir. Şanı büyüktür. Allah'ın esenliği, sevgisi ve iyiliği üzerinize olsun. Peygamberimiz efendimiz hazretleri, Cenabı Hak tarafından insanlara dini gerçekleri duyurmaya memur ve elçi seçilmiştir. Temel kanunu hepimizce bilinmektedir ki, yüce Kur'an'daki manası açık olan ayetlerdir. İnsanlara feyz ruhu vermiş olan dinimiz son dindir. En mükemmel dindir. Çünkü dinimiz akla, mantığa, gerçeğe tamamen uyuyor ve uygun düşüyor. Eğer akla, mantığa, gerçeğe uymamış olsaydı, bununla diğer ilahi tabiat kanunları arasında çelişki olması gerekirdi. Çünkü tüm evren kanunlarını yapan Cenabı Hak'tır.

(Atatürk'ün SDV. Cilt:II s.98)

Din vardır ve lazımdır. Temeli çok sağlam bir dinimiz var. Malzemesi iyi; fakat bina, uzun asırlardır ihmale uğramış. Harçlar döküldükçe yeni harç yapıp binayı takviye etmek lüzumu hissedilmemiş. Aksine olarak birçok yabancı unsur -tefsirler, hurafeler- binayı daha fazla hırpalamış. Bu gün bu binaya dokunulamaz, tamir de edilemez. Ancak zamanla çatlaklar derinleşecek ve sağlam temeller üstünde yeni bir bina kurmak lüzumu hasıl olacaktır.

Din bir vicdan meselesidir. Herkes vicdanının emrine uymakta serbesttir. Biz dine saygı gösteririz. Düşünce ve düşünceye muhalif değiliz. Biz sadece din işlerini, millet ve devlet işleriyle karıştırmamağa çalışıyor; kaste ve fiile dayanan taassupkar hareketlerden sakınıyoruz. Gericilere asla fırsat vermeyeceğiz.

(Asaf İlbay Anlatıyor, Yakınlardan Hatıralar, s.102-103)

1930 yıllarında, İslam düşmanı bir şarkiyatçının Hz.Muhammed hakkında yazdığı bir kitabı tercüme eden bir yazar eserini Atatürk'e takdim eder. Atatürk kitabı inceledikten sonra tarihçi Prof. Dr. Şemsettin Günaltay'ı çağırır ve kitap hakkında fikrini sorar. Günaltay'ın cevabı:

-Ele alınacak bir şey değil, bir facia olur, Paşam.

Atatürk Günaltay'ın sözünü bitirmesini beklemeden yerinden fırlar ve yanına bulunan

Başvekil İsmet Paşa'ya dönerek:

-Bu paçavrayı toplatın ve tercüme yapıp da devlet hizmetinde kullanılmamak üzere hükümet kapısından uzaklaştırın , der.

(Ahmet Gürtaş, Atatürk ve Din Eğitimi, s.35Atatürk Düşüncesinde Din ve Laiklik, s.127)

"Hz.Muhammed'i bana, cezbeye tutulmuş sönük bir derviş gibi tanıttirmek gayretine kapılan bu gibi cahil adamlar, onun yüksek şahsiyetini ve başarılarını asla kavrayamamışlardır... Cezbeye tutulmuş bir derviş, Uhud muharebesinde en büyük bir komutanın yapabileceği bir planı nasıl düşünür ve tatbik edebilir? Tarih, hakikatleri tahrif eden bir sanat değil, belirlen bir ilim olmalıdır. Bu küçük harpte bile askeri dehası kadar siyasi görüşü ile de yükselen bir insanı, cezbeli bir derviş gibi tasvire yeltenen cahil serseriler, bizim tarih çalışmamıza katılamazlar."

(Kemal Arıburnu, Atatürk' den Hatıralar;1930 Şemsettin Günaltay, Ülkü Dergisi, Cilt 9, Sayı: 100, s.3, 1945)

Dinle hilafeti birbirinden ayırt etmek lazımdır. Birincisi ne kadar faydalı ise ikincisi o kadar lüzumsuz bir hal almıştır. Hilafeti kaldırdığımız günden bu güne kadar kimsenin buna sahip çıkmaması, Müslüman dünyasının Halifesiz de yürüyeceğine ve yürümekte olduğuna en güzel misal değil midir?

1932 (Kılıç Ali, Atatürk'ün Hususiyetleri, s.117)

Hutbeler hakkında sorulan sorudan anlıyorum ki, bugünkü hutbelerin şekli, milletimizin duygusal fikirleri ve lisanı ile medeni ihtiyaçlarıyla uygun görülmemektedir. Efendiler, hutbe demek topluma hitap etmek, yani söz söylemek demektir. Hutbenin manası budur.

Hutbe denildiği zaman bundan bir takım kavram ve manalar çıkarılmamalıdır. Hutbeyi söyleyen hatiptir. Yani söz söyleyen demektir. Biliyoruz ki, Hz.Peygamberin hayatta olduğu mutlu dönemlerde hutbeyi kendisi söylerlerdi. Gerek peygamber efendimiz ve gerek dört halifenin hutbelerini okuyacak olursanız görürsünüz ki, gerek peygamberin, gerek dört halifenin söylediği şeyler o günün sorunlarıdır, o günün askeri, idari, mali ve siyasi, sosyal konularıdır. İslam toplumunun çoğalması ve islam ülkeleri genişlemeye başlayınca, cenabı Peygamberin ve dört halifenin hutbeyi her yerde bizzat kendilerinin söylemelerine imkan kalmadığından halka söylemek istedikleri şeyleri bildirmeye bir takım kişileri memur etmişlerdir. Bunlar herhalde en büyük ve ileri gelen kişiler idi. Onlar camilerde ve meydanlarda ortaya çıkar, halkı aydınlatmak ve doğru yolu göstermek için ne söylemek lazımsa söylerlerdi. Bu şeklin devam edebilmesi için bir şart lazımdı. O da milletin lideri olan kişinin halka doğruyu söylemesi, halkı dinlemesi ve halkı aldatmaması! Halkı genel durumdan haberdar etmek son derece önemlidir. Çünkü, her şey açık söylendiği zaman halkın beyni faaliyet halinde bulunacak iyi şeyleri yapacak ve milletin zararına olan şeyleri reddederek şunun veya bunun arkasından gitmeyecektir. Ancak millete ait olan işleri millettен gizli yaptılar. **Hutbelerin halkın anlayamayacağı bir lisanda olması ve onların da bugünün gereklerine ve ihtiyaçlarımıza temas etmemesi, Halife ve Padişah sıfatını taşıyan despotların arkasından köle gibi gitmeye mecbur etmek içindi.** Hutbeden amaç halkın aydınlatılması ve ona yol gösterilmesidir, başka şey değildir. Yüz, ikiyüz, hatta bin yıl önceki hutbeleri okumak, insanları cahillik ve çağın gerisinde bırakmak demektir. Hatiplerin normal olarak halkın günlük kullandığı dil ile konuşmaları gereklidir. Geçen yıl Millet Meclisinde söylediğim bir nutukta demiştim ki "Minberler halkın akılları, vicdanları için bir ilim irfan kaynağı, ışık kaynağı olmuştur." Böyle olabilmek için minberlerde söylenecek sözlerin bilinmesi ve anlaşılması, ilim ve fen gerçeklerine uygun olması lazımdır. Hutbeyi verenlerin siyasi olayları, sosyal ve medeni olayları her gün izlemeleri zorunludur. Bunlar bilinmediği taktirde halka yanlış aşılımlar yapılmış olur. Bu nedenle, hutbeler tamamen Türkçe ve günün gereklerine uygun olmalıdır. Ve olacaktır.

(Atatürk'ün SDV Cilt:II, s.98-99)

Din lüzumlu bir müessesedir. Dinsiz milletlerin devamına imkan yoktur. Yalnız şurası var ki din, Allah ile kul arasındaki bağlılıktır. Softa sınıfının din simsarlığına müsaade edilmemelidir. **DİNDEN MADDİ MENFAAT TEMİN EDENLER İĞRENÇ KİMSELERDİR. İŞTE BİZ BU VAZİYETE MUHALİFİZ VE BUNA MÜSAADE ETMİYORUZ. BU GİBİ DİN TİCARETİ YAPAN İNSANLAR SAF VE MASUM HALKİMİZİ ALDATMIŞLARDIR. BİZİM VE SİZLERİN ASIL MÜCADELE EDECEĞİMİZ VE ETTİĞİMİZ BU KİMSELERDİR.**

1930 (Kılıç Ali, Atatürk'ün Hususiyetleri, s.116)

Arkadaşlar; Cenabı Peygamber çalışmasında iki yere, iki eve sahip bulunuyordu. Biri kendi evi diğeri Allah'ın evi idi. Millet işlerini Allah'ın evinde yapardı. Hz.Peygamberin mübarek yolunda bulunduğumuz bu dakikada milletimize; milletimizin bu gününe ve geleceğine ait hususları görüşmek maksadıyla bu kutsal yerde Allah'ın huzurunda bulunuyoruz. Beni buna erıştiren Balıkesir'in dindar ve kahraman insanlarıdır. Bundan dolayı çok memnunum. Bu fırsat ile büyük bir sevap kazanacağımı ümit ediyorum efendiler camiler birbirimizin yüzüne bakmaksızın yatıp kalkmak için yapılmamıştır. Camiler itaat ve ibadet ile beraber din ve dünya için neler yapılmasının gerekli olduğunu düşünmek yani konuşup tartışmak, danışmak için yapılmıştır.

(Atatürk'ün SDV, cilt: II, s.99)

Ezan ve Kur'an'ı Türklerden başka hiçbir müslüman milleti bu kadar güzel okuyamaz. Bunlara muhteşem müzik ahengi veren Türk sanatkarlarıdır.

1933 (Abdülkadir İnan, İki Hatıra, Türk Milliyetçilerinin Kalemile Atatrük, .s.31)

"En son olarak niyaz ederim ki, cenabı Vahibü'l Amal Hazretleri, Habib-i ekrem hürmetine, necib milletimizi muvaffak buyursun!, Amin." Hacı Bayram türbesinde edilen dualardan sonra Büyük Millet Meclisi'nin açılışında da yine du-

alar edilir ve Mustafa Kemal, ilk hükümetin kuruluşunu müteakip yaptığı konuşmada: "...Cenabı Hakkın avn-ü inayeti bizimledir" diyerek, ihlasını göstermiş olur. Onun Kocatepe' deki halini anlatan yaveri Muzaffer Kılıç; "28 Ağustos ta Kocatepe' de bizim topçu ateşimiz başladığı zaman, **MUSTAFA KEMAL: "YA RABBİ! SEN TÜRK ORDUSUNU MUZAFFER ET... TÜRK LÜĞÜN, MÜSLÜMANLIĞIN, DÜŞMAN AYAKLARI ALTINDA, ESARET ZİNCİRİNDE KALMASINA MÜSAADE ETME!"** dedi. O anda gözlerinden birkaç damla yaşın süzüldüğünü gördüm" der. Zafer kazanıldıktan sonra da, Eylül 1922 de, "Büyük Asil Türk Milleti" hitabıyla başlayan tamiminde, "...Türkiye Büyük Millet Meclisi ordularının şecati, sür'ati, tevfiakat-ı Sübhaniyeye vesile-i tecelli oldu... Milletimizin istikbali emindir ve nusret-i mevudiyeyi ordularımızın istihsal etmesi muhakkaktır" şeklindeki sözleri ile salabet-i imaniyesini ifade etmiş olur.

(1-Neda Armerer, Atatürk ve Din 10.11.1971 de A.Ü.İlahiyat Fakültesinde Yapılan Konuşma Metni s.2;Atatürk. İstanbul, 1970: 1000 Temel Eser Dizisi s.162-163)

ATATÜRK'ÜN YAZDIRDIĞI TEFSİR

Günümüzde de önde gelen İslam alimleri tarafından en güvenilir tefsir olarak kabul edilen Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır'ın Hak Dini Kur'an Dili adlı tefsiri Atatürk'ün Diyanet İşleri Başkanlığı'na gönderdiği talimat üzerine yazdırıldı. 1926 da Diyanet İşleri Riyaseti "Kur'an'ı çağın icatlarına göre yeniden tefsir edebilecek" bir din alimi aradı. Sonunda Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır'a verildi.

Devlet eliyle yazdırılacak tefsirle Atatürk bizzat ilgileniyordu. Atatürk, Şeyh Sait ayaklanmasının bastırıldığı, çağdaşlaşma ve modernleşme adına yapılan devrimlere yönelik itirazların arttığı bir dönemde İslamiyet'in temel kaynağı olan Kur'an'ın yeniden yorumlanmasını istiyordu. Nasıl bir tefsir istediğini yedi madde ile ortaya koydu. Bu yedi madde daha sonra Diyanet İşleri Riyaseti ile Elmalılı Hamdi Yazır arasında imzalanan protokole de konu. **Atatürk, Diyanet'e gönderdiği yazıda özellikle iki maddenin üzerinde duruyordu. Yeni tefsir EHLİ SÜNNET itikadına ve HANEFİ mezhebinin görüşlerine göre hazırlanacaktı. Diğer bir isteği de "ibret ve öğüt mahiyeti taşıyan ayetlerin genişçe izah edilmesi" idi. Atatürk, hüküm içeren ayetlerin de TÜRK-İSLAM geleneği göz önünde bulundurularak yorumlanmasını arzu ediyordu.**

TARİHİ GERÇEKLER

Diyanet' le Hamdi Yazır arasında imzalanan protokol şu maddelerden oluşuyordu:

1-Ayetler arasında münasebetler gösterilecek.

2-Ayetlerin nüzül (iniş) sebepleri kaydedilecek.

3-Kıraat-i Aşere' yi (10 okuma tarzını) geçmemek üzere kıraatler hakkında bilgi verilecek.

4-Gerektiği yerlerde kelime ve terkiplerin dil izahı yapılacaktır.

5-İtikadda ehli sünnet ve amelde Hanefi mezhebine bağlı kalınmak üzere ayetlerin ihtiva ettiği dini, şer'i, hukuki, ictimai ve ahlaki hükümler açıklanacaktır. Ayetlerin ima ve işaretle bulunduğu ilmi ve felsefi konularla ilgili bilgiler verilecektir.

Özellikle tevhid konusunu ihtiva eden ibret ve öğüt mahiyeti taşıyan ayetler genişçe izah edilecektir.

Konuyla doğrudan ya da dolaylı ilgisi bulunan İslam tarihi olayları anlatılacaktır.

6-Batılı müelliflerin yanlış yaptıkları noktalarda okuyucunun dikkatini çeken noktalar konularak gerekli açıklamalar yapılacaktır.

Eserin başına Kur'an hakikatini açıklayan ve Kur'an'la ilgili bazı önemli konuları izah eden bir mukaddime (ön söz) yazılacaktır. Hak Dini Kur'an Dili 1926-1938 arasında tamamlandı. 1935-1939 arasında dokuz cilt olarak 10 bin takım bastırıldı. İki bin takımı yazara verilirken geri kalan 8 bin takım başta din adamları olmak üzere İslami kamuoyunun önde gelen isimlerine ücretsiz olarak dağıtıldı.

(Atatürk Düşüncesinde Din ve Laiklik, s.384 A.K.D.T.Y.K.Yayınları)

Tarihimizi okuyunuz, dinleyiniz... Görürsünüz ki, milleti mahveden, esir eden, harap eden fenalıklar hep din kisvesi altındaki küfür ve melanetten gelmiştir. Onlar her türlü hareketi dinle karıştırırlar.

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

HALBUKİ, ELHAMDÜLİLLAH HEPİMİZ MÜSLÜMANIZ, HEPİMİZ DİNDARIZ, artık bizim dinin icabatını öğrenmek için şundan bundan derse ve akıl hocalığına ihtiyacımız yoktur. Analarımızın, babalarımızın kucaklarında verdikleri dersler bile bize dinimizin esasatını anlatmağa kafidirler. Buna rağmen hafta tatili dine muhayirdir gibi, hayırlı ve akla, dine muvafık meseleler hakkında, sizi ifal ve izlale çalışan habislere iltifat etmeyin. Milletimizin içinde hakiki ve ciddi ulema vardır. Milletimiz bu gibi ulemasıyla müftehirdir. Onlar milletin emniyetine ve ümmetin itimatına mazhardırlar. Bu gibi ulemaya gidin. "Bu efendi bize böyle diyor, siz ne diyorsunuz?" deyiniz. Fakat sureti umumiyede buna da ihtiyaç yoktur. Bilhassa bizim dinimiz için herkesin elinde bir miyar vardır. Bu miyar ile hangi şeyin bu dine muvafık olup olmadığını kolayca taktır edebilirsiniz. Hangi şey ki akla, mantığa, menfaati ammeye muvafıktır; biliniz ki o bizim dinimize de muvafıktır. Bir şey akıl ve mantığa, milletin menfaatine, islamın menfaatine muvafıksa kimseye sormayın. O şey dinidir. Eğer bizim dinimiz aklın, mantığın tetabuk ettiği bir din olmasa idi ekmele olmazdı, ahir din olmazdı.

(Doç. Dr. Neda Armaner, Atatürkçülük, Cilt II s.326, Atatürk'ün SDV, cilt:II, s.131)

MÜSLÜMANLIK TÜRK'ÜN MİLLİ DİNİDİR

Münir Hayri Egeli'nin hatıralarında anlattığına göre Atatürk'ün huzurunda bulunanlardan birinin "Türkler'in milli dininin şamanlık olduğunu" söylemesi üzerine Atatürk:

"Ahmak! Müslümanlık da Türk'ün milli dinidir. Müslümanlığı Türkler yaymışlar ve Türkler kendilerine göre en geniş manasıyla anlamışlar ve benimsemişlerdir..." demiştir.

(Münir Hayri Egeli, Bilinmeyen Yönleriyle Atatürk)

Herşeyden evvel şunu en basit bir dini hakikat olarak bilelim ki, bizim dinimizde bir özel sınıf yoktur. Ruhbaniyeti reddeden bu din inhisarı kabul etmez. Mesela din alimleri; mutlaka aydınlatmak vazifesi bu bilginlere ait olmadıktan

başka dinimiz de bunu kat'iyetle meneder. O halde biz diyemeyiz ki, bizde bir özel sınıf vardır; diğerleri dinen aydınlatmak hakkından mahrumdur. Böyle düşünürsek kabahat bizde, bizim bilgisizliğimizdedir. Hoca olmak için yani dini gerçekleri halka öğretmek için mutlaka ilmi kıyafet şart değildir. Bizim yüce dinimiz her müslüman erkek ve kadına araştırmayı farz kılıyor ve her müslüman, bu dine bağlananları aydınlatmakla vazifelidir.

Bu fikri daha düzeltmek isterim. Milletimizin içinde gerçek din alimleri, alimlerimiz içinde milletimizin gerçekten iftihar edebileceği din bilginlerimiz vardır. Fakat bunlara mukabil ilmi kıyafet altında ilim gerçeğinden uzak, gereği kadar okuyup öğrenmemiş ilim yolunda değeri kadar ilerleyememiş hoca kıyafetli cahiller de vardır. Bunların ikisini birbirine karıştırmamalıyız.

1923 (Atatürk'ün S.D.V. Cilt :II, s.144)

Bilhassa bizim dinimiz için herkesin elinde bir ölçü vardır. Bu ölçü ile hangi şeyin bu dine uygun olup olmadığını kolayca takdir edebilirsiniz. Hangi şey ki akla, mantığa, halkın menfaatine uygundur; biliniz ki o bizim dinimize de uygundur. Bir şey akıl ve mantığa, milletin menfaatine, islamın menfaatine uygunsaydı kimseye sormayın; o şey dinidir. Eğer bizim dinimiz aklın mantığının uyduğu bir din olmasaydı mükemmel olmazdı, son din olmazdı.

1923 (Atatürk'ün S.D.V. Cilt II, s.127)

Milletimiz din ve dil gibi kuvvetli iki fazilete maliktir. Bu faziletleri hiçbir kuvvet, milletimizin kalp ve vicdanından çekip alamamıştır ve alamaz.

1922 (Atatürk'ün S.D.V. Cilt : II, s.66-67)

Allah'ın emri çok çalışmaktır. İtiraf ederim ki, düşmanlarımız çok çalışıyor. Biz de onlardan ziyade çalışmaya mecburuz. Çalışmak demek, boşuna yorulmak, terlemek değildir. Zamanın icaplarına göre ilim ve fen her türlü medeniyet buluşlarından azami derecede istifade etmek zaruridir. Hepimiz itirafa mecburuz ki, bu husustaki hatalarımız çok büyüktür.

1923 (Atatürk'ün S.D.V. Cilt : II, s.92)

TARİHİ GERÇEKLER

Bizim dinimiz, milletimize değersiz, miskin ve aşağı olmayı tavsiye etmez. Aksine Allah da, Peygamber de insanların ve milletlerin değer ve şerefini muhafaza etmelerini emrediyor.

1923 (Atatürk'ün S.D.V. Cilt : II, s.92)

Türk milleti daha dindar olmalıdır, yani bütün sadeliği ile dindar olmalıdır demek istiyorum. Dinime, bizzat hakikate nasıl inanıyorsam, buna da öyle inanıyorum. Şuura aykırı ilerlemeye mani hiçbir şey ihtiva etmiyor. Halbuki Türkiye'ye bağımsızlığını veren bu Asya milletinin içinde daha karışık, sun'i, batıl inaçlardan ibaret bir din daha vardır. Fakat bu cahiller, bu acizler sırası gelince, aydınlanacaklardır. Onlar işiğe yaklaşamazlarsa, kendilerini yitirmiş ve mahkum etmişler demektir. Onları kurtaracağız.

1923 (Atatürk'ün S.D.V. Cilt III, s.70)

Büyük dinimiz çalışmayanın insanlıkla alakası olmadığını bildiriyor. Bazı kimseler zamanın yeniliklerine uymayı kafir olmak sayıyorlar. Asıl küfür onların bu zannıdır. Bu yanlış yorumu yapanların amacı İslamların kafirlere esir olmasını istemek değil de nedir? Her sarıklıyı hoca sanmanın hoca olmak sarıklı değil, beyinledir.

1923 (Atatürk'ün S.D.V.Cilt :II, s.128)

Allah dünya üzerinde yarattığı bu kadar nimetleri, bu kadar güzellikleri insanlar istifade etsin, varlık içinde yaşasın diye yaratmıştır ve azami derecede faydalanabilmek için de, bütün yaratıklardan esirgediği zekayı, akli insanlara vermiştir.

1923 (Atatürk'ün S.D.V., Cilt. II, s.108)

Bizim dinimiz en makul ve en tabi bir dindir. Ve ancak bundan dolayıdır ki son din olmuştur. Bir dinin tabi olması için akla, fenne, ilme ve man-

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

tığa uyması lazımdır. Bizim dinimiz bunlara tamamen uygundur. Müslümanların toplumsal hayatında, hiç kimsenin özel bir sınıf halinde mevcudiyetini muhafaza hakkı yoktur. Kendilerinde böyle bir hak görenler dini emirlere uygun harekette bulunmuş olmazlar. Bizde ruhbanlık yoktur, hepimiz eşitiz ve dinimizin hükümlerini eşit olarak öğrenmeye mecburuz. Her fert dinini, din duygusunu, imanını öğrenmek için bir yere muhtaçtır. Orası da mekteptir.

1923 (Atatürk'ün S.DV. Cilt.II, s.90)

ALLAH KUSURUMUZU AFFETSİN

Bir yaz günü İstanbul'dayız. Ağustos sıcağında vapurla Samsun'a gidiyoruz 30-40 sene evvel. O zaman buzdolabı filan yok. Sinop'ta Sinop'un ileri gelenleri bizi karşıladı. Sinop kalesine çıktık. Bir gölge yere oturdular. Valisi, ileri, gelenleri ile memleket meselelerini konuştular. Konuşurken Atatürk döndü -biz hep arkasında ayakta dururduk- "Çocuklar orada içecek bir şey var mı?" dedi. "Gemide buzlu bira var" dediler... Getirdiler, herkese verdiler, arkada bir kişi oturuyordu, o istemedi. Atatürk'ün nazarı dikkatini celbetti. "Siz niye buyurmadınız?" dedi.

"Efendim, o buranın imamı" dediler. Atatürk, "Hoca efendiye de soğuk bir şey getirin" dedi. Ona da ayran getirdiler. Gene memleket meseleleri üzerinde konuşulmaya devam etti. Bir ara Atatürk hocaya döndü, "Hocam, bak hava sıcak, böyle sıcak havada böyle buzlu bira içilmez mi?", diye sordu. Hoca "Haram" dedi. Atatürk "Niye haram?" dedi. Hoca yine "Haram" dedi. Atatürk "Niye haram?" diyor hoca açıklayamıyor, sadece "Haram" diyor, başka bir şey söyleyemiyor. Atatürk "Bunun hakkında bir hadisi şerif, ayeti kerime yok mu" diyor, gene hoca cevap veremiyor. Hoca sıkışınca şöyle dedi: "Paşam doğrusunu söyleyim mi, ben buraya muhacir geldim, iş aradım bulamadım, elhamdülillah Müslümanız, yapabildiğim kadarını yapıyorum, senin dediklerin kadar derinini bilmem." Atatürk çok memnun oldu. "Aferin, Türk ve Müslüman yalan söylemez, yalan söylemediğin için seni affediyorum. Yalnız bak burası deniz kenarı, buraya bir ecnebi gelse İslam dini hakkında sana bir şey sorsa bihabersin. Müftü efendiden dersini alacaksın, ileride gelip seni imtihan edeceğim. Sen büyük bir vazifede bulunuyorsun, bilgili olacaksın, için dışın temiz olacak" dedi. Vali Bey'e dönerek "Benim tarafımdan hoca efendiye iki takım elbise yapın" dedi. Atatürk ayeti kerimeyi okudu, biz şaşırдық. Konuyu anlattı. **"ALLAH'IN MENETTİĞİ ŞEYLERİN KULLANILMASI YASAKTIR, FAKAT ALLAH BÜYÜKTÜR, ALLAH AFFEDİCİDİR, ALLAH KUSURUMUZU AFFETSİN."**

TARİHİ GERÇEKLER

(Nazmi Kal, Atatürk' le Yaşadıklarını Anlattılar, S.:145-146)

Ölüm Beşerin (İnsanlığın) değişmez Kaderidir. Marifet Unutulmamaktır,
(Hüseyin Bahar Atatürk'ün İnanç Dünyası, s.328)

Benim için en büyük mevki ve mükafât milletin bir ferdi olarak yaşamaktır. Eğer, Cenâb-ı Hak beni bunda muvaffak etmiş ise, şükür ve hamdlar ederim. Bugün olduğu gibi ömrümün nihayetine kadar milletimin hâdimi olmakla iftihâr edeceğim.

(Hüseyin Bahar, Atatürk'ün İnanç Dünyası, s.32)

Düşmanlarımız bizi dinin tesiri altında kalmış olmakla itham ediyor; duraklama ve çökmemizi buna bağlıyorlar. Bu hatadır. Bizim dinimiz hiçbir vakit kadınların erkeklerden geri kalmasını talep etmemiştir. Allah'ın emrettiği şey, erkek ve kadının beraber olarak ilim ve bilgiyi kazanmasıdır. Kadın ve erkek bu ilim ve bilgiyi aramak ve nerede bulursa oraya gitmek ve onunla donanmak mecburiyetindedir. İslam ve Türk tarihi tetkik edilirse görülür ki, bugün kendinizi bin türlü kayıtlarla bağlı zannettiğiniz şeyler yoktur. Türk sosyal hayatında kadınlar ilim ve bilgi yönünden ve diğer hususlarda erkeklerden asla geri kalmamışlardır. Belki daha ileri gitmişlerdir.

1923 (Atatürk'ün S.D.V.C. II, s.86)

Atatürk için dinsiz diyenler oldu. Bunu bir moda imiş gibi yayanlar oldu. Onun Laik anlayışını dinsiz gibi göstermekte fayda bulanlar oldu. Fakat hakikat hiç de böyle değildi. Atatürk, Laikti ve yobaz aleyhtarı idi. Size başımdan geçen bir vak'ayı naklederek başlayayım:

Bir gün Necip Ali Ona:

-Efendim, Münir Hayri namaz kılar, dedi.

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

En yakın bir dostumun beni bu şekilde takdimini gören beni sevmeyenlerin yürekleri sevinçten ağızlarına geldi. Şimdi kovulacağına hükmedenler gülüştiler.

Atatürk'le aramızda şu konuşma geçti:

-Sahi mi?

-Evet Paşam.

-Niçin namaz kılıyorsun?

-Hiç! Sadece namaz kılınca içimde bir huzur ve sükun hissedirim.

Atatürk demin gülenlere döndü:

-Bir gemide kalsanız ve batmak tehlikesinde olsanız hiçbir ümidiniz kalmasa, ne diye haykırırsınız? Herhalde yetiş Gazi demezsiniz, Allah dersiniz. Bundan tabi ne olabilir.

-Sonra bana döndü:

-Dünyadaki işlerine zarar getirmemek şartıyla namazını kıl, heykel de yap, resim de...

Atatürk asla dinsiz değildi. Laikti. Taassubun şiddetli düşmanıydı. Medreseleri lağvettirdiği zaman yakınında bulunan, Rahmetli Yahya Galip'e:

- Yahya Galip Bey Müslümanlıkta rahiplik yoktur. (Larühbaniyet filis-lam) medreseler eski Türklerin kurdukları modern zihniyette üniversitelerin taassubun elinde ıslah olmayacak kadar tereddiye uğramış harabeleridir. Bunları ne ıslah ne de idame etmek kabildir. Yıkmaktan kastımız budur. Müslümanlıkta imam, cemiyetin en üstün adamıdır.

Zamanının en münevver adamıdır. 4-5 yüzyıl birbirini tutmayan uydurma içtihatlarla, esen rüzgarlara göre verilmiş fetvalarla inançlar ile oynayan Türk milletinin din duygularını bir sürü skolastik cahilin eline bırakamayız, ileride bu işi bizzat elime alacağım.

Münir Hayri Egeli (Atatürk'ün Bilinmeyen Hatıraları, s.63)

DİN ADAMLARIMIZIN ŞECERESİ (SOYU) BELLİ OLACAK, YEDİ KAT MÜSLÜMAN OLACAK. TAMÜ SİHHA OLACAK, İLAHİYAT FAKÜLTESİ MEZUNU OLACAK, DERECELERİNE GÖRE LAYIK OLDUKLARI YERLERE VERİLECEK.

(Atatürk'le Yaşadıklarını Anlattılar, Nazmi Kal., s.146)

Hasan Ali Yücel'in, Maarif Vekaleti tarafından Atatürk'e terfik edilerek bir memleket seyahatine iştirak ettiği zamanlardaydı. Seyahatten dönüşte, bir akşam sofrada konuşuluyordu. Hasan Ali hakkında Atatürk:

Zeki bir genç...

Dedi. Sofrada bulunanlardan birisi hemen atıldı:

-Efendim Hasan Ali Mevlevi'dir. Babası da Mevlevi'dir, kendisi de...

Maksat, Atatürk'ün gözüne girmesi ihtimalini sofradaki bazı insanın mutad taktiği ile önlemektir. Fakat, atılan adım, menfi netice verdi:

Ata:

- Bana hiç bahsetmedi. Dedi. Halbuki ben Mevlanayı taktir ederim.

Herkesi derin bir sükut aldı... Atatürk'ün mevzuu nereye götüreceğini kestirmek güçtü.

Atatürk ortaya bir mesele attı:

- Mevlevilik nedir?

Herkes işi başka bir taraftan aldı. Kimisi tekkelerin aleyhinde atıp tutmak için bunu

vesile etti. Kimisi Mevleviliğin tuhaf taraflarına ait hikayeler, hatıralar nakletti. Nihayet birisi:

-Efendim, dedi. Mevlevilik ibadete çalgı sokarak dini gülünç eden ve Müslümanlığı

dejenere eden teşebbüslerden birisidir:

Atatürk, adını zikretmeyeceğim muhatabına:

- Ahmak, dedi. Aklının ermediği mevzular hakkında konuşma... Mevlana, bilakis Müslümanlığı Türk ruhuna intibak ettiren büyük bir reformatördür. Müslümanlık aslında en geniş manası ile müsamahalı ve modern bir dindir. Araplar onu kendi bünyelerine göre anlamışlar ve tatbik etmişlerdir. Sıcak bir iklimde oturan, suyu nadiren bulan ve kullanan, umumi bir hareketsizlik içinde ömür süren Badiye Arapları için, günde beş defa abdest alıp, beş defa namaz kılmak, çok ileri bir hareket adımıdır. Hz. Muhammedin dini, insanları harekete sevk etmek esasına dayanır... Halbuki Badiyedeki tatbik şekli ile Müslüman ibadeti Türkler için, çok hareketsiz sayılabilirdi. Sarp dağlarda at oynatan erimiş kar suları ile yıkanan Türk için, abdest ve namazdan ibaret olan ibadet tarzı, çok hareketsiz kalmıştır. Şamani dininde iken dans eden, şarkılar söyleyen, kopuzlar çalan, şiirler okuyan Türk, namazı az ve hareketsiz bir ibadet saymıştı.

Tekkeler, Türk ihtiyatının bu hareketsizliğe karşı harekete geçmesinden doğmuştur.

Mevleviliğe gelince, o tamamı ile Türk Ananesinin Müslümanlığına nüfuz örneğidir. Mevlana, büyük bir reformatördür. Dönerek ayakta ve hareket halinde Allah'a yaklaşma fikri, Türk dehasının en tabi ifadesidir. Bir tarafta güzel bir müzik çalıyor. Diğer tarafta güzel sesli insanlar ilahiler söylüyor ve ayağa kalkmış güzel kostümlü diğerleri, hayali bir dönüşle ellerini göklere kaldırıyorlar... bunun estetiği fevkaladedir..."

Tekkeleri ortadan kaldıran Atatürk'ün bu ifadesinin, hareketleri ile tezat halinde olduğu sanılıyordu. Sofrada bulunanlardan en genci şu suali sormak cesaretinde bulunur:

- Şu halde tekkeler, birer Türk müesseseleridir...
Atatürk:

- Ona ne şüphe... dedi. Kuruluşlarında öyle idiler fakat vazifelerini yaptıktan sonra

tereddiye uğradılar. Tabi ömürlerini bitirdiler... Muzır hale geldiler... Bakın bir mishal vereyim. Tanzimat fermanı muhakkak ki zamanına göre ileri bir adımdı. Mustafa Reşit Paşa, Gülhanede o satırları okumaya karar verdiği zaman, bir fedakarlık yaptığına kani idi. Hakikaten de yaptığı fedakarlıktı.

Fakat, bir an için, benim Ulus meydanında çıkıp da o mealde bir beyanname okuduğumu tasavvur edin. Sadece gülünç olurum. Tıpkı bunun gibi tekkeler de zamanında fonksiyonlarını yapan milli birer kültür müesseseleri idiler... Fakat zamanla tereddide uğradılar, vazifeleri bitti... Artık onları tarihe mal etmekten başka çare yoktu. Buna rağmen Mevlevilik tekkeler arasında en ileri olanlarıydı. Şeyh Galip, hatta bizim Veled Çelebi, o kültürle yetişmiş Türk kıymetleridir. Bunların kaynağı da Mevlana' dır.

Mevzu burada bir takım münakaşalara döküldü, nihayet söz Sultan Veled' e geldi. O vakit Atatürk, tarihi bir lejanta işaret etti:

- Sultan Veledin cenazesi geldiği zaman Mevlana' nın tabutu ayağa kalkmıştır, denilir. Bu, ne demektir?

Bu mevzu, yarım saat kadar devam etti. Hazır bulunanlardan birçokları terler döktüler.

Fakat kimse Atatürk'ün istediği cevabı veremedi. Nihayet Atatürk şu sualleri sordu:

Mevlana mı daha büyük reformatördür, Sultan Veled mi?

Herkes, Mevlana üzerinde ittifak etti.

- Pekala, Mevlana mı daha büyük bir edebi dehadır, Veled mi?

Bu sefer de reyler Mevlananın üzerinde toplandı... Mesnevi'den parçalar okundu.

Mevlananın edebi dehası övüldü.

Atatürk:

- Mevlana babadır... Neden oğluna ayağa kalksın... ve onun kendisinden büyük olduğunu ifade etsin...

Cevap verilemedi.

Atatürk o zaman şunları söyledi:

- Çok basit düşünüyorsunuz. Mevlananın tabutunu Sultan Veled'e ayağa kaldıran, Türk dehasıdır. Mevlana, Mesnevisini Farsça yazmış... Türk dilinin bir edebi eser meydana getirmeye kafi gelmediğini anlatmıştır. Halbuki Sultan Veled eserlerinde

- Türkçe'yi de en güzel ifade tarzlarıyla kullanmıştır. Daha az sanatkar olmasına rağmen, Türk, onu babasından üstün saymıştır.

Efendiler, bu lejant sadece Türk dehasının Mevlananın Mesnevisini Farsça yazmasına karşı aksülamelidir. Mevlana dehasının Türk diline tarziyesidir...

Münir Hayri Egeli (Atatürk'ün Bilinmeyen Hatıraları, s.59-60)

"... Vakta ki Muaviye ile Hazret-i Ali karşı karşıya geldiler, SİFFİN vak'asında; Muaviye'nin askerleri, Kur'ân-ı Kerim'i mızraklarına diktiler ve Hazret-i Ali'nin ordusunda bu suretle tereddüt ve zaaf husule getirdiler. İşte o zaman dine mefsedet (fesat), İslamlar arasına münâferet (ayrılık) girdi ve o zaman hak olan Kur'an, haksızlığı kabule vâsita yapıldı."

(Hüseyin Bahar Atatürk'ün İnanç Dünyası, s.3)

Atatürk'ün Kur'an'a hayranlığı vardır. Osman Ergin'in **Türk Maarif Tarihi** adlı eserinde naklettiğine göre güzel sesli, musikişinas kişilerle toplantı yapan Atatürk bu toplantılarda bunlara Kur'an da okutur ve dinlermiş. Bu kitapta verilen bilgilere göre musikişinas ve güzel sesli Hafız Yaşar Okur' a **Yasin Suresi**'ni okutturur ve dinlermiş. Hafız Yaşar Okur' un beyanına göre Atatürk'ün "**gerek Kur'an, gerek mevlit okunurken çok mütahassis olduğu görünür**" müş.

Atatürk'ün Kur'an'la ilgili övücü beyanlarını bol miktarda bulmamız mümkündür. Kur'an'ın eşsizliğine, sağlamlığına inanmıştır. Ancak Müslümanlar bu temel kitabı ihmal etmişler. Allah'ın emirlerini doğrudan doğruya Kur'an'dan öğrenmemişlerdi. Atatürk bu uygulamaya, Kur'an'ın anlaşılmadan tekrarına karşıdır. Bu sebeple Kur'an'ın Türkçe'ye çevrilmesini ve tefsirini teşvik etmiştir.

Konyalı Mehmet Vehbi Efendi' nin "**Hülasatü'l-Beyan fi Tefsiri'l-Kur'an**" adlı eserini bu teşvik üzerine yazdığı bilinir. Osman Ergin'in **TÜRK MAARİF**

TARİHİ adlı eserinde yazdığına göre bu sıralarda Kur'an tercümeleri konusunda adeta bir yarış başladı. Arapça aslından ve batı dillerinden Türkçe'ye tercüme yapıldı. Afyonkarahisar Mebusu Kamil Miras tarafından ikinci seçim devresine verilen bir kanun teklifi ile Kur'an'ı Kerim'in Türkçe'ye tercüme ve tefsiri ile **Hadis kitabı Buhari'nin "Sahih-i"** nin tercüme edilmesine oy birliği ile kabul edildi. Bu iş için Diyanet İşleri Başkanlığı'nın bütçesine 12.000 lira ödenek kondu. Kur'an tercümesinin Mehmet Akife, tefsirinin ise Elmalılı Mehmet Hamdi Yazır'a yaptırılmasına kendilerine biner lira avans verilmesine karar verildi. Hamdi Yazır "**Hak Dini Kur'an Dili**" adlı tefsirini tamamladı. Devlet tarafından bastırılan bu eser hala şaheser bir tefsirdir. Parasız veya çok ucuz fiyatla halka ulaştırıldı. Aynı karara binaen "**Sahih-i Buhari Muhtasarı Tecrid-i Sarih Tercümesi**" adıyla 12 ciltlik eser hadis kitabı olarak yayınlandı.

Atatürk Müslümanların dinlerini Kur'an'dan öğrenmelerini istiyor. Halkın şuurlandırılmasının gerektiğini söylüyordu. Bu amaçla 1931 yılında tekbir, ezan, kamet ve sala'nın Türkçe karşılıklarının bulunması konusunda çalışmalar yaptırdı. Bu çalışmaların bir kısmı Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından da benimsendi ve 4 Şubat 1933 tarihli bir tamiminde "... Şer'an memnu olmayan böyle Türkçe ezan ve kamet hakkında bazı müftüler tarafından tereddüde meydan verildiği anlaşılmıştır" cümlesi ile müftülerin dikkati çekildi. Türkçe ezan'a tepki gösterenlere de Mustafa Kemal Atatürk 5 Şubat 1933 günü Bursa da yaptığı bir konuşmasında "**meselenin mahiyeti din değil, dil'dir. Kat'i olarak bilinmelidir ki Türk milletinin milli dili ve milli benliği bütün hayatında hakim ve esas olacaktır.**" cümleleri ile cevap verecektir. Bu tarihlerden sonra Anadolu'da bütün müezzinler minarelerde Türkçe ezan okumaya başladılar. Ancak Arapça ezanı yasaklayan bir kanun mevcut değildi. Bu konuda Atatürk'ün vefatından üç yıl sonra (2 Haziran 1941 tarihinde) bir kanun çıkartıldı. Ceza Kanunu'nun 526. maddesine yapılan bir ek madde ile Arapça ezan okuyanlara 10 liradan 200 liraya kadar para, 3 aya kadar da hafif hapis cezası öngörüldü.

1923 yılına kadar Cuma namazı hutbelerinin baştan sona hepsi Arapça olarak okunurdu. Anadolu Türk halkının hepsi tamamı Arapça olan bu hutbelerden hiçbir şey anlamıyor, sadece başını önüne eğip dinliyordu. Bu husus hutbenin amacına da uygun değildi. Yapılan uygulama yanlıştı ve bu yanlışlığa - daha önceleri - parmak basanlar olmuştur.³⁷ Atatürk'ün bu konuyu 7 şubat 1923 günü cesaretle uyguladığını görüyoruz.

(Atatürk Düşüncesinde Din ve Laiklik, s.128-129)

1932 yılının Ramazan ayında bir gün önce hangi camide, hangi hafızın Türkçe Kur'an okuyacağı ilan ediliyordu. Değişik cami ve vakitlerde Atatürk'ün görevlendirdiği hafız namazdan önce veya sonra **vaaz kürsüsü'ne** çıkıyor, hazırladığı sürenin önce Arapça'sını, sonra Türkçe mealini okuyor, arkasından Türkçe dua yapıyordu. Atatürk'ün bu uygulamaları ve bu uygulamalarla yakından ilgilenmesi o günkü şartlarda, yurt dışında ve içinde akisler uyandırdı. Bu uygulama günümüzde, radyo ve televizyonlarımızda tatbik edilmektedir ve bu tatbikatı bugün hiç kimse yadırgamamaktadır.

Burada bir hususa parantez arası dikkatinizi çekmek isterim. Atatürk'ün hadis kitaplarını ve Kur'an'ı tercüme ettirmeyi önemsemesi, halkın kaynakları bilmesi, haramı, helali öz kaynağından öğrenmesi için, bazı din simsarlarının ve aracılardan oyuncağı olmaması, halkın şuurlu, bilgili Müslüman olması içindir. Aynı yıllarda kaçak Şeyhülislam Mustafa Sabri "**Dini Müceddidler**" adlı kitabında "Kur'an'ın Türkçe'sine asıl Kur'an yerine koyarak Türklerin namazını bile işte bu Türk Kur'an'ı ile kıldırmak isterler" diye yazar. Bugün bile Atatürk'ün namazlarda Kur'an'ın Türkçe'sinin okutulmasını istediğini yazan ve söyleyenler vardır.

Atatürk'ün bu işaretleri üzerine bu konu bütün yurt düzeyinde tartışıldı. Ancak bu hutbeden dört yıl sonra 17 Şubat 1927 tarihinden itibaren her camide okunmak üzere 51 konuyu içeren Türkçe hutbe kitabını Türkiye'deki bütün imam-hatiplere Diyanet İşleri Başkanlığı dağıttı. O zaman Diyanet İşleri Başkanı Rifat Börekçi yazdığı **Önsöz'de**: "**Hutbenin tamamen Arapça okunması, hutbelerdeki mev'izelerden müstefit olmak isteyen ve lisan-ı arabîye vakıf olmayan müslümanların (şu) dindarhane emeline imkan vermemektedir.**" der ve hatiplere rehber olmak üzere kitabın yayınlandığını ifade eder. İşte 17 Şubat 1927 tarihinden itibaren camilerimizde bugünkü uygulama başlatılmış oldu. Hala da devam etmektedir.

Atatürk'ün hafızı Yaşar Okur: "15 yıl yanlarında bulunmanın bana verdiği hak ve selahiyetler diyebilirim ki Atatürk, dine karşı hiçbir zaman kayıtsız kalmamış, yalnız dini istismar edenlere cephe almıştır" dedikten sonra birkaç hatırasını şu ifadelerle nakleder: "**RAMAZANLARIN ATAM İÇİN ÇOK BÜYÜK BİR ÖNEMİ VARDI. RAMAZAN GELİR GELMEZ İNCESAZ HEYETİ ÇANKAYA KÖŞKÜ'NE GİREMEZDİ. KANDİL GECELERİ DE SAZ ÇALDIRMAZLARDI. SADECE BENİ HUZURLARINA ÇAĞIRIR, KUR'AN-I KERİM'DEN BAZI SURELER OKUTURLARDI. BEN OKURKEN GÖZLERİ BİR NOKTAYA TAKILIR, DERİN BİR HUŞU İLE DİNLERLERDİ. RUHEN ÇOK MÜTELEZİZ OLDUĞU HER HALİNDEN ANLAŞILIRDI...**"

Hafız Yaşar Okur, 1885 yılında İstanbul'da doğmuştur. Babası Kocamustafapaşa Sancaktar Hayreddin Dergahı postnişini Rifat Efendi'dir. Küçük yaştan itibaren tekke hayatı içinde yetişen ve musiki öğrenen Hafız Yaşar, 17 yaşında Defter-i Hakani kalemünde göreve başlamış ve sesinin güzelliği ile dikkat çekmiştir. 29 yaşında iken 1 Nisan 1914'te Saray hanedanlığı sınavını kazanarak üsteğmen rütbesiyle göreve atanmıştır. 1917'de Sultan Reşad'ın emriyle Saray Baş Müezzinliğine tayin olunmuştur. 1924 yılında Hilafetin kaldırılması üzerine Ankara'da oluşturulan Riyaset-i Cumhur incesaz heyetine Yüzbaşı rütbesiyle atanmış ve Atatürk'ün teveccüh ve takdirlerine mazhar olmuştur. Bir süre sonra Binbaşılığa terfi ederek Fasil Heyeti Şefliğine tayin olunmuştur. 1930 yılında kendi isteği ile emekliye ayrılmışsa da, Atatürk'ün vefatına kadar, Atatürk kendisini yanından ayırmamıştır. Böylece onunla 15 yıl beraber olmuştur.

(Hafız Yaşar Okur, ata, İstanbul Suder Mat.1962, s.10 Atatürk Düşüncesinde Din ve Laiklik, s.12)

-Din insanların gıdasıdır. Dinsiz adam boş bir eve benzer. İnsana hüzn verir. Mutlaka bir şeye inanacağız. Bu dinlerin en sonucusu elbette en mükemmelidir. İslam dini hepsinden üstündür.

(Banoğlu, Niyazi Ahmet, Nükte ve Fıkralarla Atatürk, S.196)

Atatürk'ün dindarlığı öteden beri tartışma konusudur ve hala da sürüp gitmektedir.

Atatürk'ün büyük bir isabetle tekkeleri, medreseleri kapattırması, gericilere aman vermemesi bu söylentilerin çıkmasına sebep olmaktadır. Halbuki Atatürk dinine son derece bağlı bir insandı. İşte bunun tipik bir misalini Sabiha Gökçen şöyle naklediyor:

-Çocuk, sen okula gidiyor musun?

-Harpler sebebiyle okulumu yarıda bırakmıştım ve bir yatılı okula alınmamı istedim.

-Ben seni yanıma alayım gelirmisin? Diye Atatürk sordu.

-Abime sorayım dedim. Kabul ettiler, derhal çağırarak onunla konuştu, anlaştılar. Böylece Ankara'ya, Çankaya'ya geldim.

Uzun zaman ayrı kaldığım okuluma yeniden başlamanın sevinci içinde memnundum. Çankaya köşkü bahçeleri içindeki eski bir seyis evi düzeltilerek okul haline getirilmiştir. Köşkte çalışanların, yaverlerin ve diğer hizmetlilerin çocukları ile birlikte bende bu okula gitmeye başladım. Bir sabah, Ata'nın elini öpmek üzere yanına girdim. İşleri ile meşguldü. Bir süre ayakta bekledim birden, derin bir iç geçirdi ve Allah! dedi (O, bunu sık sık tekrarlardı.)

Atatürk hakkında evvelce çok şeyler duymuştum. Bu tesirle olacak bir hayli şaşırımdım. Onun ağzından Allah kelimesini duymak beni şaşırılmış ve heyecanlandırmıştır.

Ata'nın yüzüne şaşkın bir şekilde bakmış olacağım ki:

-Sen dindar mısın? diye sordu.

-Ben de ailemden aldığım din terbiyesi ile;

-Evet dindarım, dedim ve bu cevabımı nasıl karşılayacağını anlamak için ürkek ürkek yüzüne baktım. Cevabım hoşuna gitmişti.

-Çok iyi... Allah, büyük bir kuvvettir. O'na daima inanmak lazımdır. Dedi ve bu konuda uzun uzun izahat verdi. Ben de o zaman anladım ki; Atatürk'ün dinsizliği hakkında söylenenlerin aslı yoktur ve Ata, bütün söylenenlerin hilafına dindar bir insandı.

(Yazılmayan Yönleriyle Atatürk S.Arif Terzioğlu Sayfa 88,89)

Din konusunda Atatürk'ün tam anlamıyla laik olduğu söylenebilir. Kimsenin inancına karışmaz, dindar kişilere saygı gösterir, yobazlara, softalara çok kızar, din kavramının sömürülmesine izin vermezdi. Allah ve peygamber konuları, Atatürk'ün yanında tartışma konusu yapılamazdı. Bir gece sofrada peygamberi küçültür şekilde konuşmalar yapılıyordu. Atatürk, bu konuşmalardan sıkıldığını belli etti. Elini masaya indirerek:

-Bu bahsi kapatın... Peygamberleri küçültmek isterseniz, kendiniz küçülürsünüz dedi.

Atatürk Harbiye'de okurken, öğrenciler abdestsiz olarak namaza gidermiş. Çünkü okuldaki muslukların sayısı çok azmış.

O'nun yanında bulunduğum süre içinde Kadir geceleri sofraya kurduz. Bazen mevlit dinlediği de olurdu. Hafız Yaşar Bey'in mevlidini saygıyla dinlerdi. Mevlidin miraç bölümünde, göklere çıktın Mustafa denince, gözleri yaşarırdı. O zaman hemen kolonyaya götürürdük, inancı samimi idi.

Öyle Allah derdi ki yalnız kalınca, onun gibi kimse diyemez. Herkes çekiş yapayalnız kalınca gökyüzüne bakar, kendi kendine Allah derdi.

Bir gün sofrada çevresindekilere:

-Bana Allah'ın büyüklüğünü anlatır mısınız? Diye sordu.

Konuklar birer birer Allah'ı nasıl anlayabildiklerini anlattılar. Çoğu ipe sapa gelmez şeylerdi. Hepsini dikkatle dinleyen Atatürk:

-Hepiniz Allah'ı ayrı ayrı görüyor ve büyütüyorsunuz. Anlaşılan Allah herkesin kafası kadar büyüktür, dedi.

Bir yaz akşamı Dolmabahçe Sarayı'nda kadınlı erkekli bir yemek vardı. 8-9 saat süren yemek sona ererken salonun büyük kapısının parmaklıkları arasından güneş doğuyordu Atatürk'ün bir işaretiyle manevi kızlarından Nebile Hanım, sandalyesinin üzerine çıktı. İnce endamı ile bir heykeli andırıyordu. Sabah ezanı okumaya başladı. Ahenkli bir ses geniş salonda yankılandı.

Atatürk başını yukarı doğru kaldırmış, kendinden geçmiş bir halde ezanı dinliyordu. Biran geldi yanaklarından yaşlar süzölmeye başladı.

(Atatürk'ün Uşığı İdim. Cemal Granda, Sayfa 252-254)

Atatürk devrinde namaz kılan memurların işlerinden atıldığı kesin olarak yalandır. Ordunun başı rahmetli Fevzi Çakmak yardımcısı Orgeneral Asım Gündüz namaz kılarlardı. Atatürk devrinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı olan Abdülhalik Renda, Cuma namazlarını Hacı Bayram Camii'nde kılarlardı. Yazılarımızın doğruluğunu ispat için canlı şahit de gösterebiliriz. Çok şükür Asım Gündüz Paşamız hayattadır. Kendilerinden sorabilirsiniz.

Yıl 1930, Atatürk Fevzi Çakmak'la birlikte yurt gezisine çıkıyorlar, yolculuk trenle yapıyor. Vagonda Atatürk, Fevzi Çakmak'la başbaşa vermiş memleket işlerini görüşüyorlar. Dalkavukluğu ile tanınan bir milletvekili içeri giriyor. Ata'nın kulağına gizli bir şeyler söylüyor. Atatürk birden kaşlarını çatıyor ve Fevzi Paşa'ya dönerek "Paşam; lütfen beni takip ediniz, arkadaş bir haber getirdi birlikte inceleyelim" diyor.

Atatürk ile Çakmak, Cumhurbaşkanlığı Maiyet Erkanına ait vagona geçiyorlar ATATÜRK VAGONUN KAPISINI HAFİFÇE AÇIYOR VE FEVZİ PAŞA'YA GÖSTERİYOR. YÜKSEK RÜTBELİ BİR SUBAY VAGONDA KANEPE ÜZERİNDE NAMAZ KILMAKTADIR. ATATÜRK VAGONUN KAPISINI KAPADIKTAN SONRA MİLLETVEKİLİNİN YÜZÜNE TÜKÜRÜYOR VE MAREŞAL'A DİYOR Kİ : " PAŞAM, BU ADAMIN, BİRAZ EVVEL KULAĞIMA GİZLİ BİRŞEYLER SÖYLEDİĞİNİ GÖRDÜNÜZ. BU ADAM MUHAFİZ KITASINA MENSUP YÜKSEK RÜTBELİ BİR SUBAYIN VAGONDA NAMAZ KILDIĞINI GAMMAZLADI. BU ADAM, NAMAZ KILMAYI KENDİ AKLINCA SUÇ GÖRÜYOR. DURUMU SİZE GÖSTERMEK İÇİN BURAYA KADAR ZAHMET ETTİRDİM "

ATATÜRK İLK İSTASYONDA MİLLETVEKİLİNİ TRENDE İNDİRİYOR VE GELEN DEVREDE MİLLETVEKİLİ SEÇTİRMİYOR. Peygamberimiz "ölülerin kötülüklerini açıklamayınız" buyurmuşlardı. Sözünü ettiğimiz milletvekili ölmüş olduğundan ismini açıklamadık.

Bu satırların aciz yazarı Atatürk devrinde hem devlet memuru, hem de din görevlisi idi. Camilerde minberde hutbe okur, kürsülerde dua yapardı. Neden bize baskı yapılmadı? İşimizden atılmadık? Atatürk devrinde General Kerameddin Kocaman, resmi general elbisesi ile Teşvikiye Camii'nde Kur'an okurdu. Neden emekliye sevk edilmedi?

Cumhuriyetin ilk Diyanet İşleri Başkanı rahmetli Rıfat Börekçi'den defalarca dinledik. Rıfat Börekçi bize şöyle söylemişti: "Ata'nın huzuruna girdiğimde beni ayakta karşılardı. Utanır, ezilir, büzülür, paşam beni mahcup ediyorsunuz dediğim zaman "DİN ADAMLARINA SAYGI GÖSTERMEK MÜSLÜMANLIĞIN İCAPLARINDANDIR" buyururlardı. Atatürk, şahsi çıkarları için kutsal dinimizi siyasete alet eden cahil din adamlarını sevmezdi."

Atatürk devrinde vaizlerin konuşurulmadığı sözleri bir iftiradır. Geçen yıl Allah'ın rahmetine tevdi ettiğimiz Beşiktaşlı Hacı Cemal Hoca hakkında bir defa olsun takibat yapılmamıştır.

Tekkeler Atatürk'ün emriyle değil, kanun hükümleri gereğince kapatılmıştır. Son zamanlarda bu kutsal çatılar zikir meclisinden ayrılmış, bazı tekkeler, işret, zina ve livata gibi İslam dininin kesin olarak haram eylediği kötü şeylere sahne olmuşlardır. Tekkeler kapatıldığı gibi, Arif-i Billah, gerçek Mürşid Kenan Rafai hazretleri aynen şöyle buyurmuşlardır:

"Tekkelerin kapatılması çok isabetli oldu. Tekke şeyhlerinin bir çokları cahildi, şeyh demek mürşid demektir, cahil bir insan mürşid olamaz, gerçek mürşid sadece tekkede değil her yerde halkı irşad edebilir"

İftira ve yalan en büyük günahlardandır. Kur'an "iftiraya cür'et edenler yalan söyleyenler mümin değildir" buyuruyor. Atatürk'e dinsiz diye iftira edenler Kur'an'ın ayetlerini inkar etmiş olurlar.

Ercüment Demirer (Bakış, Aralık 1969)

"...nasıl ki her hususta yüksek meslek ve ihtisas sahipleri yetiştirmek gerekli ise, dinimizin gerçek felsefesini inceleyecek, araştırarak bilimsel ve teknik olarak telkin kudretine sahip olacak seçkin ve gerçek din ilim adamlarını da yetiştirecek yüksek öğrenim kurumlarına sahip olmalıyız"

(Atatürk SDV, cilt:II, s.59)

ATATÜRK HZ. ÖMER'İ ANLATIYOR

Hazreti Ömer'in Hilâfeti zamanında ise İslâm memleketleri fevkalâde gelecek derecede genişledi, servet çoğaldı. Halbuki bir milletin içinde servet toplanması ahali arasında dünya garzlerinin çıkmasına bu da ihtilâl ve fitnenin zuhurunu bais olmak, bu fesat dünyasının muktezasındandır. İşte bu nokta Hazreti Ömer'in zihnini kurcalıyordu. Bir de Hazreti Ömer hatırlıyordu ki Resul-i Ekrem, sırdaşı olan ashabına şunu demişti:

- Ümmetim düşmanlarıma galib gelecek. Mekke, Yemen Kudüs ve Şam'ı fethedecek. Kısra ve Kayser'in hazinelerini taksim eyleyecekti. Fakat ondan sonra aralarında fitne, ihtilâl ve nefsanîyetler çıkacak, onlarda geçmiş mülükler mesleğine gideceklerdir.

Hazreti Ömer bir gün Huzeyfe İbni Yeman (R.A.) Hazretlerine, deniz gibi kabaran fitneyi sorduğu zaman şu cevabı aldı.

- Senin için ondan beis yok; senin zamanınla onun arasında kapalı bir kapı vardır.

Hazreti Ömer sordu:

-Bu kapı kırılacak mı, yoksa açılacak mı?

-Kırılacak

Öyleyse artık kapanmaz.

Dedi ve teessüf etti. Hakikaten kapı kırılması mukadderdi. Çünkü İslâm memleketleri genişlemişti, iş çoğalmıştı. Bu emaret şekli ve bu idare tarzıyla her yerde adalet icrası müşkül olmuştu. Hazreti Ömer bunu idrak ediyor, sıkılıyor ve Allah'ına yalvararak diyordu ki:

Yarab Ruhumu koru.

Ömer bir gün ağlarken sebebi soruldu. Cevap verdi:

- Nasıl ağlamayayım ki Fırat kenarında bir oğlak kaybolursa korkarım ki Ömer'den sorulur.

Evet, Hazreti Ömer (R.A.) artık hilâfet unvanı altındaki emaret tarzının bir devlet idaresine kâfi olmadığını, bir zatın kendi faziletinde, kendi kudretinde hattâ kendi mehabetinde olsa dahi bir devletin idaresine yine kâfi olmadığını bütün şamil mânasiyle idrak etmişti. Hattâ bu endişe iledir ki Ömer kendinden sonra artık bir halife düşünemez oldu.

Kendisine oğlunu tavsiye ettikleri zaman "Bir hanedana bir kurban yetişir" dedi. Abdurrahman bin Avfı çağırdı:

- Ben seni veliahd eylemek istiyorum.

Dedi. O da: "Bana kabul et diye rey ve nasihat eyles misin?" dedi. Ömer: "Edemem Ya Rab" dedi. Abdurrahman da :

- Vallahi ben de ebediyen bu işe girmem.

Dedi. En nihayet Ömer, en makul noktaya temas etti; Emaret, devlet ve millet işini meşverete havale etti. Ömer'den sonra ashap ve bütün halk mescidi ağzına kadar doldurdu. Orada bazı dikkate şayan vaziyetlerle yine ümmetin idaresini, intihap ettikleri bir halifeye tevdi ettiler.

(Sadi Borak, Atatürk ve Din, s.20-21)

1932 yılı Ramazan ayının 26. gecesi okunan bu mevlidi, Hafız Yaşar aynen şu ifadelerle nakleder.

"Akşam namazından sonra kapılar kapatıldı. İçerde ve dış avluda benzerine az rastlanılan bir kalabalık vardı.

Ancak polisin yardımıyla müezzin mahfiline kadar gidebildik. Teravih namazını Hacı Faik efendi kıldırdı. Namaz sırasında ilahi ve ayin-i şerif okundu. Hoparlörler caminin her tarafına konulmuştu. Bu dini merasim Türkiye'den ilk defa radyo ile bütün dünyaya yayılıyordu.

Sıra mevlide geldi. Yirmi hafız iştirakıyla okunan Mevlid pek muhteşem ve ulvi oldu. Perde perde yükselen bu ilahi nağmeler Ayasofya Camiinin cidarlarından Türkiye saltına ve bütün dünyaya yayılıyordu. Cemaat sanki büyülenmiş, hoş olmuştu. Hele muazzam cemaatin de iştirak ettiği o tevhid sadaları, insana havalanacakmış gibi bir hafiflik hissi veriyordu, bu ulvi ve ilahi nağmeleri Atatürk de radyosu başında dinliyordu.

Ertesi akşam huzuruna çağırın Atatürk bana şunları söyledi:

- Dini merasimi radyodan takip ettim. Çok memnun ve mütehasıs oldum.

Arkadaşlarınız Hafız beyleri yarın akşam saraya iftara davet ediyorum. Kendilerini haberdar ediniz.

-Atamın bu paha biçilmez iltifatları hayatımın en büyük manevi servetidir.

Ertesi akşam hafızlar saraya geldi. Üst katta muazzam ve mükellef bir iftar sofrası

hazırlanmıştı. Atatürk de sofrada bizimle beraber iftar etmek lütfunda

bulundular. İftardan sonra hafızlara ayrı ayrı Kur'an okuttular. Hepsi teker teker iltifatlarına mazhar oldular. Huzurlarından ayrılırken hafızları Ser Yaver Bey'in odasına götürmekliğini emrettiler.

Orada hafızlara iki yüzer lira ihsanda bulunuldu. Sonra yine Atatürk'ün emri ile hafızlar otomobillerle evlerine kadar götürüldüler. "

Atatürk'ün dini gelenekler konusunda ki hassasiyeti, sevdiklerinin kaybı üzerine bir kat daha artmakta, gözlerini yaşartmaktadır. Şükrü Naili Paşa'nın vefatı üzerine, hafız Yaşar Bey'e kabrinin başında ve akşam da huzurunda Yasin Suresi'ni okutturuşu; aynı şekilde Milli Müdafaa Müsteşarı Derviş Paşa için yazdığı mersiyeyi yine Hafız Yaşar Bey'e bestelettirip Maçka mezarlığında kabri başında okutturuşu sayısız örnekten birkaçıdır. Ama Atatürk'ün bu husustaki en anlamlı davranışı herhalde, **HER YIL MUNTAZAM OLARAK ÇANAKKALE ŞEHİTLERİMİZ İÇİN OKUTTURDUĞU MEVLİT GELENEĞİDİR. 1932 SENESİNDE DE BU MEVLİT OKUTTURULMUŞTU; AMA BU DEFA ÇANAKKALE'DE AÇIK HAVADA VE ŞEHİT MEHMET ÇAVUŞ'UN ABİDESİ ÖNÜNDE İSTANBUL'UN SEÇKİN HAFIZLARI TARAFINDAN...**

(Hafız Yaşar okur, Ata, İstanbul suder Mat.1962 s.33-34-35-36-40)

Allah dünya üzerinde yarattığı bu kadar nimetleri, bu kadar güzellikleri insanlar istifade etsin, varlık içinde yaşasın diye yaratmıştır ve azami derecede faydalanabilmek için de, bütün yaratıklardan esirgediği zekayı, akli insanlara vermiştir.

1923 (Atatürk'ün S.D.V., C. II, s.108)

HİLAFET VE YABANCI DİNİ MÜESSESELER HAKKINDA (4. V. 1924)

New-York Herald muhabirine verilen demec

HİLAFETLE BERABER TÜRKİYE'DE MEVCUT OLAN ORTODOKS VE ERMENİ KİLİSELERİ PATRİKHANELERİ İLE MUSEVİ HAHAMHANELERİNİN ORTADAN KALKMASI LAZIMDIR. Hilafet ve

bu muhtelif patriklikler asırlardan beri ruhani daire-i salahiyetleri haricinde muazzam imtiyazat topladılar. Halkın mütalaasına müsteniden bahşedilen hukuk haricinde imtiyazat ile Cumhuriyet idaresinin tatbiki kabil değildir. Mazide bilhas- sa Abdülhamit'in hal'inden sonra Kanun-i Esasimizi ve Meşrutiyet kavaninimizi Garbın medeniyet makinesine imtisalen tadil etmeye çok çalıştık. Fakat bu teşeb- bümüz akim kaldı. Zira her hatvede patrikhaneler ve hilafet gibi siyasi, dini müessesatın hukuku ile karşı karşıya geldik.

Asırlarca evvel Türk-Müslüman ecdadımız bu memlekette hükümran olduğu zamanlarda siyasi, dini salahiyeti haiz rüesa tarafından idare edilmekte olan ce- maatler buldular. O devirde itikat-ı diniyeleri fatihlerin itikadından farklı olan anasır-ı mahkume ile telif-i beyn lüzumu hissedilmişti. Bu sebeple bu ilk fatihler, zir-i hakimiyetine aldıkları muhtelif milliyetleri kendi mutat reis-i dinileri vası- tasıyla idare etmeyi münasip buldular ve bu reislere dini reislere büyük bir sala- hiyet verdiler.

Halifenin ve patriklerin bu imtiyazatı kavaninimizin esasını teşkil etmişti. Bu nizamât vaktinde müdebbirane bile olsaydı yine bir tehdit teşkil eylerdi. Zira terakkiyatımızı tehir ve işgal eyledi ve bu sebeple yalnız Türkiye, Avrupa'da komşusu olan bütün milletler arasında geride kaldı. Hükümet işlemiyordu. Pat- rikhanelerin veya hilafetin itirazatına mağruz olmaksızın hiçbir ıslahat veya te- rakkiperver fikr-i usul idaremize ithal edilemiyordu. Mamafî usullerimizden bazılarının tebdili zamanı geldi ve o vakit hilafette bütün tebeddülata karşı şehit bir husumet keşfettik. Patriklerin hiddetini tahrik etmeden usul-i tedrisimiz teb- dil edilemezdi. Bunlar muavenet maksadı ile daima ecnebi hükümetlere müraca- at ediyorlardı.

Asırlardan beri Rusya, İstanbul Rum Patrikliği üzerindeki hegemon- yası sayesinde işlerimiz üzerinde muzır bir nüfuz sahibi oldu. Rum, Orto- doks ve Ermeni patrikhaneleri vasıtasıyla idare usulümüz, diğer kilise ida- releri ihdasını elzem kıldı. O vakit Rum-Katolik patrikini ve Yahudilerin ha- hambaşılarını tasdike mecbur olduk.

Protestanlık zuhur ettiği zaman, İstanbul'da bir Protestan kilisesi mümessili- nin bulunması kabul zarureti karşısında kaldık ve Rum Patrikhanesinin imtiya- zatına müşabih imtiyazlar verdik.

Son zamana kadar vergiler kiliseler vasıtasıyla tahsil edilirdi. Yani hükümet, servetleri üzerine vergi vazetmekle beraber, vergilerin tahsilini her mıntıkada hususi reis-i ruhanilere terk ederdi.

TARİHİ GERÇEKLER

Tabiri diğerle mesela bir yüz Protestandan mürekkep bir cemaatten bir kütle halinde vergi alınıyor ve bu vergilerin tevzi ve tahsili hakkında bir söz söylemezdi. Sermaye vergileri de aynı suretle toplanmak lazım gelirdi.

Patrikhanelerin ve hilafetin imtiyazatına tevfiқан, hükümet tedrisat usulünü ıslah" edemezdi. Türkiye'de yerleşmiş olan her cemaat ister resmen salâhiyet almış bulunsun, ister bulunmasın, kendi dini mekteplerine ve liselerine malikti. İmparatorluk hududu dahilinde de her millet kendi lisanını ve dinini talim ederdi. Fakat bu mektepler ihânet projelerine hizmet ettiler. Ermeniler Türk hakimiyeti altında, ancak müstakil bir krâliyet lehinde çalışıyor, tecnebi anasırın fiili muavenetiyle hayallerini hiz-i fiile isali için mütemadiyen entrikalarda bulunuyorlardı.

(Tarihî Gerçekler, Atatürk ve Türk İnkılabı, s. 100)

Bizimle dört yüz sene yaşamış olan yerli Rumlar, günün birinde kendilerini gayrimüstahlas addederek Türklerin boyunduruğundan kurtulacakları günü düşünmeye başladılar. Mekteplerinde kendi lisanlarını ve dinlerini talim ettiler ve taht-ı hakimiyetinde yaşadıkları hükümeti ya bancı saydılar.

Diğer milletlerle aynı hal vaki oldu. Türkiye' de mektepler ve kiliseler tahrikatın ocağı idi. Gayrimüslim anasır, hatta imparatorluk hududu dahilindeki Müslüman Araplar, aynı malikâne mekteplerinde Türk lisanının talimini ihmal ettiler. Böyle bir vaziyette İngiltere, Fransa, Amerika veya herhangi bir milletin de kadar zaman tahammül edebileceğini sorarız.

(Atatürk'ün SDV, Cilt:III, s.102-103-104)

Türk'te mastem yoktur. Şiyah da Türk'ün mastem rengi değildir. (Tarihî Gerçekler, Atatürk ve Türk İnkılabı, s. 100)

Buun diğeler kendisine baxılaraq katalak da şiyah renk kullanmasınlar. Atatürk Müslümanlığı benimsemiş ve şu sözlerle övmüştür: "Müslümanlık gerek müsamahakârlık, gerek vicdan hürriyeti bakımından dünyadaki inanılan akidelerin prensip itibarıyla en üstünüdür. Müslümanlık, son beş on asır içinde hükümdarların onu kendilerine iktidar vasıtası olarak kullanmak istemeleri ve sözde din adamlarının imanlarını menfaatlerine fedâ ederek istenilen "fetva"ları vermeleri yüzünden esas kuruluşundan o kadar ayrılmıştır ki peygamber devirlerine orantılı olarak dünyaya gelseler, bu hurafelele dolu itikatları görünce, mutekitlerini müşrik sanacaklardır". "Müslümanlık, Türkleri kotalıkla ve geniş ölçüde kabul ettikleri tek din olmıştır. Çok Tarıfya tapış devrinden sonra, öteklerine çıkar Budist, Musevi ve Hristiyan misyonerleri hiçbirisi büyük küteler halinde Türkleri akide değiştir-

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

melerini temin edememiştir. Halbuki Müslümanlıkla temas eden Türkler bir asırdan az bir zamanda büyük kütleler halinde İslâmiyet'i kabul etmişler ve pek az sonra da İslâmîliğin liderliğini ellerine almışlardır. Daha Bağdat Halifeleri zamanında, Samarra şehrindeki Türk askeri kuvvetlerinin kumandanına "Emirül mü'minin" diye hitap edilmekte idi. Haçlı seferleri başladığı zamanda Müslümanlığı müdafaa sadece ve münhasıran Türklerin uhdesine düşmüştü". "İslam medeniyeti, sadece Türk medeniyetinden ibarettir. İslâm medeniyeti namı altında muasır (çağdaş) Avrupa medeniyetine rehberlik eden geniş kültür hareketlerinin bütün amilleri en büyük ekseriyetle Türklerdi ve mutlaka Türklerin yetiştirdiği kıymetlerdi". "Müslümanlık, Türk tefekkür tarzına son derece uygun gelmiştir.

(Hikmet, Tanyu, Atatürk ve Türk Milliyetçiliği, s.196)

Onun hastalığında kendisini bildiği ve bilmediği anlarda:

- ALLAH...

Dediği bir hakikattir. Allah ona gani gani rahmet eylesin.

Atatürk, kendisine matem tutulmasını asla istemezdi. Fakat unutulmaya da hiç razı olmazdı. Siyah rengin matem rengi sayılmasını istemezdi.

- Türk'te matem yoktur. Siyah da Türk'ün matem rengi değildir. Derdi.

Bunu bilenler kendisine hazırlanan katafalk da siyah renk kullanmadılar. Yeşil tercih ettiler.

Münir Hayri Egeli (Atatürk'ün Bilinmeyen Hatıraları, s.100)

ATATÜRK'DEN SONRA

Vefatının ertesi günü idi. Sabah çok serindi veya bana öyle geliyordu. Dolmabahçe'nin bahçesinde Nizamettin Nazif, Cemal Kutay ve daha bir iki gazeteci vardı. Celal Bey rıhtıma çıktı. Rengi sap sarı idi. Bir hayal gibi yürüyordu. Sa-

rayın merdivenlerinden inen Makbule hanım koşup ona sarıldı. Çılgılığı asırlar boyunca daima Dolmabahçe'nin, tavanlarında aksedecektir.

- Kardeşime namaz kıldırmak istemiyorlar. Kardeşim kafir mi?

Celal Bey titreyen ve metin bir sesle cevap verdi:

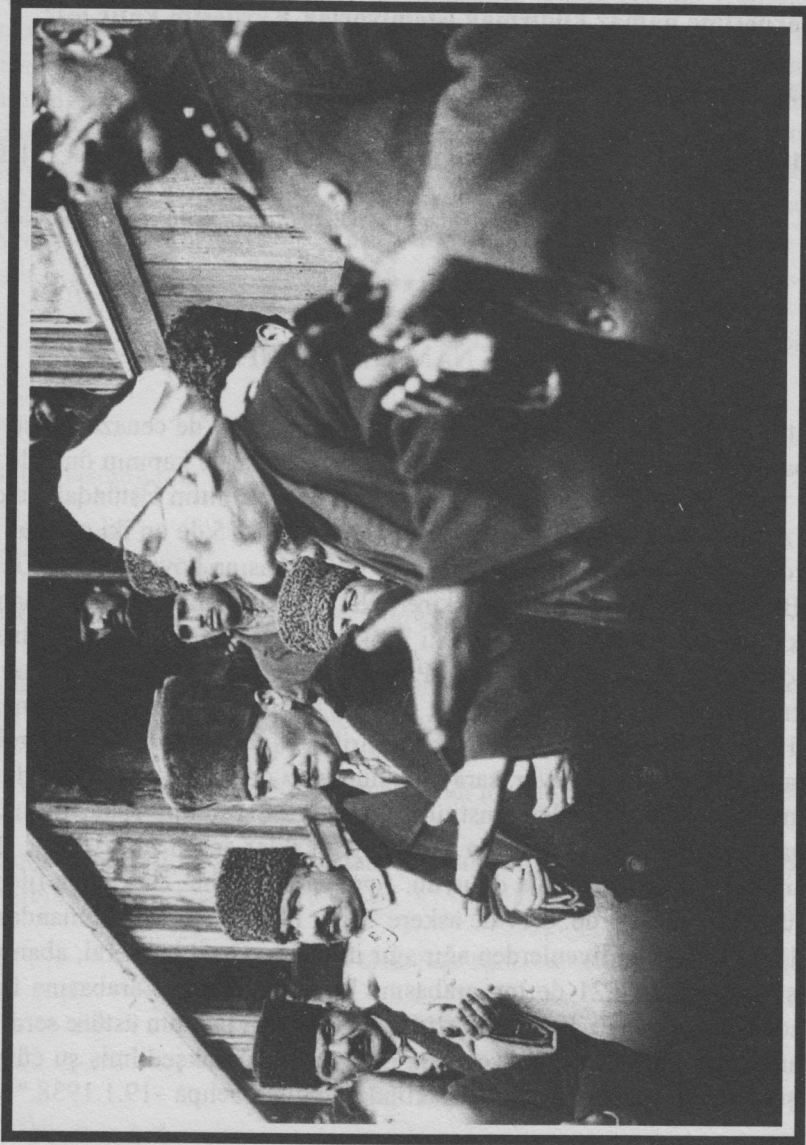
- Kim söylemiş onu. Elbette namazı kılınacaktır. Allah rahmet eylesin...

Münir Hayri Egeli (Atatürk'ün Bilinmeyen Hatıraları, s.103)

CENAZE NAMAZI KILINIYOR

Saat 6.30 da hafif bir yağmur çiseliyordu. Tam saat 7 de cenazeyi taşıyacak top arabası kapının önüne getirildi. Üniversite talebeleri de kapının önünde sıralandılar. Orgeneral Fahrettin Altay ve arkasında Vali Muhittin Üstündağ ve diğer büyük zevat, 7.40 da komuta heyeti saraya geldiler. 8.15 de on iki general merdivenlerden aşağı indiler. Bunlar cenazeyi top arabasına koyacaklardı. General Ekrem Baydar, Sabrı Turtuğ, Ziya Ekiner, Nuri Yamut, İshak Avni, Osman Tufan, Hakkı Ozgener, Enis Erkucak, Zeki Erokay, Kurtcebe Noyar; top arabasının etrafını çevirdiler. Cenazeye Fahrettin Paşa kumanda ediyordu, içeride merasim başlarken, kardeşinin arzusu üzerine, büyük ölünün içeride cenaze namazı kılındı. Hafızlar tarafından Türkçe tekbir getirildi. Muayeed salonu bu güzel sesli hafızların tekbirleriyle iniyor, sarayın bütün ıssız odalarını dolduruyordu. Cenaze namazını İslâm Tetkikleri Enstitüsü Profesörü Şerafettin Yaltkaya kıldırdı. Bu zaman etraftan toplar atılmağa başladı. Sokaklar insan almıyordu. Bütün apartmanların pencereleri başla doluydu. Aynı zamanda bir Türk hava filosu da sarayın üstünden uçuyordu. 8.17 de askere "hazır ol ve tüfek as!" kumandası verildi. 8.18 de tabut merdivenlerden ağır ağır iniyordu. On iki general, abanozdan yapılmış olan tabutu 8.21 de top arabasına koydular. Bu top arabasına üç çift siyah kadana koşulmuştu. Fahrettin Altay, atlas bayrağı tabutun üstüne serdi. Top arabasının üzerinde bulunan bir sehpa pirinç üzerine nakşedilmiş şu cümleler yazılmıştı: "Atatürk'ün top üstünde naklinde konulan sehpa -19.1.1938." yazılı idi.

(Enver Behnan Şapolyo, Atatürk' ün Hayatı, S.:381)

**"HZ. MUHAMMED
ALLAH'ın birinci ve en büyük
kuludur.
O'nun izinde bugün milyonlarca
insan yürüyor.
Benim, senin, adın silinir,fakat
sonsuz kadar
O, ölümsüzdür."**

(Atatürk düşüncesinde Din ve Laiklik s.127 Atatürkçülük, Cilt:1, s.455)
(Ali Rıza Ünal " Atatürk Hakkındaki Anılarım " Türkiye Harp Malülü Gaziler Dergisi Sayı 158, s.23,
1969)

Ordunun babalarından ve analarından ibaret olan milletimizin bütün cihana karşı en yüksek mevkii hürmeti ve mevkii izzeti kazanmıştır.

Milletimiz, birperva iftihar edebilir. Bu en kuvvetli şeraitle mukayyettir ve ben, böyle bir milletin âciz bir ferdi olmakla en büyük saadeti hissediyorum. Bu muharebe meydanlarında, emsalsiz kahramanlar ve şahadet göstermiş zabitlerimizin, neferlerimizin ve kumandanlarımızın her biri, ayrı birer menkıbe, bir destan teşkil eden harekâtını kemali tebçille ve hürmetle ve takdirle yâdediyorum. **BU ŞHADETE MEYDANLARINDA RAHMETİ RAHMANA KAVUŞAN ŞÜHEDAMIZIN MUAZZEZ RUHLARINA HEP BERABER FATİHALAR İTHAF EDELİM. (Ayakta bütün mebuslar fatiha okudular.) Arkadaşlar! En son sözüm budur: Şahadet meydanında ölenlerin analarına, babalarına taziye değil, fakat tebrikâtımızı is'al edelim.**

(Enver Behnan Şapolyo, Atatürk'ün Hayatı, s.336)

CENAZE NAMAZI İÇİN DİYANET İŞLERİ BAŞKANI'NIN FİKRİ ALINIYOR

Hemşiresi Makbule Atadan Hanımefendi cenaze namazının nerede kılınacağını genel sekreteri Hasan Rıza'dan sormuştu.

Cenazenin bir camiye götürülmesinin dinen şart olup olmadığı, devrin büyük din alimlerinden, İlahiyat Fakültesi İslam dini felsefesi ordinaryüs profesörü Mehmet Şerafettin Yaltekaya'dan sorulmuş, böyle bir şer'i zorunluluk olmadığı, fakat bir kere de Diyanet İşleri Başkanı Mehmet Rıfat Börekçi'den sorulmasını istemişti. Milli Mücadelenin ilk gününden beri, Atatürk'ün davasının safında yer almış. Cumhuriyetin ilk Diyanet İşleri Reisi Rıfat Hoca, Yaltekaya'nın kanaatini tasvip ederken: "O'nun cenaze namazı tertemiz hale getirdiği bütün vatanda bu farızanın yerine getirilebileceği her yerde kılınabilir." demişti.

Cenaze namazı, resmi tören başlamadan, saat 8'i 10 gece, salonun ortasındaki büyük avizenin altına konmuş iki masa üzerine tabutun yerleştirilmesinden sonra kılındı. İmamlığı, Rıfat Börekçi'nin 1942'de ölümünden sonra Diyanet İşleri Başkanlığına getirilecek ve bu hizmeti ölümüne kadar ifa edecek olan Ord. Prof. Mehmet Şerafettin Yaltekaya Hoca yaptı. Namaza yetmişmiş olan, Mustafa Kemal hey'et-i temsiliye reisi olarak Ankara'ya geldiği 27 Aralık 1919 tarihinde Ankara defterdarı ve vali vekili olan Yahya Galip (Kargı), sayısı mütevazı cemaatin başındaki yerini alıp son telkinin verilmesinden sonra yüreğinin derinliğinin-

deki acıya dayanamamış bir köşeye çekilmiş, gür sesi ile hıçkırığa hıçkırığa ağlıyordu.

(Cemal Kutay, Atatürk'ün Son Günleri, s.190)

Türkiye'de halk 1925 yılına kadar fesli, külahlı, şalvarlı ve peçeli kılık kıyafetiyle karışık bir görünüme sahipti. II.Mahmut devrinde, bir Yunan giysisi olan fes, fermanla kabul edilmiş, ulemanın, "Din elden gidiyor." diye ayaklanmasına rağmen, 1825 yılında fes zorla giydirilmişti.

ATATÜRK yüzyıl önce halka zorla benimsetilen fes, Türklük ve İslamlık simgesi olarak görmeyecek kadar tarih bilincine sahipti. "Bir zamanlar bu milletin başına fes giydirebilmek için, şeyhülislamı değiştirildi. Fetvalar çıkarıldı." "Yunan serpuşu olan fes giymek uygun olur da şapkayı giymek neden olmaz?" Peçenin de İslami inanç ve kurallar arasında hiçbir yeri yoktur. Selçuklular devrinin tarihçisi Şikari'nin el yazması kitabında (Karaman tarihinin 110'uncu sayfasında) peçenin toplum hayatımıza girmesi şöyle anlatılmaktadır.

(... Karaman oğlu Alaaddin, Hamit oğlu İlyas diyarını katliam ettiğinde burada bulunan üç kabile -ki bunlar türkmen oymaklarıdır- Osmanlı'nın diyarına firar ederek sığınmışlardır. O zaman Murat Han bunların gözü pek, temiz ve uslu insanlar olduğunu anladığından, kendi şehrinde (Bursa'da) yerleştirmiş idi. İşte bu kabile insanları pek güzel olduğundan herkes bunlara temas etmeye başlayınca ulemalar tarafından bu kabilenin hatunlarının yüzlerinin örtülmesi emredilmişti. İşte ne vakit taşraya çıksalar o kabilenin hatunları yüzlerini siper ederler idi. Fakat bu hal sonradan diğer kadın ve kızların da "Bursalı hanımların" pek hoşuna geldiğinden, herkes daima güzelce her tarafını örtmeye başladı.)

Şikari isimli tarihçinin bundan 600 küsur yıl önce peçe hakkında yazdığı tarihi gerçekler bunlardır. Görüldüğü gibi peçe ve çarşafın İslamiyet ve dini inanışla ilgisi yoktur.

ATATÜRK, uygar ve uluslararası kıyafeti kabul etmekle özünden çok cevherli olan Türk Milletinin bu cevharını daha iyi ortaya koyacağı görüşünde idi. Kadın kıyafetinde değişiklik sorulduğunda şöyle anlatmıştır.

" Seyahatim esnasında köylerde değil, özellikle kasaba ve şehirlerde kadın arkadaşlarımızın yüzlerini ve gözlerini çok yoğun şekilde itina ile kapatmakta ol-

deklâm gördüm! Erkek arkadaşlar, bir biraz bizim bencilliğimizin eseri'dir. Muhterem arkadaşlar, kadınlarımız da bizim gibi kavrayışlı ve düşünür insanlardır. Onlara ahlaka ait kutsal kavramları telkin etmek, milli ahlakımızı anlatmak ve onların dimağını nur ile temizlikle donatmak esası üzerinde bulunduktan sonra bencillige lüzum kalmaz.

Onlar yüzlerini cihana göstersizler, bunda korkulacak bir şey yoktur."

Dr. E. Tuğç. Erdal Yurdakul, Kıbrıs Tıvleri ve ATATÜRK'ün inkılaplarının Kıbrıs'ta Uygulanması sayfa: 80-/41)

itşimlv

Tarıhte bütün bir vatani, çok üstün düşman kuvvetleri karşısında son toprak parçasına kadar Karış Karış Kahramanca ve namusluca müdafaa etmiş ve yine varlığını koruyabilmiş ordular görülmiştir. Türk ordusu, o cevherde bir ordudur. Yeter ki ona kumanda edenler, kumanda edebilmek özelliklerine sahip bulunsun.

1927 (Nutuk II, s.492)

En yüksek askerlik budur: Çeşitli ihtimalleri çok iyi hesap etmeli, en iyi görüneni eür et ve kat'iyetle tatbik etmelidir.

(Besim Akımsar, Atatürk'ün Ölümsüz Sözleri, s.25)

Kesin sonuç daima taarruzla alınır.

Kanla yapılan ihtilaller daha sağlam olur. Kansız ihtilaller ebedileştirilemez.

(Prof.Dr. Enver Ziya Karal, Atatürk'ten Düşünceler, s.160, Besim Akımsar, Atatürk'ün Ölümsüz Sözleri, s.43)

Dünyada sevgisi benim için yegane cömert olan şey Mehmed'in, Türk köylüsünün asaletinden gelen şeylerdir. Onun sevgisine inanmış ve kanmış olan

lar insanların en bahtiyarıdır.

(Ferit Celal Güven, Yücel Dergisi, Cilt: 10, Sayı: 57, 1939, s.130)

Ben kışlanın bir okul olmasını, orada zor ve şiddetin değil, bilginin, sevgi ve saygının hakim olmasını isteyenlerdenim.

1916 (Rıdvan Nafiz Edgüder, Hayatı ve eserleri, s.16)

Kumandanlar her hal ve andaki duruma karşı gereken tedbirleri tereddütsüz ve süratle almaya mecburdurlar.

1914 (Mustafa Kemal, Z.ve K. Hasbihal, s.22)

Benim için ordumuzun kıymetini ifade eden ölçü şudur: Türk ordusunun bir birliği, eşitini mutlaka mağlup eder; iki mislini durdurur ve tespit eder. Şimdilik bundan fazlasını istemiyorum. Çünkü fazlasını milletimizin yaradılıştan sahip olduğu cengaverlik zaten temin etmektedir. Fakat bu kıymeti mutlaka muhafaza etmek lazımdır. Bunu askeri bir esas, bir kaide olarak göz önünde tutmalıdır. Bu kıymet korundukça teşkilatımızı, talim ve terbiyemizi, sevk ve idaremizi bu hedef ve gayeye yürüttükçe, Türkiye'nin her türlü taarruzundan, tecavüzden korunmuş olacağına ve korunacağına kimsenin şüphesi kalmaz.

1924 (Atatürk'ün S.D.V, C. II, s.170)

Temeli büyük Türk milletinin ve onun kahraman evlatlarından mürekkep büyük ordumuzun vicdanında akıl ve şuurunda teessüs etmiş olan Cumhuriyetimizin ve milletin ruhundan mülhem prensiplerimizin bir vücudun izalesi ile halledilebileceği zehabında bulunanlar, çok zayıf akıllı bedbahtlardır. Bu gibi bedbahtların, Cumhuriyetin adalet ve kudret pençesinde müstahak oldukları muameleye mağruz kalmaktan başka nasipleri olamaz benim naçiz vücudum bir gün elbet toprak olacaktır, fakat Türkiye Cumhuriyeti ilelebet payidar kalacaktır. Ve

TARİHİ GERÇEKLER

Türk milleti emniyet ve saadetini emin prensiplerle medeniyet yolunda, tereddütsüz yürümeye devam edecektir.

(Atatürk'ün S.D.V. cilt III s.119)

Büyük milli disiplin okulu olan ordunun; ekonomik, kültürel, sosyal savaşlarımızda bize aynı zamanda en lüzumlu elemanları da yetiştiren büyük bir okul haline getirilmesine, ayrıca itina ve himmet edileceğine, şüphem yoktur.

(Atatürk S.D.V. cilt:I s.421)

05.08.1929 gecesi Eskişehir garında Sakarya gazetesi başmuharririne verdikleri demeçten:

Türk milletinin toplumsal düzenini boğmağa yönelen didinmeler boğulmağa mahkumdur. Türk milleti kendinin ve memleketin yüksek menfaatleri aleyhine çalışmak isteyen bozguncu, alçak, vatansız ve kirli emelleri anlayamayacak ve onlara müsamaha edecek bir topluluk değildir.

O şimdiye kadar olduğu gibi doğru yolu görür. Onu yolundan saptırmak isteyenler ezilmeğe, kahredilmeğe mahkumdur. Bu hususta köylü, işçi ve bilhassa kahraman ordumuz candan beraberdir. Bunda kimsenin şüphesi olmasın!

1929 (Aynı Tarihi, Cilt:20, Sayı:65, s.47)

Kumandanlar, emri altına verilen millet evladını, memleket vasıtalarını, düşmanına, ölüme yöneltirken, tek düşüneceği nokta; milletin kendisinden beklediği vatani vazifeyi ateşle, süngü ile ve ölümlle yapmak ve sonuçlandırmaktır. Askeri vazife ancak, bu anlayış ve görüşle yapılabilir. Lafla, politika ile, düşmanın aldatıcı vaatlerine kulak vermekle, askerlik vazifesi yapılamaz. Kumandanlık vazife ve mesuliyetini yüklenecek kadar omuzlarında ve bilhassa dimağında kuvvet bulunmayanların feci sonuçlarla karşılaşmasından kaçınılamaz.

1927 (Nutuk II, s.492)

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

Benim gözümde hiçbir şey yoktur, ben yalnız liyakat aşığıyım.

(Yusuf Ziya Özer, T.T.K. Belleten, Sayı:10, 1939, s.286)

Allah bilir, hayatımda bu güne kadar orduya faydalı bir üye olabilmekten başka vicdani bir emel edinmedim. Çünkü vatanın korunması, milletin mutluluğu için her şeyden evvel ordumuzun, eski Türk ordusu olduğunu dünyaya bir daha ispat lüzumuna çoktan inanmış idim. Bu inanca ait emellerimin şiddeti ihtimali beni pek ziyade aşırı davranışlı göstermişti. Fakat zaman, saf ve temiz dimağlardan doğan fikri hakikatleri -kabalünden çekinilse dahi- uygulattırır.

1912 (Atatürk'ün Özel Mektupları, Sadi Borak, s.11)

Kumandanlar, askerlik vazife ve gereklerini düşünürken ve uygularken dimağını siyasi düşüncelerin tesiri altında bulundurmaktan sakınmalıdırlar. Siyasi yönün gereklerini düşünen başka vazifeliler olduğunu unutmamalıdırlar.

1927 (Nutuk II, s.492)

Kumandanlık pek mühimdir. Bir ordu, hakiki bir kumandanın emri altında, kendinden büyük kuvvetleri mağlup edebilir. Aynı ordu herhangi bir kumandanın emri altında sebepsiz mağlup olabilir. Mağlup bir ordu, muktedir bir kumandanın emri altında muzaffer ve galip olabilir. Büyük kumandanlar, pek çok defa, tahakküm altına geçmiş ve dağılmaya yüz tutmuş milletlerin harp kuvvetlerine yeniden bir canlılık vermeye muvaffak olmuşlardır. Ekseriya bir büyük kumandanın ölmesiyle veya ordu üzerinden çekilmesiyle milletlerin askeri şerefine dahi yavaş yavaş ortadan kalktığı görülmüştür.

1930 (Afet İnan, M.B.ve M.K. Atatürk'ün el yazıları, s.112)

Vatandaş bilmelidir ki, ordu ne kadar mühim ise, onun başına geçirilecek olan milli başkumandan dahi muvaffakiyet için, en aşağı o kadar mühimdir.

1930 (Afet İnan, M.B.ve M.K. Atatürk'ün el yazıları, s.113)

TARİHİ GERÇEKLER

Dünyanın hiçbir ordusunda yüreği seninkinden daha temiz, daha sağlam bir askere rast gelinmemiştir. Her zaferin mayası sendedir. Her zaferin en büyük payı senindir. Kanaatinle, imanıyla, itaatıyla, hiçbir korkunun yıldırmadığı demir gibi temiz kalbinle düşmanı nihayet alt eden büyük gayretin için gönül borcumu ve teşekkürümü söylemeyi nefsimde en aziz bir borç bilirim.

1921 (Atatürkçülük, Cilt II s.236 ; Atatürk'ün T.T.B. IV, s.414)

İstanbul Darülfünunu'nun kapatılmasını takiben İstanbul Üniversitesi'nin öğretime açılması münasebetiyle kendisine çekilen saygı ve bağlılık telgrafına cevabı:

İstanbul Üniversitesi'nin açılmasından çok sevinç duydum. Bu yüksek ilim ocağında kıymetli profesörlerin elinde Türk çocuğunun müstesna zeka ve eşsiz kabiliyetinin çok büyük gelişmelere erişeceğine eminim.

1933 (Milliyet Gazetesi, 21.XI.1933)

Milletleri kurtaranlar yalnız ve ancak öğretmenlerdir. Öğretmenden, eğiticiden mahrum bir millet, henüz millet adını almak istidadını kazanmamıştır. Ona alelade bir kütle denir, millet denemez. Bir kütle millet olabilmek için mutlaka eğiticilere, öğretmenlere muhtaçtır.

1925 (M.E.I.S.D. I, s.25)

Milli kültürün her çığırda açılarak yükselmesini Türk Cumhuriyetinin temel dileği olarak temin edeceğiz.

1932 (Atatürk'ün S.D. V.C.I.s.358)

Milli kültürümüzü, çağdaş medeniyet seviyesinin üstüne çıkaracağız.

1933 (Atatürk'ün S.D. V. C.II. s.272)

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

TARİHİ GERÇEKLER

Fikir akımları, zor ve şiddet ve kuvvetle reddedilemez; bilakis takviye edilir. Buna karşı en müessir çare, gelen fikir akımına, karşı fikir akımı vermek, fikre fikirle mukabele etmektir.

1921 (Gizli Celse Zabıtları., Cilt: I, s.333)

Memleketteki bilgisizliği mutlaka gidermelidir. Bunu yapmağa mecburuz. Hepimizin esenliği için bunu yapacağız. Yazık ki, memlekette bilenler azınlığı teşkil ediyor. Hepimizin şahsi saadeti, çoğunluğun hayat ve saadetiyle kaimdir. Eğer çoğunluk, yani memleket ve millet mesut ve mamur olmazsa beş, on kişinin saadetinden ne çıkar? Bir memleketteki azınlık, eğer menfaatini çoğunluğun bilgisizliğinde ararsa umumi felaket muhakkaktır.

1923 (Gazi ve İnkılap, Mahmut Soydan, Milliyet Gazetesi, 09.01.1930)

Milletimizin siyasi, toplumsal hayatında, milletimizin fikri terbiyesinde rehberimiz ilim ve teknik olacaktır. Mektep sayesinde, mektebin vereceği ilim ve teknik sayesinde ki Türk milleti, Türk sanatı, ekonomisi, Türk şiir ve edebiyatı, bütün güzelliğiyle gelişir.

1922 (Atatürk'ün S.DV. Cilt II, s.43)

Türk harfleri memleketin umumi hayatına tamamen uygulanmıştır. İlk güçlükler milletin ülkü kuvveti ve medeniyete olan sevgisi sayesinde kolaylıkla yenilmiştir.

1929 (Ayın Tarihi, Sayı:68, 1929, s.50)

Milli Eğitimde süratle yükselen bir seviyeye çıkacak, bir milletin hayat mücadelesinde maddi, manevi bütün kuvvetlerinin artacağı muhakkaktır.

1928 (Atatürk'ün S.DV. Cilt II, s.44)

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

TARİHİ GERÇEKLER

Ey büyük millet! Dünya medeniyet ailesi içinde gerekli bir mevki sahibi olmak isteyen Türk Milleti evlatlarına vereceği terbiyeyi, mektep ve medrese namında birbirinden büsbütün başka iki nevi müesseseye taksim etmeye hala katlanabilir miydi? Terbiye ve tedrisatını birleştirmedikçe aynı fikirde, aynı zihniyette fertlerden mürekkep bir millet yapmaya imkan aramak, abesle uğraşmak olmaz mıydı?

Mustafa Baydar (Atatürk Diyor ki, s.60)

Maarif, millet olmanın, bayındır bir vatan kurmanın temel şartıdır. Cihanın, olacağına akıl erdirmediği büyük ve milli bir mücadeleyi başarmış olan Türkiye, olmaz gibi görünen bu ehemmiyetli ve çok büyük muharebeyi de muvaffakiyetle sonuçlandıracaktır. Bundan hiç kimsenin şüphesi olmasın.

1922 (S.Edip Balkır, Eski Bir Öğretmenin anıları, s.99)

Tabiatta, bilirsiniz ki, hiçbir şey yok olmaz. Ne bir ses, ne bir söz, ne bir hareket... Olduğu çağ ne kadar eski veya yeni olursa olsun, bütün bu oluşlar oldukları anda gibi tabiat içindedir. Bu dalgalanmada, zaman ve mesafe mefhumu yoktur. Bugün dünyanın herhangi bir köşesinde söylenen sözü veya akis yapan hareketleri, yine dünyanın herhangi bir köşesinde aynı anda işitmek, dinlemek, zaptetmek mümkün olduğunu görüyoruz.

Yarın bizî saran tabiat unsurları içinde, binlerce ve binlerce sene evvel söylenmiş sözleri, olduğu gibi toplayıp tespit etmek imkanına elbette varılacaktır. Tabiatın bugün için esrar dolu sinesine gireceği muhakkak görülen insan zekası, beklenen hakikatleri ortaya koyacaktır.

Yine bu insan zekasıdır ki, beklediğimiz neticeyi elde etmemiş olmakla beraber, bugünkü araştırmacı zekaları tatmin edecek ve tarihi aydınlatacak yeni metodlar ve ilimler bulmuştur.

İşte arkeoloji ve antropoloji, o ilimlerin başında gelir. Tarih, bu son ilimlerin bulunduğu belgelere dayandıkça temelli olur. Tarihi bu belgelere dayanan milletlerdir ki, kendi aslını bulur ve tanıır.

İşte bizim tarihimiz, Türk tarihi, bu ilim belgelerine dayanır. Yeter ki

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

TARİHİ GERÇEKLER

bugünün münevver gençliği, bu belgeleri vasıtasız tanısın ve tanıtsın.

1936 (Afetinan, Atatürk Hakkında H.B., s.232-233)

Benim anladığım gençlik, bu inkılabın fikirlerini ve ideolojisini benimseyip gelecek kuşaklara götürecektir. Benim nazarımda yirmi yaşında bir yobaz ihtiyardır, yetmiş yaşında bir idealist de güçlü bir gençtir.

(Niyazi Ahmet Banoğlu, Atatürk'ün İdeolojisi, Bayram Gazetesi, 14.11.1978)

Büyük ve asil milletimizin insan gücü üstündeki savaşıma ve fedakarlıkları ile kazanılan zaferler pek parlak olmakla beraber bizi henüz gerçek mutluluk ve kurtuluşa erdirmemiştir. Bu zaferlerin değerli sonuçlarını tamamen toplamak, birçok kan ve can karşılığında elde ettiğimiz milli istiklal ve hakimiyetimizi her türlü saldırıdan korumak için aynı emek, aynı kararlı davranış ve fedakar hisle daha çok, pek çok çalışmaya ihtiyaç vardır.

Memleket ilim, kültür, iktisat ve bayındırlık sahasında da yükseltmek, milletimizin her hususta pek verimli olan kabiliyetlerini geliştirmek, gelecek nesillere sağlam, değişmez ve olumlu bir karakter vermek lazımdır. Bu kutsal amaçları elde etmek için savaşan aydın kuvvetlerin arasında öğretmenler en mühim ve nazik yeri almaktadırlar.

1923 (Atatürk'ün T.T.B.IV, s.487)

Bu memleketin asıl sahibi ve toplumumuzun esas unsuru köylüdür. İşte bu köylüdür ki bugüne kadar bilgi nurundan mahrum bırakılmıştır. Bundan ötürü, bizim izleyeceğimiz kültür siyasetinin temeli, evvela mevcut bilgisizliği ortadan kaldırmaktır. Ayrıntılara girmekten kaçınarak bu fikrimi birkaç kelime ile açıklamak için diyebilirim ki genel olarak **bütün köylüye okumak, yazmak ve vatanını, milletini, dinini dünyasını tanıttak kadar coğrafi, tarihi, dini ve ahlaki bilgi vermek ve dört işlemi öğretmek, kültür programımızın ilk hedefidir. Bu hedefe erişmek Milli Eğitim tarihimizde kutsal bir aşama teşkil edecektir.**

1922 (Atatürk'ün S.D..V. C.I, s.223-224)

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

TARİHİ GERÇEKLER

Milletimizin dehasının gelişmesi ve bu sayede layık olduğu medeniyet seviyesine ulaşması şüphesiz ki yüksek meslekler erbabını yetiştirmekle ve milli kültürümüzü yükseltmekle mümkündür.

1924 (Atatürk'ün S.D.,V.C.1 s.224)

Kültür işlerimiz üzerine, ulusça gönüllerimiz titrediğini bilirsiniz. Bu işlerin başında da Türk tarihini, doğru temelleri üzerine kurmak; öz Türk diline, değeri olan genişliği vermek için candan çalışmalar olduğunu söylemeliyim. Bu çalışmaların göz kamaştırıcı verimlere ereceğine şimdiden inanabilirsiniz.

(Dr.Arın Engin, Atatürkçülük Bildirisi s.23; Atatürk'ün S.D:V. Cilt:I, s.395-1934 Ayın Tarihi, Sayı 12, s.23)

Üniversite kurmaya verdiğimiz önemi söylemek isterim. Yarım tedbirlerin kısır olduğuna şüphe yoktur. Bütün işlerimizde olduğu gibi maarifte ve kurulan Üniversitede de radikal tedbirlerle yürüme kararıdır.

Memleketimiz, iktisat ve bakiye...
...ve bakiye...
...ve bakiye...
...ve bakiye...
...ve bakiye...

Memleketimizi, toplumumuzu gerçek hedefe, mutluluğa erdirmek için iki orduya ihtiyaç vardır. Biri vatanın hayatını kurtaran asker ordusu, diğeri milletin istikbalini yoğuran kültür ordusu. Bu iki ordunun her ikisi de kıymetlidir, yücedir, verimlidir, saygıdeğerdur. Fakat bu iki ordudan hangisi daha kıymetlidir, hangisi diğere üstündür? Şüphesiz böyle bir tercih yapılamaz, bu iki ordunun ikisi de hayattır.

Yalnız siz, kültür ordusu mensupları, sizlere bağlı olduğunuz ordunun kıymet ve kutsiyetini anlatmak için sunu söyleyeyim: Krsizler ölen ve öldüren bir toplumun kültürünü yaşatmak için öldürüp niçin öldüğünü öğreten bir ordudur. İki bedeli bir bedelle erdirmek Millî Eğitim tarhiminde kutsal bir aşama teşkil eder.

(Atatürk'ün S.D.:V.C.1 s.224-225)

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

TARİHİ GERÇEKLER

Öğretmenler her vesileden istifade ederek halka koşmalı, halk ile beraber olmalı ve halk, öğretmenin çocuğa yalnız alfabe okutur bir varlıktan ibaret olmayacağını anlamalıdır.

1927 (Atatürk'ün S.D.V., s.46)

Telif ve tercüme işleri milli egemenliğin dayanağı ve milli kültürün en mühim yayılma vasıtalarıdır.

1923 (Atatürk'ün S.D.,V .C 1. s.289)

Geçen Kurultaydan bugüne kadar kültürel ve sosyal alanda başardığımız işler Türkiye Cumhuriyeti'nin Milli çehresini kesin çizgilerle ortaya çıkarmıştır.

Yeni harfleri, Milli Tarihi, öz dili, sanat, ilmi müzik, teknik kurumlarıyla, kadını erkeği her hakta eşit modern Türk sosyetesini bu son yılların eseridir.

Türk milleti, ancak varlığını derin ve sağlam kültür sınırlarıyla çizdikten sonradır ki onun yüksek kapasitesi ve erdemi milletler arasında tanınır. Türk Milletine fitri rengini veren bu devrimlerden her biri çok geniş tarihi devirlerin öğünebileceği büyük işlerden sayılsa yeridir. (1935)

(M.Eğ.İlgili S.D., s.38 Mustafa Baydar (Atatürk Diyor ki, s.59)

Yeni Türkçe kelimeler teklif edebiliriz. Bu yönde ısrarla çalışmalıyız. Fakat Türk dilinin yapısını zorlamak olmaz. Bu bünye meselesini Türk dilinin olgunlaşma seyrine bırakmalıyız. Birkaç gün önce Ahmet Cevat Bey'e söyledim: Ke-tebe, yektübü Arabındır, katip, kitap, mektup Türk'ündür.

(Abdülkadir İnan, Atatürk Devrine Ait Bir Hatıra, Türk Kültürü Dergisi, Sayı:85, 1969, s.21)

Gözlerini kumarhane masalarına, meyhane şişelerine dikmiş, afyon yut-

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

muş gibi bayılmış, ne yapacağını şaşırılmış, şımarık gençlerden hiç hoşlanmazdı. Böylelerine son derece kızar ve nefret ederek:

Böyleleri, tabiatıyla Milli Ülküye lakayt, bigane bir gençliktir. Bu gibilere ne Hakimiyet-i Milliye, ne de Cumhuriyet, zerre kadar heyecan ve alaka vermez. Her türlü içtimai ve ahlaki alakaları kesilmiş vaziyette olan bu gibi gençler için kumar, dans, rakı, fuhuş, para, işte Hakimiyet-i Milliye'nin, işte cemiyetin manası, onlar için, yalnız bunlardan ibarettir. Bu gibi gençleri tereddiden mutlaka ve gençliği behemehal mefkureci ve memleketle alakalı olarak yetiştirmek, herkesin, hepimizin, her devlet adamının başta gelen vazifesidir.

Atatürk, bu fikrini ileri sürdükten sonra gayeye varmak için şu yolu gösterirlerdi:

Maarifin gayesi yalnız hükümete memur yetiştirmek değil, daha ziyade memlekete ahlaki, karakterli, Cumhuriyetçi, inkılâpçı, müsbet, atılğan, başladığı işleri başarabilecek kabiliyette, dürüst, muhakemeli, iradeli, hayatta tesadüf edeceği müşkülata galebe çalmaya kudretli, karakter sahibi genç yetiştirmektir. Bunun için de eğitim programlarını ve sistemlerini ona göre tanzim etmelidir.

Kılıç Ali (Atatürk'ün Hususiyetleri s.62)

Biz cahil dediğimiz vakit mutlaka mektepte okumamış olanları kastetmiyoruz. Kastettiğimiz ilim, hakikati bilmektir. Yoksa okumuş olanlardan en büyük cahiller çıktığı gibi, hiç okumak bilmeyenlerden de hakiki alimler çıkar.

1923 (Atatürk'ün S.D.V.C.II, s.132)

Başlarında kıymetli Milli Eğitim Bakanımız bulunan Türk Tarih Kurumu ile Türk Dil Kurumu'nun, her gün yeni hakikat ufukları açan, ciddi ve devamlı çalışmalarını takdirde yad etmek isterim. Bu iki Ulusal Kurumun, tarihimizin ve dilimizin, karanlıklar içinde unutulmuş derinliklerini, dünya kültüründeki analık-

TARİHİ GERÇEKLER

larını, reddolunamaz ilmi belgelerle ortaya koydukça, yalnız Türk Milleti için değil ve fakat bütün ilim alemi için, dikkat ve intibahı emniyetle söyleyebilirim.

Bu Ulusal Kurumların az zaman içinde, Ulusal Akademiler halini almasını temenni ederim. Bunun için, çalışkan tarih ve dil alimlerimizin, dünya ilim alemince tanınacak, orijinal eserlerini görmekte bahtiyar olmanızı dilerim.

1936 (Atatürk'ün S.D.,V., C.1. s.386)

Türk harflerinin kabulüyle hepimize, bu memleketin bütün vatanını seven yetişkin evlatlarına mühim bir vazife düşüyor. Bu vazife milletimizin kamilen okuyup yazmak için gösterdiği şevk ve aşka fiilen hizmet ve yardım etmektir. Hepimiz, hususi ve umumi hayatımızda rast geldiğimiz okuyup yazma bilmeyen erkek kadın her vatandaşımıza öğretmek için can atmalıyız. Bu milletin asırlardan beri hallolunmayan bir ihtiyacı birkaç sene içinde tamamen temin etmek, yakın ufukta gözlerimizi kamaştıran bir muvaffakiyet güneşidir. Hiçbir muzaffariyetin hazırlarıyla kıyas kabul etmeyen bu muvaffakiyetin heyecanı içindeyiz. Vatandaşlarımızı bilgisizlikten kurtaracak bir sade öğretmenliğin vicdani hazzı, mevcudiyetimizi doyurmuştur.

1928 (Atatürk'ün M. A.D., s.34-35)

Yeni harfler bizi çok işgal etmelidirler. İnönü'ler, Sakarya, Dumlupınar arifelerinde ne kadar dikkatli, ne kadar uyanık, aynı zamanda ne kadar ümit dolu olduğumuzu düşününüz; yeni harfler meselesinde de o kadar dikkatli ve o kadar ümitli olmalıyız. Bu memleketin cidden mesut olmasını kalpten arzu edenler, bunca muvaffakiyetlerine rağmen hala bu milletin dilini ve yazısını ilkel kavimlerin işaretleri gibi görerek ona hiçbir kıymet vermek lüzumunu hissetmeyenleri hakikate getirmeli, yeni harflere ve bu harflerle husule gelecek vaziyete bütün heyecanları, ümitleri ve ciddiyetleri ile ehemmiyet vermeli ve meşgul olmalıdırlar.

Eğer bugün beynimizi demir çerçeve içinde bulunduran bu kısılcacı parçalamazsak, bütün ihtilal ve inkılap muvaffakiyetlerinin mesut neticelerine rağmen, parçalanırız. Kazandıklarımızla avunma ve bilhassa mağrur olmayı asla düşünmemeliyiz. Bundan sonra yapacaklarımızdan teselli vesilesi aramalıyız.

1928 (Yeni Türk Yazısı İle İlk Kıraat, 1928, s.7)

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

Her şeyden evvel bir gelişmenin ilk yapı taşı olan meseleye temas etmek isterim. Her vasıttan evvel, büyük Türk milletine kolay bir okuma yazma anahtarı vermek lazımdır. Büyük Türk milleti, bilgisizlikten, az emekle kısa yoldan ancak kendi güzel ve asil diline kolay uyan böyle bir vasıta ile sıyrılabilir. Bu okuma yazma anahtarı ancak Latin esasından alınan Türk alfabesidir. Basit bir tecrübe Latin esasından Türk harflerinin, Türk diline ne kadar uygun olduğunu şehirde ve köyde yaşı ilerlemiş Türk çocuklarının ne kadar kolay okuyup yazdıklarını güneş gibi meydana çıkarmıştır.

1928 (Atatürk'ün S.D., V., C.1 s.345)

Münevverler gidecekleri muhitlerde başlı başına bir alem yaratabilirler. Memleketin yalnız bir yerinde değil, beş on yerinde birer ilim merkezi, nur merkezi, kültür merkezi yapmalıyız, millet bahtiyar olsun.

1923 (İsmail Arar, Atatürk'ün İzmit Basın Toplantısı, s. 33)

Aydınlarımız, milletimi en mesut millet yapayım der. Başka milletler nasıl olmuşsa onu da aynen öyle yapalım, der. Lakin düşünmeliyiz ki, böyle bir görüş hiçbir devirde muvaffak olmuş değildir. Bir millet için saadet olan bir şey diğer millet için felaket olabilir. Aynı sebep ve şartlar birini mesut ettiği halde diğerini bedbaht edebilir. Onun için bu millete gideceği yolu gösterirken dünyanın her türlü ilminden, buluşlarından, ilerlemelerinden istifade edelim, lakin unutmayalım ki, asıl temeli kendi içimizden çıkarmak mecburiyetindeyiz.

Milletimizin tarihini, ruhunu, ananelerini gerçek, sağlam, dürüst bir gözle görmeliyiz. İtiraf edelim ki, hala ve hala aydınlarımızın gençleri arasında halk ve avama uygunluk muhakkak değildir. Memleketi kurtarmak için bu iki zihniyet arasındaki ayrılığı durdurmak, yürümeye başlamadan evvel bu iki zihniyet arasındaki uygunluğu temin etmek lazımdır. Bunun için de biraz cahil halk külesinin yürümesini hızlandırması, biraz da aydınların çok hızlı gitmesi lazımdır. Lakin halka yaklaşmak ve halkla kaynaşmak daha çok ve daha ziyade aydınlara yönelen bir vazifedir.

1923 (Enver Ziya Karal, Atatürk'ten düşünceler, s.156 ; Atatürk'ün S.D.V. Cilt : II, s.140-142)

TARİHİ GERÇEKLER

Türk Dil Kurultayı'na gelen yabancı dil bilginlerini kabulü esnasında söylemiştir:

Dünya dil alimlerinin Türk alimleriyle beraber çalışmaları, dil ilminin şimdiye kadar halledemediği birçok üç büyüklerin hallini kolaylaştıracaktır. Bundan, büyük hakikatler de meydana çıkacaktır.

1936 (Ulus Gazetesi, 25.08.1936)

Türk dili zengin, geniş bir dildir. Her mefhumu ifadeye kabiliyeti vardır. Yalnız onun bütün varlıklarını aramak, bulmak, toplamak, onlar üzerinde işlemek lazımdır.

Türk milletini ve Türk dilini medeniyet tarihinin ve kültür dillerinin dışında görmenin ne yaman bir yanlış olduğunu bütün dünyaya göstereceğiz.

(Mahmut Attila Aykut, T.D.K. Yıllık 1944, s.63)

Hiç unutmam: Hatay meselesi etrafında Cenevre'de müzakereler oluyordu. Hatay'da Arapça'nın resmi lisan olması mevzuu üzerinde duruyorlar, bunda ısrar ediyorlardı. O zaman ki hükümet ise anlaşmazlık yüzünden Fransızlarla herhangi muhtemel bir silahlı ihtilaf vaziyetinin önüne geçmek gibi bir takım vahim düşüncelerle teklif edilen bu maddeyi hemen hemen kabul üzereydi.

Atatürk, bunu öğrenince ve geç vakit İsmet Paşa'nın köşkünde bu mevzu üzerinde Heyeti Vekile müzakerelerinin cereyan ettiğini haber alınca sinirlendi.

Dolmabahçe sarayındaydık. Atatürk bu Arapça meselesini duyar duymaz sofrayı dağıttı. Misafirler gittikten sonra emir verdi: Telefonla, Ankara'da İsmet Paşa'nın köşkünü bulduk. Atatürk'ün emirlerini Saraçoğlu'na tekrarlıyordum.

Atatürk hiddetle:

-İskenderun Sancağı'nın nerede olduğunu dahi bilmeyen Fransızlar, bilhassa başlarında bir Alman cenderesi durup dururken Hatay için muharebe yapamazlar. "Ben Hatay'ı alacağım" diye oradaki Türk çocuklarını Arapça tahsil ettirmek üzere Şam medreselerine mi göndereceğiz? Ne zihniyettir bu?"

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

TARİHİ GERÇEKLER

Diye hükümete acı acı ihtarda bulunarak ve emirler vererek teklif edilen maddeyi reddetmiştir ve Fransızlara istediğini yaptırmıştır.

Kılıç Ali (Atatürk'ün Hususiyetleri s.105)

Vatandaşlar, yeni Türk harflerini çabuk öğreniniz! Bütün millete, köylüye, çobana, hamala, sandalcıya öğretiniz. **Bunu vatanseverlik ve milliyetçilik vazifesi biliniz.** Bu vazifeyi yaparken düşününüz ki, bir milletin, bir içtimai hayatın yüzde sekseni okuma, yazma bilmez, bu ayıptır.

Hikmet Bil (Atatürk'ün Sofrası s. 48-49)

Milli his ile dil arasındaki bağ çok kuvvetlidir. Dilin milli ve zengin olması hissin gelişmesinde başlıca etkidir. Türk dili, dillerin en zenginlerindedir; yeter ki bu dil, şuurla işlensin.

Ülkesini, yüksek istiklalini korumasını bilen Türk milleti, dilini de yabancı diller boyunduruğundan kurtarmalıdır.

1930 (Sadri Maksudi Arsal, Türk Dili İçin; Dr Arın Engin, Atatürkçülük Manifestosu, s.4)

Türk dilinin, kendi benliğine, aslındaki güzellik ve zenginliğine kavuşması için, bütün devlet teşkilatımızın, dikkatli, alakalı olmasını isteriz.

1932 (Dr. Arın Engin Atatürkçülük Manifestosu, s.4 ; Atatürk'ün S.D.V.C.I, s.358)

Türk dilinin sadeleştirilmesi, zenginleştirilmesi ve kamuoyuna bunların benimsetilmesi için her yayın vasıtasından faydalanmalıyız. Her aydın hangi konuda olursa olsun yazarken buna dikkat edebilmeli, konuşma dilimizi ise ahenkli, güzel bir hale getirmeliyiz.

1938 (Afetinan, Atatürk ve Dil Bayramı, Atatürk'e Saygı, T.D.K. s.54)

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

Klasik Etimolojinin* karışık görüşleri karşısında

bizim teorimiz ve analiz metodumuz

çok basit görünüyor

Fakat hakikat, ezeli ve

ebedi hakikat, basittedir.

Teorimizi bir dil kanunu olarak ilim alemine

tanıttığımız gün,

TÜRKLÜK için şanlı bir zafer günü olacaktır.

(* Dil biliminin kök bilgisini konu alan kolu
(İbrahim Necmi Dilmen, Çığır Mecmuası,
Sayı: 74-75, 1939, s.11;
Mahmut Atilla Aykut, T.D.K.Yıllık 1944, s.63)

Türk Milletinin dili Türkçe'dir. Türk dili dünyada en güzel, en zengin ve en kolay olabilecek bir dildir. Onun için her Türk, dilini çok sever ve onu yükseltmek için çalışır. Bir de Türk dili Türk Milleti için kutsal bir hazinedir. Çünkü Türk Milleti geçirdiği nihayetsiz felaketler içinde ahlakını, an'anelerini, hatıralarını, menfaatlerini, kısacası bugün kendi Milliyetini yapan her şeyin dili sayesinde muhafaza olduğunu görüyor. Türk dili Türk milletinin kalbidir, zihnidir.

1931 (Afet İnan, Türk Dili Dergisi, Sayı: 182, 1966, s.90)

Öyle istiyorum ki, Türk dili bilim yöntemleriyle kurallarını ortaya koysun ve her dalda yazı yazarlar bütün terimleriyle çoğunluğun anlayabileceği güzel, ahenkli dilimizi kullansınlar.

(Afetinan, Türk Dili Dergisi, Sayı: 182, 1966, s.91)

Türk harfleri,memleketin umumi hayatına tamamen uygulanmıştır. İlk güçlükler milletin ülkü kuvveti ve medeniyete olan sevgisi sayesinde kolaylıkla yenilmiştir.

1929 (Aynı tarihi , Sayı : 68,1929,s.50)

Türk dili kaynakları üzerinde edindiğimiz bilgiler, umduğumuzdan daha verimli çıktı. Şimdi yalnız ana dilimizin öz varlıklarını bilmekle kalmıyoruz; bunların çok eski bir medeniyetin ilk ana dili olduğunu da öğrendik.

(İbrahim Necmi Dilmen,Çığır Mecmuası, sayı:74-75,1939,s.11; Mahmut Atilla Aykut,T.D.K. Yıllık 1944,s.63)

Milli şuurun ayakta kalabilmesi ve uyanık bulunması için dil ve tarih uğrunda çalışmaya mecburuz.

(Enver Behnan Şapolyo, 1951 Olağanüstü Türk Dil Kurultayı, s.53)

TARİHİ GERÇEKLER

En büyük hakikatler ve ilerlemeler, fikirlerin serbest ortaya konması ve karşılıklı alınıp verilmesi ile meydana çıkar ve yükselir.

1930 (Afetinan M.B. ve M.K.Atatürk'ün El Yazıları, s.473)

Büyük hadiseler, fikirlerde büyük inkılaplar yapar.

1922 (Atatürk'ün S.D.V,C. II, s.28)

Gelecek için hazırlanan vatan evladına, hiçbir güçlük karşısında baş eğmeyerek tam sabır ve dayanma ile çalışmalarını ve öğrenimdeki çocuklarımızın an-ne ve babalarına da yavrularının tahsillerinin tamamlanması için her fedakarlığı göze almaktan çekinmemelerini tavsiye ederim.

Büyük tehlikeler önünde uyanan milletlerin ne kadar kararlı olduklarını tarih doğrulamaktadır. Silahıyla olduğu gibi kafasıyla da mücadele mecburiyetinde olan milletimiz, birincisinde gösterdiği kudreti ikincide de göstereceğine asla şüphem yoktur.

1921 (Atatürk'ün M.A.D., s.4-5)

Bir zamanlar gelir beni unutmak veya unutturmak isteyen gayretler be-lirebilir. Fikirlerimi inkar edenler ve bana karşı çıkanlar olabilir. Hatta bun-lar benim yakın bildiğim ve inandıklarım arasından bile olabilir. Fakat ek-tiğimiz tohumlar o kadar özlü ve kuvvetlidir ki bu fikirler, Hind'den, Mısır'dan döner dolaşır gene gelir, feyizli neticeleri kalpleri doldurur.

1937 (Münir Hayri Egeli, Atatürk' ün Bilinmeyen Hatıraları s.1)

Genç fikirli demek, doğruyu gören ve anlayan hakiki fikirli demektir. Mille-tin hakim emelleri, noktayı nazarı budur. Hepimiz ona uymaya mecburuz.

(Mutafa Selim İmece, Atatürk'ün Ş.D. Kastamonu ve İnebolu Seyahatleri s.17)

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

TARİHİ GERÇEKLER

Fikir hazırlıkları, seferberlikte asker toplamak için olduğu gibi davul zurna ile temin edilemez. Fikir hazırlıklarında gösterişsiz çalışmak, kendini silmek, karşısındakine samimi bir kanaat ilham etmek lazımdır.

1919 (Falih Rıfkı Atay, Atatürk'ün B.A., s.97)

Fikirler zor ve şiddetle, top ve tüfekte asla öldürülemez!

(Peyami Safa, En Büyük Kaybımız, s.248)

Hakiki kamuoyu, hariçten kimsenin tesiri olmaksızın tabii olarak mevcut olan fikir ve duyguların yine tabii olarak yarattığı bir havadır. Halbuki insan daima tesir altında kalır. Yalnız yeter ki bu tesir toplumu meydana getiren insanların hakikaten onları düşünen ve bütün varlığını onlara veren ve ayıranları tarafından yaratılsın. Bu suretle yaratılacak olan kamuoyu bu memleketin geleceğini temin edebilir. Yoksa herhangi esen bir hava ile değişebilecek bir kamuoyu içinde yaşarsak yarına itimat mümkün olmaz. Türk milletinin sağlam bir fikre sahip olmasını temin etmek gayemizdir. Yürüdüğümüz hakikat yolunun milleti saadete erdiren biricik yol olduğunu anlatmak lazımdır. Her şeyin ayrılmasına çalışırken bütün çalışmanın, bütün teşebbüslerin üstünde Türk kamuoyunu hakikati kavrama ve sezmeye alıştırmak, bu hali ona tabii hal yapmak, şuradan ve buradan gelecek günlük fikirlere sahtekar ve aldatıcı telkinlere asla ehemmiyet vermeyecek bir olgunlukta yaratmaktır.

1931 (Ayn Tarihi, Cilt:24, Sayı:82-83, 1931)

En mühim ve feyizli vazifelerimiz Milli Eğitim işleridir. Milli Eğitim işlerinde mutlaka muzaffer olmak lazımdır. Bir milletin hakiki kurtuluşu ancak bu suretle olur.

1922 (Atatürk'ün M.A.D. s.10)

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

Ben burada yalnız yeni Türk Cumhuriyetinin yeni nesle vereceği eğitimin Milli Eğitim olduğunu kesinlikle ifade ettikten sonra diğerleri üzerinde durmayacağım. Yalnız işaret etmek istediğim manayı kısa bir misal ile izah edeceğim: **Yeryüzünde üçyüz milyonu geçen insan vardır. Bunlar ana, baba, hoca eğitimiyle, terbiye ve ahlak almaktadırlar. Fakat acınarak söylüyorum gerçek hadise şudur ki, bütün bu milyonlarca insan kütleleri şunun veya bunun esaret ve hor görü zincirleri altındadır. Aldıkları manevi eğitim ve ahlak onlara bu esaret zincirlerini kırabilecek insanlık meziyetini vermemiştir, vermiyor. Çünkü eğitimlerinin hedefi milli değildir.**

Milli Eğitimin ne demek olduğunu bilmek de artık bu türlü karışıklık kalmamalıdır. Bir de Milli Eğitim esas olduktan sonra onun dilini, usulünü, araçlarını da milli yapmak zorunluluğu tartışmadan uzaktır. Milli Eğitim ile geliştirmek ve yükseltmek istenilen genç dimağları bir taraftan da paslandırıcı, uyuşturucu, hayali fazlalıklarla doldurmaktan dikkatle kaçınmak lazımdır.

1925 (Atatürk'ün M.A.D., s.22-23; Atatürk'ün S.D.V.C. II, s.198)

Türkiye'nin terbiye ve Milli Eğitim siyasetini her derecesinde tam bir açıklık ve hiçbir tereddüde yer vermeyen kesinlikle ifade etmek ve uygulamak lazımdır. Bu siyaset her manasıyla milli bir mahiyette gösterilebilir.

1924 (Atatürk'ün S.D.,V.C.1 s.317)

-İşte memleketi kurtardınız. Şimdi ne yapmak istersiniz? sorusuna verdiği cevap:

-Milli Eğitim Bakanı olarak Milli Kültürü yükseltmeye çalışmak en büyük emelimdir.

1923 (Tarih IV, Türkiye Cumhuriyeti, Haz: T.T.T.C., 1931, s.247)

Ekonominin gelişmesinde başlıca lüzumlu olan, yollar, demiryolları, limanlar, kara ve deniz ulaştırma vasıtaları milli mevcudiyetin maddi ve siyasi kan damarlarıdır. Refah ve kuvvet vasıtasıdır.

1930 (Afet İnan, Atatürk Hakkında H.B., s.266)

Ekonomik kalkınma, Türkiye'nin hür, bağımsız, daima daha kuvvetli, daima daha refahlı Türkiye idealinin, belkemiğidir. Türkiye bu kalkınmada, iki büyük kuvvet dizisine dayanmaktadır.

Toprağının iklimleri, zenginlikleri ve başlı başına bir servet olan coğrafi vaziyeti; ve bir de, Türk milletinin, silah kadar, makine de tutmağa yaraşan kudretli eli ve milli olduğuna inandığı işlerde ve zamanlarda, tarihin akışını değiştirir kahramanlıkla beliren, yüksek sosyal benlik duygusu...

1937 (Atatürk'ün K.A.N., s.20)

Para, her türlü vasıtanın üstünde bir mevcudiyet silahıdır.

1930 (Afetinan, M.B.ve M.K.Atatürk'ün el yazıları, s.47-437)

Atatürk Mersin'e gitmişti.

Mersin'in sahil boyundaki güzel binaları dikkatini çekmişti. Yanındakilere teker teker bu güzel binaları göstererek sordu:

-Bu bina kimindir?

-Jorj Konstandinidis'in...

-Öteki?

-O da Mösyö Jerfini'nin..

-Ya şu?

-O ihracatçı Mişel'in...

O sırada Atatürk'ün gözü kendisini karşılamak üzere kaldırımın üzeri-

ne toplanan halkın arasında beyaz sakallı ihtiyar bir Mersinliye ilişti.

Yanına yaklaşarak:

-Baba dedi, bu misafirler sizin Mersin'in en güzel binalarını buralara oturturken sen neredeydin?

İhtiyar gözünü bile kırpmadan şu cevabı verdi..

- Yemende askerlik yapıyordum paşam!..

Bu cevap Atatürk'ü çok düşündürmüştü. Ankara'ya döndükten sonra arkadaşlarına muhtelif vesilerle bu küçük hikayeyi nakletmişti.

Nihayet onun kafasında doğup ve sorularında uzun boylu münakaşaları yapıldıktan sonra İzmir' deki Türkiye İktisat Kongresinde açılış nutkunda düşüncelerini şöyle açıkladı:

-Bu vatan, çocuklarımız ve torunlarımız için, cennet yapılmaya layıktır. Bu da iktisadi faaliyetle kabildir.

Hikmet Bil (Atatürkün sofrası s.47)

Milli mal olarak dışarıya sattığımızdan fazlasını dışardan almamak, yani sattığımız kadar mal almak ve bu suretle kazançtan fazla masrafa meydan vermemek..

Mali siyasette ise destur şuydu:

İradı masrafına müsavi mütevazın bütçe kurmak, devlet gelirini iyi hesap edip masrafı da ona uydurmak ve onu geçirmemek...

Hikmet Bil (Atatürkün sofrası s. 48)

Kapitülasyonların konferansta birçok toplantıları işgal etmiş olması sebebi-ni bir türlü anlamıyoruz. Bu meselenin söz konusu edilmesi ve görüşülmesi bile

milli onurumuza yöneltilmiş bir hakarettir. Kapitülasyonların Türk Milleti için ne derece iğrenç bir şey olduğunu size tarife gücüm yetmez. Bunlara diğer şekil ve namlar altında gizleyerek bize kabul ettirmeye muvaffak olacaklarını tasavvur ve tahayyül edenler bu konuda pek çok aldanıyorlar. Zira Türkler kapitülasyonların devamının kendilerini pek az bir zamanda ölüme sevk edeceğini pek iyi anlamışlardır. Türkiye, esir olarak mahvolmaktansa, son nefesine kadar mücadele etmeye ve savaşmaya karar vermiştir.

1922 (Atatürk'ün S.D.V., C. III, s.57)

Evet arkadaşlar, o saraylar ve o sarayların etrafını çeviren hainler asırlarca bu milleti gaflette bıraktılar; onu nura koştuktan men ettiler. Onlar bu milleti ve memleketi yalnız iki zamanda düşünürlerdi. Biri paraya, diğeri askere muhtaç oldukları zaman! Bir baştan memleketi soyarlar, diğeri yandan millettten aldıkları askerle Viyana'yı, Mısır'ı, İran'ı zapt için fütuhata kalkarlardı. Halbuki milletin o fütuhatta hiçbir emeli millisi, arzuyu vicdanisi ve menfaati yoktu. Onların hırsı, onların şan ve şerefi için, bu milletin evlatları bir daha dönmek üzere onların arkasından sürüklenirlerdi. Sonra onların, saraylardaki debdebe ve daratı temin için paraya ihtiyaçları vardı. Bu parayı millettten sopa ile alırlardı. Bütün bunların neticesi milleti fakre, harabiye, nihayet ölümün kıyısına götürdü. İşte bu tarzı idareye padişahlık idaresi denir. Arkadaşlar, bu idareyi bir daha dirilmemek üzere tarihe gömdük. Bu gün eski idareden büsbütün ayrı yeni bir Türkiye devleti var. Bunu idare eden Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti'dir.

(Atatürk'ün SDV, cilt:2, s.125)

Siyasi, askeri zaferler ne kadar büyük olursa olsunlar, ekonomik zaferlerle taçlandırılmazlarsa husule gelen zaferler devamlı olamaz, az zamanda söner.

1923 (Atatürk'ün S.D.V. C.II., s.107)

Bilirsiniz ki iktisaden zayıf bir millet sefaletten kurtulamaz, kuvvetli bir medeniyete, refah ve saadete kavuşamaz, içtimai ve siyasi illetlerden yakasını kur-

taramaz. Memleketin idaresindeki muvaffakiyet de iktisadi müktesabatı derecesiyle mütenasıp olur.

Hiçbir medeni devlet yoktur ki ordu ve donanmasından evvel iktisadını düşünmüş olmasın.

Milletimizin kuvvetli seciyesi, sarsılmaz iradesi, **ATEŞLİ MİLLİYETÇİLİĞİ** iktisadi muvaffakiyetinden doğacak feyizlerle de layık olduğu derecede takviye olunmak zorunludur.

(Mustafa Baydar, Atatürk diyorki, s.96)

Tarih, milletlerin yükseliş ve çöküş nedenleri ararken birçok siyasi, askeri, toplumsal sebepler bulmakta ve saymaktadır. Şüphe yok, bütün bu sebepler, toplumsal hadiselerde rol oynarlar Fakat bir milletin doğrudan doğruya hayatıyla, yükselişleriyle ilişkili ve ilgili olan, milletin ekonomisidir. Tarihin ve tecrübenin tesbit ettiği bu hakikat, bizim milli hayatımızda ve milli tarihimizde de tamamen belirmiş bulunmaktadır. Hakikaten Türk tarihi tetkik olunursa bütün yükseliş ve çöküş sebeplerinin bir ekonomi meselesinden başka bir şey olmadığı anlaşılır. Tarihimizi dolduran bunca muvaffakiyetler, zaferler veyahut mağlubiyetler, yokluk ve felaketler, bunların hepsi meydana geldikleri devirlerdeki ekonomik durumumuzla ilgili ve ilişkilidir. Yeni Türkiye'mizi layık olduğu seviyeye erdirmeye için mutlaka ekonomimize birinci derecede ehemmiyet vermek mecburiyetindedeyiz. Çünkü zamanımız tamamen ekonomi devresinden başka bir şey değildir.

1923 (Atatürk'ün S.D.V.,C. II s.100)

Türk milleti, bütün tarihinde harp meydanlarında birçok zafer taçları giymiştir. Bununla övünür, daima övünecektir. Ancak, bu övünç tacını daha çok süsleyerek milletin başında tutabilmek için diğer bir sahada da mutlaka muvaffak olması lazımdır. O da iktisattır.

1923 (Vakit Gazetesi, 29.1.1931)

TARİHİ GERÇEKLER

Bundan sonra pek mühim zaferlere kavuşacağız. Fakat bu zafer süngü zaferleri değil, ekonomi ve ilim ve kültür zaferleri olacaktır. Ordumuzun şimdiye kadar kazandığı zaferler memleketimizi hakiki kurtuluşa yöneltmiş sayılamaz. Bu zaferler ancak gelecek zaferimiz için kıymetli bir zemin hazırlamıştır. Askeri zaferlerimizle gururlanmayalım yeni ilim ve ekonomi zaferlerine hazırlanalım.

1923 (Atatürk'ün S.D.V., C. II, s.72)

Hayat demek ekonomi demektir. Yaşayabilmek için mutlaka tutumlu olmalıdır. Bu millet şimdiye kadar imparatorluklar kurmuştur. Cihangirler yetiştirmiştir. Halbuki bazı devirler oldu ki, ekonomi ile uğraşmaya tenezzül etmemiştir! İktisadiyatı aşağı bir şey telakki ederek onu başka unsurlara bırakmıştır. Bunun neticesi olarak bugün o unsurlar, o yabancılar esas unsurun fiilen efendisi olmuştur. Onlar, nihayet bu memleketi müstemleke telakki etmişler, onu bir istismar sahası yapmışlardır. Hem nasıl müstemleke? Kendi evladı ile, kendi parası ile idare olunan bir müstemleke... Ürünleri, azami kazancı harici gitmek şartı ile...

Efendiler! Yaşamak için, kuvvetli bir devlet yapmak için iktisadiyat esastır. Onun görüş noktamızı, çalışmalarımızı mutlaka bu merkezin etrafında toplamalıyız. Her mesai şubesini, mutlaka bu esas noktaya dayandırmalıyız. Mesela maarif programımız ne olacaktır? Maarif programımız şu olacak ki, onu takip eden insanlar, güzel çiftçi, kunduracı, fabrikacı, tüccar olacak. Pratik, yararlı, verimli adam olacak... Bunları öğreten programların, bunları öğreten memleketlerin ve kuruluşların tümü maarif olacaktır.

1923 (Gazi ve İnkılap, Mahmut Soydan, Milliyet Gazetesi, 9.1.1930)

Ben, ekonomik hayat denince; ziraat, ticaret, sanayi faaliyetlerini ve bütün bayındırlık işlerini birbirinden ayrı düşünülmesi doğru olmayan bir bütün sayarım. Bu vesile ile şunu da hatırlatmalıyım ki, bir millete bağımsız hüviyet ve kıymet veren siyasi varlık makinesinde devlet, fikir ve ekonomik hayat mekanizmaları, birbirine bağlı ve birbirine tabidirler; o kadar ki, bu cihazlar birbirine uyarak aynı ahenkte çalıştırılmazsa, hükümet makinesinin motor kuvveti israf edilmiş olur, ondan beklenen tam verim elde edilemez. Onun içindir ki, bir milletin

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

TARİHİ GERÇEKLER

kültür seviyesi üç sahada; devlet, fikir ve ekonomi sahalarındaki faaliyet ve başarıları neticelerinin sonucuyla ölçülür.

1937 (Atatürk'ün K.A.N., s.7-8)

Kapitülasyonlar (EKONOMİK AYRICALIKLAR), bir devleti mutlaka çökertir. Osmanlı Devleti ile Hindistan Türk ve İslam İmparatorlukları bunun en büyük delilidir.

1923 (Atatürk'ün S.D. V. II, s.97)

Hadiseler ve tarihi tecrübelerimiz bize, milleti koyun sürüsü halinde keyfin, arzu ve ihtirasların ve hiçbir suretle tatmin edilemeyen menfaatlerin elde edilmesine sürüklemekle yok olmasına sebep duruma sokan idare tarzlarının artık memleketimizde tatbik yeri kalmadığını göstermiştir. Millet, egemenliğini değil, egemenliğin bir zerresini dahi başkasına terkedip bırakmanın sebep olabileceği felaketin, yok olmanın, acının elemi her an kalp ve vicdanında hissetmektedir.

1923 (Atatürk'ün S.D. V. II, s.57-58)

Az zaman içinde memleketimizin mühim merkezlerini demiryollarıyla birbirine bağlamak lazımdır. Memlekette gömülü olan maden hazinelerini işletmek lazımdır. İktisadi faaliyetin, servet haline dönüşmesi için en lüzumlu şeyler yoldur, seri taşıt araçlarıdır, demiryollarıdır.

1923(Gazi ve İnkılap, Mahmut Soydan, Milliyet gazetesi, 3.2.1930)

Demiryolları bir ülkeyi medeniyet ve refah nurlarıyla aydınlatan kutsal bir meşaledir.

1937(Atatürk ün K.A.N.,s.20)

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

Biz bir amaç takip ediyoruz. Bu amacımız öteden beri muhtelif vesilelerle ifade edilmiştir. Ben şimdi de onu tekrar ediyorum: Millet, devletin bağımsızlığını muhafaza etmek. Bunun içinde namus ve şeref tamamen yer alacaktır. Bağımsız olarak milletimizin muayyen hudutlar dahilindeki tamamîyetini muhafaza etmektir. Bunu için muharebe ediyoruz. Efendiler; memleketimizin elli de biri değil, her tarafı tahrip edilse, her tarafı ateşler içinde bırakılsa, biz bu toprakların üstünde bir tepeye çıkacağız ve oradan savunma ile meşgul olacağız. Bundan dolayı iki karış yer işgal edilmiş, üç beş köy tahrip edilmiş diye burada fevriyada lüzum yoktur. Ben size açık söyleyeyim; efendiler bazı yerler işgal edilmiştir ve bunun üç misli daha işgal olunabilir. Fakat bu işgal hiçbir vakitte bizim imanımızı sarsmayacaktır.

(Atatürk'ün S.D.V., C. I, s.78)

Sultanlarla, halifelerle idare olunmuş ve olunan memleketlerde vatan için, millet için en büyük tehlike, sultanların ve halifelerin düşmanlar tarafından satın alınmalarıdır. Bu ekseriya kolaylıkla sağlam gelmiştir. Meclislerle idare olunan memleketlerde de, en öldürücü taraf, bazı mebusların yabancılar ad ve hesabına çalınmış ve satın alınmış olmalarıdır. Millet Meclislerine kadar dahil olmak yolunu bulabilen vatansızlara tesadüf etmenin uzak bir ihtimal olmayacağına, tarihin, bu konudaki misalleriyle karar vermek zaruridir. Bunun için millet, vekillerini seçerken, çok dikkatli ve kısıkanç olmalıdır. Millet hatadan korunması için tek güvenilir çare, düşünce ve hareketleriyle milletin itimadını kazanmış siyasi bir partinin seçimde millete rehberlik etmesidir. Genellikle millet fertlerinin, adaylıklarını ortaya atan her şahıs hakkında karar vermeye yarayacak inanılır bilgi ve isabetli görüşe malik bulunacağını kabul etmek, nazarı olarak tasarlansa bile, bunun tamamen doğru olmadığı, tecrübelerin tecrübeleriyle inkar edilmez bir gerçek olmuştur.

1927(Nutuk II, s.501-502)

Korku üzerine hakimiyet bina edilmez. Toplara istinat eden hakimiyet payidar olamaz. Böyle bir hakimiyet ve hatta diktatörlük ancak ihtilal zuhurunda muvakkat bir zaman için lazım olur. Azaları pek fazla olan bir komisyon , büyük işler meydana getiremez .

(Atatürk'ün S.D.V. cilt III s.127)

ATATÜRK VE ENVER PAŞA

Çanakkale savaşlarından sonra, Mustafa Kemal'in paşalığı gerçekleşecekti. Herkes merakla bu terfi haberini bekliyor, haber de geciktikçe gecikiyordu. Nihayet İstanbul'da dedikodu mevzuu olacak kadar yayılma sahası genişleyen bu meseleyi İttihatçıların ileri gelenleri de düşünmeye başlamışlardı. Enver Paşa'nın Mustafa Kemal'i sevmeyeceği için bu tayini istemediği söylentileri herkesin dilindeydi. Bu işin sonu nereye varacaktı?

"Talat Paşa ve Dr. Nâzım, İttihat ve Terakki Genel Merkezinde bir gün tam bu işi konuşurlarken Enver Paşa içeri girer. Talât Paşa sözünü esirgemez. Neyi konuştuklarını ve bu işin artık yapılmasını Enver Paşa'ya bir daha hatırlatır. Enver Paşa'nın cevabı şudur:

"Mustafa Kemal'in Mirlivalığa (Tümgeneral) terfi iradesi cebimdedir. Ama siz onu bilmezsiniz. O hiçbir şeyle memnun olmaz. General olur, korgenerallik ister. Korgeneral olur, orgenerallik ister. Orgeneral olur, Müşirlik (mareşallik) ister. Müşir yaparsınız, bununla da yetinmez, padişahlık ister! "

Daha sonraları Enver Paşa'nın bu sözlerini Mustafa Kemal'e anlattıkları zaman, şu cevabı vermiştir:

"Ben Enver'in bu kadar zeki ve ileri görüşlü olduğunu bilmezdim".

(Vehbi Vakkasoğlu, Son Bozgun, cilt:I, s.144)

Mustafa Kemal'in Padişah tarafından Anadolu'ya gönderileceği söylendiği zaman, Enver Paşa şu kanaati beyan eder:

"Memleketi kurtaracak bir adam varsa, o da Mustafa Kemal'dir. Ama bu kurtuluştan sonra da memlekette, artık saltanat hanedanına yer kalmayacaktır."

Fakat, yine o tarihlerde Enver Paşa, Sultan Vahdeddin'e yolladığı bir mektupla, Mustafa Kemal'in katiyen Anadolu'ya gönderilmemesini istemiştir.

(Vehbi Vakkasoğlu, Son Bozgun, cilt:II, s.132)

1919 yılında Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşları Erzurum Ilıca'ya geldiklerinde Kazım Karabekir Paşa'nın hazırladığı çadırlarda yorgunluk kahvesi içilirken...

"Sıcak yaz güneşi, Ilıca'nın batısındaki sırtlara doğru çekilmektedir. Sırtın üzeri güneş ışıklarıyla pırıl pırıl...Burada tam yolun geçtiği yerde bir adam ufka

mürtesem düştüğü için çok irileşiyor ve arkasından güneş aldığı için de koyu renkli ve parıltılı bir cevherden dökülmüş bir heykel gibi görünüyordu.

"Bu güzel ışık ve gölge oyununu ilk gören Mustafa Kemal Paşa olmuş ve yanındakilere göstermişti. Orada bulunanların hepsi o tarafa baktılar.

"Heykel, sırttan aşağıya doğru yürüyor, onu ufkun arkasından çıkan yeni heykeller ve Anadolu ovalarının cefakeş kağnıları takip ediyordu. Bu kafilenin ucu, sırtların yarı beline yaklaştığı sırada sonu da ufuktan ayrılmış bulunuyordu."

"Bu beş on kağnı ile kadın erkek, çoluk çocuk yirmi otuz kişilik bir muhacir kafilesi idi. Kafilenin önünde yürüyen heykel, yavaş yavaş söğütlüğe doğru ilerledi. Bu, iri ve dinç bir ihtiyardı. Gür ve ak sakalı göğsünü doldurmuştu. Anadolu ovalarının güneşi, Anadolu dağlarının rüzgârı çehresini tunçlaştırılmıştı."

"Omuzlarına attığı kartal kanadı paltosu ve elindeki asâsıyla bir yolcudan ziyade Şark mitolojisindeki kabile reislerine benziyordu.

"Misafirlerin ehemmiyetli kimse olduğunu anlayan ihtiyarın gözleri parladı. Elini geniş göğsünün üstüne koyarak oturanları selâmladı.

"Mustafa Kemal Paşa, tâ yanı başına kadar geldiği halde heykelliğini kaybetmeyen bu ihtiyarın hatırını sordu. O, gövdesine yaraşan derin ve gür sesiyle teşekkür ediyordu.

Bu kısa hoşbeşten sonra Paşa, ihtiyara:

"Ağa, böyle nereden geliyorsun?" dedi.

İhtiyar:

"Paşam, Rus gelirken muhacir olmuşum, Çukurova'da idim. Şimdi köyüme dönüyorum, diye cevap verdi.

"Paşa, zamanın nezaketi, halin emniyetsizliğini ileri sürerek, böyle zamanlarda buralara dönmenin yerinde olmadığını, kışın sıkıntı çekeceğini anlatmak istedi. Sonunda:

"Ağa, yoksa oralarda geçinemedin mi?" diye sordu.

Ağa derhal mukabele etti:

"Hayır Paşam. Çukurova cennet gibi bir yer. Bir eken, yüz biçiyor. Allah millete zeval vermesin, bize tarla da verdiler, çayır da... Hamdolsun uşaklar da çalışkandırlar. Geçimimiz padişahta bile yoktu, çok rahattık.

"Yalnız, son günlerde bizim Erzurum'u Ermenilere vereceklermiş. Geldim ki görem, bu namertler kimin malını kime veriyorlar? Tunç çehreli, ak sakallı, gün görmüş ihtiyarın iman dolu göğsünden gelen bu sesi, yine onun gibi tunç çehreli askerlerin gözlerini yaşarttı."

Bu dikkate değer hadiseyi anlatan Cevad Dursunoğlu, Paşanın da gözlerinin yaşardığını ve "Bu milletle neler yapılmaz? Dediğini ilave etmektedir.

(Vehbi Vakkasoğlu, Son Bozgun, cilt:II, s.109-110-111)

I.Dünya Savaşı sırasında Yakup Cemil 'in darbe yaparak M.Kemal'i Başkomutanlığa getirmek istemesi olayı ;

İçlerinden biri komployu Enver Paşa'ya duyurur. O da Yakup Cemil ve arkadaşlarını tutturup hemen Divan-ı Harb'e verir. Yakup Cemil kurşuna dizilmiştir. Mustafa Kemal bana hatıralarımı anlattığı vakit demişti ki:

-Yakup Cemil'in şahsından bahsetmek istemem. Onda bana karşı heyecanlı bir temayül (eğilim) uyanmıştı. Benim iş başına geçmekliğimi istemiştir. Bir gün Bursa'da ihtilâl arkadaşlarına:

-BÜYÜK SANDIKLARIMIZ NE KADAR KÜÇÜKMÜŞ. HEPSİNİ ÖLDÜRMEK LAZIM. BUNU BEN YAPACAĞIM.

Daha yumuşakları kendisine sorarlar:

-Öldürmek kolay , fakat vaziyeti düzelterek kim?

-Mustafa Kemal! diyor.

-Bu zavallı kendisini öldürme sanatına alıştıranlara karşı da bu sanatı kullanmakta bir mahzur (sakınca) görmeyerek eksik tedbirlerle harekete geçmiş. Yakın sandığı arkadaşları kendisini ele vermişler. Yakup Cemil tutulmuş ve asılmıştır. O vakit tümenlerimden birine komuta eden Ali Fuad (Cebesoy) 'a:

"Yakup Cemil asılmış. Sebebi de ben Başkomutan vekili ve Harbiye nazırı olmadıkça kurtuluş yoktur, demiş. Dediğini yapmış bile olsaydı ben İstanbul'a gittiğimde ilk iş olarak Yakup Cemil'i cezalandırırdım. Eğer ben, o ve onun gibiler tarafından iktidara getirilecek bir adamsam , adam değilim."

(Fatih Rıfkı Atay Çankaya s.102)

Hakikaten memlekete hizmet etmek isteyenlerin kalbi açık olmalıdır; açık söylemelidirler. Olan şeyler ve yapılacak şeyler olduğu gibi ifade olunmalıdır. Yoksa safsatalar ile milleti aldatmak, onu birbirine düşürmek demektir. Kuralımız, daima millete karşı hakikatleri ifade olmalıdır. Milleti aydınlatma bu demektir. Millete hakikati izah edenler, kendilerinin de aldanmadığına emin olmalıdır... Arkadaşlar... Benim bütün hayatımda takip ettiğim meslek budur!

1923 (Gazi ve İnkılap, Mahmut Soydan, Milliyet Gazetesi, 8.12.1929)

TARİHİ GERÇEKLER

Memleket ve milletin kurtuluşu ve saadeti için çalışmaktan başka bir maksadım yoktur. Bu, bir insan için kafi bir sevinç ve haz temin eder.

Benimle beraber olan arkadaşlarım, bütün vatandaşlarım da aynı maksadı takip etmektedirler. Şahsi ve ailevi huzur ve saadetin, milletin huzur ve saadetiyle kaim, memleketin emniyet ve masuniyetiyle mümkün olduğunu hakiki ve ciddi bir surette anlamışlardır.

Ben ve benimle beraber olanlar, hedefimizin yüceliğine, yolumuzun doğruluğuna eminiz. Bundan asla şüphe ve tereddüdümüz yoktur.

Milletimizin, Türk milletinin yakın, uzak tarihine lüzumu kadar vukufumuz vardır. Mazinin derlerini hal ve istikbal hayatı için göz önünde tutmak dikkatinden mahrum değiliz. Yaptığımız hizmetlerle övünmüyoruz. Yapacağımız hizmetlerin iftihar sebebi olabileceği ümidi ile müteselliyiz.

1925 (Atatürk'ün S.D.V, s.209)

Memleket ve millet hizmetlerinde baş olmak isteyenlerin ilham kaynağı, milletin hakiki hisleri ve emelleridir. Bizim anılmaya değer bir hareketimiz varsa, o da milletin duygu ve eğilimlerinde varlığına temas etmeye çalışmaktan ibarettir. Her türlü muvaffakiyet sırrının, her nevi kuvvetin, kudretin hakiki kaynağının, milletin kendisi olduğuna kanaatimiz tamdır.

1925 (M.E.I.S.D. I, s.26)

Tam bağımsızlık, bizim bugün üzerimize aldığımız vazifenin temel ruhudur. Bu vazife, bütün millete ve tarihe karşı yüklenilmiştir. Bu vazifeyi yüklenirken, tatbik kabiliyeti hakkında şüphe yok ki çok düşündük. Fakat netice olarak edindiğimiz görüş ve iman bunda, muvaffak olabileceğimize dairdir. Biz, böyle işe başlamış adamlarızdır. Bizden evvelkilerin işledikleri hatalar yüzünden, milletimiz sözde mevcut zannolunan bağımsızlığında kayıtlı bulunuyordu. Şimdiye kadar Türkiye'yi medeniyet dünyasında kusurlu gösteren neler düşünülebilirse hep bu hatadan ve bu hataya uymadan doğmaktadır. Bu hataya uyma neticesi; mutlaka,

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

memleket ve milletin bütün haysiyetinden ve bütün yaşama kabiliyetinden soyunma ve uzaklaşmasını gerektirebiliriz. Biz; yaşamak isteyen, haysiyet ve şerefi ile yaşamak isteyen bir milletiz. Bir hataya uyma yüzünden bu özelliklerden mahrum kalmaya tahammül edemeyiz. Bilgin, cahil, istisnasız bütün millet fertleri, belki içinde buldukları güçlükleri tamamen anlamaksızın, bu gün yalnız bir nokta etrafında toplanmış ve fakat sonuna kadar kanını akıtmaya karar vermiştir. O nokta; tam bağımsızlığımızın temini ve devam ettirilmesidir.

Tam bağımsızlık denildiği zaman, elbette siyasi, mali, iktisadi, adli, askeri, kültürel ve benzeri her hususta tam bağımsızlık ve tam serbestlik demektir. Bu saydıklarımın herhangi birinde bağımsızlıktan mahrumiyet, millet ve memleketin gerçek manasıyla bütün bağımsızlığından mahrumiyeti demektir. Biz, bunu temin etmeden barış ve sükuna erişeceğimiz inancında değiliz.

1921 (Nutuk II, s.623-624)

Bağımsız seçilmiş milletvekillerinin tenkitlerinden şikayet edilmesi üzerine söyledikleri:

Elbette konuşacaklar, elbette tenkit edecekler. Biz bu arkadaşların Meclise girmelerini neden teşvik ve arzu ettik! Bir oyun olsun diye mi? Hayır efendim; bilakis biz onları gayet ciddi bir düşünce ile, işlerimiz hakkındaki fikre ve kanaatlerini açıkça söylesinler, yaptıklarımızı tenkit etsinler, yani yeri boş kalan muhalefetin, bir dereceye kadar olsun, vazifesini görsünler diye Meclis' e getirdik, öyle değil mi? O halde niçin sinirleniyorsunuz, neden şikayet ediyorsunuz? Yoksa kendinizden emin değil misiniz, icraatınızda müdafaa edemeyeceğiniz noktalar mı var?... Şunu açıkça söyleyeyim ki benim katiyen böyle bir endişem yoktur, bütün yaptıklarımı her zaman, her yerde müdafaa edebilirim.

(Hasan Rıza Soyak, Fotoğraflarla Atatürkve Atatürk'ün Hususiyetleri, 1965, s.60)

Ben askeri deha filan bilmiyorum. Herhangi bir zorluk önünde kaldığı zaman benim yaptığım iş şudur: Vaziyeti iyice tespit etmek, sonra bu vaziyet karşısında alınacak tedbirin ne olduğuna karar vermek. Bu kararı bir kere verdik-

TARİHİ GERÇEKLER

ten sonra artık acaba yapayım mı, diye tereddüt etmemek, tereddütsüz kararı tatbik etmek. Ve muvaffak olacağıma inanarak tatbik etmek.

(Asım Us, G.D.D., s.109)

Fransız Büyükelçiliğine sohbet esnasında söylemiştir:

Ben toprak büyütme dileklisi değilim; barış bozma alışkanlığım yoktur; ancak anlaşmaya dayanan hakkımızın isteyicisiyim. Onu almasam, edemem. Büyük Meclisin kürsüsünden milletime söz verdim: Hatay'ı alacağım... Milletim benim dediğime inanır. Sözümü yerine getirmezssem onun huzuruna çıkamam, yerimde kalamam. Ben şimdiye kadar yenilmedim, yenilemem; yenilirim bir dakika yaşayamam. Bunu bilerek ve sözümü mutlaka yerine getireceğimi düşünerek benim dostluğumu lütfen bildirin ve doğrulayınız, Ekselans Ambasadör...

1937 (Ruşen Eşref Ünaydın, Atatürk Tarihve Dil Kurumları, Hatıralar, s.5-6)

Bu benim şahsi meselemdir. Durumu Büyükelçiye daha başlangıçta açıkça ifade ettim. Dünyanın bu durumunda böyle bir meselenin Türkiye ile Fransa arasında silahlı bir anlaşmazlığa sürüklenmesi kesinlikle mümkün değildir. Fakat ben, bunu da hesaba kattım ve kararımı vermiş bulunuyorum. Şayet ufukta, bu yolda binde bir ihtimal belirirse, Türkiye Cumhuriyetliğinden ve hatta Büyük Millet Meclisi azalığından çekileceğim ve bir fert olarak bana katılacak birkaç arkadaşla beraber Hatay'a gireceğim. Oradakilerle el ele verip mücadeleye devam edeceğim.

1937 (Hasan Rıza Soyak, Cumhuriyet Gazetesi, 10.XI.1949)

Bir suvare'de Fransız Büyükelçisine söylemiştir:

Benim davamdır bu. Asla şakaya gelmeyeceğini bilmelisiniz.

(Falih Rıfki Atay, Atatürkçülük Nedir? S.44)

Bu millet hakiki eğilimine zıt düşünceye sapanlara iltifat etmemektedir. Bununla bugün çok övünüyorum. Bundaki isabetin sırrını izah için derhal söylemeliyim ki bizim ilham kaynağımız doğrudan doğruya büyük Türk milletinin vic-

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

TARİHİ GERÇEKLER

danı olmuştur ve daima olacaktır. Bütün harareti, verimi, kuvveti milli vicdandan aldıkça, bütün teşebbüslerimizde milletin sağduyusunu rehber saydıkça şimdiye kadar olduğu gibi bundan sonra da milleti doğru hedeflere eristireceğimize imanımız tamdır.

1925 (Atatürk'ün B.N.,s.92)

Giriştiğimiz büyük işlerde, milletimizin yüksek kabiliyet ve yüksek sağduyusu başlıca rehberimiz ve başarı kaynağımız olmuştur.

Bilerek veya bilmeyerek, isteyerek veya istemeyerek kendisine zarar verenlere karşı gücenmesi derin olan milletimizin, kendi uğrunda esaslı ve hayırlı çalışma gösterenlere karşı da nihayetsiz bağlılığı ve değer bilirliliği söz götürmez. Bu büyük millet arzu ve istidadının yöneldiği istikametleri görmeye çalışan ve görebilen evladını daima taktir ve himaye etmiştir.

1926 (Atatürk'ün S.D.V., C. I, s.337)

ARAP BİRLİĞİ

Atatürk'ün Arap Birliği için, kurulduğu zamanlar ne düşünmüş olduğu da Celal Bayar' ın anlattığı siyasi hatıralarından en enteresan sayılabilir.

Celal Bayar Diyor ki:

-Arap Birliği'nin resmen teşekkül ettiği gündü... Atatürk'ü ziyarete gittim.

Kendisine laf arası bu birliğin bizim zaviyemizden ve siyaset gözlüğünüzden nasıl görünmesi gerektiğini sordum.

Bir müddet düşündükten sonra:

-Celal, dedi, tarih gösteriyor ki çölde medeniyet olmuyor. Medeniyet olmayan yerde ise bizim anladığımız manada devlet bulunamaz. Devletlerin bulunmadıkları yerlerde de bana kalırsa birlik olmaz...

Celal Bayar, Atatürk'ün sözlerini naklettikten sonra sustu. Amma bizler o susuş devresinde şöyle düşünmekten kendimizi alamadık:

-Hakikaten Mustafa Kemal nadir doğan dehalardan biridir. Ondaki sezış ka-

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

biliyeti en büyük hususiyeti olmuştur. Çünkü Filistin meselesinde Arap Birliği'nin ne kof bir teşekkül rolünde kaldığını ve eli altındaki kırk beş milyon Arapla yedi yüz bin İsrailiye karşı koyamadığını hatırlayacak olursak Atatürk'ün daha o zamanlar ne kadar uzakları görebilen bir görüşe sahip olduğunu kolayca anlayabiliriz.

Hikmet Bil (Atatürk'ün Sofrası, s.76)

Aciz ve korkak insanlar, herhangi bir felaket karşısında milletinde hareket-siz kalmasına, çekingen bir hale gelmesine yol açarlar. Beceriksizlik ve tereddütte, o kadar ileri giderler ki, adeta kendi kendilerini küçük görürler. Derler ki, biz adam değiliz ve olamayız! Kendi kendimize adam olmamıza imkan yoktur. Biz kayıtsız ve şartsız, mevcudiyetimizi bir yabancıya bırakalım. Balkan muharebesinden sonra milletin, bilhassa ordunun başında bulunanlar da, başka tarzda ve fakat aynı zihniyeti takip etmişlerdir. Türkiye'yi böyle yanlış yollarda batma ve yok olma vadisine sevk edenlerin elinden kurtarmak lazımdır. Bunun için, bulunmuş bir hakikat vardır, ona uyacağız. O hakikat şudur: Türkiye'nin düşünen kafalarını, büsbütün yeni bir imanla donatmak... Bütün millete taze bir maneviyat vermek...

1922 (Nutuk II, s.637-638)

Şunu bir gerçek olarak biliniz ki, şeref hiçbir vakit bir adamın değil, bütün milletindir. Eğer yapılan işler mühimse, gösterilen muvaffakiyetler belli ise, inkılaplar dikkati çekici ise her fert kendini tebrik etmelidir. Çünkü böyle büyük şeyleri ancak çok kabiliyetli olan büyük milletler yapabilir ve bu milletin her ferdi böyle en kabiliyetli ve büyük bir millete mensup olduğunu düşünerek kendini tebrik etsin.

1923 (Atatürk'ün S.D. V. II, s.123)

Dış siyaset bir toplumun iç kuruluşu ile sıkı şekilde ilgilidir. Çünkü iç kuruluşu dayanmayan dış siyasetler daima mahkum kalırlar. Bir toplumun

İç kuruluşu ne kadar kuvvetli, sağlam olursa, dış siyaseti de o nispette güçlü ve dayanıklı olur.

1923 (Atatürk'ün S.D. V. II, s.162)

Dış siyaset, iç kuruluş ve iç siyasete dayandırılmak zaruretindedir, yani iç kuruluşun tahammül edemeyeceği genişlikte olmamalıdır. Yoksa hayali dış siyasetler peşinde dolaşanlar, dayanak noktalarını kendiliğinden kaybederler.

1923 (Atatürk'ün S.D. V. II, s.101)

Ben siyasi meseleleri de askeri vaziyetler gibi harita üzerinden mütalaa ederim.

1924(Burhan Cahit, Gazi Mustafa Kemal, 1932, s. 74)

Dahi odur ki ileride herkesin takdir ve kabul edeceği şeyleri ilk ortaya koyduğu vakit herkes onlara delilik der.

1926 (Hilmi Yücebaş, Atatürk'ün Nükteleri, Fıkraları, Hatıraları. S.28 ; Hikmet Bayur, T.T.K. Belleten, Cilt:3, Sayı: X, 1939, s. 254)

Büyüklik odur ki, hiç kimseye iltifat etmiyeceksin, hiç kimseyi aldatmıyacaksın, memleket için gerçek ülkü neyse onu göreceksin, o hedefe yürüyeceksin. Herkes senin aleyhinde bulunacaktır. Herkes seni yolundan çevirmeye çalışacaktır. Önüne sayılamayacak güçlükler yığacaklardır, kendini büyük değil küçük zayıf, vasıtasız, hiç telakki ederek, kimseden yardım gelmiyeceğine inanarak bu güçlükleri aşacaksın. Ondan sonra sana büyüksün derlerse, bunu diyenlere de güleceksin.

1908 (Atatürk'le Konuşmalar, Mustafa Baydar, s.101)

Bir adam ki büyük olmaktan bahseder, benim hoşuma gitmez. Bir adam

olmak ki memleketi kurtarmak için evvela büyük adam' olmak lazımdır, der ve bunun için bir de örnek seçer, onun gibi olmayınca memleketin kurtulamayacağı inancında bulunur, bu, adam değildir.

1908 (Atatürk'le Konuşmalar, Mustafa Baydar, s.100)

Çoğu ailelerde öteden beri çok kötü bir alışkanlık var; çocuklarını söyletmez ve dinlemezler. Zavallılar lafa karışınca "Sen büyüklerin konuşmasına karışma" der, sustururlar. Ne kadar yanlış, hatta zararlı bir hareket.. Halbuki tam tersine, çocukları serbestçe konuşmaya, düşündüklerini, duyduklarını olduğu gibi, ifade etmeye teşvik etmelidir; böylece hem hatalarını düzeltmeye imkan bulunur, hem de ileride yalancı ve riyakar olmalarının önüne geçilmiş olur. Kısacası çocuklarımızı artık, düşüncelerini hiç çekinmeden açıkça ifade etmeye, içten inandıklarını savunmaya, buna karşılık da başkalarının samimi düşüncelerine, saygı beslemeye, alıştırmalıyız. Aynı zamanda onların temiz yüreklerinde; yurt,ulus, aile ve yurttaş sevgisiyle beraber doğruya, iyiye ve güzel şeylere karşı sevgi ve ilgi uyandırmaya çalışmalıdır. Bence bunlar, çocuk terbiyesinde, ana kucağından en yüksek eğitim ocaklarına kadar her yerde, her zaman üzerinde durulacak önemli noktalardır. Ancak bu surettedir ki, çocuklarımız memleketeye yararlı birer vatandaş ve mükemmel birer insan olurlar.

(Hasan Rıza Soyak, Fotoğraflarla Atatürk ve Atatürk'ün Hususiyetleri, 1965, s.79)

Saygısızlığın, tecavüzün küçüğü, büyüğü yoktur.

(Besim Akımsar, Atatürk'ün ölümsüz sözleri 52)

Prensibimiz hiç kimseyi, hadiselerin sivrilttiği fertler etrafında eli göğsünde durdurmak gayesini amaç edinmez.

(Kılıç Ali, Atatürk'ün Hususiyetleri, s. 64)

Memleket dayanışma isteyen bir birliğe muhtaçtır. Alelade politikacılıkla

milleti parçalamak, hıyanettir.

1925 (Atatürk'ün S.D. V. II, s. 224)

Meseleleri hadiselere göre değil, gerçeğe uygun olarak mütalaa etmek lazımdır.

(Besim Akımsar, Atatürk'ün ölümsüz sözleri s. 50,

Başarıya varmak için, aydın sınıfla halkın zihniyet ve hedefi arasında tabii bir uygunluk olmak lazımdır. Yani aydın sınıfın halka aşılıyacağı mefkûreler, halkın ruh ve vicdanından alınmış olmalıdır.

(Besim Akımsar, Atatürk'ün ölümsüz sözleri s.51)

Bir milletin siyasi alinyazısında mevki sahibi olabilmek için onun ihtiyacını görebilme ve onun kudretini taktirde ehliyet sahibi olmak birinci şarttır.

1927 (Atatürk'ün T. T. B. IV, s. 531)

Millet tarafından, millet adına devleti idareye yetkili kılınanlar için gerektiği zaman, millete hesap vermek mecburiyeti, laubalilik ve keyfi hareketle uzlaşamaz.

1930 (Afetinan, M.B. ve M.K. Atatürk'ün El Yazıları, s.415)

Rica ile, merhamet dilenmekle bir millet ve devletin şeref ve istiklali kurtarılamaz.

(Besim Akımsar, Atatürk'ün ölümsüz sözleri s.53)

Terbiyedir ki bir milleti hür, bağımsız, şanlı, yüksek bir toplum halinde yaşatır veya bir milleti esaret ve sefaletle terkeder.

(Besim Akımsar, Atatürk'ün ölümsüz sözleri s.52)

Kurtdere'li'ye Mektup

Atatürk hem güreş etmesini hem de güreş seyretmesini çok severdi. 12 Kasım 1931 tarihinde Ankara sahasında yağlı güreş yapılacağını haber alan Gazi hemen oraya gidiyor. Orada bulunanlardan biri, alanda güreşlere hakemlik eden yaşlı bir zatı Atatürk'e göstererek şu izahatı veriyorlar:

-Bu ihtiyar, uzun seneler başpehlivanlığı muhafaza etmiş meşhur Kurtdere'li Mehmet Pehlivan'dır. Yabancılarla yaptığı güreşler hakkında bir zamanlar şu sözü sarfetmiştir. "Ben her güreşte arkamda Türk Milletinin bulunduğunu ve millet şerefini düşünürüm". Kurtdere'linin söylemiş olduğu bu sözler Atatürk'ü o kadar duygulandırıyor ki gözlerinden damlayan yaşlara engel olamıyor. Türklük ve Türklüğün şerefi, Atatürk'ün üzerine titrediği en kutsal varlıktır. O gün Çankaya'ya döner dönmez eski başpehlivana bir hediye ile birlikte aşağıdaki şu mektubu gönderiyor:

12 Kasım 1931 Salı

Kurtdere'li Mehmet pehlivan,

Seni cihanda büyük ün almış bir Türk pehlivanı tanıdım. Parlak muvaffakiyetlerinin sırrını şu sözlerle izah ettiğini de öğrendim:

"Ben her güreşte arkamda Türk Milletinin bulunduğunu ve millet şerefini düşünürüm"

Bu dediğini en az yaptıkların kadar beğendim. Onun için senin bu değerli sözünü, Türk sporcularına bir meslek düsturu olarak kaydediyorum. Bununla, senden ve sözlerinden ne kadar çok memnun olduğumu anlarsın.

Gazi M. Kemal

Sadi Borak (Atatürk'ün Özel Mektupları s.174-175)

MANDACILAR

Atatürk'le Feridun Kandemir arasında geçen konuşma:

"İstanbul'dakiler selamet yolu mandayı kabuldur, deyip duruyorlar. İsmet'den (İnönü) aldığım son mektup da aynı tavsiye ile dolu... Mandayı kabul ederek ya İngilizlerin, veya tercihle Amerikalıların himayesi altına girmekten başka kurtuluş yolu yokmuş... Biz de, bir an evvel yardım temin edelim diye Bolşevizme sarılmaktan başka çare yoktur, fikrindeyiz. İyi ama düşünmüyoruz ki netice itibariyle bunların ikisi de memleket için felakettir, ölümdür. Manda suda boğulmaksa, Bolşevizm de ateş de yanmak olabilir. Mandayı red ile boğulmaktan kurtulurken, ateşte yanmamamın çaresini bulmak için, çok düşünüp, çok tedbirli, ihtiyatlı hareket etmeliyiz."

(Feridun Kandemir, Atatürk'ün Kurduğu TKP ve Sonrası, s.25)

İsmet İnönü'nün Kazım Karabekir'e Anadolu'da Milli Mücadelenin Başladığı Sıralarda Yazdığı Mektup:

" Kardeşim Kazımcığım,

" Bundan evvel bir mektup yazmıştım. Onu daha almamışsınızdır. Bununla vaziyet hakkında malumat vermek istiyorum: Şimdi İstanbul'da belli başlı iki cereyan vardır. Amerika, İngiliz taraftarlığı. İngiliz tarafında hürriyet ve itilaf ve Türkçe İstanbul gazetesi, Adil Bey... vs. Mütebakisi Tevfik Paşa dahil olduğu halde Amerikan muaveneti taraftarlarıdır. Evvelce Amerikalıların kabul etmesi pek şüpheli olduğu için İngilizler sakın idiler. Halbuki tahmin hilafına olarak, Amerika da gelmek için temayül artmış. İstanbul'da propagandaya başladılar. Taraftarlarını hükümet ile beraber körüklüyorlar. İstanbul'un bazı mahallerine beyannameler bile dağıtmışlar. İngilizler'i isteriz diye... İngilizler'in emeli bu esnada memlekette, Amerikan heyetinin tahkikatını ve temayülatını iptal edebilecek cereyan ihzar ve ilan ettirmek, bu suretle bir defa Amerika işini suya düşürdükten sonra yine bildiklerini yapmaktır, diye tahmin olunuyor. Korkudur ki bütün Asya'yı eline geçirmiş olan İngilizler, yegane kabiliyet-i harbiyye ve ihtilaliyesi olan Türkiye'yi elinde bulundurarak tamamen çürütüp mahvetmek isteyeceklerdir. Eğer Amerikanın gelmesi suya düşerse, İngilizler için bugünkü taksim vaziyetini tevsik etmekten başka yapılacak bir şey yok gibidir ki, İngilizler'e diğerleri bu hususta muavenet edecekler, muhalefet etmeyeceklerdir.

" Eğer Anadolu'da halkın Amerikalıları herkesi tercih ettikleri zeminde, Amerika milletine müracaat edilse pek ziyade faydası olacaktır, deniyor ki ben de tamamıyla bu kanaatteyim. Bütün memleketi parçalamadan Amerika'nın mürakabesine tevdi etmek yaşayabilmek için yegane ehven çare gibidir. Fakat bugün bu kanaatin kıymeti onun ihzarındadır. Avrupa'nın, Amerika'nın pazarlık ettikleri bir zamanda Amerika aleyhine bir koz göstermemektedir. Sen Erzurum'a giderken korkuyorum ki seni bir şeye karıştıracaklar demiştin. Evimden dışarı çıkmadım ve hiçbir şeye karışmadım.

" Fakat muhitim karıştı. Ben karışmadım da ne oldu, hiç! Şuray-ı Askeri teşkil ettiklerini ve beni oraya tayin ettiklerini bildirdiler. Bir hafta sonra affettiklerini söylediler. Kim istemişti? Sonra ne sebeple af ettiler? Bilen ve söyleyen yoktur. Anadolu'ya silah ve cephane giderse ben gönderirmişim, hep ben idare edermişim, Adil Bey'in kanaati... Merhumun her bildiği böyle ise vay milletin başına... (İsmet İnönü ben göndermiyorum ki demek istiyor.) Dahili ni-fak, hükümetle millet arasındaki iftirak en soysuz en alçak kısmın idare başında bulunması gibi ahvalin memleketi daha nice felaketsizliğe süreceğine şüphe yoktur. Anadolu'da anarşi günden güne artıyor. Hükümete her gün daha ziyade tebarüz ediyor. Bu hal yalnız başına bir felakettir. En muktedir, en temiz insanlar bu anarşiyi senelerce tedavi ve mahvolan nüfus-u hükümeti de iadeye teşebbüs etseler muvaffakiyetleri şüphelidir. Bilakis tutulan sakin yolun inat ve ısrarla takibinden mütevellit netayiç bakalım ne olacaktır? İşte biz evimizde hiçbir kimse ve hiçbir şeyle alakadar olmaksızın hükümetin kanaatine rağmen ahvali böyle teessürle görüyoruz. Dilhun oluyoruz. Duadan başka elimizden bir şey gelmez. Malatya'dan bana Malatya mebusluğunu teklif ediyorlar. Sen ne dersin? Gözle-rinden öperim. Seni bağrıma basarım sevgili kardeşim Kazımcığım.

İSMET (İNÖNÜ)

(Falih Rıfki Atay, Çankaya, s.193-194)

Atatürk'ün Falih Rıfki Atay'a Anlattıkları :

Dokuzuncu ordu müfettişi Mustafa Kemal Paşa karargahına alacaklarını kendi seçti. Bunlar arasında Miralay (Albay) Kazım Bey (Kazım Dirik), Miralay Refet Bey (Refet Bele), Dr. Refik Bey (Bakanlık eden Refik Saydam) vardı.

Sadrazam Damat Ferit Paşa'ya gitti. Pek güler yüzlü iade. Kendisinden çok şeyler beklediğini söyledikten sonra, her istediğinizi doğrudan doğruya bana yazabilirsiniz, dedi. Sonra Dahiliye Nazırı Mehmet Ali Beyi gördü. O da pek samimi davrandı. Uğradıklarından biri de İsmet Bey'di. Kendisinden hatıralarını İsmet Paşa başvekil iken almıştım. Bana yazdırdığı şu idi: "Süleymaniye sokaklarından birinde hoş bir ev... Buraya vakitsiz ve teklifsiz gitmişim. Ev sahibi geldi.

-Ne haber, ne haber... Bu ne baskın?

-Vaktim dar. Sana hikayeyi kısaca söyleyeyim, dedim ve her şeyi anlattım:

-Ben yerleşinceye kadar sen de burada kalacaksın ve iş başladığı vakit yanıma geleceksin, dedim. İstanbul'da bulunduğum kadar benimle az alakalı görünmesini de söyledim."

Cümle bittikten sonra Atatürk yüzüme baktı: "Sen benim tarihimi yazacak olanlardansın. İşin gerçeği, kendisinin benimle gelmesini istemeye gitmişim.

-YENİ EVLENDİM. BENİ BİRAZ RAHAT BIRAK, dedi.

Gelmek istemedi."

Yıllar sonra bir yolculukta Tokat'a uğramıştık. Milletvekillerinden Mustafa'nın evinde idik. Sedat Paşa Kolordu Komutanı idi. Kuvay-ı Milliye'ye katılmadığı için emekliye ayrılacakken, Atatürk, İstanbul'da benim isteğimle kalmıştır, diye bir belge vermesi üzerine kurtulmuştu. Atatürk:

-Fena mı ettik? Ordumuza iyi bir komutan kazandırdık, dedikten sonra:

-Söz aramızda, İsmet de öyle değil mi? Diye gülümseyerek yüzümüze bakmıştı.

Falih Rifki Atay (Çankaya s. 171-172)

FEVZİ ÇAKMAK'IN KURTULUŞ SAVAŞINA KATILMASI GERÇEĞİ

Damat Ferit Paşa yeni hükümetini 5 Nisanda kurmuş idi. Eski kabine ile Harbiye Nazırlığından çekilen Fevzi Paşa bu hükümete de girmek için Boğaziçi Komşusu Cemil Molla'nın aracılığını ister. Gerekçesi, Anadolu ile ancak kendisinin başa çıkacağı, eski paşalardan hükümetin faydalanamayacağı idi. Cemil Molla gider, Damat Ferid'e bunu söyler. O da doğru bulur. Fakat Padişah İngilizlerin Fevzi Paşa'ya güvenmediklerini söylemesi üzerine Damat vazgeçer. Fevzi Paşa'da Beykoz'daki evine çekilir. İstanbul'dan Anadolu'ya adam kaçıran o çevre komitesinin başı kendisine gelir. Malta'ya sürüleceğini, en yakın kabile ile Anadolu'ya kaçmasını tavsiye eder. Fevzi Paşa'nın Ankara'ya gitmesi böyle olmuştur. Adapazarı ayaklanma Bölgesi olduğundan Fevzi Paşa kendini götüren subayla, Geyve'de Ali Fuat Paşa'nın (Cebesoy) karargahına gider. Ali Fuat Ankara'ya haber verir. Mustafa Kemal Fevzi Paşa'yı affetmez. Ali Fuat, İstanbul Hükümeti Harbiye Nazırının bile Ankara'ya gelip milli iradeye katılmış olmasının çok iyi bir hava yaratacağını anlatarak Mustafa Kemal'i caydırır. İşte ikinci Mareşal ve ikinci Kurtuluş Kahramanımızın, yakalanıp İstanbul'a getirerek, padişaha teslim etmek istediği, sonra da bütün komutanlara kendisini tanıtmamak emrini verdiği Mustafa Kemal'le birleşme hikayesi budur. Ankara'ya gider gitmez, gericilerin de hoşuna gider tipte olduğundan Fevzi Paşa'nın meclis kürsüsüne çıkarmış, İstanbul'a yerdirmiş, daha birinci günü hizmetine alınmıştır.

İnönü'nün tarihçilerine göre İsmet Bey Anadolu'ya ilk önce 1920 başında gelmiş ve Atatürk'e karargahında misafir olmuştu ve karargahta savunma hareketlerini bir kurmay subay gibi takip etmekle görevlendirilmişti. Bu, Anadolu'da savunmanın tam bir gerilla niteliği taşıdığı devirdir. Şubat ortasında Harbiye Nazırı Fevzi Paşa İnönü'yle İstanbul'a gitmek istemiştir. Onun üzerine Atatürk'le aralarında durum öyle ele alınmıştır. Gelecek ordu savaşına hazırlanmak için para ve subaya ihtiyaç vardır. İstanbul'un yardımı lazımdır. İhtiyaçları anlatmak ve hazırlıkları yapmak üzere İsmet Bey İstanbul'a gitmeliydi. Atatürk nutkunda meseleyi böyle anlattı idi.

Ali Fuat Cebesoy bu ilk gidişinde İsmet Bey'i alıkoymak için hayli çalıştı, İsmet Bey'in ise Atatürk'ten bir teklif almadığını ileri sürerek geri döndüğünü söylediğini yukarda yazmıştım. Mustafa Kemal Ali Fuat'ın aracılığını iyi karşılamamıştır. İstanbul işgalinden sonra kendisini de, ya Ankara'ya Malta, diye sıkıştırarak Maltepe yolundan götürmüşler, bir söylentiye göre de adına Ankara'dan istenenler listesinde görmediği için geri bile dönmek istemişse de bırakılmıştır.

Atatürk'ün ilk devirlerdeki yalnızlığını anlamak için bu gerçekleri öğrenmek lazımdır.

Falih Rıfki Atay (Çankaya s.246-247)

SAFFET BEY VASITASIYLA FEVZİ PAŞA'YA
Ankara, 25/26 Nisan 1920

Anadolu'ya geçtiğinize memnun olduk. Hoş geldiniz. Ankara'yı teşrifinize intizar ediyoruz. Hürmetlerimiz.

Mustafa Kemal (1)
MUSTAFA KEMAL'İN TEPKİSİNİN ÖYKÜSÜ

Bu iki satırlık telgrafın yalın ifadesi altında geçmişin pek önemli, hatta dramatik olayları yatar. Önce, Mustafa Kemal Paşa Fevzi Paşa ilişkilerine kısaca bakalım:

Mustafa Kemal, Fevzi Çakmak'la ilk kez 1908 yılında Talıca'da (Bosna) tanıştı. Çakmak o tarihte orada 35.Tugay komutanıdır. Mustafa Kemal'in orayı ziyareti, Avusturya-Macaristan hükümetinin Bosna-Hersek bölgesine asker yığmasıdır. Mustafa Kemal, bu yığınağın gerçek sebebini anlamak için oraya gizlice ajan olarak gönderilmiştir(2).

Fevzi Paşa ile bu tarihte başlayan tanışıklığı Çanakkale'den itibaren Birinci Dünya Harbi'nin bitimine kadar çeşitli vesilelerle karşılaşarak, halef ve selef olarak sürmüştür. Birbirlerini yakından tanıyorlar ve sayıyorlar.

Bu karşılıklı ilgi ve ilişkilere rağmen Mustafa Kemal'in yukarıdaki telgrafından bu tanışıklığı yansıtan hiçbir iz yok: Osmanlı hükümetinin Harbiye Nazırı'nın Anadolu'ya katılmasının sevinci de yok. " Kardeşim" , "gözlerinden öperim" gibi... Telgraf biraz soğuk ve resmi... (Neden?) Bu "neden" in cevabı için biraz gerilere gidelim:

Adları, Kurtuluş Savaşı kadrosunun başında gelen birçok ünlü kişiler başlangıçta davaya inanmamışlar, hatta ulusal direnmeyi baltalamışlardır. Örneğin Yusuf İzzeddin, Fahreddin (Altay), Fevzi (Çakmak) paşalar gibi... şimdi, Gazi-Çakmak ilişkilerine kısaca değinelim:

ÇAKMAK, MUSTAFA KEMAL'İ TEVKİF ETMEK İSTİYOR

İstanbul'da Ali Rıza Paşa Hükümeti, Kurtuluş Savaşı'nı durdurmak, başarabilirse bu savaşı yönetenleri tevkif etmek için bazı tedbirlere başvurmuştur. Bu nedenle Erzurum'a olağanüstü yetkili bir kurul göndermiştir. Bu kurulun en yetkili ve nüfuzlu kişisi Fevzi (Çakmak) Paşa'dır. 9 Kasım 1919 tarihinde yapılan gizli görüşmede Çakmak, Karabekir'e şunları söylüyor:

"Mustafa Kemal ve Ali Fuat Paşa'lar muhteris ve menfaat düşkünüdürler. Yalnız sana istinat ediyorlar. Şunu iyi bil ki eğer Mustafa Kemal Paşa iktidara gelirse ilk işi seni imha olacaktır. Bu hususta, tanıdığım birçok zatlar ve hususiyile senin en emniyet edebileceğin İsmet (İnönü) Bey ve Samsunlu Şefik Bey de bu kanaattedirler. Mustafa Kemal Paşa'nın tevkif edilerek İstanbul'a gönderilmesi vazifemdir. Muhalefet etme. Kendilerini tevkif ederek İstanbul'a göndereyim."(3)

Ve Karabekir şiddetle itiraz eder, bu tevkif tasarısı da gerçekleşemez. Gazi, sonradan bu olayı öğrenecektir.

ANADOLU EŞKİYALARI:

Bir de Fevzi Çakmak'ın altına imzasını koyduğu şu belgeyi okuyalım:
Bandırma, 19 Mart 1919

BURSA'DA 56. FIRKA KUMANDANLIĞINA

Şifre

"Kuvay-i Mütelife Karadeniz Başkumandanı Amiral Galtrop'un Harbiye Nezaretine bir ultimatome vererek Anadolu'da husule gelen hadiselerden, merkez-i hükümeti tanımamak yoluna girdiklerinden dolayı tedabir-i edide ittihaz edeceği bildirilmiştir. Mütareke şartlarına münafi olmayan İstanbul'un işgali yüzünden ANADOLU'DA BAZI SERGERDELERİN hareketlerinin menafi-i hakikiye-i Osmaniye'ye muhalif olduğu ve Anadolu'da taraf-ı şahanedan mensup en kıdemli kumandan olan Yusuf İzzet Paşa'nın Harbiye Nazırı namına bu emri bütün kıtalara tebliğ etmesini ve bütün ordunun İstanbul hükümetini tanımamasının temini rica ederim"

Harbiye Nazırı Fevzi

GAZİ, ÇAKMAK'TN GERİ DÖNMESİNİ İSTİYOR:

TARİHİ GERÇEKLER

İstanbul işgalini Mondros Mütarekenamesi'ne uygun bulan, Ulusal Kurtuluş savaşçıları "eşkiya" diye niteleyen Fevzi Paşa, bu telgraftan kısa süre sonra Harbiye Nazırlığı koltuğundan İngiliz askerlerinin süngüsüyle kaldırılıp atılacak ve acı gerçekle yüzyüze gelecektir. Ve anlayacaktır ki teneffüs edeceği hür hava Anadolu'dadır ve bir millet için bağımsızlık nimetlerin en büyüğüdür. O halde o da bu savaşa bir nefer gibi katılmalı, bir zamanlar tevkifi için çaba harcadığı Mustafa Kemal'in açtığı kurtuluş bayrağının altına girmelidir. Bu nedenle Ankara'ya kaçmak çarelerini araştırır.

Şimdi bu olayların ışığında Ali Fuat Paşa'nın anılarını izleyelim:

"Sözü Lefke'de geçirdiğimiz 25-26/Nisan/1920 gecesine getireceğim. Saatlerce at üzerinde devam eden bir yolculuktan sonra geç vakit Lefke (Osmaneli)'ye gelmiştik. Ertesi günü sabahın erken saatlerinde Geyve'ye hareket edecektik. Lüzumlu emniyet tedbirlerini alıp istirahat çekileceğimiz sırada telaşla odaya giren yaverim:

-Fevzi Paşa Hazretleri teşrif ettiler, görüşmek istiyorlar.

Dedi. Bu, hangi Fevzi Paşa olabilirdi? Sual sormaya lüzum kalmadan yaverim sözlerini tamamladı:

-Eski Harbiye Nazırı Ferik Fevzi Paşa efendim.

Yerimden sevinçle fırladım. Paşa'yı kapıda istikbal ettim. Yüzünden yorgun olduğu anlaşılıyordu. Elimi sıktı.

-Dağ dağa kavuşmaz, insan insana kavuşur, derler.

Fevzi Paşa'ya yer gösterdim. Otururken:

-Birbirimize kavuştuk ama galiba biraz geç oldu? dedi.

-Ne ziyarı var paşam, tekrar birleştik ya."

Fevzi Paşa bundan sonra Harbiye Nezareti'nin İngilizler tarafından nasıl işgal edildiğini, Anadolu'ya geçmek için kimlerin aracılığından faydalandığını ve yollarda çektikleri zorlukları ve tehlikeleri anlatıyor.

Sözü tekrar Cebesoy' a bırakıyoruz:

"Fevzi Paşa'nın Ankara'ya karşı vaziyetini derhal düzeltmek zarureti vardı. Bunu benim yapmam lazımdı. Fakat teşebbüsümü hissettirmek istemiyordum. Paşa'nın yanından uzun müddet ayrılmam, nazarı dikkati çekebilirdi. Dışarı çıkarak Erkanıharp Reisim Binbaşı Saffet (5) Beye şu talimatı verdim:

-Hemen telgrafhaneye gidiniz, Mustafa Kemal Paşanın, pek mühim bir mesele için telgraf başına gelmesini rica ettiğimi bildiriniz. Geldiği zaman eski Harbiye Nazırı Fevzi Paşa'nın Lefke'de bulunduğunu haber verdikten sonra namıma şunları arz ediniz: "Fuat Paşa, Fevzi Paşa'yı yalnız bırakmadığı için makine başına gelemedi. Hürmetlerini arza beni memur etti. Vaziyetimizde bir değişiklik yoktur. Bir an evvel Geyve boğazına giderek orasını kuvvetlice tutmak tasavvurundayız. Fevzi Paşanın daha 15 gün evvel Harbiye Nazırı iken Ankara'yı tanımamak hususunda aldığı vaziyet Anadolu'da duyulmuştu. Bilhassa isyan mıntıklarında. Fevzi Paşa'nın bu muhalif vaziyeti aleyhimize bir hayli istismar edilmiştir. Paşanın birdenbire kendiliğinden bize gelmiş olması, isyan mıntıklarında lehimize iyi bir vaziyet yaratacağı şüphesizdir. Bu hali her tarafa duyurmakta gecikmeyeceğiz. Paşa'nın eski vaziyetini bırakıp kendiliğinden bizim tarafa geçtiğinden bütün arkadaşlarımızla beraber memnun kaldığımızı ve Ankara'da kendisine intizar buyurduğunuzu bir telgrafla hem de kendiliğinden Anadolu'ya geçen Paşa, sizden beklediği hüsn-i kabulü görmekle memnun olacaktır. Fuat Paşa biraderinizin ricası bundan ibarettir. Emrinizi bekliyoruz."

GAZİ'NİN CEVABI

Cebesoy anılarına şöyle devam ediyor:

"Ankara'dan müsbet cevap bekliyordum. Fakat biraz sonra beni dışarıya çağıran Şaffet Bey, Mustafa Kemal Paşa'nın şu kısa cevabı verdiği haberini getirdi:

"FEVZİ PAŞA'YI GELDİĞİ YERE İADE EDİNİZ."

Hiç beklemediğim bu cevap karşısında müteessir olmuştum. Bu meselenin hemen o gece iyi bir surette halledilmesini günün şartlarına göre elzem görüyordum. Bir bahane ile Fevzi Paşa'nın yanından ayrılarak telgrafhaneye gittim. Mustafa Kemal Paşa makine başında beni bekliyordu. Fevzi Paşa hakkındaki görüşümü tekrarladıktan sonra, kabul ve tasvip buyurmasını eski bir arkadaş sıfatıyla ısrarla rica ettim."

Ve Ali Fuat Paşa; Mustafa Kemal Paşa'yı razı ediyor, başa aldığımız telgraf

da böylece Fevzi Paşaya veriliyor.

İşte, Fevzi Paşanın Ankara'ya geçişinin öyküsü.

Ali Fuat Paşa'nın ısrarı olmasaydı, Ulusal Savaşın plaketinde başta gelenlerden "Fevzi Çakmak" adı, bugün muhalifler, belki de hainler arasında anılacaktı.

"Yıldızın parladığı anlar" çoğu kez kaderin sırat köprüsünden geçiyor.

- (1) Ali Fuat Cebesoy, Milli Mücadele Hatıraları, s.371
- (2) Sadi Borak, Bilinmeyen Yönleriyle Atatürk, s. 9
- (3) Kazım Karabekir, İstiklal Harbimiz.
- (4) Cebesoy, Milli Mücadele Hatıraları, s. 322
- (5) Eski Milli Eğitim Bakanlarından Saffet Arıkan.
- (6) Cebesoy, a. E. S. 372.

Sadi Borak (Atatürk'ün Özel Mektupları s. 105-106-107-108-109-110)

KURTULUŞ SAVAŞININ İÇ YÜZÜ

İşte bu sıralarda Mustafa Kemal milli kurtuluş davasının başlıca tehlikelerinden birini daha atlatmıştır: İtilaf devletlerinin Hariciye Nazırları toplanarak Türkiye ve Yunan hükümetlerine mütareke teklif ettiler. Yunanlılar, bu teklifi hemen kabul etmişlerdir. Mustafa Kemal doğrudan doğruya red cevabı vermenin ne kadar aykırı olacağını düşündüğü için, hükümete bir karşı teklif hazırlatmıştır. Teklifin esası, dört ay içinde bütün işgal altındaki topraklarımızın boşaltılması idi. Bu teklif, ister istemez ret mahiyeti almıştır.

Vaktiyle İsmet Paşa'dan dinlediğime göre, Mustafa Kemal en korkulu günlerini bu mütareke teklifi sırasında geçirmiştir. Biz savaşla işin içinden çıkamayız, bir uzlaşma yolu bulmalıyız, propagandası cephe gerisini iyice sarmıştı. Fakat en kötüsü cephe maneviyatının sarsılması idi. Mustafa Kemal, karargah karargah, komutan komutan dolaşarak, mütareke teklifinin bir oyun olduğunu ve Yunanlılara karşı bir zafer kazanacağımızdan artık hiç kimsenin şüphesi kalmadığını gösterdiğini, tanıdıklarına tanımadıklarına inandırmaya uğraşmıştır. Komutanlardan biri:

-Nasıl nasıl ? Müzakere teklifini kabul etmediniz mi ? Diye haykırmıştı.

Müzakere teklifini kabul etmemek cinayetini nasıl oldu da işlediniz, demek için kendini pek güç tutmuş olmalıydı. Mustafa Kemal hiç tinnaksızın ona da delillerini saymış ve karargahtan çıktıktan sonra İsmet Paşa'ya dönerek:

Ben bu adamın bir kalpazan olduğunu sana söylemez miydim? demişti.

Büyük gürültü biraz daha sonra Başkomutanlık kanununun yenilenmesinde koptu.

Muhittin Baha Pars anlatmıştı:

-Bir yanda Mustafa Kemal ve yanındakiler, bir yanda Ziya Hurşit (suikastten sonra idam edilmiştir) ve bütün arkadaşları, elleri ceplerinde ve tabancalarında birbirlerine karşı yürürken, Mustafa Kemal'i o gün öldürecekler sanmıştık.

Mustafa Kemal Başkomutanlıktan düşmüş gibiydi. Kendisinin Meclise karşı iki dikta jesti vardır. Biri bu meselede olmuştur:

Bu dakikada ordu komutansızdır. Eğer ben komuta etmekte devam ediyorsam, kanunsuz komuta ediyorum. Yerine konmaz bir felaketi karşılamak zorundayım. Düşman karşısında ordu, başsız bırakılmaz. Onun için bırakmadım, bırakmam, bırakmayacağım, demişti.

Meclis istese de istemese de ordularının başkomutanı olarak görevine devam edecekti. Ordu hazırlıklarını bitirmek üzere idi. Mustafa Kemal daha Haziran ortasında taarruza karar vermişti. Taarruz bir yıldırım gibi inecekti. Cüretin sanat kadar yer almakta olduğu plan, son dakikaya kadar, gizli kalmalıydı.

Mustafa Kemal'in azim, karar ve irade kuvvetini, 1922 Ağustosunun son haftasından iki ay önce sahnedен çekiniz. Bugünkü Türkiye gene bu Türkiye olmazdı. Onun içindir ki bir defasında hasımları ile, şahıslara mı dayanılmalıdır, yoksa yalnız millet mi vardır? gibi sık sık geri tepen bir tartışmada:

Adamlar vardır, adam vardır, adam!

Falih Rıfki Atay (Çankaya s. 305-306)

Profesör Pittard'ın eşi, romancı ve tarih yazarı Noelle Royer bir gün Atatürk'e bütün isteklerine ulaşma başarısının sırrını sormuştu:

Durur, durur, dinlerim, dedi.

Sonra tekrarladı:

-Durur, durur, dinlerim. Ve sustu.

Sakarya zaferi tacını giyinceye kadar durup durup dinleyecekti: "Ben herhangi bir işe giriştiğim zaman karşımdakinin ne yapabileceğini ve en kötü ihtimalleri düşünürüm. Ona göre tedbirlerimi alarak hareket ederim." İç dünyası hiç dışarı sızmamalı idi.

Falih Rıfki Atay (Çankaya s. 181

İNÖNÜ SAVAŞLARININ İÇ YÜZÜ

İsmet İnönü'nün bir düzen ve kanun rejimi adamı olduğu söz götürmez. ,

Fakat İnönü zaferleri üzerindeki emir ve komuta payı üzerinde anlaşmazlık büyüktür. Kendi kurmay başkanı TEVFİK BIYIKLI'NIN "**İNÖNÜ ZAFERLERİNİ İSMET PAŞA MI KAZANMIŞTI?**" başlıklı uzun bir tenkit yazısı harp tarihi dosyaları içinde bulunsa gerek. Bir kopyası bendedir. Bu tenkitlere göre "**İNÖNÜ ZAFERLERİNDE İSMET PAŞA'NIN HİÇ Mİ HİÇ HİSSESİ YOK GİBİDİR.**" Bu savaşlar birlikler başında bulunan pek kahraman komutanlar tarafından kazanılmıştır. İkinci İnönü'nün hikayesini son geceyi Ankara'da ziraat mektebinde Atatürk'ün yanında geçiren eski bir bakandan şöyle dinlemişim: "Odanın ortasında bir masa. Üstünde bir harita. Mustafa Kemal:

-Bir kadeh bir şey içmek istiyorum, dedi.

Oturduk. Biraz sonra bir kurmay subay geldi:

-Haber kötü... sağ kanadımız çekiliyormuş, efendim, dedi.

"Meğer sözde yunan suvarileri istasyona girmişler. İsmet Bey geri çekilme emri vermiş. Kendisi Çukurhisar'a doğru yola çıkmış. Mustafa Kemal Paşa'nın çektiği telgrafa yerinde kalan komutanın verdiği cevapta şöyle deniyordu: "Sol kanada Nazım Bey dayanmaktadır. Sağ kanat tutundu. Biz de ne yapacağımızı

bilmiyoruz." Mustafa Kemal hemen İsmet Paşa'yı buldurarak durumu haber verdi. O da yeniden kuvvetlerinin başına döndü. İşte İsmet Paşa'ya çektiği o tarihi telgraf bu gecenin sabahında yazılmıştır."

TEVFİK BIYIKLI'NIN TENKİT YAZISINA GÖRE DAHA SONRAKİ KÜTAHYA, ESKİŞEHİR BOZGUNU İSE İSMET PAŞA'NIN KOMUTA YETERSİZLİĞİNİ BÜSBÜTÜN AÇIĞA VURMUŞTUR. BIYIKLI "BU BOZGUN KOMUTANLARI HARP DİVANINA GÖTÜRÜR"

Bu bozgununda hemen hemen ordu yok olmuş gibi idi. Rahmetli Cevdet Kerim'den dinlemiştim:

"Sakarya yolunda bir köy odası. İsmet Paşa uykuda. Kapının önünde Tevfik (Bıyıklı).

Bizim tümenden de bir şey kalmamış ama, karargah yerinin neresi olacağını anlamak için gelmiştim. Tevfik:

-,Her şey bitti. Ne umut kalmıştır, ne bir şey... Bak ben sakal bıraktım. Niyetim birkaç koyunluk bir sürü ile Suriye'ye geçmek. Sen de başının çaresine bak, der.

Mustafa Kemal Ankara'da bozgun haberini aldığı vakit pek öfkeli idi. Fakat soğukkanlılığını takınarak cepheye geldi. İsmet Paşa Mustafa Kemal'e selam durur:

-Yapamıyorum, der.

Mustafa Kemal daha önce garp cephesi komutanlığına Fevzi Paşa'yı getirmeyi düşünmüş. Fevzi Paşa yanında kalmak isteyerek özür dilemişti.

Mustafa Kemal İsmet Paşa'ya

-Yaparsın, yapacaksın"

(General Cevat Rifat Atilhan Bütün Açıklığıyla I. İnönüve II. İnönü Savaşları , s.23-25Falih Rıfki Atay (Çankaya s. 295-296)

MAKUS TALİHİ YENDİNİZ TELGRAFİNİN İÇYÜZÜ

Yapılan muvaffakiyetli büyük muharebelerin harp ceridelerini tetkik edersek belkide Atatürk'ün imzasına pek az tesadüf edilir. O, şan ve şeref peşinde koşan bir adam olmadığı için vaziyete göre emirleri cephe kumandanına madde madde yazdırır, altına "at imzanı gönder!" diyerek o isabetli emirlerin neticesi olarak elde edilen zafer şerefini cephe kumandanına verirdi. "Milletin makus talihini yendin!" diye çekilen telgrafların da nasıl ve ne maksatla çekilmiş olduğunu gayet iyi bilenlerdeniz.

Atatürk'ün: "Milletin makus talihini yendin!" diye çektiği telgrafın çekilişi bizim bildiğimize göre şöyle olmuştur:

İnönü muharebesi kumandadaki hata ve idaresizlik yüzünden fena bir vaziyet almış, nihayet cephe kumandanı bir aralık ric'at emrini dahi vermiş ve ric'at vaziyetini Ankara'ya bildirmişti. Bunun üzerine Ankara'da fena halde telaş ve veis başlamıştı. Bu sırada Erkanı Harbiye'nin işgal ettiği Ziraat mektebinde Mustafa Kemal Paşa vaziyeti telgraf başında takip ediyordu. Yanlarında bulunan Hamdullah Suphi ve Bekir Sami ve diğer bazı arkadaşlarıyla görüşüyorlarken Yunan ordusunun da aynı zamanda ric'at etmekte olduğunu haber alan cephe kumandanı İsmet Paşa, bunu kendi muvaffakiyeti gibi Mustafa Kemal Paşa'ya diğer bir telgraf bildirmişti.

Tabidir ki bu telgraf orada bulunanları sevindirmiş ve Mustafa Kemal Paşanın yanında bulunan **Hamdullah Suphi Bey, cephe kumandanının maneviyatını kuvvetlendirmek için gelen bu telgrafa taltifkar bir cevap verilmesini Mustafa Kemal Paşa'dan rica edince Mustafa Kemal Paşa da telgrafı Hamdullah Suphi Beye vererek:**

-Alınız, istediğiniz gibi bir cevap yazınız, gönderelim!

İşte o dillere destan olan meşhur telgraf bizim bildiğimize göre, bu suretle Hamdullah Suphi Bey tarafından yazılıp Mustafa Kemal Paşa'ya imza ettirilerek çekilmiştir.

Kılıç Ali (Atatürkün Hususiyetleri s. 51-52)

BÜYÜK TAARRUZ

Çay'da toplanılmıştı. Fevzi Çakmak saldırı planını açıklamıştır. İsmet Paşa saldırıya karşıdır. Yakup Şevki Paşa, milletin varını yoğunu zar gibi atmanın tarihçe cinayet sayılacağını söyler. Mustafa Kemal:

-Milletin varı yoğu bundan mı ibarettir Paşam?

-Evet!

-O halde kesin sonucu bununla almak zorundayız.

Kolordu komutanı Kemalettin Sami Paşa bizim geri teşkilatımızın düşmanı yirmi kilometreden fazla kovalayamayacağını söyler.

Mustafa Kemal:

-Bizim geri teşkilatımız düşmanı yirmi kilometreden fazla kovalayamaz mı?

-Hayır Paşam!

-Demek düşmanı yirmi kilometre içinde yok etmek zorundayız.

İkinci ordu komutanı Nurettin Paşa ise henüz cepheye yeni geldiğinden bir fikri olmadığı cevabını verir.

Bu arada, belki ikisi arasındaki bir tertip eseri olarak, Fevzi Paşa:

-Madem ki ordunun bana güveni yok, ben çekiliyorum, diye istifasını verir. Mustafa Kemal de genel kurmay başkanı çekildiğine göre kendisinin de komutanlık görevinde kalamayacağını bildirir. Telaşa düşen İsmet Paşa:

-Efendim bize fikrimizi sordunuz, söyledik. Yoksa hepimiz emrinizdeyiz, ne yolda isterseniz öyle hareket ederiz, der. Saldırıya karar verilmiştir. Atatürk Ankara'da vekiller heyetini toplayarak saldırı kararına onları da kattı. Yunanlıların cephede 120.000, geride 30.000 askerleri vardı. Bizim ordu 105.000 kişi. Topçumuz yunaninkinden eksik, süvarimiz daha fazla idi. 24 Ağustos sabahı Ankara'dan hareket etti. Afyon güneyindeki Şuhut kasabasında geceyi geçirdi. 25-26 gecesini Kocatepe'nin hemen güneyindeki dere içine başkomutanlık karargahına geldi. Şafakla beraber saldırı emrini verdi.

Ankara'dan hareket edeceği günün akşamını Keçiören'de yakın adamları ile

geçirmişti. Ayrıldığı zaman bir hayli yorgundu. Yanındakilere:

Taarruz haberini alınca hesap ediniz. On beşinci günü İzmir'deyiz, demişti.

Acaba içkinin tesiri mi idi? Arkasından hafifçe güldüler bile.... İzmir'den dönüşünde karalayıcılar arasında o gece beraber bulduklarından bir ikisini görünce:

- Bir gün yanılmışım, dedi, ama kusur bende değil, düşmanda!
İzmir'e taarruzun on dördüncü günü girmişti.
Cepheye geldiği zaman raporları dinledi. Kıtalar yerlerine varmışlardı. Sor-du:
-Düşmanda bir sezinti var mı?
-Aldığımız raporlara göre henüz yok.
-Baskın muvaffak olmuştur, dedi.

Falih Rıfki Atay (Çankaya s. 308-309)

ATATÜRK- İNÖNÜ KAVGALARI

1932 Yılı ortalarına doğru Yalova'da Kılıç Ali'nin Hatıratlarından

.....

"O akşam misafirler birer birer veda edip ayrılırken Atatürk'ün İsmet Paşa'yı alıkoyduğunu görünce, müsaade istemek için Salih Bozok'la birlikte yanına yaklaştığımızda; Atatürk:

"Siz kalın! Dedi. Sonra İsmet Paşa'yla beraber yemek salonunun bitişiğindeki küçük odaya girdi. Odanın kapısı kapanınca Salih Bozok bana:

-Paşa haşlamayı sabaha bırakmadı, akşamdan ateşe vuracak! Diye gözünü kırpıp, şaka yollu sözler söylemeye başladı. Ben konuşulacakları öylesine merak ediyorum ki parmağımı dudaklarıma götürüp, Salih Bozok'a sus diyerek kapıya yakın bir yerde durdum. Önce Atatürk'ün sesi duyuldu:

-Neydi o sofradaki afra-tafranız Paşa hazretleri? Ne demek istediğinizi

açıkça söyleyin bakalım!

İsmet Paşa çok yavaş bir sesle konuştuğundan dediklerini tam olarak duyamıyordum.

Arada bir kulağıma "hükümet işleri" gibi kelimeler çarpıyordu. Bu arada Atatürk'ün sesi tekrar yükseldi:

-Ne demek Hükümet azası? Ya benim Devlet Reisi olarak görevim nedir? Yaa!...

Demek öyle!... Siz bildiğiniz gibi işleri yürüteceksiniz, ben de sizin işlerinizin mühürçübaşı' sı olacağım! Öyle mi? Sen böyle mi anlıyorsun Başvekilliği?... Böyle mi, memleket idare edeceksin? Başvekil demek layüsel (dokunulmazlık) demek değildir. Elbette yaptığı işler tenkit edilecek. Tenkit edeceklerin en başında da ben gelirim. Beğenmediklerimizi ikaz edeceğim, düzeltereksiniz. Sizin göreviniz budur!...

İsmet Paşa'nın Atatürk'e cevaben, hükümeti savunan sözler sarf ettiğini duyabiliyordum. Atatürk beş-on dakika kadar anlattıklarını dinledi ve sonra:

-Siz yorulmuşsunuz Paşa! Sınırleriniz bozulmuş!... Yalnız sınırleriniz olsa, yine de zarar vermez, ama düşünce selametinizi de kaybetmişsiniz!... Acele olarak dinlenmeye ihtiyacınız var! Size izin veriyorum, yerinize kimin vekalet edeceğini yarın ajanstan öğrenirsiniz!...

İsmet Paşa kendini savunmak istercesine bir şeyler söylerken, Atatürk sözünü kesti:

-Öyle, öyle Paşa... yorulmuşsunuz! Dinlenin bir müddet, sağlığınızı kazanmış olursunuz. İleride sağlığınız düzelince yine devlet hizmetleri sizindir. Ama kesinlikle görüyorum ki, dinlenmeye hemen ihtiyacınız var!...

İsmet Paşa az sonra açılan kapıdan kızarmış bir halde per perişan çıktı. Bize başını bile çevirmeden yemek salonunun kapısından hızla çıkıp kendi pavyonuna doğru yürüdü. Atatürk' de hemen arkasından salona girmişti. Dikkatle yüzümüze bakarak:

-Kim şişiriyor bu adamı? Diye söylendi. Şimdiye kadar tek başına her işin üstesinden gelmiş gibi "Hükümet, hükümet" diye tutturmuş... Hükümet evet ama, ya ehliyet?

Sonra Salih Bozok'a döndü:

-Sen yarın sabah saat tam beşte bana gel. Bir tebliğ hazırlayalım. Ajans hemen yaysın; Başvekil İsmet Paşa sağlık sebebi ile görevinden çekilmiştir. Kimin vekalet edeceğini de yarın söylerim!

Atatürk bu sözleri söyler söylemez yatak odasına doğru yürümeye başladı. İyi geceler dileyerek biz de odalarımıza yöneldik. Yalova da ki köşk hayli küçüktü. Misafir ağırlamak için ayrı odalar yoktu.

Atatürk bazı yakın arkadaşlarının kalabilmesi için, bodrum katını tahta perdelerle böldürüp oda haline getirmişti. Salih Bozok'la ben burada kalıyorduk.

İsmet Paşa, beni de Salih'i de pek sevmezdi. Atatürk'e bağlılığımızı ve yakınlığımızı çekemiyordu. Eline fırsat geçtikçe bizi Atatürk'e çekiştirirdi. Ama Atatürk bunlara aldırmaz etmez, baş başa kaldığımız anlarda İsmet Paşa'nın şikayetlerini gülererek bize anlatırdı.

"Sev seni seveni hak ile yeksan olsa,

Sevme seni sevmeyeni Mısır'a Sultan olsa!" demişler.

Doğrusu, bizim de İsmet Paşa'ya karşı bir düşmanlığımız yoktu ama pek sevdiğimizi de söyleyemem. Salih Bozok'a:

"Aman Salih, dedim. Atatürk merhametli insandır. Yarın sabah öfkesi geçer geçer sen işi sıkı tut! Çünkü İsmet Paşa bu akşam çizgiyi iyice geçti. Biraz aklının başına gelmesi lazım... Salih de bana "merak etme" gibilerden birkaç söz söyledikten sonra odalarımıza istirahate çekildik."

Adetimdir, yatmadan önce, Atatürk'ün sofrasında konuşulanları birkaç satırla da olsa mutlaka defterime yazarım. Bu akşam gerçekten önemli idi. Konuşmaların önemli yerlerini yazıyordum.

Henüz uyumamıştım ki koridorda bir ayak sesi duyuldu. Seslerden gelenlerin iki kişi oldukları anlaşılıyordu. Hemen dikkat kesildim. Ayak sesleri benim kapımın önünde durdu. Alçak sesle konuşan biri: "Bu oda değil, Paşa hazretleri, şu oda" diyerek Salih'in kapısını açtı. Sonra tek başına koridoru geçerek uzaklaştı. Odaların arasındaki tahta bölmeler çok ince oldukları için konuşulanları ga-

yet net işitiyordum. Salih'in odasına gecenin bu vaktinde giren İsmet Paşa idi. Kulağıma gelenleri dikkatle dinlemeye başladım. Bir taraftan da konuşulanları defterime not ediyordum. Şimdi bu konuşmaları notlarıma bakarak anlatacağım.

İsmet Paşa:

-Sizi bu saatte rahatsız ettim, Salih beyefendi, uyumuş muydunuz?

-Estağfurullah Paşa hazretleri, hayır buyurunuz. Kılığım için özür dilerim.

Salih'i don ve atlet fanilasası ile İsmet Paşa'nın karşısında düşündükçe, gülmekten öleceğim, ama zor da olsa tutuyorum kendimi. O anda Salih de ahiretten gelen biri ile karşılaşmış gibi şaşkınlık içerisinde olmalı!... Bir yandan İsmet Paşa'ya odasındaki mevcut tek kırık iskemlesini gösterirken, bir yandan da gömleğini sırtına geçirmeye çalıştığı duyuluyordu. İsmet Paşa:

-Çok rica ederim Salih beyefendi, kat'iyyen rahatsız olmayın, giyinmenize lüzum yok, birkaç dakika kalıp gideceğim, diyordu. Salih de bu arada herhalde kendisine çeki düzen vermiş olacak ki **İsmet Paşa konuşmaya başladı:**

Salih beyefendi benim Gazi Paşa'ya hangi duygularla bağlı olduğumu her halde benim kadar bilirsiniz. Bir kere "İsmet Paşa" olarak neyim varsa, bunların hepsini ona borçluyum. Bir "Gazi" olmasaydı, bir "İsmet Paşa" olmazdı. Yaptıklarımın içinde var olan kusurlar bana aittir. Başarı sayılabilecek ne varsa onundur. Minnetten hayranlığa kadar bütün duygularla kendisine bağlıyım. Öyle olduğu halde bu akşam aramızda o istenilmeyen nahoş hadiseler geçti. Gazi'nin hakkı var, sınırlarım iyice bozulmuş galiba... Kendimden beklemediğim şeyleri yapıyorum. Bu akşam bana Başvekillikten çekildiğimi söyledi. Beni Başvekil yapan Gazi, çekil diyen Gazi. Emirlerine karşı boynum kıldan incedir. Yerden göğe kadar hakkı var. Gerçekten sınırlarım bozulmuş! Başvekillikten çekilmeye hazırım. Fakat Gazi Paşa beni kovmasın! Bu akşam olanlardan sonra benim Başvekillikten çekilmem, düşmanlarımıza güç kazandırır. Yanlış yorarlara, yanlış tefsir ederler. Ben Gazi'yi bunca seven milletimize karşı itibarsız olurum. Millettin hüsümetine terk etmesin beni! Kendilerinden bunu rica ediyorum. Emrettikler, başımla beraber Başvekillikten uzaklaşayım, fakat şerefimle bana bırakmamalı alicenaplığımı gösterebilirsin!

Bu arada Salih Bozok konuşmaya başladı:

TARİHİ GERÇEKLER

-Aman Paşa hazretleri neler söylüyorsunuz? Gazi hazretlerinin herkesten fazla sizi sevdiğini, size ne kadar değer verdiğini bilirsiniz. İki yakın arkadaş, bir akşam birbirlerine sitemde bulunmuşlar; Gazi'nin yarın sabah bu meselenin üzerinde bile durmayacağından eminim. Şu anda bana bir emriniz mi var?

--Estağfurullah Salih beyefendi. Estağfurullah. Sizden istirhamım var. Gazi'nin kırmayacağı tek insansınız! Sizi kardeşten ileri bir muhabbetle sevdiğimi de bilirsiniz herhalde. Gidip bu duygularımı lütfen Gazi hazretlerine arz ediniz. Bendenize, bir iki haftalık süre başılasınlar bir tabip raporu alıp yorgunluk mazereti ile çekileyim. Çoluğuma, çocuğuma bırakacağım tek şereften beni böylece mahrum etmemiş olacaklar.

Bir sessizlik oldu. Daha sonra Salih Bozok konuşmaya başladı:

-Durumu mübala ettiğinizi sanıyorum, Paşa hazretleri! Siz Gazi Paşa'nın fikir, icraat ve inkılap arkadaşınız. Sizin bir dileğinizi iki etmez. Yarın sabah kendisi ile görüşünüz.

İsmet Paşa Salih'in konuşmasını keserek:

-Hayır, hayır Salih beyefendi, yarın sabah geç olur. Bu hususu sizin hemen arz etmenizi ricaya geldim.

Yine bir sessizlik oldu.

-Hemen mi emrediyorsunuz?

-Estağfurullah, emir değil, mümkünse rica ediyorum.

-Emredersiniz Paşa hazretleri, buyurun birlikte gidelim!...

Birlikte çıkıp gittiler. Meraktan pathıyordum. Dakikalar saatten de uzun geliyordu bana. Takriben 45 dakika sonra Salih'in ayak sesleri duyuldu. Hemen koridora fırladım.

-Ne oldu Salih?

-İsmet Paşa Gazi'nin huzuruna benimle birlikte çıkmak istemedi. "Sonra bana haber verirsiniz herhalde" deyip, pavyonuna gitti. Ben çaresiz Gazi'yi uyandırdım. Anlattım olup bitenleri... İsmet Paşa'nın biçime girmesinden memnun kaldı. Yatağında bir sigara yakıp:

Hadi de ya? Deja dedi. Bunları kendisi bana söylemiş gibi kabul ettim ancak akşamki sofrada yalnız değildik. Yarın akşam, bu sana söylediklerini sofrada herkesin içinde münasip bir şekilde tekrarlırsa onları unuturum. Bundan sonra işine devam etsin, biz de işimize bakalım.

Gazi'den ayrıldıktan sonra İsmet Paşa'nın pavyonuna gittim. Tedirginlik içerisinde beni bekliyordu. Daha kapıdan girerken heyecanla ellerime sarıldı. Gazi'nin cevabını bildirdim. "minnetle" dedi. Sonra gözlerimin içine bakarak "Bana büyük bir iyilik ettiniz Salih bey, bunu ömrümce unutmuyacağım" diye duygularını açıkladı.

İsmet Paşa, iyiliklerinizi ömrümce unutmuyacağım dediği Salih Bozok'u Atatürk'ün ölümünden sonra Milletvekili seçtirmeyerek, sevgisinin karşılığını fazlasıyla vermiş oluyordu.

(Salih Bozok ve Kılıç Ali'nin hatıraları: Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun politikada 45 yıl adlı anılarından aktarılmıştır. Salih Bozok ve İnönü'nün konuşmaları: Bitmeyen kavga, sayfa 102-103-104, Emre Yayınları., Süleyman Yeşilyurt, Atatürk İnönü Kavgası, s.31-47)

DEVLET İŞLERİ MAHALLE OYUNU MU ?

Karşısındakiler susuyor, önlerine bakıyorlardı. Hiç kimse bu sorunun karşılığını vermeğe niyetli değildi. Atatürk düşünceli, eli çenesinde yine konuştu:
-Kendisine İktisad Vekilin zayıf, beceremiyor, diyorum, alınıyor. Maarif Vekilin benim hocam ama, dinamik çalışamayacak kadar yaşlı, yerine Reşit Galib'i koyalım, diyorum, alınıyor. Ziraat Vekilin değil Türkiye ziraatının, bir çiftliğim bile hakkından gelecek adam değil, demek istiyorum, yine alınıp parlıyor. Nedir bu adamın söylemek istediği?..

Derin bir sessizlik. Atatürk bir süre sonra Salih Bozok'a dönüyor:

-Ama,kabahat senin!. Yalova'da o gece bu mesele bitmişti. Sen araya girdin, bu güne kadar uzadı.

Salih Bozok kendisine hitap edilince cevap vermek ihtiyacını duydu. Yumuşak bir sesle:

-Ne üzüyorsun güzel canını Paşam, değiştirirsin olur biter dedi.

Atatürk birden başını Salih Bozok'a çevirdi. Gözleri şimşekliydi:

-Ne demek "Değiştirirsin, olur biter?" Devlet işleri mahalle oyunu mu?

Bu açıkladığım olay bugüne kadar hiç bir yerde yayınlanmamıştır. 1947

yılında kendisiyle görüştüğüm Mareşal Çakmak, "Atatürk İsmet Paşa'ya Başvekillikten uzaklaştıracağı günden bir gün önce, beni çağırıp fikrimi sormuştu. Ben kendisine, emrinizdeyim, dedim."

(İsmet Bozdağ, Atatürk'ün Avrasya Devleti, S.117)

Atatürk, bu Ankara'ya son gelişinde, -dostu haline gelmiş bulunmuş- Profesör Pittard'ın Ankara Halkevinde verdiği: "İlk Medeniyetler Tarihi" konulu Konferansı da büyük bir ilgi ile izledi Konferans sonu, Pittard'ı yanına alıp Çankaya'ya çıktı ve sabaha kadar süren içkisiz bir sohbet yaptı. Pittard, şafak aydınlığında Ankara Palas'taki dairesine dönerken izlenimini şöyle özetleyecektir:

-Benim yıllarca düşünüp binlerce sayfa çevirdikten sonra, ancak ulaşabildiğim gerçeklere, Atatürk, -sezgi ile yalnız yaklaşmıyor- ulaşır, unsurların, yeni oluşumlar doğurması gerçeğini yakalıyordu.

(Şükrü Kaya'nın sohbetlerinden.,İsmet Bozdağ, Atatürk'ün Avrasya Devleti, s.130)

Ertesi sabah tren Haydarpaşa garına girdiği zaman gar meraklılar ve karşılayıcılarla dolu idi. Atatürk'ün mânevi kızı Âfet Hanım da karşılayıcılar arasında idi. Atatürk'ün elini öptükten sonra İsmet Paşa'ya döndü:

-Saray'da odanızı hazırlattım, Paşam...

Âfet Hanım, İsmet Paşa'nın son dakikada trene bindiğini bildiği için, bunu haber aldıklarını ve odasının da hazır olduğunu Başbakan'a söylemek ihtiyacını duymuştu. Fakat İsmet Paşa, bu söze karşılık vermeden Atatürk konuştu:

-Paşa evinde istirahat edecektir.

Haydarpaşa'dan motorla Dolmabahçe'ye geçildi. Atatürk ve arkadaşları rıhtımda motordan indiler. İsmet Paşa tek başına, aynı motorla Heybeliada'daki evine doğru yollandı.

(İsmet Bozdağ, Atatürk'ün Avrasya Devleti, S.124)

Tam gece yarısı idi. Sofra kurulmuştu. Birlikte oturdular. Atatürk'ü saran öfke bulutları dağılmış, mavi gözlerine çalkantılı bir deniz heybeti veren şimşekler sönmüştü. Her zamanki gibi arkadaşlarıyla yarenlik ediyordu.

Hiç uyumadılar... Horozlar öterken Atatürk:

-Memleket için yeni bir gün doğuyor, dedi. Hadi hayırlı olsun.

Kadehlerini tekrar kaldırdılar. Atatürk birdenbire:

-Şaşarım akl-ı perişanına ahmak!

diye bağırdı. Kılıç Ali de, Salih Bozok da bu sözü çok iyi bilirdi.

Atatürk, kendisine budalaca bir şey söylendi mi, hep bu "şaşarım akl-ı perişanına ahmak" sözünü kullanırdı. Bu sabah saatinde bunu kime karşı söylediği belli idi. Demek bütün gece boyu İsmet Paşa'nın tutumunu için için düşünmüştü. Yine birden:

-Ne oluyorsun?.. dedi. Bakanlar Kurulu olarak Reiscumhur'un karşısındasın! Toplantı, resmi bir toplantı. Sen Başvekilsin Reiscumhur senin bir Bakanını tenkit ediyor. Sen bu sözün karşısına nasıl çıkarsın?.. İçki sofrası değil ki bu; yarenliğe lâubaliliğe tahammülü olsun. Sen Hükümete, herkesin tenkidine açıksın. Karşısında bir Devlet Başkanı oturuyor; seni tenkit etme hakkını taşıyor. Bir resmî toplantıya nasıl içkili gelirsin?.. Nasıl, mahalle kahvesine yakışmayacak bir ağız kullanırsın?.. Şaşarım akl-ı perişanına ahmak!..

(İsmet Bozdağ, Atatürk'ün Avrasya Devleti, s.120)

"Olay o akşam Çankaya'da Atatürk'ün sofrasına geldiği zaman, Gazi Paşa renk vermemiş" tabii alkışlayacaklar. Bu memlekete bu kadar yıl hizmet etti. Onu alkışlamayacaklar da sizi mi alkışlayacaklar?" diyerek sözü geçiştirmişti. Fakat sofradaki davetli konuklar izin isteyip ayrıldıktan sonra, Atatürk her zamanki yakın arkadaşlarıyla kalınca öfkesini belli etmeye başladı.

-Ne istiyor bu İsmet? Bankalarda, kırtasiyecilerde, hipodromda, çarşıda, pazarda boy ölçüsü dağıtıyor. Ne demek bu?...

Halka mağdur görünerek bizi mi suçlamaya çalışıyor bu adam. Kendisini Başvekillikten aldık ama, Başvekaletteki kadroyu olduğu gibi emrinde bıraktık. Başvekilken aldığı maaş fazlası 100 lirayı her ay kendisine kesmeden gönderiyorum. İşsiz kaldı, sıkılıyor diye kendisine Londra Büyükelçiliğini teklif ettik, reddetti. Ne ister bu adam?

Atatürk burada durup, çocukluk arkadaşı Bilecik Milletvekili Salih Bozok'a hitaben:

-Bana bak, sen yarın Parti Grubunda sözlü soru vereceksin. Soracaksın bu adama, bizden ne istediğini? Neymiş hipodromda, halkın omuzlarına binmesinin hikmeti, sorup öğreneceksin! Anlatsın!... Yarsın içini görelim bakalım, İsmet neyin peşindedir?

Sofradaki arkadaşları Atatürk'ün hiç bu kadar sinirlendiğini görmemişlerdi. Bu durum içkili hallerindeki geçici öfkelenmelerine hiç benzemiyordu. Atatürk Egemenlik Meclisi'nden bu yana himaye edip, elinden tutarak yücelttiği İsmet Paşa'yı herkesten iyi bildiği için son zamanlardaki davranışlarından hoşnutsuzdu. Salih Bozok'a sözlü soruyu dikte ettikten sonra sofra, tatsız bir hava içerisinde dağılmıştı.

(Kılıç Ali, Atatürk'ün Son Günleri)

İsmet İnönü Konuşması:

**"Bendenizin terbiyeli bir adam olduğunu bilirsiniz. Benim resmi işle-
rimde olduğu gibi, hususi hayatımda da Atatürk benim velinimetimdir. En
mühim resmi hayatımda ve karşılaştığım hadiselerin hepsinde muvaffak ol-
mam için Atatürk çok emek vermiştir. Fakat kendisi silinmiş, fakat bütün
muvaffakiyet şerefini bana vermiştir. Tabii bütün bunlar meydana çık-
mamıştır. Muharebede de böyle yapmıştır. Sonra hususi hayatımda servetim
olmamakla beraber, ama hususi hayatımda bu memleketin en müreffeh
adamının hayatını ben geçirdim. Bunu bana Atatürk temin etti. Kendisi bir
dilim ekmek yese, yarısını yedirmekten zevk alır. Onun için gerek resmi, ge-
rek hususi hayatta kendisine ne kadar minnettar olduğumu taktir etmek ko-
laydır.**

(06.11.1937, TBMM Tutanakları)

Meclis'teki celsenin kapanmasından sonra aynı akşam Çankaya sofrasına ge-
len Salih Bozok, İnönü'nün Atatürk'e iltifatlar yağdıran konuşmasını detaylarıyla
anlatır. Daha sonra Çankaya'ya gelen konuşma metnini okuyan Atatürk, ken-
dine özgü Rumeli şivesiyle:

- "Hadi de" madem meydana çıkıp oyuna başladın, sonunu da getir. İlk dönemde davandan vazgeçecek olduktan sonra ne diye ortalığı karıştırırsın? Böyle bir niyetim yok diyor. Biz de kabul edip bekleyelim. Fakat İsmet Paşa'yı ben bilirim, bizim zayıf anımızı kollayacaktır...

(Kılıç Ali, Atatürk'ün Son Günleri)

ATATÜRK İNÖNÜ KARŞILAŞMASI

"Tarih 5 Mayıs 1938, Atatürk'ün son Ankara günleri Daha henüz bahara yeni girmişiz ama, Ankara'da güneşli güzel bir hava var. Bulutsuz gökyüzünden, ılık bir bozkır akşamı inlemekte. Salih Bozok'la Atatürk'ün yanındayız. O günlerde perhize giren Atatürk, içmiyordu. Bir müddet kendi başına bilardo oynadı, yoruldu. Ve daha sonra:

-Hadi çocuklar şöyle bir hava alalım.

Otomobile atlayıp önce Çiftliğe, sonra Baraja gittik. Güneş çekildiği için hava serinlemişti. Şehre dönüşte, şuradan buradan konuşurken:

-Görüyorsunuz, gidilecek yer de yok. Çankaya'da ne yapacağız? En iyisi, Anadolu

Kulübüne uğrayıp birkaç briç partisi yapalım, dedi.

Bir müddet sonra otomobil Anadolu Kulübünün giriş kapısına yanaşmıştı ki, bir de ne görelim, İsmet Paşa Kulüpten dışarıya doğru çıkıyor. Bu Atatürk'ün Başvekillik görevinden alındıktan sonra İsmet Paşa ile ilk karşılaşması idi. İsmet Paşa saygı ile kenara çekilip, Atatürk'e yol vermek istedi. Fakat Atatürk İsmet Paşa'yı kolundan tutarak elini sıktı ve hatırını sordu. Atatürk'ün gösterdiği yakınlık İsmet Paşa'nın üzerindeki tedirginliği dağıttı.

Atatürk İsmet Paşa' ya:

-Nereye gidiyorsun? Evde misafirin yoksa kulübe çıkalım oradan hanıma telefon edersin. Bir briç partisi yapalım deyince, asansöre doğru yürümeye başladılar. Asansör küçük olduğu için Atatürk ve İsmet Paşa birlikte girdi. Biz kapıyı kapatarak merdivenlere yöneldik. Asansör o kadar yavaş yükseliyordu ki

biz merdivenleri çıkana kadar salon katına ancak gelebilmişlerdi.

Asansörün kapısı açıldığında önce Atatürk, ardından İsmet Paşa çıktı. Fakat Atatürk'ün yüzü hayli asılmış, İsmet Paşa'nın rengi uçmuş vaziyetteydi. Atatürk hızlı adımlarla oyun salonuna değil de yemek yenen bölüme doğru yürüdü. Sinirli olduğu zamanlar yaptığı gibi kısalmış çenesiyle konuştu:

-Hani sofa? Söylemediniz mi?. İçki içilecek!... Kulüp müdürü, metidotel şef garsonlar birbirlerine şaşkınlık içerisinde bakmaktaydılar. Bize: "Masa kaç kişilik olacak?" diye soruyorlardı. Fakat ne ben ne de Salih bu sofa hikayesinin nereden çıktığını, asansörde Atatürk'le İsmet Paşa arasında ne geçtiğini bilmediğimiz için verecek karşılık bulamıyorduk. Salih, "on kişilik" diye kafadan bir rakam attı. Bu esnada Atatürk boş koltuklardan birine oturmuştu. Biz ayakta bekliyorduk.

Atatürk görevlilere hitaben:

-Ne on kişiliği dedi. Sofra geniş tutulsun. Sen Salih, Başvekil Celal beyefendiye telefon et, hemeri gelsin. Bulabildiğin vekil arkadaşları da çağır.

Sonra bana döndü:

-Kılıç ne dikilip duruyorsun, otursana...

Ben İsmet Paşa'ya bakarak yavaşça koltuğun kenarına iliştim. Hala ayakta bekleyen İsmet Paşa oturup oturmamakta tereddüt ediyordu. Atatürk bir müddet İsmet Paşa'ya bakıp eliyle karşısındaki koltuğu göstererek:

-Buyurunuz!... dedi.

Gözlerinde çakmak, çakmak öfke kıvılcımları vardı.

Kendi kendime: Allah'ım ne olur diyordum. Daha birkaç dakika önce birlikte asansöre binerlerken, imrenilecek bir samimiyet içerisindeydiler. Kırgınlıklarından bu yana, aylardır birbirlerini görmemişlerdi. Asansörde, o kadar kısa zamanda aralarında ne çeşit bir konuşma geçti ki, Atatürk bu kadar öfkeli, bu kadar keskin, bu kadar bir şey yapmaya kararlıydı.

Gerçi son aylarda hayli sinirli olmuştu. Karaciğerindeki rahatsızlık, za-

mansız parlamalara sebebiyet vermekteydi. Fakat, saman alevi gibi gelip geçici öfke idi bunlar. Hemen toparlanır, gülmeye başlar ve karşısındakinin gönlünü alırdı. Bu akşamki öfkesi bir başka idi. Karşısında oturduğu halde İsmet Paşa'nın yüzüne dahi bakmıyor, gözlerini belli bir noktaya dikmiş, sessizliğini muhafaza ediyordu.

Buna mukabil İsmet Paşa büyük bir tedirginlik içerisindeydi. Ellerini, bitirdiği dizlerinin üzerine koymuş, yere doğru bakıyordu. Çok üzgün olduğu her halinden belli idi.

Bu esnada Salih Bozok salona girdi ve Atatürk'e hitaben:

-Celal beyefendiyi Başvekalette buldum ve kendilerine emirlerinizi ulaştırdım.

Tevfik Rüştü beyle çalışıyorlarmış. Yarım saate kadar geleceklerini söylediler.

Eğer gecikmelerinde mahzur varsa, sizin söyleyeceklerinizi kendilerine bildireceğim, hemen gelecekler.

Atatürk yüzündeki kararlılığı dağıtmadan konuştu:

-Peki, yarım saat sonra gelsinler. Başka?

-Başka, Fuat Bulca, Recep Peker ve Nuri Conker'e telefon ettim geliyorlar. Başvekalet Özel Kalem Müdürüne de vekil arkadaşları beklediğinizi bildirdim.

-İyi... Sofra hazırlanmıştır herhalde, biz geçip oturalım. Yerinden kalkıp, hızlı adımlarla yürüdü. Sofrada her zamanki yerinde oturdu. İsmet Paşa'ya da tam karşısındaki sandalyeyi gösterdi. Biz, her zaman olduğu gibi Atatürk'ü kolayca izleyip, duyabileceğimiz yerde oturduk.

Atatürk'ün ilk defa böyle bir davranış içerisinde olduğunu görüyorduk. Çağırdığı misafirleri gelmeden sofraya oturmazdı.

Bu akşam, alışmadığımız şeylerle karşı karşıya kalıyorduk. Misafirler gelmeden sofraya oturduğumuz gibi, İsmet Paşa'nın bardağına içki de koydurmadı. Garson Atatürk'ün bardağına rakı doldurduktan sonra İsmet Paşa'ya doğru yöneldi. Şişeyi bardağına doğru yaklaştırırken, Atatürk'ün

hepimizi irkilten sesini duyduk:

Hayır o içmiyor!

Gerçekten İsmet Paşa'nın bazen Atatürk'ün sofrasında içki içmediği zamanlar olurdu.

Fakat bu durum İsmet Paşa'nın Atatürk'den izin isteyerek ara sıra yaptığı bir davranıştı. Bu defa Atatürk müdahale ediyor ve İsmet Paşa'nın bardağına içki koyduruyordu. Bunca yıl sofrasında bulundum, bir tek benzeri olmamıştır. Değil İsmet Paşa'ya, Atatürk bunu kimseye yapmazdı.

Kendi kendime düşünüyordum; Atatürk, belki Çankaya sofrasına "Eylül kavgasında" Başvekil olarak sarhoş gelen İnönü'nün yaptığı münasebetsiz konuşmaları hatırlayarak, bardağına bu sebepten dolayı mı içki koyduruyordu.

Çağrılanlar birer ikişer gelmeye başladılar.

Nuri Conker, Fuat Bulca, Recep Poker, Cevat Abbas, Atatürk'ü nezaketle selamlayarak sofraya yerleştiler. Başbakan Celal Bayar'la, Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Aras henüz gelmemişlerdi. Her gelen havayı bulutlu görünce kaş göz işaretleriyle durumu anlamaya çalışıyordu, ama ben de dahil kimse bir şey bilmiyordu ki...

Celal Bayar'ın gelmesi biraz gecikti. Atatürk hiç konuşmuyordu. O konuşmayınca da sofrada kimsenin ağzı açılmıyordu. Bir ara Recep Peker ve sonra Fuat Bulca ortaya söz atmak istediler. Fakat en sıcak söz bile sofradaki ortamı yumuşatmaya yeterli olmuyordu. En sonunda şiddetle parlayan Atatürk'ün sesi duyuldu:

Kalk İsmet, konuş!... Bana asansörde söylediklerini şimdi burada tekrarla!...

Masanın etrafındaki bütün gözler İsmet Paşa'ya döndü. İsmet Paşa elindeki peçete ile dudaklarını hafifçe sildikten sonra oturduğu sandalyeden kalkıp kalkmamak arasında bir tereddüt geçirdi. Nihayet kalktı. Heyecanlı ve tedirgin olduğu her halinden belli oluyordu. Boğukça bir sesle kelimeleri yavaş yavaş konuşmaya başladı:

-Beni bağışla Atatürk! Yanlış anlaşıldım. Her yerde yazdım söyledim, beni

"İsmet Paşa" yapan sizsiniz...

Maddi ve manevi her şeyimi size borçluyum. Bunu söylemekle iftihar ederim. Benim talihim bir Mustafa Kemal Atatürk bulmaktır.

İsmet Paşa Halk Partisi Grubunda yaptığı konuşmayı, sanki Atatürk'ün huzurunda yeniden tekrarlar gibiydi. Atatürk İnönü'nün sözünü keserek:

-Ben asansördeki konuştuklarını soruyorum. Bu anlattıklarını değil!...

İsmet Paşa çaresizlik içerisinde etrafına bakılmaktaydı. Fakat sofrada bulunan hiç kimse mahiyeti bilinmeyen bu asansör konuşmasına girecek cesareti kendinde bulamıyordu. Nihayet İsmet Paşa, başını hafif öne eğerek konuşmaya başladı. Bu sefer sesi belli olacak kadar çıkıyordu:

-Asansörde lütfettiniz hatırımı sordunuz, dinlenmenin bana yaradığını söylemek iltifatında buldunuz. Ben de zatıdevletinizi iyi gördüğümü, sevindiğimi, bana dinlenmenin, size de çalışmanın yaradığını söylemek cesaretini gösterdim.

"Çalışırken içmiyorsunuz. Bu sağlığınıza iyi geliyor. Vazifeden ayrılmakla da size faydalı olabildiğim için çok sevindiğimi söyledim".

Atatürk'ün öfkelendiği zamanki sesi sofrayı çınlatmaya başladı:

-Hah işte tamam. Anlat ne demek bu?...

İsmet Paşa, cebinden bir mendil çıkararak terleyen alnını sildi sanki bütün herşey durmuş, sofradan bir nefes bile duyulmuyordu:

-Memleket için elbette hepimiz için en sevinilecek şey, sıhhatinizdir. Biz rasgele insanlarız. Az veya çok yaşamamız memleketin kaderine tesir etmez. Ama siz asırların getirdiği insansınız.

Sizin bir gün fazla yaşamanızdan Türk Milleti bir asırlık merhale aşabilir. Benim anlatmak istediğim bu.

Atatürk kaşlarını çatarak:

-Bu değil!... Bana söylemek istediğin **"Ben Başvekilken her işi sana getirmeden hallediyordum. Sen de sürüyordun sefanı... Beni attın, şimdiki Başvekilin Celal Bey her işi sana getiriyor ve çalışmak zorunda kalıyorsun,**

söylemek istediğin bu değil mi İsmet Paşa?." İşte sonunda bir kadeh içkiden de oldun...

İsmet Paşa, "hayır" diye telaşla ellerini havaya kaldırdı. Fakat Atatürk devam etti:

-Bu!... Senin bana söylemek istediğin bu!... Sen hangi işi benim desteğim olmadan hak ettin? Sayayım mı şimdi bir bir... Ha, ister misin!...

Bunca yıl Atatürk'ün yanında oldum. Hiddetini, paylamasını görmüştüm. Fakat hiçbir zaman böylesine bütün ölçülerin üstüne çıktığını, adeta öfkeli bir aslan gibi kükrediğini görmemiştim. Kollarını masaya dayamış, öne doğru eğilip başını İsmet Paşa'ya doğru kaldırarak, şiddetle akan gözlerini dikmişti:

-Peki söyleyeceğim!... Ne buradaki insanları ne de tarihi kandırmak mümkün değil.

Söylediğiniz ve söyleyemediğiniz her şey birgün mutlaka ortaya çıkar. Yalnız sana şunu söyleyeyim: seni "**Rahat bir Başvekil**" olarak kolaylamak istedim. Bir ehliyetin vardı ve işleri bir mertebede götürüyordun. Ben düşüncülerimin yapılmasını değil düşündüğüm gibi bir memleket yaratılmasını istiyorum. Düşündüğümü yapma da, düşündüğünün daha iyisini bul da yap!... Yeter ki yap!... Başvekildin, bana geliyordun, her gelişinde söylüyordum sana fikrimi. Bir aksaklık görürsem, ikaz ediyordum. Yardım ettiğim, ikaz ettiğim İsmet Paşa değil, Türkiye Cumhuriyeti' nin Başvekilidir. Ben devlet işleri ile arkadaşlığı hiçbir zaman birbirine karıştırmadım. Arkadaş olarak bağışlarım, hakkımdır. Devlet adamı olarak bağışlamam buna hakkım yok. Arkadaşım olarak seni başvekil yapmadım; sen de bir Başvekillik ehliyeti gördüğüm için Başvekil yaptım. Az önce kapıda seninle karşılaştığım zaman gel briç oynayalım dedim. Davet ettiğim arkadaşım İsmet Paşa idi. Ama sen asansörde dokundurduğun sözlerle devlet adamlığı ile arkadaşlığı birbirine karıştırdığını gösterdin. Sen Başvekil olsan yorulmazmışım da, Celal Bayar'ın Başvekilliğinde yorulmuşum. Yakışır mı bu sözler, bunca sen Başvekillik yapmış İsmet Paşa'ya?... Şunu herkesin yanında açıkça söylüyorum. Memleketin bir takım şartları vardı. O şartların sen üstesinden gelecek bir adamdın; seni Başvekil yaptım. Sen Başvekildin, işlerini benimle konuşuyordun. Ben Başvekillere değil, devletimin ve memleketimin işlerine yardım ediyordum. Bu işleri bir yere kadar İsmet Paşa götürüyor; bir yerden sonra Celal bey yürütmeye başlar. **Hiçbir kimsenin kerameti kendinde görmeye hakkı yoktur. Bir devlet adamı, kerameti kendinde görmeye başladı mı devlet adamlığını bitirdi demektir. İşte bu kadar!...**

Atatürk'ün konuşmasının bitimine müsaadesi üzerine, İsmet Paşa sessizce yerine oturdu. Sofra henüz dramatik havasından kurtulamamıştı ki, içeriye Başvekil Celal Bayar ile Dışişleri Bakanı Dr. Tevfik Rüştü Aras girdiler. Atatürk sağ tarafındaki boş sandalyeyi Bayar'a gösterdi. Tevfik Rüştü benim yanıma oturdu. Atatürk garsona işaret ederek:

-İsmet Paşa'nın bardağına içki koy! Dedi. Sonra Bayar'a dönerek:

-Çok yoruluyorsunuz Celal beyefendi.

Bayar daha önce esen fırtınaları ve sofranın içinde bulunduğu havasını bilmediğinden gayet rahat bir cevapla:

-Çalışıyorduk Paşam. Sizin sevdiğiniz bir konu olan Balkan İttifakının güçlenmesi üzerinde durmaktayız.

-Keşke önceden haber verseydiniz. Ben de size katılırdım.

-Yarın çalışmalarımızın geldiği noktayı zatialinize izah edeceğim Paşa hazretleri...

(Süleyman Yeşilyurt, Atatürk-İnönü Kavgası, s.87-100)

Arkadaşımız Salih Bozok, Atatürk'ün tutulduğu bu hastalıktan o kadar müteessir ve elemli bir haldeydi ki teessüründen ne yapacağını ve ne de yaptığını bilir vaziyetteydi. Atatürk'ün günden güne fenalığa gittiğini gördükçe gayet samimi olarak:

-"Bu adam ölürse ben yaşayamam!"

Der ve bu sözlerini namus ve şerefi üzerine yemin ederek teyit ederdi.

Salih Bozok bu teessür saikasıyla hastalığın vehametini Celal Bayar'a telefonla söyledikten sonra her nedense- İsmet Paşa'ya da bu malumatı verdiğini haber alınca fena halde hiddetlenmişti. O gün Salih'le birlikte Büyükaada'da oturan merhum Fethi Okyar'a gitmiş, hep beraber dertleşiyorduk. Bir polis geldi:

-"Şimdi Savarona'dan telefon ettiler, acele olarak Kılıç Ali Bey'le Salih Bey'i çağırıyorlar!" Dedi.

Derhal kalktık motorla yata geldik.

Atatürk Salih'e

- "İsmet Paşa'ya benden niçin bahsediyorsun, neden telefon ediyorsun? Bunun manası nedir? Bu hareketini hiç beğenmedim?"

Başka bir defa da Salih Bey'in İsmet Paşa'ya sureti mahsusad'a bir mektup göndermiş olduğunu haber almış ve bu mektubun üzerinde de hayli durmuşlardı.

Kılıç Ali (Atatürk'ün Son Günleri s. 36)

"Atatürk'ün birinci komadan çıkıp, ikinci komaya girmek üzere olduğu son günleri idi. Başvekil Celal Bayar'la konuşuyorduk. Benim İsmet Paşa ile olan dostluğumu bilmesi nedeni ile:

-Görüyorsun dedi. Atatürk ümitsiz günler yaşıyor. Günleri de sayılı. İsmet Paşa neden son defa görüşüp, eski bir dost olarak helalleşmez.

Ben son defa Anadolu Kulübündeki asansör hadisesini hatırıma getirdiğim için, Bayar'ın yüzüne baktım:

-Acaba kabul eder mi?

-Zannedirim, bu hususta Atatürk'ü ikna etmek için ağırlığımı koyarım.

Yakın arkadaşı olarak İsmet Paşa'nın tereddütlerini gayet iyi biliyordum. Ziyaret teklifi ret edilirse gururu kırılacaktı. Fakat Celal Bayar destekleyeceğine göre, menfi bir sonuç düşünülemezdi. Bu hususta Bayar'la muvafık olup ayrıldım.

Ankara'ya döner dönmez işim İsmet Paşa'yı görmek oldu. Evinde kendisine meseleyi açtım. Atatürk'ün hayatının son günlerini de yaşadığını anlattıktan sonra:

-Gidip bir görüşseniz, son defa olsun kucaklaşırsanız sanırım iyi olur Paşam, dedim.

Oturduğu yerde duraklayıp, bir süre düşündü ve sonra:

-Celal Bayar'ın fikri ne? Diye sordu.

Kendisine:

-Fikir ve teklif Celal Bey'den geldiğine göre, durum meydanda, dedim. Bir müddet daha düşündükten sonra:

-Giderim, fakat trene istasyondan binmem. Gazi Çiftliğinden binerim.

Kendisine bir şey fark etmeyeceğini söyledim. Asıl mesele İstanbul'a gidip Atatürk'le görüşmekti.

Kısa bir düşünceden sonra, İsmet Paşa:

-İyi olur, dedi. Bavulumu hazırlayıp Gazi Çiftliği İstasyonuna götürsünler. Yerim ayrılışım. Ben de trenin kalkma vakti gelince otomobille çiftliğe giderim.

Bu konuşmaların ardından İsmet Paşa, kendisini korumakla görevli polislerden birine emir verdi. Bir müddet sonra hazırlanan bavulu Gazi Çiftliği'ne götürüldü.

Trenin hareket etmesine daha zaman vardı. Oturup sohbet ediyorduk. Ani bir konuşmayla:

-Bir kere de Refik'le (Saydam) görüşsek, dedi.

Onun da fikrini alsak.

-Siz bilirsiniz Paşam, diye karşılık verdim.

İsmet Paşa'nın evinden Refik Saydam'a telefon açıldı. Fazla uzakta değilmiş. Az sonra geldi. İsmet Paşa, Refik Saydam'a benim kendisine söylediklerimi aynen anlattı. Bu ziyarete karar verdiğini ve Gazi Çiftliği'nden bu akşam İstanbul'a hareket edeceğini söyledi.

Refik Saydam'ın rahatsızlığı nedeni ile devamlı olarak sallanan başı, İsmet Paşa'yı dinlerken daha da hızlı sallanmaya başlamıştı. Dudakları titriyor, gözleri fincan gibi açılıyordu. Birdenbire ellerini havaya kaldırarak tiz

bir sesle bağırmaya başladı:

-Olmaz, olamaz Paşam!... Bırakmaaam sizi!... Gidemezsiniz!... Görmüyor musunuz, sizi öldürecekler!... Sizi saraya sokup orada yok edecekler. Tuzaak bu tuzaak. Siz gitmeye kalkarsanız, kendimi rayların önüne atarım. Beni çiğnemen, benim ölümü geçmeden saraya gidemezsiniz.

Birden dehşete düşmüştüm. Refik Saydam'ın bu sözlerinin karşısında bir bakıma ben de suçlanmış oluyordum. Sanki İsmet Paşa için bir komplonun kurulmuş, ben de bu komplonun bir parçası ve iştirakçisi durumuna düşmüştüm. Refik Saydam'ın yersiz ve gereksiz konuşmaları, aklın alacağı işler değildi. Şaşkınlığımı üzerimden atarak gözlerimi hayretle açtım. Refik Saydam ve İsmet Paşa'ya dikkatle bakıyordum. Sanki İsmet Paşa o anda kalkıp istasyona gidecekmiş gibi, Refik Saydam büyük bir telaşla yerinden fırlayıp kapıyı tuttu. Avazı çıktığı kadar heyheyleyip bağırmaktaydı:

-Paşam gitmeyeceksiniz!... Benim cesedime basmadan bırakmam sizi...

Geçtim İsmet Paşa'yı en yakın arkadaşlarından birisi olarak ben bile ürkmüştüm. Refik Saydam, İsmet Paşa'nın Atatürk'ü ziyaret için Bayar tarafından saraya davet edilmesini, ona kurulan bir tuzak olarak düşünüyordu. Bu durumun tuzak olduğuna öylesine inanmıştı ki neredeyse beni bile inandıracaktı... İsmet Paşa'ya dikkatle baktığımda, adeta donmuş gibiydi. Belli bir noktaya baktığı halde ağzından tek kelime çıkmıyor, neye karar vermesi gerektiğini kestiremiyordu. Bir müddet sonra ani bir kararla zile bastı ve içeriye giren görevliye:

-İstasyona telefon açın, benim bavulumu eve getirsinler, İstanbul'a gitmekten vazgeçtim, dedi.

Refik Saydam İsmet Paşa'nın bu kararı karşısında elini bırakıp ayağına sarılırken adeta şaşırılmış halde olan ben, mahcup bir selamlamayla Paşa'ya veda edip dışarıya çıktım!...

(Süleyman Yeşilyurt, Atatürk-İnönü Kavgası, s.108-116)

Villa Manolya'da bir sabah, Şahbaba'nın Mustafa Kemal'e bakışını ve kanaatini tam olarak gösteren bir marş hadisesi yaşandı... Hadisenin kahramanı Hümeýra hanımsultan, o sabah yaşananları seneler sonra şöyle anlatacaktı:

"...Biz daha memleketten çıkmadan önce, Refet Paşa İstanbul'a gelmişti. Her tarafta bayram yapıyordu. O günlerde "Yaşa Mustafa Kemal Paşa" diye bir marş söyleniyordu. Ben de dayımla beraber (Sultan Vahdeddin'in oğlu Şehzade Ertuğrul Efendi'yle) bu marşı ezberlemiştim. Dışarı gitmemize kadar hep söyledik. Birgün Villa Manolyada Şahbabamın penceresi altında dayımla oynarken yine bu marşı söylüyorduk. Kalfalardan biri geldi, "Aman cicim, Şahbabanızı kızdırmak mı istiyorsunuz? Sakın böyle 'yaşa' demeyin. Hiç "Yaşa Mustafa Kemal Paşa" olur mu? 'Kahrolsun' diye söyleyin. Yoksa Şahbabanız kızar" dedi. Çocukluk işte... inandık, öyle söylemeye başladık. Birden, Şahbabamın üst kattaki dairesinin penceresi açıldı. Dışarıya sarkarak "Çabuk buraya gelin!" diye bağırdı. Çok kızgındı. Onu ilk defa böyle görüyordum. Bizi her zaman çağırıp konuşan, şeker falan veren Şahbabamızın yerinde sanki bir başkası vardı. Dayımla beraber korka korka yukarı çıktık.

Şahbabamın ciğerlerinden biri yoktu. Ama üst üste sigara içer, birini söndürmeden ötekini yakardı. Kehribar bir ağızlığı vardı. Masasının üzerinde hep büyük bir "Regie Turc" sigarası paketi durur, içtiği sigaraların küllerini Bergama işi, su dolu bir kâseye atardı. Odasına girdiğimizde rengi kıpkırmızıydı. Hiç kimseye yüksek sesle söz söylemeyen Şahbabamı ilk defa böyle hiddetli görüyordum, izmariti su dolu kaba attı. "Cızzz" diye çıkan sesi aradan 60 sene-den fazla geçmesine rağmen hâlâ unutamam.

Bize "Bu marşın sözlerini kim değiştirdi?" diye sordu. Dayımla titreye titreye olanları anlattık. "Cahil Kalfa!" dedi. Elleriyle göstererek "Bana bakın! Bir daha böyle bir şey söylediğini işitirsem ağzını tutar, kulaklarınıza kadar ayırım. **MUSTAFA KEMAL BİR TÜRK ASKERİDİR. TÜRK PAŞASIDIR. BENİM PAŞAMDIR. HİÇBİR TÜRK ASKERİNE HAKARET EDİLMESİNE İZİN VERMEM."**

(Murat Bardakçı, Şahbaba, s.369-370)

Kazım Karabekir'le İsmet İnönü arasında 1924'lerde geçen konuşma:

İsmet Paşa, sabit fikrin esiri idi. Uzun muhasebelerimizden sonra sonucu yine şöyle bağladı:

Kazım, eğer hükümetten çekilirim muhalif bir parti yaparım.

O' nun endişesini seziyorum: Mustafa Kemal Paşanın kendisinden başkasını başvekil yapması ihtimali O'nu düşündürüyordu. Kabinesindeki bazı tadilata razı oluyordu. Fakat başvekillikten çekilmeye tahammülü görünmüyordu. Derhal

muhallif bir parti yapacaktı. Ben işi tatlıya bağlamak için:

Ne yaparsan yap; yalnız her işinde samimiyeti siyasete hakim kıl... birde benim askeri sahadaki mesaimi yardım et. Bana bunlar yeter.

(Uğur Mumcu, Kazım Karabekir Anlatıyor, Sayfa:128-129)

KERKÜK-MUSUL SORUNU ATATÜRK'ÜN KERKÜK-MUSULA GİRİŞİ NASIL ENGELLENDİ

Kazım Karabekir, Fethi Okyar ve Atatürk arasında ki konuşma;

Salonda Fethi Bey de eşiyile mevcuttu. Gazi:

-Haydi size yukarı kattaki kütüphanemi gezdireyim, diyerek Fethi Bey' le beni beraberinde alarak yukarıya çıkardı

Latife Hanım' ın da birçok zarif ciltli kitaplarını taşıyan ve bütün duvarları kaplayan kitaplarını temaşa ederken Gazi dedi ki;

"Musul hakkında Haliç Konferansında Fethi Bey siyaset yoluyla muvaffak olamadı. Sıra Karabekir'e geldi. O meseleyi asker kuvvetiyle başara-caktır".

Lozan Antlaşması'nda Musul sorunu çözüme bağlanmamıştı. Görüşmelerin uzaması üzerine İsmet Paşa, bu konunun Türkiye ile İngiltere arasında çözümlenmesini önermiş; bu önerisi de taraflarca benimsenmişti.

Musul konusunda ilk görüşme 19 Mayıs 1924 günü İstanbul' da yapıldı.

"Haliç Konferansı" diye bilinen bu konferanstan sonuç alınamadı. İngilizler Süleymaniye, Kerkük, Musul kentlerini Türkiye'ye bırakmak istemiyorlar; Türk delegasyonu başkanı Fethi Bey de Musul ili nüfusunun Türk ve Kürtlerden oluştuğunu ileri sürerek Türk tezinde direniyordu.

İngilizler, Musul dışında ayrıca Nasturi hristiyanları nedeniyle Hakkari ilini de istemekteydiler.

Sorun, Haliç konferansında çözülemedi. Çözülemeyince konu İngilizler tarafından Milletler Cemiyeti' ne götürüldü. Milletler Cemiyeti, 30 Eylül 1924

günü bir komisyon kurarak konunun bu komisyonca incelenmesi kararını verdi. Komisyon düzenlediği raporda Musul'un Irak'ta "İngiliz manda yönetimini" 25 yıl daha uzatılarak Kürtlere verilmesi koşulu ile Musul'un manda yönetimine bırakılması, bu olmazsa, Musul'un Irak'a devredilmesi görüşü benimsenmişti.

Türkiye bu raporu tanımayacağını ilan etti.

Milletler Cemiyeti'nde konuşan Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü (Aras) İngilizlerin Musul'daki Kürtleri ilerde Türkiye aleyhine kullanacaklarını söyledi.

Tam bugünlerde Şeyh Sait İsyanı patlak verdi. 23 Temmuz 1924 günü İstanbul'dan Mr. Henderson'un İngiliz Başkanı Mac Donald'a gönderdiği gizli yazıda Doğu'daki Kürtlerin yerel örgütler kurarak harekete geçmek üzere olduklarını ve Kürtlerle temas için bir yetkilinin İstanbul'a gönderildiği bildiriliyordu.

Şeyh Sait'in oğlu Ali Rıza da İngilizlerin desteğini sağlamak üzere Tebriz'deki İngiliz konsolosluğuna başvurmuştur.

Şeyh Sait ayaklanması 1925 yılı ortalarında bastırılabilirdi.

Türkiye, 1925 yılı Eylül'ünde Milletelerarası adalet divanına başvurdu. Diplomatik görüşmelerden sonra gerek Divan gerekse Milletler Cemiyeti Meclisi kararlarını vermişlerdi:

Musul Irak' a bağlanacaktı.

16 Aralık 1925 günü Milletler Cemiyeti Meclis kararı verilmiş; Musul Türkiye'nin elinden kaçmıştı. Türkiye bu karara karşı tepki gösterdi. Ayrıca Sovyetlerle 17 Aralık 1925 günü Dostluk ve Tarafsızlık antlaşması imzaladı.

5 Haziran 1926 günü, Türkiye, Irak ve İngiltere ile imzaladığı "sınır ve iyi komşuluk antlaşması" ile Musul' u terk etmişti.

İşte M. Kemal ile Karabekir'in konuşmaları Musul sorununun tartışıldığı günlere rastlar.

Türkiye, Musul'u diplomatik yollarla alamazsa askeri yolla alacaktır. M.Kemal bu askeri sefer içinde Karabekir'i görevlendirmeyi uygun görecektir.

Yeniden Karabekir'in anılarına dönelim:

"Musul meselesinin siyasi yoldan hal olunamayacağı Fethi Bey'in tekrar tekrar beyan ettiği Haliç konferansında da İngiliz delegelerin sözlerinden anlaşılıyordu. Daha ilk sözde:

-Musul Kraliyet hükümeti için pek lazımdır...diye ilk ve son sözlerini söylemişlerdi.

Fethi Bey'in

-Bizim Cumhuriyet hükümetimiz içinde pek lazımdır...tarzında cevabına yine aynı cevabı vermişler.

4 Mayıs Ramazan Bayramının ilk günü idi. Reisicumhur Gazi Mustafa Kemal Paşa'yı herkes gibi ben de Çankaya Köşkünde tebrik ettim. Erkan-ı Harbiye Umumiye reisi ve Müdaafaa-i Milliyle Vekili'ni makamlarında tebrik ettim.

Bugün Fevzi Paşa, beni Etlik Aşağı İncirlik mevkiindeki iade-i ziyarete geldi.

Fevzi Paşa'ya İsmet Paşanın bana Musul'u almayı teklif ettiğini, bunun daha öncede Gazi tarafından yapıldığını anlattım.

Musul'u yeniden harp ile almaya kalkmak yeniden vatanımızı ve milletimizi perişan edecek ve belki de felâket uçurumuna sürükleyecektir. İngilizler bu sefer, geçen yıl İzmir'de yaptırdığımız harp oyunundaki endişeleri tahakkuk ettirecek yani İtalyanları üzerimize saldıracak ve kendisi de fiilen harbe girişecektir. Fransızlar da İstiklâl Harbimizde uğradıkları muvaffakiyetsizliğinin intikamını almak için o zaman elde edemedikleri hedeflere yürüneceklerdir.

Fevzi Paşa:

- İcap ederse, yeni bir harbi de göze aldık. Musul bizimdir. Madem ki, sulhen vermiyorlar; harben almak için Gazi ısrar ediyor. Hükümet de bu fikirde. Biz de muvaffak olacağımıza şüphe yok. İcap ederse Musul değil daha uzaklara da gideriz.

Ben:

- Demek, İzmir harp oyununda İtalyanların Ege sahillerine çıkması esasında yani harp oyunları kaidelerine uygun olmayarak mavi-kırmızı yerine apaçık İtalyanları düşman göstermeniz, icabında bunu göze almış olduğunuzu ilân için bir gösteriş mi idi?

Karabekir, Fevzi Paşa'nın Diyarbakır'daki Kolordu Komutanı Cafer Tayyar Paşa'ya (Eğilmez) verdiği son emri de öğrenir. Bu son emir şöyledir: **İCAP EDERSE EŞKİYAYI LONDRA'YA KADAR TAKİP EDECEĞİZ.**

Günlerden 18 Ekimdir.

Mustafa Kemal, doğu gezisinden Ankara'ya dönmektedir. Karabekir, M.Kemal Paşa'yı Ayrancı sırtlarında karşılar.

M. Kemal Karabekir'i görünce arabasının durdurur. Arabada İsmet Paşa'da vardır.

Karabekir, M.Kemal Paşa'ya

- **Paşa Hazretleri; bir harp tehlikesi karşısında olduğumuzu ve zat-ı Şahanelerine dahi arz ettiğim mütalâalarımaya rağmen Musul Harekâtı'na başlamanın buna sebep olduğunu öğrendim. Paşam, netice felâket olur.**

Mustafa Kemal, Karabekir'in sözünü keserek şunları söyler:

Büyük Millet Meclisi'ni acele topladık. Söz milletindir!

Karabekir, bu konuşmadan sonra günlüğüne şu notları düşer.

"Artık kararımı vermiştim. Söz milletindir; söz milletin, kabul!"

Karabekir, dört gün önce de Millî Savunma Bakanlığı bütün kolordulara gizli bir emir yollamıştır:

1643 sayılı emirde, ordu müfettişlerinin Bakanlıktan izinsiz gezilere çıkma-

maları gereği bildiriliyordu!

Karabekir, Ali Fuat Paşa ve Rauf Bey'le de konuşmuş ve kararlarını vermişlerdi.

Parti kuracaklardı!

"Harp felâketinin önüne ancak Büyük Millet Meclisi'nde bir blok halinde görünebilirsek durabiliriz. Esasen Cumhuriyet'in kökleşmesi için icabında bir parti halinde çıkmaya da karar vermiş bulunuyorduk."

Atatürk diyor ki:

"Hakkari bölgesinde Nasturi ayaklanmasını bastırmaya çalıştığımız bir sırada İngiltere hükümeti de, hükümetimize kesin bir nota verdi.

İngiltere'nin kesin notasına bildiğiniz biçimde yanıt verdik, savaşı bile göze aldık. İşte söz konusu ettiğimiz kişiler, bu çetin günlerde, bir yabancı devletin bize saldırabileceği günlerde kendilerinin de bize saldırarak ereklere kolaylıkla ulaşabilecekleri kuruntusuna kapıldılar. Savaşa hazır bir durumda bulundurmaya zorunlu oldukları ordularını başsız bırakıp, daha önce sevmediklerini söyledikleri siyasal alanına koştular."

M.Kemal Paşa ertesini gün Cevat ve Cafer Tayyar Paşalara şu telgrafi gönderir:

"Komuta işlerinde beklenen düzenbağı ile bağdaşmadığı kanısına varılmıştır. 1.ve 2.Ordu müfettişliklerinin görevlerinden çekilip Meclise dönerek orduları elverişsiz bir zamanda başsız bırakmış olmaları bu görüşü pekiştirmiştir. Seçim bölgeniz halkı, ordu düzenbağının esenliği için vereceğiniz karardan kuşkusuz kıvanç duyar. Daha önce yazıldığı üzere kararınızı bildirmenizi rica ederim".

Müfettiş Paşa

İkinci adımda başarıyla sonuçlanmış; sıra üçüncü adımı atmaya gelmişti.

Cevat ve Cafer Tayyar Paşalar, görüşlerinde direnirler.

Üçüncü adım atılır.

Üçüncü adım, Cevat ve Cafer Tayyar Paşaların ordu ile ilişkilerinin kesilmesi idi. Hemen bu işlemlere başvuruldu.

Karabekir, anılarında, ordudan çekilme kararını "İngilizlere karşı Musul nedeniyle açılacak savaş" nedenine bağlar. Ve komutanların ordudan çekilmesinin bu savaş tehlikesini önlediğini yazar.

M.Kemal'in yanıtı acı ve serttir.

"Ordumuzun (yükselmesi ve güçlendirilmesi için) tasarılar sunduğundan söz eden ve onlar dikkate alınmadığı için (üzüntüm ve kaygım büyüktür) diyen eski müfettiş Paşa, yurdun üçte birini kaplayan koskoca bir orduyu gönülünün istediği anda, beş satırlık bir yazı yazarak başsız bırakmanın

ne denli yeğni ve ordunun yükseltilip güçlendirilmesi bakımından temel alan düzen bağıni ne kertede bozucu bir davranış olduğunu kavramış görünmüyor. Dikkate alınmadığını savladığı rapor ve tasarılarıyla yapamadığı işi; devletin kesin süreli bir nota aldığı ve yapmaya kalkıştığını ileri süren Müfettiş Paşa, kendisi gibi davranan arkadaşlarıyla birlikte, pek elverişsiz bir zamanda orduya ne kötü kargaşa örneği gösterdiğini anlamak istemiyor."

(Uğur Mumcu, Kazım Karabekir Anlatıyor, s.134-135-139-142-149-150)

M.Kemal, 17 Eylül 1924 günü İçişleri Bakanlığına gönderdiği gizli yazı ile Trabzon'da çıkan "Kahkaha" gazetesinin kapatılmasını istemiştir.

"Trabzon'da Kahkaha namında bir mizah gazetesini çıkaranlar bolşeviktir. Orada kimseye bir şey demedim. Fakat idare edenlerin gafleti... Uyku halindedir.

Alakadar olunuz; tahkikat yapınız. Bu gazeteyi çıkaranları anlamakla beraber gazetenin çıkmamasını temin ediniz."

Nazmi Nafi tarafından çıkarılan Kahkaha 9 Mart 1925 tarihinde hükümetçe kapatılmıştır.

(Uğur Mumcu, Kazım Karabekir: Anlatıyor, s.192-195).

ADALAR DENİZİ (EGE DENİZİ) GERÇEĞİ VE ADALARIN ELE GEÇİRİLMESİ

Mareşal, Şükrü Kaya' dan nefret ederdi.

O da ondan...

Bu iki adam, bilhassa Montrö konferansından sonra birbirlerini günahları kadar sevmemeğe başlamışlardı. Mareşal ve muhiti için Şükrü Kaya "ahlâksız herifin" biriydi. Dahiliye Vekili ise ona "hem kel hem fodul" deyip duruyordu.

Bu karşılıklı nefretin sebebi gerçekten hikâyeye değer. Anlatayım:

Montrö'de Boğazlar Conventionu'nun imzasından sonra, yâni 1936 Temmuz ayının 22 sinden sonra bir gece, Şükrü Kaya, köşkünde Lozan Muahedesini, kimbilir kaçınıcı defa karıştırırken Adalardan bahseden 12 nci ve 15 inci maddelerde kafası bir şeylere takılır. (Şükrü Kaya, Lozanı beğenmezdi) Haritayı açar. Önce onbeşinci maddenin İtalya'ya terkettiği Rodos'la on iki adayı ve Meis adasını işaret eder. 12 ada diye bahsedilen adalar şunlardır.

Bizim Astropalya dediğimiz Stampalya, Harki, Skar -Panto, Kasso, Piskopis, (yahut Tilos), Misiros, Kalimnos, Leros, Patmos, Lipsosı Simi, Koş.

(15 inci maddenin sonunda "ve bu adalarla ilgili adacıklar" diye de bir kayıt vardır.)

Sonra 12 nci madde ile Yunanistan'a bırakılmış olan şu adalara da birer çarpı işareti koyar:

Limni, Samotraki, Midilli, Sakız, Sisam, Nikarya.

(Bu maddenin sonunda da "Bu muahedeye mugayir ahkâm mevcut olmadığı takdirde Anadolu sahillerine üç milden yakın adalar Türk hâkimiyeti altında bırakılmıştır.)

15 inci maddedeki bu "adacıklar" la 12 nci maddedeki "sahile yakın adalar" a zihni takılan Şükrü Kaya, elindeki haritada bunlara ait bir çizgi bulamaz. Aslen İstanköy'de doğmuş, büyümüş bir Adalar Denizi çocuğu, tıpkı Turgut Reis gibi bir Aydın yalılarını çocuğu olduğu için, Yunanistan'a ve İtalya'ya terkedilmiş olan adalarla sahil arasında bâzı toprak serpintileri bulunduğunu hayâl meyâl hatırlar...Ama bunlar kaç tanedir, büyüklüğü de var mıdır? Lozan'dan beriye geçen on üç yıl içinde Yunanlılar ve İtalyanlar şu "adalar" ile "adacıklar" a hiç ilişmişler midir? Lozan'dan sonra kara sınırları tahdit edilirken Batı Anadolu da bir deniz sınırı tasavvur edilmiş midir? "Adalar" ve "adacıklar" tâbirlerine uygun durumdaki toprak parçalarının mülkiyeti birer birer tespit edilmiş midir?

Velhasıl uykusu kaçır, sabah erkenden vekâlete damlar ilk işi müsteşarı çağırıp şu emri vermek olur:

-Bana gözü en açık olanlardan dört adet müfettiş seç, getir.

Dahiliye Vekâleti kütüphanesinde pek mufassal bir atlas varmış... Aldırır. Alman Erkân-ı Harbiye haritalarını da buldurur. Emniyet-i Umumiye'de bir deniz haritası da varmış, onu da alıp açar. Kendisi, müsteşar, dört mülkiye müfettişi bir komisyon halinde toplanıp "adalar" ve "adacıklar" muammasını halle çalışırlar.

Bir de ne görsünler? Serpintilerin sayısı binden fazla (!)

Şükrü Kaya hemen Adalar Denizi Türk kıyılarını dörde ayırıp, müfettişlerin her birini bir bölgeye tâyin eder. Verdiği talimat şudur:

-Vazifeniz son derece mahremdir. Her birinize iki emniyet memuru refakat edecektir. Gittiğiniz yerlerdeki kaymakamlara, nahiye müdürlerine ne ile uğraştığınızı asla çıtlatmayacaksınız. Sandalla mı olur, motorla mı, yelkenli ile mi, artık ne gibi vasıtalar bulabilirsiniz kara sularımız içinde veya iki üç mil daha uzakta ne kadar "adacık" ve "ada" varsa dolaşın malûmat toplayacaksınız. Mahallî âmirlerden kontrol sahalarına dahil kıyılardaki adalar hakkında sezdirmeden bilgi de toplayabilirsiniz. Adalar boş mu? Dolu mu? En geç bir ay içinde buraya gelip bana bizzat rapor edeceksiniz.

Ve derhal bol harcırahlar verdirerek bu dört müfettişi, ikişer emniyet memuru-

ru ile yola çıkartır.

Bir taraftan da hariciyeden de bilgi arar. "Adalar"ın ve "adacıklar"ın mülkiyetini teker teker tespit eden bir protokolün mevcut olmadığını anlar.

Müfettişler vazifelerini bitirip döndükleri zaman Şükrü Kaya toplanan bilgiler karşısında âdeta dehşet duyar:

Sahipsiz yüzlerce ada!

Hemen haritaları alır, arabasına atlar; Cumhurbaşkanına gider. Durumu anlatır:

-Eğer en kısa zamanda bu adalar üzerinde mülkiyet hakkımızı belirtmezsek, Yunanlılar veya İtalyanlar (Hâdise İkinci Dünya Harbinden önce cereyan eder. On iki Ada ve Rodos, Meis İtalyanlardadır.) hangisine ayak basarlarla 'bayraklarını çekiverirler. Bize de apışıp kalmak düşer. Onun için derhal adaları işgal etmeliyiz.

Mustafa Kemal bir an düşünür:

-Haklısınız... der. Büyük bir ihmalde bulunmuşuz. Şu haritalarla beraber hemen Mareşal' a git. Durumu anlat.

İşte Mareşal ile Şükrü Kaya' nın arası o gün bozulmuştur.

Dahiliye Vekilini güler yüzle karşılayan Fevzi Paşa, önüne haritalar serilip durum izah edilince önce şaşalamış, sonra da birden kaşlarını çatarak:

-Olan olmuş demektir. Artık yapılacak iş yok. Elden ne gelir?

Şükrü Kaya bu sahneyi bana anlattığı zaman:

-Mareşal bu cevabı verince şaka ediyor sandım... demişti. Bu kadar önemli bir işi bir Genel Kurmay Başkanı böyle hafiften alabilir miydi? Israr ettim. Bu topraklar üzerinde mülkiyet hakkımızı bir an önce kurmalıyız dedim. Hiç cevap vermedi. Baktım ki şaka etmiyor. Haritaları topladım. Yanından ayrıldım.

Ertesi gün kabine toplantısı vardır. Müzakere başlayınca Şükrü Kaya söz alır, "Son derece mühim ve mahrem bir memleket meselesi üzerinde bilgi vereceğini" söyler ve Genel Kurmay Başkanı Paşa hazretlerinin de toplantıya davet edilmesini teklif eder.

Paşa gelir. O zaman da Şükrü Kaya bütün vekilleri hayrete düşüren durumu uzun uzadıya anlattıktan sonra:

-Ben vazifemi yaptım...der, şimdi vazife sırası paşa hazretlerindedir. Bu adaları hemen işgal ettirmelidirler.

Bütün gözler kendisine çevrilince Paşa, pürhiddet ayağa kalkar, masaya elini vurarak haykırır:

-Erkân-ı Harbiye bu mesuliyeti üzerine alamaz Dahiliye Vekilinin maksadı nedir? Memleketi harbe mi sürüklemek istiyor? Cevap versin! Maksadı bu mudur?

Şükrü Kaya şu cevabı verir:

-Vazife kendilerine terettüp etmektedir. Eğer hâdiselerin seyri bir harbi zarurî kılırsa, kabine karar verir, o kararı da gene Paşa hazretleri tatbik ederler.

İşte Mareşal' in mukabelesi de bu:

-Kendisinde bir harbi de göze alabilecek cesareti görebiliyorsa bu işi neden bizzat başarmıyor?

Şükrü Kaya fırsatı kaçırmaz:

-Peki... der, Paşa hazretleri emirlerindeki ince filoları 48 saat için Dahiliye Vekâleti emrine devretsinler... Dahiliye Vekâleti ve sivil idare bu vazifeyi başarmaktan şeref duyacaktır.

Ve böyle de olmuştur. Fevzi Paşa Deniz Kuvvetlerine talimat vererek motor botları, birçok ufak gemileri Dahiliyenin emrine verdirmeğe mecbur olmuştur. Gümrük idaresinin bir iki gemisi, jandarma motorları, bir sürü sandal, yelkenli vesaire de bunlara katılarak garip bir filo kurulmuştur. O yüzlerce adacığın bir kısmına birer numara, pek büyük olanlara da birer isim takılmıştır. Bu numaralarla isimler kalın çinkolar üzerine yazdırılıp yüzlerce tabelâ hazırlanmıştır. O engin saha parsellere ayrılarak vasıtalar gruplandırılmıştır. Ve bütün gruplar bir gece hava karardıktan sonra hep birden harekete geçirilmiştir. Lozan muahedesinde isim zikredilerek karara bağlanmamış olan bütün adacıklar, serpintiler ve adalar ertesi sabah tanyeri ağarınca kadar fiilen ve hukuken anavatana âdeta yeniden ilhak edilmiştir.

Adacıkların büyüklerine üçer beşer jandarmalı karakollar kurulmuş, küçüklerine tarassut kuleleri yapılmış, nöbetçiler konmuştur. Hattâ o güne kadar ihmâl edilmiş olan birçok tehlikeli yerlere deniz fenerleri takılmıştır.

Mareşal bu hareketin devamında gayet sinirli görünmüştür. Operasyonun başarı ile bitirildiği kendisine bildirildiği zaman da hiddetle söylenmiştir:

-Sevinmekte acele etmeyelim. Bekleyelim, bakalım bu işin altından nasıl bir çapanoğlu çıkar?

İşin tuhafı, dört gün sonra, bir ân Mareşal' in dediği gibi de görünmüştür.

Bir sabah İtalyan ataşemiliteri ile ataşe Naval' inin Arslanlı kapıdan girip Genel Kurmay merdivenlerini acele acele çıktıkları görülmüştür. Sabah sabah gelen bu ziyaretçiler Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Reisimiz Paşa hazretleri tarafından kabul edildikleri zaman kendisini selâmlamışlar ve heyecanla sormuşlardı:

-Silâhlı Kuvvetlerinizin İtalyan topraklarını cebren işgal etmelerinin sebebi nedir?

Meğer aynı anda İtalya Büyükelçisi de Hariciye Vekâletini boylamış bulunuyormuş:

-Eğer bu bir yanlışlık değilse ekselans bir "Causus Belli" (Harb sebebi) sayılabilir Cumhuriyet Hükümetinin maksadı nedir? On iki ada üzerine bir saldırı mı

tasarlıyorsunuz?

Mareşal Başbakanlığa gider tabii...Vekiller Heyeti hemen toplanır tabii... Ve Mareşal ağır basacağını sanarak şöyle der:

-Hâdise tam tahmin ettiğim tarzda inkışaf ediyor. Şimdi İtalyan askerî ataşeleri beni sual yağmuruna tuttular. Artık verilecek cevabı da siz bulursunuz.

Şükrü Kaya sorar:

-Ataşeler, mevki tasrih etmişler midir?

Mareşal cevap verir;

-Evet... Kalimnos adasına 3 mil mesafede bulunan küçük ada.

- Başka?

- Bu kadar. Başka yok.

- O halde bu küçük adayı derhal tahliye eder ve İtalyan otoritelerine teslim ederiz. Bize son hareket sekiz yüzden fazla adacık kazandırmıştır. Yunanistan'dan hiçbir itiraz gelmediğine göre bu tek adacığı İtalya'ya veririz, gerisi bize kalır. O adada yalnız jandarma vardır. Binaenaleyh bunu sivil idaremizin bir hatası olarak gösteririz. Ben de Dahiliye Vekili sıfatı ile İtalyanlara bir kaç nezaket cümlesi söyler, gönüllerini ahırım.

İşte Mareşal o günden sonra taşkın bir Şükrü Kaya düşmanı kesilmiştir. Bu karşılıklı nefretin ikinci Cumhurbaşkanı seçiminde oynadığı rol büyüktür. Çünkü Mareşalin Cumhurbaşkanı olabilmesi sadece Şükrü Kaya'nın elindeydi. Ve gene Şükrü Kaya ancak Mareşalin desteği ile o makama yükselbilirdi. İkisini saran nefretten istifade eden İsmet İnönü olmuştur.

(Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu, Ordu ve Politika s.274-301)

Bir cumartesi akşamı Asım Paşa'dan bu haber geldi. Paşanın verdiği bu haber üzerine, Atatürk hemen pazartesi günü ordumuzun Hataya girmesini istediler. Ertesi günü Pazar olduğu için Fransızlarla görüşüp, Fransa ile muhabere edip bunun icab ettirdiği resmi formaliteleri tamamlamak ve hareket şeklini takarrür ettirmek imkanı yoktu. Fakat Atatürk bunun behemehal böyle olması için ısrar ediyordu. Bu ısrar karşısında Hariciye Vekili Tevfik Rüştü Beyin müracaatı üzerine Fransa hükümeti Hariciye Nazırı büyük bir nezaket ve Atatürk'ün şahsına hürmet göstererek, Fransa tarihinde belki de ilk defa tesadüf edilir bir şekilde, Pazar günü (Quai d'Orsay) de Fransız Hariciye Nezaretindeki alakadar büroları açtırmış, çalıştırmış, tatil günü olmasına rağmen Fransa Harbiye Nezaretiiyle temas ederek işgal günü hakkındaki anlaşmayı Atatürk'ün istediği gün

için tasdik ettirmişti.

Artık pazartesi günü Türk Birlikleri, senelerden beri bütün memleketin hasretini çektiği Hatay'a gireceklerdi. Paris'ten mntıkadaki Fransız komutanlığına icab eden bütün emirler verilmişti.

Atatürk bu neticeden ve o zaman Paris Sefiri bulunan merhum Suat Beyin bu husustaki mesaisinden ve gösterdiği dirayet ve gayretten dolayı ne kadar müte-hassis ve ne kadar memnun olmuşlardı!.

Kılıç Ali (Atatürk'ün Son Günleri s. 41-42)

Eski Maarif Vekili Vasıf Bey merhum bir gün Atatürk'e:

-En büyük inkilâp eseriniz hangisidir?

Diye bir sual sordu. Atatürk derhal Vasıf Beye:

-Benim yaptıklarım birbirine bağlı ve lüzumlu işlerdir. Bana yaptıklarım dan değil yapacaklarımdan sorunuz!

Diye cevap vermişti. Atatürk yaptıklarını söylemez, yaptıkları ile katiyen övünmezdi. Atatürk'ün elde ettiği namütenahi zaferlerin, muvaffakiyetlerinin hiç birisi tesadüfün ve talihin eseri değildi. Hepsi dehasından çıkan eserlerdi.

Kılıç Ali (Atatürk'ün Hususiyetleri s.119)

İtalyan diktatörü Mussolini en şımarık ve taşkın günlerinin birinde, aziz topraklarımız üzerindeki haris emellerini tahakkuk ettirmek için yegâne çare olarak

-Atatürk'ün ölümünü beklemeli! Demişti.

Doğru veya yanlış, diktatörün sarfettiği bu sözü Atatürk işittiği zaman, Büyükdere'de merhum Tahsin Uzer'in yalısının balkonundan kendisini görmek için evin önüne toplanmış olan kalabalık halka hitap ederek:

-Mussolini iyi bilmelidir ki ben ölmeyeceğim!

(Cemal Kutay, Atatürk'ün Son Günleri, s.146 ;Kılıç Ali Atatürk'ün son günleri s.8)

Toprak kanununun bir neticeye varmasını Kamutay'ın yüksek himmetinden beklerim. Her Türk çiftçi ailesinin, geçineceği ve çalışacağı toprağa malik olması, behemehal lazımdır.

(Atatürk'ün S.D:V. Cilt:I, s.405)

Kendine inkılabın ve inkılapçılığın çeşitli ve hayati vazifeler verdiği Türk vatandaşının sağlığı ve sağlamlığı, her zaman, üzerinde dikkatle durulacak milli meselemizdir.

(Atatürk'ün S.D:V. Cilt:I, s.411)

Bir gün Atatürk kurucusu ve Genel Başkanı bulunduğu C.H.P.'nin Ankara'daki merkezine gelmişti. Propaganda şefini ve diğer kısımların şeflerini birer birer çağırıyor, dosyalar, teşkilat hakkında onlardan izahat alıyordu.

Bu arada propaganda kısmının şefine sordu:

-Hani sizin dünya partileri hakkındaki şahsi dosyalarınız? Hani sizin dünya ve memleket adamları hakkındaki arşivleriniz? Hani sizin alıcı ve verici propaganda mekanizmanız? Bir şey hakkında mahrem mağlumat isteyince ne yaparsınız?

Recep Peker:

-Emniyet teşkilatından sorarız.

-Atatürk, bunun üzerine:

-Oldu mu ya... dedi Ya istediğiniz malumatı vermezlerse? Elinizde bir müey-

yideniz var mı? Siz bir parti, bir hususi siyasi teşekkülsünüz, her işiniz kendi başınıza kendiniz görmelisiniz. Medeni bir siyasi parti, bir devlet kadar mürekkep bir teşekkül demektir. Yoksa bir mahalle kahvesinden farkınız kalmaz.

Hikmet Bil (Atatürk'ün Sofrası s.57)

Türk inkılapları bir bütündür. Asla bölünemez. Türkiye Cumhuriyeti ancak İnkılaplarıyla ilelebet payidar olacaktır.

Hikmet Bil (Atatürk'ün Sofrası s.57)

"Garplılara, garplıların metodları tatbik edilirse o zaman akılları başlarına gelir."

Ertesi sabah da gecedен hazırlanmasını emrettiği trenine binmiş ve yola çıkmıştı. Bu apansız ve trenle Konya üzerinden Hatay hudutları istikametinde başlayan seyahat haberinin Avrupa matbuatında bir bomba tesiri yaptığını belirtmeye elbette ki hiç lüzum yoktur.

Tren Konya'ya yaklaşırken Atatürk, yanında bulunan Vekillerden birine:

-Konya Valisi nasıl bir adamdır ? diye sormuş.

"Güvenilir bir adamdır" cevabını alınca Konya istasyonunda ve trende kendisine hoş geldiniz demeye gelmiş olan Valiye aynen şu suali sormuştur:

-Vali Bey sizden kanunlarımıza aykırı bir şey istesem, bunu sırf ben istedim diye yapar mısınız?

Vali biraz tereddütten sonra, vallahi Paşa Hazretleri, mağlumualiniz mevzuat fakat elbette ki bendeniz?... gibi sözleri ağzında gevelemeye başlayınca Atatürk yanındaki vekile "Hani güvenilir adamdı?" der gibilerinden bakmış sonra Valiyi savarak Konya'da ki ordu kumandanını kabul etmiş. Aynı suali bu sefer kumandana tekrarlar tekrarlamaz, o, tam bir asker mertliğiyle:

-Sen yalnız emret Paşam, demiş, istediğin devletin aleyhine bile olsa te-

reddütsüz yaparım...

O zaman Atatürk'ün yüz hatları gevşemiş ve kumandana üç gün içinde üç bin sivil yani milis, üç binde tam teçhizatlı bir taarruz birliği hazırlamasını emretmiş ve uzun uzun bu birliğin askeri bakımdan nasıl olması gerektiğini anlatmış...

Kumandan huzurdan çıkar çıkmaz, Atatürk'ün pek yakın arkadaşı olan devrin Vekili hayretler içinde:

-Peki Paşam, diye sormuş, böyle bir askeri taarruz, sizin şahsen devlete karşı ayaklanmanız demek olmaz mı?

-Evet olur.

-Peki o zaman ne yapacağız?

-EVVELA HATAY'I İSTİLA EDERİZ SONRA DA ANKARA'DA YENİDEN DEVLET KURARIZ.

Hikmet Bil (Atatürk'ün Sofrası s.62-63)

ATATÜRK'TEN BULGARİSTAN'A GÖZDAĞI

Başvekil İsmet İnönü davet edildiği Rusya'dan Bulgaristan yolu ile dönüyordu. Yine o sırada Bulgaristan'la aramız iyi değildi. Bulgar komitacıları, Sofya'da Türk sefareti sarmış, İsmet Paşa'ya suikast yapmak üzere dışarıya çıkmasını bekliyorlardı. Bulgar Hükümetinin dikkati çekildi. Hükümet bililtizam umursamadı. Bunun üzerine keyfiyet Ankara'ya bildirildi, ilgililer toplanıp, aralarında müzakere etti. Bir çare araştırdı. Tatminkâr bir tedbir bulunamadı. Atatürk'e danışmaya karar verdiler. Atatürk sordu?

- Siz ne düşünüyorsunuz?

- Bulgaristan'ı iktisaden tazyik edeceğiz. Şiddetle muhtaç olduğu bazı maddeleri satmamakla tehdit edeceğiz.

Atatürk güldü ve:

- Telefonu verin bana dedi.

Donanmaya emir verdi.

Ertesi sabah Yavuz zırhlısı İzmit'ten Varna'ya gitti. Yüzbir pare top attı. Evlerin camları kırıldı. Herkes yataklarından heyecanla fırladı. Hükümet telâşlandı. Amiral Türkiye Başvekili İsmet Paşa'yı almaya geldiğini söyledi. Bulgar Hükümeti, İsmet Paşa'yı Sofya'dan Varna'ya zırhlı trenle, ihtimam ve muhafaza altında getirdi. Bando ile merasim yaparak Yavuz'a uğurladı. Amiral, kırılan camların bedelini ödeyip Başvekili salimen Türkiye'ye getirdi.

(Avni Altınır, Her Yönüyle Atatürk, cilt II, s.412)

MUSSOLİNİ'NİN CASUSLUK OLAYI

Evvelce İzmir'de Müstahkem Mevkii Kumandanlığı vardı, İzmir o devrin şartlarına göre iyi tahkim edilmişti.

O esnada Akdeniz'i İtalyan gölü haline getirmek hülyasında bulunan Mussolini Türkiye'yi kolluyordu. Bir adamını gizlice Müstahkem Mevki Kumandanı Hüseyin Hüsnü Kalkış Paşa'ya gönderdi, İzmir'in Müstahkem mevkiî planlarını bir milyon liraya satın alma teklifinde bulundu. Paşa, birdenbire millî hislerine kapılıp red cevabı vermedi.

- Düşüneyim, dedi.

Mussolini'nin gizli teklifini Atatürk'e duyurdu.

- Ne cevap vermemi emredersiniz? diye sordu.

Atatürk:

- Derhal iki milyon lira alarak eski planları satınız dedi.

Eski planlar satılarak alınan parayla müstahkem mevkiî daha da tahkim edildi.

(Avni Altınır, Her Yönüyle Atatürk, cilt II, s.412)

SİZ NAPOLYON'A BENZİYORSUNUZ

General Tavsend 12 Haziran 1922 tarihinde Adana'ya gelmişti. Kendisine o vakit istihbaratta çalışan deniz yüzbaşlarından Cemil refakat subayı tayin edilmişti. General bir gece Adana'da Bursa otelinde kaldı. Ertesi gün hususi trenle Konya'ya geçti. O günün akşamı Akşehir'deki karargâhından gelen Mustafa Kemal'e mülâki oldu. Bu buluşmanın ikinci akşamı saat 9 da Mustafa Kemal'le Tavsend görüşmelere başladılar. Tavsend görüşmeler esnasında kendisince yaptığı bir müşâbeheti Mustafa Kemal'e söyleyerek:

- "Siz Napolyon'a benziyorsunuz;..." dedi.

Mustafa Kemal bu müşabeheti reddetti ve,

- "Napolyon arkasına bir sürü muhtelif milliyetteki insanları toplayarak macera aramağa çıktı. Ve bunun içindir ki yarı yolda kaldı. Ben bir anadan bir babadan gelen kardeşlerimle kendi vatanımı kurtarmak dâvası yolundayım. Ve muhakkak muvaffak olacağım" cevabını verdi.

Mustafa Kemal'in giriştiği mücadeleyi hayret ve takdirle karşılayan Tav-send, kendisine karşısındaki düşmanın kudretini hatırlatmak isteyerek:

- "Siz mücadeleye mecbur olduğunuz düşmanın ne kadar kuvvetli olduğunu hesaba katmıyorsunuz. Bu düşmanın size her vasıta ile oturduğunuz odadaki eşya, yemeğiniz ve her şeyinizle bir fenalık yapabilmesi ihtimali bile vardır..." dedi.

Mustafa Kemal gayet sakin bir eda ile:

-"EVET KUVVETLİ OLDUĞUNU BİLİYORUM. FAKAT İNSANİYETİ MÜDAFAA EDEN KİMSELER ÖLÜMLE TEHDİT EDİLMELERİNE RAĞMEN ÖLMEZLER VE EBEDİYEN YAŞARLAR ."

(Avni Altınar, Her Yönüyle Atatürk, cilt II, s.402)

Atatürk Leval ile Benito Mussolininin akibetlerini önceden sezmişti.

Eski hariciyecilerimizden ve sabık Hariciye Encümeni Reisi Firuz Kesim şunları anlatıyor:

Paris Başkonsolosluk vazifesini deruhte ettiğim senelerde, bir ara vazife ile Ankara'ya gelmişim. Bu arada, Büyük Atatürk'ün akşam yemeğinde bulunmak şerefine nail oldum.

Yemek esnasında Atatürk:

- Firuz. O Paris'teki Çingene herif ne âlemde? Ne yapıyor? Dediler.

Kimi kastettiklerini sordum.

- Kim olacak, Leval olacak herifi kastediyorum, dediler ve derhal yemekte-kilere hitaben şu sözleri ilâve ettiler:

-Arkadaşlar, bugün Fransız Başvekili olan Leval, bütün milletler camiasına ihanet etmiştir. Günün birinde kendi vatanına da ihanet edecek, fakat bu ihanetini boynu ile ödeyecektir.

Atatürk'ün 1936 senesinde beyan ettiği bu sözler, 10 sene sonra, hakikat olmuş ve Leval idam edilmiştir.

Atatürk'ün Fransız Başvekili Leval'a olan kızgınlığının sebebi, Musolini'nin Habeşistan'a taarruz etmesinin Cemiyeti Akvamda sulhsever milletler camiasından ayrılarak, bu taarruzu meşru görmesi ve Mussolini'yi desteklemesidir.

Atatürk, daha sonra sözlerine devamla şunları söylemiştir:

- O Mussolini olacak palyoço herifin aklına şaşarım. Balkonlardan verdiği serenadvarî nutuklarla, müzik, âsarî âtika ve ancak incelikten anlayan, cesarettin mahrum İtalyan milletine cesaret şınga edeceğini umuyorsa çok aldanıyor. Mussolini iyi bir Bayındırlık Bakanı olabilir, ama, bir milletin siyâsî lideri olamaz. Benim Tevfik Rüşüm ondan çok yüksektir.

(Avni Altın, Her Yönüyle Atatürk, cilt II, s.402)

YABANCI DİL KOMPLEKSİ

Atatürk, hele askerlik sahasında su götürmez bir deha sahibi olduğunu dünya tasdik etmişti. **İngiliz Devletinin Birinci Dünya Harbine ait Resmî Savaş Tarihi Anafartalardan bahsederken:**

" **Bütün mukadderatı mavi gözlü bir Miralay değiştirdi**" der. Atatürk ecnebi dili bakımından hiç de iyi durumda değildi. Sözünü kıramıyacağı en yakınından biri - ki birkaç, ecnebi dil bilirdi - Atatürk'teki Fransızca'nın bile pratik bakımından çatpatlığına bakarak bir gün Atatürk'e sorar:

- Siz hiç yabancı dil bilmediğiniz halde nasıl dâhi oldunuz?

Atatürk cevap veriyor:

YAVRUM, SEN DÂHİYİ YABANCI DİL BİLENLERDE ARIYORSAN BEYRUT'A GİT. ORANIN HAMALLARI EN AZ YEDİ YABANCI DİL BİLİR.

(Avni Altın, Her Yönüyle Atatürk, Cilt: II, s.389)

DURMASINI BİLMEK

"Hükümet meşhur bir ressama büyük Ata'nın bir portresini ısmarlamıştı. Portre bitti. O akşam köşkte oldukça kalabalık bir davetli gurubu portreyi tetkik ediyordu. Bazıları benzeyişte kusur buldular. Ata:

- "Olabilir dedi. Fakat inanır mısınız, bu portre bir aralık bana son derece

benzemişti. Fakat, üstad durmasını bilmedi. Sanatkârlar kumandanlar gibi durmasını bilmelidirler. Aksi halde varlıkları muvaffakiyet zirvesinden iniş başlar. Millî Mücadelenin sonunda bir kumandan bana şöyle bir telgraf çekti: Emir ver, bir hafta sonra Mataban burnundayım. Derhal kendisine dur emri verdim. Belki dediği doğru idi. Fakat biz, ülkeleri değil, insanların kalbini fethetmek isteriz. Eğer o vakit durmasını bilmeseydik, bugünkü dünyaya şamil prestijimiz ne olurdu? Kumandanlar da sanatkârlar gibidir; Yerinde durmasını bilmezlerse zaferleri payidar olmaz."

(Münir Hayri Egeli, Atatürk'ün Bilinmeyen Hatıralar S: 39)

ŞEREF

Atatürk, şahsi şerefine kadar, Türk şerefine de ihtiraslı düşkün idi. Kibirli değildi: Neferleri ve hizmetçileri ile arkadaşça konuştuğunu hatırlarım. Fakat gururlu idi.

Bu gurur, Türk şerefine yabancılar karşısında korumak bahis konusu olduğu zaman eskiden "ecnebi-girizlik" dediğimiz Xenophobie derecesine varırdı. Garbci idi. Ama, Tanzimciler gibi "mukadder" bir batılı üstünlüğünü kabul etmezdi. Aşağılık duygusu altında ezilemezdi.

Onun Türk tarihi ile uğraşması, bilâkis, aydınları ve halkı bu aşağılık duygusundan kurtarmak için olmuştur.

Yabancı memleketlere veya milletlerarası konferanslara giden arkadaşlarına:

- Sesiniz benim sesimdir. unutmayınız, derdi.

Herkes de ona hesap vereceğini bilerek protokol ve itibar eşitliği üzerinde titiz davranırdı.

Şu hikâyeyi anlatmıştım. Rahmetli Fevzi Çakmak Yugoslavya manevralarına gitmişti. Fransız Genel Kurmay Başkanı Gamlin de davetliler arasında idi. Yemekte sıra meselesi çıkınca Mareşal olduğu için Fevzi Çakmak'ın general olan Gamlin'den önce oturması lâzım geliyordu. Gamlin razı olmadı :

- O Mareşal ise de ben Fransız Ordusunun Genel Kurmay Başkanıyım, demişti:

Fevzi Çakmak eğer yeri verilmezse yemeğe gelmeyeceğini söylemesi üzerine güç durumda kalan Yugoslavlar ayakta bir ziyafet tertiplemişlerdi.

Fevzi Çakmak dönüşte olayı Atatürk'e anlattı. Atatürk dedi ki:

- Biliyorsunuz, Alman ordusu Renani'yi işgal edeceği zaman Hitler kıt'a komutanlarına, eğer Fransızlar mukavemet ederlerse geri dönmeleri emrini ver-

mişti. Fransa hükümeti Gamlin'e mukavemet etmesini söyledi. Fakat Gamlin bunun için umumî seferberlik istedi. İç politika durumu umumî seferberliğe elverişli olmadığı için Fransa olup bittiye boyun eğmek zorunda kaldı. Gamlin biraz cesaret gösterseydi. Fransa Renani'yi kaybetmezdi. Sanat ve mesleğinde, ve asıl vazifesinde bu kadar zaaf gösteren bu adam, sofrası meselesinde bakınız ne yapmış! Dikkat ediniz, bu adam Fransa'nın başına bir felâket getirecektir.

Nitekim Gamlin Hitler ordularının bir iki hafta içinde yıkıverdiği Fransız ordularının başında bulunuyordu.

İnönü İtalya'ya resmî bir seyahat yapacağı vakit Atatürk:

- Sen Türkiye'nin Başvekilisin. Mussolini'de resmen İtalya'nın Başvekilidir. Arada hiçbir fark tanımayacaksınız, demişti.

Yolda idik, İlk verilen programda Mussolini istasyona gelmiyordu, İnönü Roma'da yerleşince karşılıklı ziyaretler yapılacaktı. Türk heyeti eğer program değişmezse yarı yoldan memlekete dönüleceğini, İtalyan protokolcularına haber verdi. Trende bir telâştır, gitti

Roma'ya vardığımız zaman İtalyan Başvekilisi Mussolini, sırtında jaket atayı ve başında silindir şapkası ile Türkiye Başvekilini bekliyordu.

(Falih Rifki ATAY ÇANKAYA, s. 549-550)

BİLİNMEKTEDİR Kİ

20 Haziran 1933 Ankara Erkek Lisesi'nde:

Büyük Mustafa Kemal, evvelâ talebeyle hocasını karşı karşıya bırakmayı muvafık görmüş ve soruların o zamanki usulle, öğretmenler tarafından sorulmasını istemişti. Şimdi güzel soru bulmak ve güzel soru çıkarmak ne müşküldü. Nitekim Coğrafyacı arkadaşlarımızdan birinin şu sualini derhal kesmiş ve değiştirmişti.

Öğretmen talebeye şöyle sormuştu:

- İtalya'nın memleketimiz hakkında emelleri nedir? Bize siyaseti anlatır mısın?

Atatürk kaşlarını çatmış ve öğretmene sormuştu:

- Bundan ne kastediyorsunuz? İtalya'nın memleketimiz hakkında ne gibi emelleri vardır. Bunu Devlet Reisi olarak ben bilmiyorum, siz izah eder misin?

Öğretmen şaşırmış, sıkılmış ve cevap vermişti.

Paşam, İtalyanlar Antalya'yı almak istiyorlar, memleketimizde gözleri var da

onları sormak istedim.

- Bu suali deęiştiriniz , böyle soru olmaz.

Ve talebe dışarı çıkıp da bizbize kaldığımız zaman, hepimize dönerek şöyle demişti.

-ÇOCUKLARA BAŞKA MEMLEKETLERİ UMACI OLARAK GÖSTERMEYE HAKKIMIZ YOKTUR. TÜRK ÇOCUĞU, KENDİSİNE HİÇBİR MİLLETİN TECAVÜZ ETMEĞE CESARET EDEMeyeCEĞİ BİR RUH HALETİ İLE BESLENMELİDİR. BİLMELİDİR Kİ TÜRK MİLLETİNE KİMSE İLİŞEMEZ!

(Avnî Altınar, Her Yönüyle Atatürk, Cilt II.s.425)

ŞİMDİ KONUŞABİLİRİZ

İtalya'nın Akdeniz vilayetlerimize göz diktiği sıralarda idi. İtalyan sefiri. Atatürk'ün huzurunda, Musollini'nin bazı iddialarını söylemek cesaretini göstermişti.

Atatürk, bir müddet dinledikten sonra:

- Birkaç dakika sonra konuşalım.

Diyerek öbür odaya geçmiş, tekrar döndüğü zaman harp sahnelerinde harikalar yaratan Başkumandan olarak, askerî elbiselerini giymiş bulunuyordu.

Şimdi istediğiniz gibi konuşabiliriz sefir hazretleri, dedi.

Sefirin ne hale geldiğini söylemeye lüzum yok,

(Avnî Altınar, Her Yönüyle Atatürk, Cilt II.s.414)

"Tarih hayal mahsulü olamaz. Tarih yazarken gerçek olayları bulmağa çalışmalıyız. Eğer bunları bulamazsak meçhuliyeti ve bu noktadan cehlimizi itiraf etmeden çekinmeyelim."

"Biz daime hakikat arayan ve buldukça bulduğumuza kani oldukça ifadeye cüret gösteren adamlarız.

(Afet İnan-Enver Ziya Karal, Atatürk Hakkında Konferanslar, s63.)

- Arkadaşlar hiçbir zaman "céder" (keder) etmiyeceğiz. (Celâl Bayar bunu

TARİHİ GERÇEKLER

söylerken ilâve etti: (Mustafa Kemal céder kelimesini çok kullanırdı) sonuna **ka-**dar tuttuğumuz yolda yürüyeceğiz ve muvaffak olmağa çalışacağız. Yerli ve **ya-**bancılı düşman karşısında hakkımızı müdafaa edeceğiz. Son vardığımız hudutta **da** eğer galib olma ümidimiz kalmamışsa, o zaman bir Türk bayrağının altına sığınarak, orada istiklâl uğrunda canımızı vereceğiz!"

(Celal Bayar, Atatürk'ten Hatıralar, s.78-79)

KÜÇÜK İŞLERLE MEŞGUL OLMAYINIZ; DAİMA BÜYÜK DAVALAR PEŞİNDE KOŞUNUZ.

(Celal Bayar, Atatürk'ten Hatıralar, s.106)

MÂZİYİ HATIRLARKEN

Atatürk, mâziden hoşlanmaz bir adam değildi. Meselâ Cengiz'i, Aksak Timur'u, Yıldırım'ı, Fatih'i çok metheder ve sofrasında ekseri bunlardan bahsedirdi. Yıldırım için bir defa şunu söylediğini hatırlıyorum:

- Bir gün ressamlar kahramanlık simasını kaybederlerse, Yıldırım'ı alsınlar, yapıversinler!

Aksak Timur'u da çok akıllı bulurdu. Ve bir gün şunu dediğini hatırlıyorum:

- Ben, dedi, Timur zamanında olsaydım, onun yaptığını yapabilir idim onu söyleyemem. Fakat o benim zamanımda olsaydı, belki daha fazlasını yapabilirdi.

(Hilmi Yürebaş, Atatürk'ün Nükteleri, Fıkraları, s.74)

KELEPÇE

Lozan barışından sonra idi. Bir akşam. Atatürk'ün sofrasına özel Kalem müdürü telaşla yaklaştı ve bir şifreyi okudu. Çanakkale Valiliğinden geliyordu. İki büyük Devlet Çanakkale'nin bazı yerlerine (mezarlıklarına olabilir) kendi bayraklarını asacaklarını bildirmişlerdi. Vali de bunu haber veriyor ve ne yapması emredileceğini soruyordu,

Mesele mühimdi. Türk topraklarına yabancı milletlerin bayrakları asılacaktı. Atatürk telgrafın mahiyetini öğrendikten sonra:

- Acelesi yok, cevabını verdi ve Özel Kalem Müdürünü savdı. Bundan daha acele ne olabilirdi? Vali, şifreyi çok acele kaydı ile çekmişti. Öbür gün öğle olmadan yabancı devlet mümessilleri bayraklarını çekeceklerdi. Valinin alacağı tedbir, ancak alacağı emre bağlı idi. Özel Kalem Müdürü yarım saat sonra tekrar Atatürk'ün huzurunda idi. Atatürk kaşlarını çattı:

- Veririz, dedik ya, ne acele ediyorsun?

Tekrar sofradan ayrılan Müdür, diğer taraftan da sıkıştırılıyor, çok acele olan telgrafa cevap verilmeyişi Çanakkale Valisini de güç duruma düşürüyordu.

Saat ondu. Atatürk'ün fikri alınmadan cevap verilemeyeceğine göre bu cevabı mutlaka bir an evvel almak lâzımdı.

Saat 23 de Çanakkale Valisi ikinci bir telgrafla şifreye cevap istiyordu. Özel Kalem Müdürü yine Atatürk'ün sofrasına yaklaştı. Atatürk inanılmaz, bir soğukkanlılıkla:

- Nedir bu aceleniz ve telâşınız, dedi. Elbette bir cevap veririz. Bırakın da biraz rahat edelim.

Özel Kalem Müdürü tekrar uzaklaştı. Arka odalarda ilgili memurların telâşı devam ediyor. Atatürk'ün bu haline bir türlü akıl erdirelemiyordu. En çok hassas bulunduğu bir konuda bu, kadar kayıtsız kalması olur şey değildi. Hadisenin mahiyeti çok mühimdi. Öbür gün Çanakkale'de mühim hâdiseler olabilirdi. Türk kanları ile yıkanmış topraklara yabancı milletlerin bayrağının çekilmesine hiç bir Türk tahammül edemezdi. Bu bayrağı dikecekler halk tarafından parçalanabilirdi. Çanakkale Valisinin telâşı da bu yüzdendi. Yabancı devlet temsilcileri resmen vilâyeti haberdar etmişlerdi. Belki de cevap beklemeden arzularını veyahud hükümetlerinin talimatını yerine getireceklerdir.

Saat 24-de tekrar, saat birde tekrar ve saat ikide yine münasip şekilde Atatürk'e müracaat edildi. Atatürk her defasında, fakat asla hiddet eseri göstermeden, kayıtsız bir eda ile cevabı geciktiriyordu.

Atatürk, sofradan kalkma zamanını da geciktiriyordu. Çanakkale Valisinin telgrafına mutlaka cevap vermek lüzumunu şiddetle duyanlar da neticeyi merak ve endişe ile beklemekte idiler, Atatürk'ün mutlaka bir cevap vereceğini biliyorlardı. Yalnız bu, nasıl bir cevap olacaktı ki, bu nazik durumu halledebilsin?

Gün ağarmak üzere idi. Atatürk Özel Kalem Müdürünü çağırdı:

- Şifreye cevap verdiniz mi?

- Özel Kalem Müdürü görevini savsaklamış insanlara mahsus bir korku ile: Hayır, dedi, Zâtrâlıleri. Atatürk sözünü kesti:

Yazınız öyleyse...

Çanakkale Valiliğine.

ÇANAKKALE TOPRAKLARINA YABANCI BAYRAĞI ÇEKMEĞE YELTENENLER KİM OLURLARSA OLSUNLAR, DERHAL ELLERİNE KELEPÇE TAKARAK ANKARA'YA SEVKEDİNİZ.

VE SORDU!

NE YAPACAKSINIZ ŞİMDİ?

ŞİFREYE ŞİFRE İLE CEVAP VERECEĞİZ EFENDİM.

HAYIR, DEDİ, ŞİFRE İLE DEĞİL, BU TELGRAFI AÇIK ÇEKECEKSİNİZ.

TELGRAF DERHAL ÇEKİLDİ. BAHSETTİKLERİ SAATTE ÇANAKKALE'DE YABANCI DEVLETLERİN BAYRAKLARI ŞÖYLE DURSUN, TEMSİLCİLERİ DE ORTALARDA GÖRÜNMÜYORLARDI.

(Avni Altın, Her Yönüyle Atatürk, Cilt:II, s.319)

Tekel idaresi sigara kağıdının satışını yasak etmişti, kaçak tütün içenlerden parası olanlar bu kağıdı karaborsadan tedarik edebiliyorlardı. Fakat halkın ve bilhassa köylülerin büyük kısmı sigaralarını gazete kağıdı ile sarmak zorunda kalmışlardı. (Bazı köylerde bugün dahi aynı hal devam etmektedir.)

Bir gün vatandaşın biri kasaba veya köy kahvesinde böyle hazırladığı bir sigarayı içerken fena kokusundan şikayet ediyor ve bütün iyilik ve kötülükleri en başta bulunana atfetmek itiyadı ile, Atatürk aleyhinde ağzına geleni söylüyor... Cumhurbaşkanına karşı işlenen suçlardan dolayı tatbikatta bulunmak O'nun müsaade ve muvaffakatına bağlı olduğu için, ilgili Vekil meseleyi kendisine arz ediyor, takibat için müsaadelerini istiyor:

Atatürk vekile soruyor:

- Sen hiç gazete kağıdı ile sarılmış sigara içtin mi?

Vekil cevap veriyor: Hayır efendim.

Ben içtim, diyor, o kadar berbat bir şeydir ki... adam haklıdır, ben de olsam aynı şeyi yapardım. Tahkikata lüzum yoktur. Zavallıyı serbest bırakınız.

(Hasan Rıza Soyak, Atatürk'ten Hatıralar S.11-13)

GİDEBİLDİĞİ YERE KADAR

1929'un o müthiş kışında memleket ne hâlde?" sualine cevabı gözleriyle görebilmek için karlar buzlar içinde binbir zorlukta Kırşehir'e varılabilmmişti. Şehrin kapısında vali, üzerinde frank, başında silindir şapka cumhurbaşkanını karşıladı. Gazi sordu:

"Vali efendi. Bu kıyafet neden icabetti?"

Vali, bir Bâb-ı Ali alışkanlığı içinde. "Efendimiz... Yol ve erkân..." diye söze başlayınca dayanamıyor.

- Bu memleketin beklediği yol, şu karda-kışda üzerinden emniyetle geçilebilecek yol'dur."

Ve, kalmıyor Kırşehir'de, Yozgat'a doğru devam ediyor. Yoluna, Yozgat sınırında vali Boran, kamyonlarla yolu açmaya uğraşırken karşısında buluyor Mustafa Kemal'i...

Yanıdaki İşçileri Bakanı Şükrü Kaya'ya dönüyor.

"Her ile böyle yol - erkân bilen bir valin yok mu?"

Ve soruyor:

"DİLEDİĞİN ZAMAN GİDEMEDİĞİN YERE, NASIL VATANIM DİYEBİLİRSİN."

(Cemal Kutay, Atatürk'ün Son Günleri, s.177)

HİÇBİR HAKSIZ HÜKMÜN HAK ÖNÜNDE KAPILARI KAPATILAMAZ.

(Cemal Kutay, Atatürk'ün Son Günleri, s.177)

KİM, KİMİN YERİNDE OLUR?...

Kendisinin, tarihte iz bırakmış ünlü kişilere benzetilmesinden hoşlanmazdı: Hatta mübalağalı övgülerden huzursuz olurdu. Bunun çok misali vardı.

Cumhuriyetin ilk yıllarında bir yurt seyahatinde, bir büyük şehrimizde belediye reisi olmuş ve Fransa'da ziraat tahsil etmişken mesleğini bırakıp bu hizmeti, MİLLETVEKİLİ olabilmek için tercih ettiğini duyduğu zatın, sofrada sonunda

nutkunu dinliyordu.

Kimlere benzetmedi Mustafa Kemal'i? Sezarlara, Fatihlere, Napolyonlara, Yavuzlara, Kanunilere, Cengizlere, Timurlara, Yıldırımlara...

Nutkunun sonunda bir de Peygamberlerle mukayesesini yaptı, onlardan da yüce buldu... Fransızca bildiğini göstermek için de meselâ, FATİH demedi de, Fransızcası olan Conquerant tâbirini kullandı!...

Resmî tören bittikten sonra Mustafa Kemal, bir sebep buldu, başbaşa kaldılar.

GENÇ POLİTİKACI'ya dedi ki:

Bak çocuğum... Ben, senin bana benzetmeye çalışıklarından hiç biri değilim ve onlara benzemeyi asla düşünmedim: Vatanseverliğimin, aklımin, bilgimin, hatta ahlâkımın icabı ne ise onu yaptım. Kim, kimin yerine geçer, kim kimin ardında gider de ona yeni ufuklar açar, bu insanoğlunun irsiyyet dahil, görünür görünmez hasletleri, mizâcı, karakteri, kültürü, hatta kade-ridir. MESELA SEN BENİ FATİH MEHMET'E BENZETTİN; AMA BEN YIRMİ İKİ YAŞINDA, O'NUN ŞARTLARI İÇİNDE, O'NUN YAPTIĞINI YAPMAK İSTESEM BİLE BELKİ KARAR VEREMEZDİM, HELE PEYGAMBERLİKTEN BAHSETTİN: ÖTEKİLERİ BİR TARAF, SONUNCUSU VE BİZİM İNANDIĞIMIZIN MEZİYETLERİNE ÖYLESİNE HAYRANIM Kİ, BENZEMEK İSTESEM DE ELİMDEN GELMEZ !

(Cemal Kutay, Atatürk'ün Son Günleri, s.204)

Türk Milleti devlet kurmak, vatan korumak kudretinde, kendi cevherindeki kıymet ve faziletlere istinat eden yapıcı ve yaratıcı bir millettir.

(Prof.Dr.Hamza Eroğlu, Atatürkçülük, cilt:II, s.43)

Halimizi düşünün bir kere!..

Hiç unutmam İstiklâl savaşları sırasında Londra konferansına Ankara hükümeti tarafından gönderilen murahhas heyeti arasında İzmir mebusu sıfatıyla ben de bulunuyordum. **REİSİMİZ OLAN ÇERKES BEKİR SAMİ'NİN İŞİ GÜCÜ KAFKASYADA BİR ÇERKES DEVLETİ KURDURMAK SOLMUŞTU. HALBUKİ BİZ TÜRK İSTİKLALİNİ KURMAĞA MEMUR İDİK.**

Türk devleti işlerini, Türk'ten başkasına inanmayalım. Türk devleti işlerinin başına öz Türkten başkası geçmemelidir.

Ali Seydi rahmetli merak etmiş. Devleti Osmaniye tarihinde bir istatistik çıkarmış, buna göre (200) kadar sadrazamdan % 10' u Türk olup üst tarafı yabancı milletlerdendir.

Bu hallere göre, kötü idareden şikayet, biz Türklerin hakkı iken, talihin ne hazin cilvesidir ki fenalıkların belli başlı sebebi olan gayrı Türkler, Türkten şikayetçi olmuşlardır.

Tarih diyor ki:

Devlet işlerinin başına devletin kurucusu olan kavimden başkaları geçince o devlet inkıraz bulur. Yani millet, istiklalini kaybeder.

Misal mi istersiniz?

İşte Abbasiler, işte Endülüs ve işte Osmanlılar!

Yeni Türk Cumhuriyetinin devlet işleri başında mutlaka Türk bulunacaktır. Türkten başkasına inanmayacağız.

ATATÜRK İHTİLALİNİN FARİKASI TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİDİR. TÜRK OLMAKTIR. Maziyi bu prensip tasfiye etti. Yeniliği bu prensip getirdi. Bütün Türk ihtilali bütün eserleriyle bu prensibe dayanıyor. Bundan en küçük bir inhiraf geriliğe avrettir. Ve ölümdür.

İşte bütün bunlardan dolayı bizanslaşan saltanatın, Türk olmayan Osmanlı saltanat ve hilafet idaresinin asırlar içinde kısaca anlamı şudur:

Türkten başka unsurların kuvvetlenmesine yarayan, bunlarla beraber ve yaşatmak yaşamak için Türkü sömüren bir varlık!

İşte bütün bunlardan dolayıdır ki Atatürk ihtilali, bizanslaşan saltanata, vantsız ve milliyetsiz hilafeti kaldırdı.

(Yorga. Histoire des etats Balganigue; Mahmut Esat Bozkurt; Atatürkün ihtilali s.445-446)

**İSMET İNÖNÜ, MAREŞAL FEVZİ ÇAKMAK'IN EVİNİ
İSTİMLAK ETTİRİYOR**

Nihayet bir gün Başbakan Şükrü Saracoğlu' nun emriyle Mareşal' in evine üç memur gönderildi. Görüşme talebinde bulunan memurlar içeri alındı. Gördüğü uzun tedaviden sonra sağlığı oldukça düzelen Mareşal, gelenlere isteklerini sor-
du:

- "Mareşalim şu anda oturmakta olduğunuz ev Milli Emlak' a ait olduğundan, devlete iade etmeniz gerekmektedir.

- Peki ne sebeple?

- Hükümet buraya karakol yapılmasını kararlaştırdı.

Memurlardan müsaade isteyip, birkaç dakika sonra salona dönen Mareşal:

- Buyurun evin tapusu, burası bana aittir.

- Mareşalim bize burasının Atatürk tarafından yaptırılıp, zatıalimize oturmak için tahsis olunduğunu söylemişlerdi. Hiçbirimiz adınıza tapu olduğunu bilmiyorduk."

Mareşal' in hiddetle ayağa kalkmasıyla kapıya yönelen memurlar, mahcubiyet içerisinde evden ayrıldılar. İnönü yandaşları ve Hükümet Erkanı bu vesile ile Atatürk'ün Mareşal' e oturduğu evi hediye ettiğini, öğrenmiş oluyorlardı.

Şimdi ne olacaktı? Bu şartlarda tapulu evi tahliye edemeyeceklerine göre, yeni bir bahane bulmaları gerekiyordu. Çok geçmeden İnönü dahiyane planını gerçekleştirir. Milli Emlak' tan ivedi olarak gönderilen ihbarlı mektupta şunlar yazılıydı:

"Sayın Mareşal Fevzi Çakmak;

İkamet ettiğiniz ev, askeri yasak bölge dahilinde bulunduğu için istimlak edilmesi mukarrerdir. Bir diyeceğiniz varsa usulen müracaat ederek hakkınızı arayınız."

Mareşal artık Ankara'dan zorla çıkarılmak istendiğini, kalmakta ısrar ederse tecavüze uğrayacağını gayet iyi anlamaktaydı. Kısa sürede tamamlanan hazırlıklar neticesinde, eşi Fitnat hanımla birlikte Ankara'dan ayrılan Mareşal, İstanbul Erenköy'deki kiralık Köşk' e yerleşir. Kaderi tıpkı Kazım Karabekir Paşa'ninkine benzemişti. Karabekir Paşa Atatürk döneminde ve İnönü'nün Başbakanlığı zamanında, Erenköy İstasyonu'nun karşısındaki Köşkü'nde üç defa baskına uğrayıp, eşyaları baştan sona aranmıştı. Bununla da yetinilmeyip, kitapları kireç kuyularında yakılarak yıllarca takip edilen Karabekir Paşa' dan sonra, şimdi sıra Mareşal Fevzi Çakmak'a gelmişti. Gerçi köprülerin altından çok sular geçmiş, Atatürk'ün ölümünden sonra Milletvekili ve Meclis Başkanı olan Karabekir Paşa' nın İnönü'yle belirgin görüş ayrılıkları olsa da yıldızı yeniden parlamıştı. İkinci Dünya Harbinin son dönemlerinde Erenköy'e yerleşen Mareşal ise tamamen inzivaya çekilmişti.

İnönü'nün emriyle Köşk devamlı kontrol altına alınıp, giren çıkan sorulmaktaydı.

11 Ağustos 1945 tarihinde İkinci Dünya Harbinin resmen sona ermesiyle İnönü rahatlamış, ancak Meclis'de çok partili hayata geçmek için kıpırdanmalar başlamıştı. İnönü'yle mesailerinin bitmesinden sonra geçici olarak köşesine çekilen Celal Bayar, yakın arkadaşları Fuad Köprülü, Refik Koraltan ve Adnan Menderes'le birlikte Hükümete verdikleri dördümlü takrirle seslerini duyururlar. Türkiye'de artık demokrasi rüzgarları esmeye başlamıştır. Milli Şeflik saltanatı sallanan İnönü'yle demokrasiye geçişin önderi Bayar, o günlerde iki ayrı zıt kutubun lideri olarak tanımlanmaktaydılar. Köprülü, Koraltan ve Menderes'in Halk Partisi'nden ihraç edilmelerinin ardından Milletvekilliğinden ayrılıp "Sinei Millete" dönen Bayar, 2 Aralık'ta Cumhuriyet Halk Partisinden fiilen ayrılarak 4 Aralık 1945' de yeni bir parti kuracağını, düzenlediği toplantıda basına açıklar. Aralık ayının sonlarına doğru, kurulacak Partinin programı son şeklini almıştı.

Artık Milli Şef ve Molla Başbakanı Şemsettin Günaltay kabinesinin günleri sayılıydı. Halktaki bıkkınlık ve bitkinlik son reddeye geldiğinden, İnönü seçimlerden ümidini kestiği halde can havliyle, şuursuz ve sinirli bir şekilde parti teşkilatlarına talimatlar yağdırıyordu. Bu arada Millet Partisi de seçimlere hazırlanmaktaydı. Mareşal Fevzi Çakmak uzun süren prostat hastalığı nedeni ile Nişantaşı Sağlık Evinde tedavi gördüğünden, Fahri genel Başkanı olduğu Millet Partisinin seçim çalışmalarına katılamaz. Hastalığının son dönemlerinde İnönü, İçişleri Bakanı Şükrü Sökmensüer' le birlikte haber vermeden Mareşal' in tedavi

görmekte olduğu hastaneye ziyarete gelir. Mareşale refakat eden hemşiresi Nebahat hanım, doktor tavsiyesi nedeni ile ziyaretçi kabul edilemeyeceğini söyleyince, İnönü yanındaki Sökmensüer'le az evvel geldiği hastane kapısından hızla geri dönmüştü.

Seçim propagandaları yoğun bir şekilde devam ederken, son ameliyatından sonra komaya giren Mareşal, sevdiklerinin gözyaşları içerisinde 10 Nisan 1950 Pazartesi günü hayata veda etti.

Atatürk'ün ölümünden sonra Mareşal'in İsmet İnönü'yü Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde desteklemesi nedeniyle, farkında olmadan işlediği büyük hatadan yeterince bahsetmişim. İnönü'nün benden sonra tufan olsun zihniyetine rağmen Celal Bayar Mareşale kucak açarak, onun bağımsız Milletvekili olmasını sağlamıştır. Hayatının ebedi yolculuğunda İnönü Mareşal' e son vefasızlığını da göstererek, 12 Nisan 1950 deki cenaze töreninde devlet radyosundan yapılan müzikli yanına mani olmamıştı. Bu davranışı bir bakıma Milli Şef' in doğasında var olan bitmeyen kininin tezahürüdür. O Milli Şef ki, hep söylediğim gibi, Cumhurbaşkanı seçildikten hemen sonra "**Atatürk İlkelerini**" birer birer tarumar ederken, hiç rahatsızlık duymamıştı. Kendisini Milli Mücadelenin zor günlerinden, Cumhurbaşkanlığı makamına çıkıncaya kadar destekleme yanılığısına düşen Mareşale ölüm yolculuğunda bile vefasız davranan İnönü'den başka ne beklenirdi ki?...

(Süleyman Yeşilyurt, Atatürk-İnönü Kavgası, s.204-205)

Cumhurbaşkanlığı görevinin ilk günlerinde, ailesiyle birlikte Meşrutiyet Caddesindeki Alevok Apartmanında oturan Bayar, henüz Çankaya ya taşınmamıştı. Ancak bir şey dikkatini çekmekteydi. Çankaya Köşkünün bahçesinden kaldırılan Atatürk heykeli acaba nereye konulmuştu. Bu konu üzerine ısrarla eğilen Bayar, oradaki görevlilerden heykelin Köşkün mahzeninde olduğunu öğrenir. Görevlilerle birlikte mahzene inen Bayar, karşılaştığı manzara karşısında şaşırıp, irkilmışti. Uzun yıllar burada bekletildiği anlaşılan Atatürk heykeli, tozlanmanın ötesinde küflenmiş bir durumdaydı. İnönü'nün Milli Şefliği döneminde Köşkün mahzenine atılarak yıllarca kaderine terk edilen Atatürk heykeli bakıma alınıp temizlendikten sonra yeniden Çankaya'nın bahçesine dikilmişti. Cumhurbaşkanı Bayar Atatürk'ün aziz hatırasına atfen heykelin kaidesine "**Atatürk seni sevmek milli ibadettir**" sözlerini yazdırmışti. Demokrat adam Atasına olan

büyük vefasını bu ölümsüz sözleriyle tescillerken, İnönü döneminde tahrip edilen birçok değerlerin yeniden hayata geçirilmesi için büyük gayretler göstermekte idi. Hükümete emirler vererek biran önce İnönü'lü paraların tedavülden kaldırılıp, Atatürk klişeli banknotların bastırılmasını istiyordu. Bazı çevrelerin kendisine teklif ettiği "**Bayar**" adına basılacak paraları reddederek Atatürk' den başka hiçbir Cumhurbaşkanının banknotlara resminin konulması mümkün olmaz, cevabını vermiştir. Hatta daha açık bir ifade ile ileriki günlerde çıkarılması muhtemel bir "Atatürk' ü Koruma Kanunu" ndan dahi bahseden Bayar, İnönü'nün yıktıklarını yeniden yapmaya çalışıyordu.

ATATÜRK HEYKELİNİN ÇANKAYA KÖŞKÜNÜN MAHZENİNDE BULUNMASI:

Celal Bayar'ın kızı Nilüfer Gürsoy ve damadı Ahmet İhsan Gürsoy' dan alınan bilgilere dayanılarak yazılmıştır.

Atatürk heykelinin kaidesinde bulunan Bayar'a ait "Atatürk seni sevmek milli ibadettir." Sözlerinin plaketi, 1960 ihtilalinde sökülmüştür. Nilüfer Gürsoy hanımefendinin 1997 Kasımında Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'e yaptığı yazılı müracaata rağmen bu plaketin yeniden takılmasına gerek duyulmamıştır.

ATATÜRK'Ü KORUMA KANUNU

Merkezi Ankara da bulunan ticani tarikatının liderlerinden Kemal Pilavoğlu, 1950 genel seçimlerinde Cumhuriyet Halk Partisinin Milletvekili adayı bulunmaktaydı. Milli Şef' in Şemsettin Günaltay gibi eski molla bir Başkanı olduğuna göre, ticanilerin lideri Pilavoğlu' nun Halk Partisinden Milletvekili adayı olması gayet doğal bir durumdu. Bilindiği gibi 1950 senesi genel seçimlerini Demokrat Parti ezici bir çoğunlukla kazanırken, Halk Partisi adayları yurdun tamamına yakın bir bölümünde kaybetmişlerdi. İnönü'nün Ankara adaylarından Pilavoğlu Milletvekili seçilemeyince, dergahından müritlerine emirler yağdırarak, 1951 ara seçimlerinden önce kargaşa hareketlerine girişir. Halk Partililerin esas gayeleri Kemal Pilavoğluna yaptıracakları eylemlerle, Demokrat Partiye gerici damgası vurup, ara seçimlerinden başarıyla çıkmaktı. Tam ara seçimlerin yaklaştığı günlerde ticaniler Kızılay'daki Zafer Meydanında büyük bir gövde gösterisi yaparak Atatürk heykelini tahrip ettiler. Kemal Pilavoğlu ve on kadar müridi derhal tevkif edilerek Ankara Ulucanlar Cezaevine konuldu. Bu vahim durumdan fevkalade üzüntü duyan Cumhurbaşkanı Bayar, Hükümet Erkanıyla birlikte

muhteşem bir kalabalığın sevgi gösterileri içinde Zafer Meydanındaki Atatürk anıtına çelenk koyup, müessif hadiseyi telin ettiler. Üniversite gençliğinin bu irticai harekete karşı yapmış olduğu protesto yürüyüşüne halk kitleleri de katılarak üzerlerine düşen görevi fazlasıyla yerine getirmiş oluyorlardı.

Türkiye Büyük Millet Meclisi tatilde olduğu halde Hükümeti uyaran Cumhurbaşkanını Bayar, bütün illerin Vali ve Emniyet Müdürlerine bölgelerindeki Milletvekillerini buldurarak 21 Temmuz 1951 tarihinde Meclise gelmelerini sağladı. Meclis 22 Temmuz da olağanüstü toplanarak 50 ret, 5 çekimser oya karşılık, 232 kabulle "**5816 sayılı Atatürk'ü Koruma Yasası**" kanunlaşır. Celal Bayar devletin başında olduğu halde Hükümet üyelerine ısrarlı görüş ve isteklerini açıklayarak, Atatürk'ü Koruma Kanununun Meclisten geçip çıkması için büyük gayretler sarf edilmişti. Bu kanuna göre, İnönü döneminde imha edilen Atatürklü para ve pullar yeniden basılacaktı. Ayrıca bundan böyle Celal Bayar dahil, Türkiye Cumhuriyeti var oldukça, hiçbir Cumhurbaşkanı paralara kendi resmini bastırıp tedavül edemeyecekti.

Böylesine bir davranış; Bayar'ın Atasına olan sonsuz vefası ve gönülden bağlılığının en belirgin işaretidir. İnönü 1939 da nasıl alelacele Atatürk'e ait para ve pulları toplatıp tedavülden kaldırmışsa, şimdi de Bayar haklı olarak dönemin Tek Şefinin paralarını kısa sürede geçersiz hale getirerek, Türkiye de yeni bir çığırın başlangıcını açıyordu. Çıkarılan yasaya göre Atatürk'ün aleyhinde konuşulan olumsuz sözlerin yanı sıra, büst ve heykellerine yapılan fiili tahribatlar cezai müeyyideye tabi tutulacaktı. İnönü dönemindeki sis perdesinin arkasında unutulmaya yüz tutan Atatürk İlke ve İnkılapları, demokrat adam Bayar'la yeniden Türkiye'nin gündemine girmişti. Bütün resmi kurumlardan İnönü'ye ait resimler süratle indirilirken, yurdun her köşesine yeni Cumhurbaşkanı Bayar'ın değil, Atatürk'ün posterleri asılıyordu. Burada objektif düşünecek olursak; İnönü ile Bayar arasındaki fark işte budur. İkinci adam ülke tapusunu eline geçirip yıllar içerisinde velinimetine olan kinini çığırırken, demokrat adam hep vefadan ve sadakatten yana olmuştur. Ne hazin bir durumdur ki, Türkiye' deki sözde aydınlara göre İnönü hala en büyük Atatürkçü olarak tanıtılırken, mazisi şan ve şereflerle dolu ülkemizin yakın tarihi, bilhassa son dönemlerde bir avuç riya üreticisinin tekeline girmiş vaziyettedir. Geçelim para, pul ve Anıtkabir meselesini, Atatürk'ün Dolmabahçe Sarayındaki muayede salonunda kılınan cenaze namazına gitme lüzumunu dahi duymayan İnönü, nasıl oluyor da yarım asırlık demokrasi devranında hala bu kadar imtiyazlı olabiliyor? Anlamak mümkün değil!...

(Süleyman Yeşilyurt, Atatürk-İnönü Kavgası S 209-215)

"Demokrat Parti 14 Mayıs 1950 de iktidara geldikten sonra, babam 22 Mayıs'ta Türkiye'nin üçüncü ve ilk sivil Cumhurbaşkanı olarak görevine başladı. Biz o zamana kadar Meşrutiyet Caddesindeki Alevok apartmanında oturuyorduk. Taşınma hazırlıklarının ardından 15-20 gün içerisinde Çankaya Köşkü'ne yerleştik. Kısa bir müddet sonra Köşk' ün bahçesinde Atatürk'ün heykelinin bulunmayışı dikkatimizi çekti. Acaba hiç mi yoktu? Yoksa vardı da kaldırılmış mıydı? Annem, ben ve eşimin bu hususta herhangi bir bilgisi yoktu. Babama sorduğumda, olması gerekirdi, ama çok önceleri kaldırıldı demekle yetindi. Atatürk heykeli daha önceden var idiyse, acaba nereye kaldırıldı merakıyla aramaya koyulduk. Bilhassa babam Köşk' teki görevlilere sorup, bilgi aldıktan sonra neticeye varmak istiyordu. Nihayet aradan geçen birkaç gün içerisinde Köşk' ün mahzeninde bulunan Atatürk heykeli, paslanmış, tozlu ve harap bir halde bahçeye çıkarıldı. Babam acı acı içini çekerek, heykelin yeniden düzenlenip, eski kaidesinin olduğu yere konulmasını istedi. Bir sabah kalktığımda, Çankaya Köşkü' nün bahçesine yeniden konulan Atatürk heykelini, kaidesine dikili olarak gördüğümde, sevinç ve heyecan içerisinde duygulandım."

(Nilüfer Gürsoy, Celal Bayar'ın Kızı, Hatıralar Süleyman Yeşilyurt, Atatürk-İnönü Kavgası, s.246-247)

İnönü'nün sevgili damadı Metin Toker, yakın tarihimizi aydınlatacak Anayasa geçceğini bakınız ne kadar da güzel anlatmakta:

"1961 Anayasa'sı var ya, o İsmet Paşa'nın Anayasa'sıdır. Yani 28 Mayıs 1960'tan seçimlerin yapıldığı güne kadar, İsmet Paşa' nın ağırlığı bir takım yanlışları düzeltmiştir. 1961 Anayasa'sı Cumhuriyet Halk Partisi'nin, yani İsmet Paşa'nın Anayasasıdır."

(Metin Toker'in Açıklamaları: 27 Mayıs ilk aşkımızdı. s.288, Ümit yayıncılık, B.Baykam).

1924 ün ilkbahar aylarında idi. Erzurum'da ve Pasinler'de, depremden birçok köyler yıkılmıştı.

Atatürk, yıkılan köyleri bizzat görmek için Pasinler'e gelmişti. Zarar gören o civar köylerinin halkı Pasinler'e toplanmıştı. Rahmetli Atatürk de zarar gören

halkla görüşmek için, okulun önündeki meydanlığın bir köşesinde maiyetiyle birlikte oturmuştu.

O zaman Pasinler'in ihtiyar bir kaymakamı, genç bir tahrirat katibi vardı. Ata evvela kaymakamla yapılacak işler üzerinde görüştü; sonra etrafını çeviren halkın içinden ihtiyar bir köylüyü çağırdı:

-Depremden çok zarar gördün mü baba?

Diye sordu.

Bu ani ve beklenmedik soru karşısında ihtiyar şaşırды, kollarını göğsünde bağladı, boynunu büktü; bir şeyler söylemek istedi. Ata ihtiyarın tereddüdünü görünce tekrar sordu:

-Hükümet sana kaç lira verse zararını karşılayabilirsin?

İhtiyar, Doğu şivesiyle:

-Valle Padişah bilir!

Dedi.

Atatürk gülümsedi. İhtiyarın ne demek istediğini tamamen anlamıştı... Yumuşak bir sesle:

-Baba, padişah yok; onları siz kaldırmadınız mı? Söyle bakalım zararın ne? İhtiyar yine aynı durumla tekrar etti:

-Padişeh bilir.

Bu cevap karşısında Atatürk'ün yüzünün hatları aniden değişti. Kaşlarını çattı ve kaymakama döndü:

-Siz daha inkılabı yaymamışsınız! Dedi.

Bir anda dona kalan kaymakamın imdadına yetişmek ister gibi genç tahrirat katibi öne atıldı ve vazifesini başarmış insanlara has bir ağırbaşlılıkla:

-Köylere tamim ettik Paşam, dedi.

Atatürk'ün deminki fırtınalı yüzü daha ziyade karıştı. Kaşlarını yukarıya kaldırdı:

-Oğlum, dedi, **tamimle inkılap olmaz!**

Hikmet Bil (Atatürk'ün Sofrası s.57-58)

ATATÜRK VE ADNAN MENDERES

Bir gün, Reşit Galip merhumu, gençlik ve kültür işleri ile meşgul olduğu bürosunda görmeye gitmiştim. Ben o zamanlar kendisinin bir nevi muavini idim. Yanında Adnan Bey (Menderes) vardı. Spor işleri etrafında konuşuyorlardı. Biraz sonra Adnan Bey dışarı çıktı. Reşit Galip merhum:

- Müthiş bir zekası var. Dedi. İstikbalin başvekilidir. O zamanlar, İsmet Paşa'dan gayrisi için başvekillik düşünmek kimsenin aklına gelmezdi. Ben sözlerini espri sandım. Reşit Galip devam etti:

- Sen İslam tarihini bilir misin? Hz. Muhammed vefat ettiği zaman onun davasını

etrafında en yakın arkadaşları, ashabı bir müddet devam ettirdiler fakat asıl Muhammed'in doktrini üzerine koca İslam imparatorluğunu kurmak şerefi ve vazifesi onun hayatında kimsenin dikkatini çekmeyen Muaviyeye nasip oldu. Atatürk idealinin en muazzam tatbikatı da böyle olacaktır.

Ben:

-Siz varsınız ya diyecek oldum. Reşit Galip:

-Sen benim sözüme bak. Bu Adnan Bey'de çok ümit var.

Deyince:

-Size inanırım. Dedim.

O vakit Reşit Galip merhum:

-Bu fikir benim değil, Gazinindir, dedi. Adnan Bey'de müstakbel halefini gören odur.

Münir Hayri Egeli (Atatürk'ün Bilinmeyen Hatıraları, s.69)

Her şeye rağmen muhakkak bir nura doğru yurümeekteyiz. Bende bu imanı yaşatan kuvvet, yalnız aziz memleket ve milletim hakkındaki payansız muhabbetim değil bugünün karanlıkları, ahlaqsızlıkları, şarlatanlıkları arasında sırf vatan ve hakikat aşkıyla ziya serpmeye ve aramaya çalışan bir gençlik gördüğümüdür.

Kılıç Ali (Atatürk'ün Hususiyetleri s.62

Hürriyet ve istiklal benim karakterimdir. Ben milletimin en büyük ve ecadımın en kıymetli mirası olan istiklal aşkı ile dolu bir adamım. Çocukluğumdan bugüne kadar ailevi, hususi ve resmi hayatımın her safhasını yakından bilenlerce bu aşkım malumdu. Bence bir millette şeref, haysiyetin, namusun ve insanlığın vücut ve beka bulabilmesi mutlaka o milletin hürriyet ve istiklaline sahip olmasıyla kaimdir. Ben şahsen bu saydığım bu vasıflara çok ehemmiyet veririm. Ve bu vasıfların kendimde mevcut olduğunu iddia edebilmek için milletimde aynı vasıfları taşımasını esas şart bilirim. Ben yaşayabilmek için mutlaka müstakil bir milletin evladı kalmalıyım. Bu sebeble milli istiklal bence bir hayat meselesidir.

(Atatürk'ün S.D.V. cilt:3 s.31)

Amerikalı gazeteci Mr. Moore bir aralık sözü ertesi sabah karşılaştığı muhteşem manzaraya intikal ettirdi.

- "Kurban bayramı sabahı kalktığım zaman Ankara Camii'nin önünde sokakta namaz kılan 5000 kişilik kalabalığı görünce makinemi alarak dışarı fırladım ve şayanı dikkat resimler çektim.

TARİHİ GERÇEKLER

Başkumandan Mustafa Kemal o tarihi namazdan sonra, halkın muazzam tezahüratı arasında Sakarya harbine hareket etti".

Mr. Moore' a Ankarada iken fazla dikkatinizi çeken hadise ne olmuştu?" diye sordum.

- "Mustafa Kemal'in hareketinden iki gün evvel Doğudan gelen Kahraman Türk Evlatları Başkumandan huzurunda bir resmi geçit yapmışlardı. Bu kahramanların elbiseleri yırtık pırtık, silahları derme çatma olduğu, hatta bir kısmının ayağında postal bile bulunmadığı halde çelik gibi bir imanla resmi geçit yapıyorlardı. Bu heyecanlı manzarayı görünce hükmümü verdim:

- Böyle bir millet mağlup olamaz!...

Amerikalı gazeteci müteakiben sözü Mustafa Kemal hakkındaki makalelerine intikal ettirdi:

- "Asio dergisinde çıkan bu yazılar Amerika'da büyük alaka uyandırdı. Aynı günlerde Amerikalı meşhur gazeteci Clarence Streit de Mustafa Kemal' den bir mülakat aldı."

- **Bugünkü merhaleye 50 senelik daimi bir gelişme sonunda milletçe eriştiniz. Onun için kadrini biliniz. Ben bu memlekette üç devir yaşadım. Dinamo ve dinamit kelimesini kullandığı için tevkif edilenlere ve 1907 ilk otomobil getirdiği için hakkında tahkikat açılan kimselere bile rastladım".**

(Atatürkün S.D.V. cilt III s.36-37)

-Atatürk, mütevazi büyük bir adam olduğu için yaptıklarını kendine mâl etmezdi.

Bir gün bir seyahatlerinde halktan biri kendine şöyle bir sual sormuştu:

"- Yaptıklarınız için siz nereden ilham aldınız?"

Atatürk bu suale bir tek kelime ile cevap verdi:

"-Milletimden!"

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

Atatürk daima:

"Millet vafına layık bir topluluk için takip edilecek doğru yolu ve istikameti gösterecek en emin rehber ve mürit, ancak millet vicdanı ve milli benlik, milli miz'andır. Tecrübelerimizin, ilim ve aklın bize tavsiyesi de ancak budur. Bunun haricinde bir mürit, bir reis aramak gaflettir, cehalettir, delalettir"

Kılıç Ali (Atatürk'ün Hususiyetleri s. 52)

O' nun doğduğu gün

Bilmem hiç dikkat ettiniz mi? Büyük Ata'nın nüfus kağıdın da yalnız doğum yılı yazılıdır, ne gün ne de ay yoktur. Halbuki rahmetli annesinin daima okuduğu bir mushafın kenarında doğum gün ve saati yazılı imiş. Bunu, Ankara Belediyesinden bir gün şahsen gidip nüfus kağıdı almaya hazırlanırken kendisine hatırlatırlar:

- Sene yetişir, dedi, yoksa bir gün gelir, doğum günümü kutlamaya kalırlar, sonra padişahlara benzerim.

Münir Hayri Egeli (Atatürk'ün Bilinmeyen Hatıraları s.12)

Millet ve memleket menfaatleri icap ettirirse, insanlığı teşkil eden milletlerden her biriyle medeniyet icabı olan dostluk ve siyaset münasebetlerini büyük bir hassasiyetle takdir ederim. Ancak, benim milletimi esir etmek isteyen herhangi bir milletin, bu arzusundan vazgeçinceye kadar, amansız düşmanım.

(Hakimiyeti Milliyeti, 23.4.1921)

TÜRKLÜĞÜMÜZÜ MUHAFAZA ETMEK İÇİN, GAYET İTİNA EDECEĞİZ TÜRKLER MEDENİYET TE ASİLDİRLER.

(Atatürk'ün S.D.V. Cilt III. s:123)

MEMLEKETİN EFENDİSİ

Bir gece beraber oturuyorduk. Yanınızda Siirt Mebusu Mahmut şimdiki Macaristan elçimiz Ruşen Eşref, bir de Soysallı vardı. Atatürk, ertesi günü Büyük Millet Meclisinde okuyacağı nutku hazırlıyordu. Mahmut'la, Ruşen Eşref not tutuyorlardı. Atatürk ara sıra bana da "ne dersin?" diye soruyordu. Ben ne diyebilirdim? Hiç... Sonra Atatürk bana döndü ve dedi ki:

-Bu memleketin efendisi kimdir?

Düşündü. Cevabı O verdi:

- Türk Köylüsüdür, dedi.

Ve devam etti:

-Türk köylüsü "Efendi" yerine getirilmedikçe memleket ve millet yükselmez!...

(Hilmi Yücebaş. ATATÜRK'ün Nükteleri Fıkraları Hatıraları Sayfa: 74-75)

DANS, EĞLENCE, YABANCI OKULU VE MİLLÎ BİLGİ

"Ankara'da büyük bir balo veriliyordu. Atatürk bir ara çok güzel dans eden iki gençle ilgilendi. Dans bitince onları yanına çağırttı, isimlerini sordu, akraba olduklarını öğrendi. Güzel dans ettikleri için iltifatta bulundu, Ardından da küçük bir imtihana başladı:

-Söyleyin bakalım: Sakarya harbi ne zaman oldu? Millî Mücadele kaç safha sürdü?

Delikanlı da, kız da kızarmışlardı, cevap veremiyorlardı. Nihayet kız:

-Efendim, dedi, ben yabancı dil öğreten bir liseye gidiyorum. Bize mektepte yalnız Fransız inkilâbını okuttular.

Atatürk hiç ses çıkarmadı, yaverine dönerek:

-Lütfen, dedi, bayanla bayı evlerine götürsünler. Derslerine çalışacaklar..."

(Hikmet Tanyu, Atatürk ve Türk Milliyetçiliği, s.134-135)

Bilcümle kanunlarımızın tanziminde, her nevi teşkilatta milli hakimiyet esasları dahilinde hareket olunacaktır.

(Enver Ziya Karal, Atatürk'ten Düşünceler, s.68)

**1 NİSAN 1922 MİLLİ MÜCADELE ESNASINDA ANKARA
HARBİYE (HARP OKULU) MEKTEBİNİN KURULUŞ
MERASİMİNDE**

"... O zaman kurdela kesmek adeti yoktu, sadece kurban kesildi.

Mustafa Kemal Paşa da çok mütehassıs olmuştu. Talebelere hitaben irade ettiği veciz nutkunda, bilhassa "Bütün millet ümidini size bağlamıştır. **ÖNÜMÜZDE SİZİ BEKLEYEN BÜYÜK VATAN VE MİLLET VAZİFELERİ VAR. ŞANLI ŞEREFLİ TARİHİMİZE VE ONU YARATMIŞ OLAN KAHRAMAN ECDADIMIZA LÂYİK OLACAK ŞEKİLDE ÇALIŞACAĞINIZDAN EMİNİM. BU VATAN, BU MİLLET SİZİN DİRAYETLİ, BİLGİLİ, METİN VE AZIMKAR ELLERİNİZLE KURTULACAK VE YÜKSELECEKTİR. VAZİFENİZİN BU KUDSİYETİNİ HİÇBİR ZAMAN HATIRINIZDAN ÇIKARMAYINIZ. HEPİNİZE BAŞARILAR DİLEYEREK, ALLAH'IN BİRLİĞİNE EMANET EDİYORUM.**"

(Hikmet Tanyu, Atatürk ve Türk Milliyetçiliği, s.141-142)

İzmir'in kurtarıldığı gün, 1922'nin 9 Eylülünde, galip Türk Ordularının Başkumandanı Mustafa Kemal Paşa şehre girmeden önce Nifte Belkahve denilen tepeye çıkmış, buradaki Rum lokantalarından birinde oturmuştu. Tepeden, hâlâ dumanları tüten şehri tek söz söylemeden seyretmiş, sonra "Kral Konstantin İzmir'e geldiği zaman burada rakı içti mi?" diye sormuştu yerlere kadar eğilen Rum garsona. Paşa'nın yanındakiler, garsondan "Gelmemiştir Paşam!.." cevabını işiten muzaffer başkumandanın birkaç kelime mırıldandığını, "EŞEK ! ÖYLEYSE NİYE İŞGAL ETTİ Kİ İZMİR'İ ?" Dediğini duydular...

(Murat Bardakçı, Şahbaba, s.120)

Türkiye'nin ilk sinemacısı Cemil Filmer anlatıyor:

Gazi bana arasıra gelmemi söyledi. Gazi'nin birinci yaveri Cevad Abbas Bey'den serbest giriş kartı alarak arasıra köşke gitmeye başlamıştım. Bir gün yine köşke gittiğimde köşkün bahçe kapısı yanındaki eski bahçıvan kulübesinde 7-8 silindir şapkalı sefirin beklediğini gördüm. Kartımı teşrifatçıya verdim, beş dakika sonra beni içeri aldılar. Salonda beklerken holde yüzünü yıkadığını ve öksürerek geldiğini gördüm. Ben Paşa'ya kendisinin cephe teftişi filmlerini getirdiğimi söyledim, bir ara bahçıvan kulübesinde bekleyenleri söyledim. Paşa eli ile

İzmir körfezini ve torpidoları göstererek, **"BUNLARLA GELEN SEFİRLERDİR, VAKTİ İLE LONDRA'YA GİDEN SEFİRLERİMİZİ KABUL ETMEMİŞLERDİR, ŞİMDİ ONLAR DA BEKLESİNLER"** dedi. Akşam köşkün bahçesinde cephe teftişi filmlerini sinema makinesi ile gösterdim. Bir gün kendisini sinemaya davet ettim, kabul etti. O fevkalade heyecanlı günlerde Gazi'nin sinemaya geleceğini duyan halk sokakları mahşere çevirdi. İkiçişmelik' teki Ankara sinemasına çıkan yokuşun iki tarafı yüzlerce koyunla doldu. Gazi'nin otosu görününce kurbanlar kesiliyor, halk tekbir getiriyor, kadınlar otuyu öpüyor, oto ancak elle yürütülüyordu. Ata sinemanın kapısında elimi sıktı, beraber balkona çıktık, aşağıdaki salona baktı. Bana, "Cemil, neden hiç kadın yok?" dedi. Ben "Paşam, kadınlara yalnız salı günleri sinema gösteriyoruz" dedim. Yaverini çağırıp "Dışarıdaki kadınları içeri bırakın" dedi. Salonu dolduran kadınlar Gazi'yi alkışlamaya başladılar. Paşa sinemayı seyredirken o zaman üç yaşında olan oğlum kucağına aldı. "Bunun adı ne?" dedi. "Metin" dedim. Paşa, **"TEESSÜF EDERİM, NEDEN TÜRK İSMİ, MESELA DEMİR KOYMADIN?"** dedi.

(Nazmi Kal, Atatürk'le Yaşadıklarını Anlattılar, s.95)

MENEMEN OLAYI

Şükrü Kaya'nın Özel Müdürü Nejat Soner anlatıyor:

"Bu olay bildiğiniz gibi 1930 yılının 23 Aralığında olmuştur. Olayın gelişmesini biliyorsunuz. Bu Önemli olay İstanbul'da bulunan İçişleri Bakanı Şükrü Kaya'ya haber verilince Bakan durumdan derhal Atatürk'ü haberdar ediyor. Aldığı emir şu: 'Sen ve Ordu Müfettişi Fahrettin Altay Paşa derhal buradan Menemen'e gidiniz. Kolordu Kumandanı Muğlalı Mustafa Paşa'ya da derhal olay yerine gitmesini bildirin. Ben de şimdi Ankara'ya hareket ediyorum. İçişleri Bakanı Şükrü Kaya, Fahrettin Altay Paşa Menemen'e gittikleri zaman kolordu komutanının duruma el koyduğunu, suçluları yakalattığını ve divanı harp kurduğunu görüyor. Yapılan soruşturma neticesinde de olayda birkaç hainin rol oynadığı, halkın karışmadığı fakat olaya seyirci kalarak da tepki göstermediği anlaşılıyor. Muğlalı Mustafa Paşa divanı bu olayda 37 kişinin idamına karar vermiş ve hükümler infaz edilmişti. İçişleri Bakanı olayı bütün ayrıntıları ile gece Menemen'den Atatürk'e haber veriyor. Atatürk kendisine 'Menemen'i yakınınız' diye bir emir veriyor. Şükrü Kaya olayın basit ve mevzi olduğunda ısrar ediyor. Atatürk cevabında kesin ve kararlı. Yine İrticanın baş gösterdiği yer olan Men-

men'i yakın' emrini tekrarlıyor. Şükrü Kaya, 'Paşam, bana itimat buyurunuz, olayı en ince ayrıntılarına kadar incelemiş bir sorumlu bakan sıfatı ile böyle bir hareketin lüzumuna kani değilim' diyor. Atatürk de "Peki öyleyse, nasıl isterseniz öyle hareket edin' diyor.

Şükrü Kaya Ankara'ya döndükten sonra Atatürk'e bütün olayları teferruatı ile anlatıyor ve "Paşam, ben Menemen'i yakma fikrinde neden ısrar ettiğinizi anlayamadım" diyor. Atatürk, "Ben seni çok bilgili akıllı bir İçişleri Bakanı olarak tanıyorum. Menemen kasabasının ne berbat bir yer olduğunu tabii gördün. Böyle bir vesile ile oradaki yurttaşlarımızı daha iyi bir yere nakleder ve burasını yakmakla da orada taştan bir anıt yükseltip üzerine de, Cumhuriyetin ilanından 7 sene sonra burada bir irtica hareketi başgöstermiş ve burası yakılarak irtica ezilmiştir yazısını yazardık. Bunu da gelecek kuşaklar ibretle görür ve okurlardı. Ne yapayım ki istediğimi sen de anlamadın' dedi.

(Nazmi Kal, Atatürk'le Yaşadıklarımı Anlattılar, S.170.171)

İKİ MİLYONLUK ANKARA ŞEHİR PLANI

Prof. Jansen ve Prof. Holzemeister. Devrin iki büyük şehircilik otoritesi. Ankara'ya imar planı hazırlayacaklar. Bu arada adamların ilk sorduğu "Ankara kaç nüfuslu bir şehir olarak düşünülüyor?" O sırada belediye reisliği makamında Asaf İlbay oturuyor. Rahmetli İnönü Başvekil. Soruyorlar, "Ne kadarlık bir şehir?" O zaman Ankara'da 60 bin nüfus var. Tarih 1928. Düşünüyorlar, ne olabilir, nihayet çok geniş bir iyi niyetle 3 misli kabul ediyorlar ve bir yuvarlak rakam arıyorlar, "200 bin" diyorlar. O zaman da kipent paftası var, ordunun elinde kalan en geniş haritalar. Üzerinde çalışılıyor, planlar yapılıyor. Mustafa Kemal paftayı istiyor, Falih Rıfkı götürüyor ve ben gözümle görmüştüm ve zannedirim halen Ankara belediye arşivinde olması lazım, ismini hatırlıyorum, hata ettiğime kani değilim, İmar Müdürü Seyit Bey vardı. Seyit Bey'in odasında idi. Atatürk 200 bine bakıyor, önüne bir sıfır ilave ediyor, "Ankara'nın nüfusu 2 milyon olacak" diyor ve kipent paftasında Polatlı'ya doğru bir ok çekiyor ve el yazısı ile "Polatlı'ya doğru" yazıyor. Atatürk böylece şehrin Polatlı'ya doğru akmasını istediğini gösteriyor. İşte bugün Polatlı'ya doğru şehir genişliyor; ne büyük ileri görüşlülük.

(Nazmi Kal, Atatürk'le Yaşadıklarımı Anlattılar, s.174)

OĞUZOGULLARI

Gafi hangi üç asır, hangi on asır
Tuna ezelden Türk diyarıdır.
Bilinen tarihler söylememiş bunu.
Kalkıyor örtüler, örtülen doğacak.
Dinleyin sesini doğan tarihin,
Aydınlıkta karaltı, karaltı da şafak,
Yalan tarihi gömüp, doğru tarihe gidin.
Asya'nın ortasında Oğuzoğulları,
Avrupa'nın Alplerinde Oğuz torunları.
Doğudan çıkan biz, Batıdan yine biz,
Nerde olsa, ne olsa kendimizi biliriz.
Hep insanlar kendilerini bilseler
Bilinir o zaman, ki hep biziz.
Türk sadece bir Ulusun adı değil,
Türk, bütün adamların birliğidir
Ey birbirine diş bileyen yığınlar
Ey yığın yığın insan gafletleri!
Yırtılsın gözlerdeki gafletten perde
Dünya o zaman görecek hakikat nerde, hakikat nerde?

M. Kemal ATATÜRK

(Eskişehir Basımında Atatürk, Arka Kapak, 1989 basımı, Sadi Borak, Atatürk ve Edebiyat, Varlık
Yayınları , Dilek Matbaası, İstanbul, S.54)

ATATÜRK VE AMERİKA

Ankara Palas Oteli salonları sık sık büyük balolara sahne olur ve bunların pek çoğunda onur konuğu olarak Atatürk de çağırılırdı. Bir gece yine böyle büyük balolardan biri veriliyordu. Kızılay kurumunca düzenlenen baloda Atatürk dans ederken uzun boylu bir kişi yaklaştı. Duruşundan bir yabancı olduğu anlaşılıyordu.

Atatürk yanında bulunan Dışişleri Bakanı Tefik Rüşti Aras'a:

-Bu bey kimdir? Diye sordu. Tefik Rüşti Aras'da

-Paşam, Amerikan gazetecisidir. Deyince tanıştırılmasını istedi. Tanıştırdılar. Atatürk'le yabancı gazeteci arasında Fransızca olarak şu konuşma geçti:

-Hangi ırktansınız?

-Amerikalıyım.

-Hayır, siz Amerikalı değil, "Türksünüz" diye yanıtladı. Amerikalı gazeteci önce şaşırmişti. Aralarında bir anlaşmazlık olduğunu sanarak yine ilk sözünde diretince Atatürk:

-Kristof Kolomb'tan elli yıl önce Türkler Amerika'yı keşfetmişler diye başladı anlatmağa. Amerikalı cankulağıyla dinliyordu.

Atatürk, buna örnek olarak müzelerimizde ceylan derisi üzerine yapılmış haritalar bulunduğunu, Amerika'ya giderken rastlanan Karaib Denizindeki "Kayık Adaları"nın Türkçe olduğunu, bunlardan en büyük adanın "Büyük Türk" adını taşıdığını, buradaki ahaliye Türk denildiğini Kanarya Adalarının adının "Kanari" olarak yazıldığını, Kanarinin Türkçe de "Kanarya Kuşu" olduğunu anlattıktan sonra Amerikalıya:

-Siz Amerikalılar Orta Asya'dan göç ettiniz. Olsanız olsanız Türk olablirsiniz.

Diye sözlerini bitirdi.

Amerikalı, Atatürk'ü gittikçe artan bir heyecan ve şaşkınlıkla dinliyordu. Bunca yıllık bir meslek yaşantısında ülkesi hakkında bu denli ilginç bilgileri olan kimseye hiç rastlamamıştı. Atatürk'ün çekiciliğinden bir türlü kendini kurtaramıyor, daha çok konuşması için türlü bahaneler buluyordu. Görüşme saatlerce sürdü. Bir ara Amerikalı gazetecinin çevresindekilere:

- Hayatımda tanıdığım en harikulade adamla şimdi karşı karşıyayım.

Dediğini hatırlıyorum.

Amerikalı gazeteci Atatürk'ün ilgisini gördükten sonra birkaç günlüğüne geldiği Türkiye'deki kalışını uzattı. Günlerce müzelerimizde incelemeler yaptı. Çalıştı. Notlar aldı ve Amerika'ya dönünce de:

"Biz Amerikalılar Türk'ten başka bir şey değiliz" diye yazılar yazdı. **Bizim**

Türk gazetecileri de Amerikalı gazetecinin bu yazılarını Türkçe'ye çevirmişlerdi.
(Cemal Granda, Turhan Gürkan, Atatürk'ün Uşağı idim, s.278-279 Sıralar Matbaası, 1973)

1930 senelerinde İtalya diktatörü Mussolini Türkiye'nin adını vermeksizin İtalya'nın geleceği Doğu Akdeniz'dedir tarzında nutuklar söylerdi. 35 senesinde Mussolini yine böyle nutuklar vermiş. Bir milli gün vesilesiyle Atatürk sefirler heyetini, büyükelçiler heyetini kabul ediyor, tebligat arz etmek için büyükelçiler geliyorlar. Kapı açılıyor, Atatürk salona giriyor, rengi kıpkırmızı, gözlerinden ateşler, kıvılcımlar fıskırıyor, belli ki hiddetli. Hiddetli olmasının sebebini de biz biliyoruz, daha evvel söylenmiş nutuk. Fakat her zamanki kibarlığı, zarafetiyle geldi. Kordiplomatik erkânın elini sıkarak ve her sefire iltifatta bulunarak, her sefire devlet reisinin veyahut kralının sıhhati hakkında sorular sorarak sırayla büyükelçileri gezdi ve tebrikleri kabul etti. Sonra bana geldi. Bana da iltifat etti, kral hazretlerinin sıhhatini sordu. Yanımda da İtalya sefiri var. İtalya sefiri de tanıdığım insan, Musogali isminde fevkalade mahir bir diplomat. Atatürk onun tebriklerini kabul ettikten sonra, ona '**Sayın Büyükelçi, şefiniz bize gelmek istiyormuş, buyursunlar, bekliyorum ve kendilerini şan ve şereflerine layık bir şekilde kabul edeceğim. Fakat gelmezler, Büyükelçi. Bekliyor ki ben öleyim benden sonra gelsin, söyleyin şefinize, bu millet bir Mustafa Kemal kaybederse bin Mustafa Kemal yetişir**' dedi. Öyle gergin bir hava var ki kimse nefes almıyor, yanımda büyükelçi tir tir titiyor. O esnada aklıma bir şey geldi. Eğildim Atatürk'e, '**Ekselans, bin değil bir tek Mustafa Kemal yetişir.** dedim. Bunun üzerine Atatürk güldü ve gergin olan hava dağıldı.

(Nazmi Kal, Atatürk'le Yaşadıklarımı Anlattılar, s.190-191)

ÜÇ İNEK HASRETİ

Korkunç bir kış günü...Atatürk sabaha karşı şu emri verir;

-Bu kış kıyamette memleketin ne halde olduğunu görmek isterim. Otomobile gezmeye çıkacağız..."

Bugüne göre zaten yetersiz, bakımsız olan yollar kapalıydı, buna rağmen Kırşehir 'e doğru hareket edildi.

Öndeki askeri vasıta dahi karlara saplanıyor. Ata'nın arabası zaman zaman kendisi de inerek çekiliyordu.

Bir tepe aşıyor ki, tek başına bir köylünün gocuğu içinde telaşlı telaşlı koştuğu görüldü, çağırttı, sordu:

"Bu havada dağ başında ne arıyorsun?"

"İneğim kayboldu Paşam."

"-Seni kurtlar yer bu havada"

"İneğimi yedilerse ko beni de yesinler.."

"İneğin kaç lira kıymetindeydi?"

"-Eh, elli altmış kağıt ederdi?"

Gazi yaverine emretti:

"-Bu vatandaşa yüz lira verin, bir otomobile de alın..."

Köylü karşı çıktı:

"-Sana rastlamak benim talihimdir. Ama yinede kendi inegimi ararım. Verdiğin yüz lira ile iki inek alacağım, benimkini de bulursam eder üç.. Bu benim düşümdü. Sana rastlayan bahtlı adamın üç ineği olması çok mu? Yollarına devam ederken yanımda ki İçişleri Bakanı Şükrü Kaya'ya döndü?"

"-ÜÇ İNEĞİ, DONMA KARŞILIĞI DÜŞ EDİNİMİŞ BİR MİLLETİN, OTOMOBİL İÇİNDEKİ DAHİLİYE VEKİLİ...MERHABA, KEYFİNİZ NASIL?"

(Cemal Kutay, Atatürk'ün Son Günleri, s:173)

Türkiye; Milliyetçi, halkçı, devletçi, laik ve inkılapçı bir Cumhuriyettir.

Türk milletinin idare şekli kuvvetler birliği esasına dayanır. Egemenlik biridir. Kayıtsız şartsız milletindir. Büyük Millet Meclisi millet adına egemenlik hakkını kullanır. Yasama ve yürütme yetkisi Türkiye Büyük Millet Meclisinde toplanır. Meclis yasama yetkisini bizzat kullanır. Yürütme yetkisini kendi arasında seçeceği Cumhurbaşkanı ile onun tayin edeceği Bakanlar Kuruluna bırakır. Türkiye'de mahkemeler bağımsızdır.

Ulus Gazetesi (07.05.1935)

Bizim yolumuzu çizen; içinde yaşadığımız yurt, bağrından çıktığımız Türk milleti ve bir de milletler tarihinin bin bir facia ve ızdırap kaydeden yapırlarından çıkardığımız neticelerdir.

Elimizdeki programın ruhu, bizi yalnız bir kısım vatandaşlarla alakalı kalmaktan men eder. Biz, bütün Türk milletinin hadimiyiz.

(Atatürk'ün S.D.V. cilt:I s.423)

Birbirimize daima hakikati söyleyeceğiz. Felaket ve saadet getirsin, iyi ve fena olsun, daima hakikatten ayrılmayacağız.

1925 (Atatürk'ün S.D.V. cilt:II, s.226)

Hayatta en fena şey riyakarlıktır. Hakikat ne olursa olsun riyakarlar onu temizlik ve saflık kisvesine bürünerek saklamaya çalışırlar ki, bu büyük bir tehlikedir.

(Kılıç Ali, Atatürk'ün Hususiyetleri, s.118)

Atatürk matem aleyhinde idi. "Büyük ölümlere matem gerekmez, fikirlerine sadakat gerekir" derdi.

Münir Hayri Egeli (Atatürk'ün Bilinmeyen Hatıraları, s.103)

Bizde de asrın bütün düşünce ve ihtiyaçlarına cevap verecek, ruhlarımızı okşayacak bir modern mimari lazımdır. **Fakat bu modern mimari diğer milletlerin taklitçiliği değil, yurdumuza has, Türklüğe özgü bir mimari olmalıdır.** Yapılan bazı binaları görüyorum; bunlar bir Avrupa modern mimarisinin aynen kopyasıdır. Bize orijinal bir modern Türk mimarisi lazımdır.

Eminim ki, yetişmekte olan genç Türk mimarları, bu haklı isteğimde olumlu bir yaratıcılığa erişeceklerdir.

(Mimar Hikmet Koyunoğlu, Kültür ve Sanat, sayı:5, 1977, s.151)

Millet işlerinde her ferdin zihni başlı başına faaliyette bulunması lazımdır.

(Afetinan, Ellinci Yılda Tarihten Geleceğe, 1973)

Arkadaşlarımız ve milletin bütün efradı gibi, milli davamızda benim de

TARİHİ GERÇEKLER

emeğim geçmiş ise de, bu çalışmada icraat kuvveti ve muvaffakiyet varsa bunu şahsıma atfetmeyiniz. Ancak ve ancak bütün milletin manevi şahsiyetine atfediniz. Ben milletin bu yüksek, manevi şahsiyeti içinde bir naçiz fert olmakla bahtıyarım. Efendiler, millet bütünüyle manevi bir şahıs halinde ve bir birleşmiş kütle şeklinde belirdi ve bu yüce birliği muhafaza ederek ona düşman olanları ortadan kaldırdı.

1923 (Atatürk'ün S.D. V., C. II, s.115)

Millet için ve milletçe yapılan işlerin hatırası her türlü hatıraların üstünde tutulmazsa milli tarih mefhumunun kıymetini taktir etmek mümkün olamaz.

1931 (Atatürk'ün S.D.,V., C.I s.353)

Hayatımın bütün devrelerinde olduğu gibi, son zamanların buhranları ve felaketleri arasında da bir dakika geçmiştir ki, her türlü huzur ve istirahatimi, her nevi şahsi duygularımı milletin kurtuluşu ve mutluluğu adına feda etmekten zevk duymayayım. Gerek askeri hayatımın ve gerek siyasi hayatımın bütün devir ve bölümlerini işgal eden mücadelelerimde daima hareket prensibim, milli iradeye dayanarak milletin ve vatanın muhtaç olduğu gayelere yürümek olmuştur.

1920 (Atatürk'ün S.D.,V., C.I s.61)

— Mehmetçik o ne elmastır o, mehmetçik dünyanın en yiğidi, mehmetçik...

1925 (İsmail Habib Sevük, Atatürk İçin, s.101)

Kadınlarımızın, genel vazifelerde paylarına düşen vazifelerden başka, kendileri için en önemli, en hayırlı, en faziletli bir vazifeleri de "iyi anne" olmaktır.

(Besim Akımsar, Atatürk'ün Ölümsüz Sözleri s.4)

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

Ey kahraman Türk kadını, sen yerde sürünmeye değil, omuzlar üzerinde göklere yükselmeye layıksın.

(Atatürk'e ait hatıralar, Ergün Tuna, s.13)

Türkiye Cumhuriyeti'nin esas düşüncesi, kadınları değil, erkekleri dahi, savaş meydanına götürmemektir. Fakat Türk ulusunun yüksek varlığına, herhangi taraftan olursa olsun, ilişildiği zaman, işte o vakit Türk kadınları Türk erkeklerinin bulunduğu yerde hazır ve gözleyici ve faal olacaklardır. Bu, insanlığın yüksek huzuru, sükunu ve dünya insanlığı için lazım bir ödev olduğundandır ki, Türk kadını bunu yapacaktır ve yapagelmektedir ve yapar.

(Perihan Naci Eldeniz, T.T.K. Belleten, Cilt:XX, Sayı: 80, 1956. s.742)

Bizce: Türkiye Cumhuriyeti anlamınca kadın, bütün Türk tarihinde olduğu gibi bugün de en muhterem mevkide, her şeyin üstünde yüksek ve şerefli bir mevcudiyettir.

(Perihan Naci Eldeniz, T.T.K. Belleten, Cilt:XX, Sayı: 80, 1956. s.740)

Türk kadını dünyanın en münevver, en faziletli ve en ağır kadını olmalıdır. Ağır sıklıkta değil; ahlakta, fazilette ağır, ağırbaşlı bir kadın olmalıdır. Türk kadınının vazifesi, Türk'ü zihniyetiyle, bazusuyla, azmiyle koruma ve müdafaaya gücü yeter nesiller yetiştirmektir. Milletın kaynağı, sosyal hayatın esası olan kadın, ancak faziletli olursa vazifesini yapabilir. Herhalde kadın çok yüksek olmalıdır.

1925 (Atatürk'ün S.D.V.C. II, s.231)

Kadınlarımızın her millette olduğu gibi, bizim milletimiz için de ne kadar yüksek ehemmiyeti olduğunu söylemeye lüzum yoktur. Bizim milletimizde kadın, eskiden bu ehemmiyeti, hakikaten en yüksek derecede kazanmıştır. Büyük

TARİHİ GERÇEKLER

atalarımız ve onların anaları, tarihin, olayların tanıklığıyla sabittir ki, cidden yüksek faziletler göstermişlerdir. Burada birçok noktalardan sayabileceğimiz o faziletlerin en büyüğü ve en ehemmiyetlisi kıymetli evlatlar yetiştirmeleri idi. Hakikaten Türk milletinin bütün cihanda, yalnız Asya'da değil Avrupa'da dahi büyük ezici kudret göstermiş olması, çok parlak hareketler yapmış bulunması, hep öyle kıymetli anaların faziletli evlatlar yetiştirmesi ve daha beşikten çocuklarının ruhuna mertlik ve fazilet terkin eylemesi sayesinde idi. Şunu söylemek istiyorum ki, kadınlarımızın umumi vazifelerde üzerlerine düşen hisselerden başka kendileri için en ehemmiyetli, en hayırlı, en faziletli bir vazifeleri de iyi anne olmaktır. Zaman ilerledikçe, ilim geliştikçe, medeniyet dev adımları ile büyüdükçe, hayatın, asrın bugünkü gereklerine göre evlat yetiştirmenin güçlüklerini biliyoruz. Anaların, bugünkü evlatlarına vereceği terbiye eski devirlerdeki gibi basit değildir. Bugünün anaları için gerekli özellikler taşıyan evlat yetiştirmek, evlatlarını bugünkü hayat için faal bir uzuv haline koymak, pek çok yüksek özelliği şahıslarında taşımalarına bağlıdır. Bu sebeple kadınlarımız hatta erkeklerden daha çok aydın, daha çok feyizli, daha çok bilgili olmağa mecburdurlar. Eğer hakikaten milletin anası olmak istiyorlarsa böyle olmalıdırlar.

1928 (Atatürk'ün S.D.V.C.II, s.151-152)

Bu millet esas terbiyesini aileden almaktadır. Türk milleti öyle analara sahiptir ki her devrin büyük adamlarını bu analar yetiştirmiştir. Türk kadını daha yüksek nesiller yetiştirmeye kabiliyetlidir.

(Enver Behnan Şapolyo, K.Atatürk ve Milli Mücadele Tarihi, s.529)

Dünyanın hiçbir yerinde, hiçbir milletinde, Anadolu köylü kadınının üstünde kadın mesaisi zikretmek imkanı yoktur ve dünyada hiçbir milletin kadını "Ben, Anadolu kadınından daha fazla çalıştım, milletimi kurtuluşa ve zafere götürmekte Anadolu kadınından daha fazla çalıştım, milletimi kurtuluşa ve zafere götürmekte Anadolu kadını kadar emek verdim" diyemez.

1923 (Atatürk'ün S.D.V., C. II, s.147-148)

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

TARİHİ GERÇEKLER

Daha endişesiz ve korkusuzca, daha dürüst olarak yürüyeceğimiz yol vardır. Büyük Türk kadınına çalışmamızda ortak yapmak, hayatımızı onunla birlikte yürütmek, Türk kadınına ilmi, ahlaki, sosyal, ekonomik hayatta erkeğin ortağı, arkadaşı, yardımcısı ve koruyucu yapmak yoludur.

1923 (Atatürk'ün S.D. V., C. II, s.150-151)

Kadınlık meselesinde şekil ve kıyafet ikinci derecededir. Asıl mücadele sahası, asıl muzaffer olunması gereken saha nur ile, irfan ile, gerçek fazilet ile süslenmek ve donatılmaktadır.

(Besim Akımsar, Atatürk'ün Ölümsüz Sözleri, s.69)

Bizim milletimizin adalet derecesi, başka milletlerin adaletinden aşağı kalmaz. Her millettten ziyade adaleti tecelli ettirmeliyiz. En ileri ve medeni devletlerin kanunlarına eşit kanunlar yapabiliriz. Eski ihtiyaçlara göre yapılmış şeyleri, ihtiyaç ilerledikçe yenilemek lazımdır. Bu noksan vasıtalarla arzu olunan şeyleri temine imkan yoktur. Hukuk mütehassısları hemen bu yolda çalışmaya başlamışlardır.

1923 (Gazi ve İnkılap, Mahmut Soydan, Milliyet Gazetesi, 04.12.1929)

Bizim milletimiz ve hükümetimiz adalet fikri ve adalet zihniyeti noktasında hiçbir medeni millettten aşağı değildir. Belki tarih bu noktada yüksek olduğumuza tanıklık eder. Bu sebeple bizim de adalet mevzuatımızın bütün medeni milletlerin yürürlükteki yasalarından eksik olması doğru değildir.

1922 (Atatürk'ün S.D.V.,C.I s.217-218)

Her Türk çiftçi ailesinin, geçineceği ve çalışacağı toprağa malik olması, mutlaka lazımdır. Vatanın sağlam temeli ve bayındır hale getirilmesi, bu esastır.

1936 (Atatürk'ün S.D.,V., C.I s.374)

Çiftçiye arazi vermek de hükümetin mütemadiyen takip etmesi lazım gelen bir keyfiyettir. Çalışan Türk köylüsüne işleyebileceği kadar toprak temin etmek memleketin üretimini zenginleştirecek başlıca çarelerdendir.

1929 (Atatürk'ün S.D.I, V., C. s.348)

Memleketimiz çok geniştir, arazimiz çoktur, vaktimiz de dardır. Bu geniş ve bereketli memleketi işletmek için, onun cevherlerini milletin saadetini temin edecek bir servet haline koymak için, acele etmeye mecburuz. Onun için makinelerden istifade edeceğiz. Artık asırlardan beri kullanmakta olduğumuz eski saba- larla, bu memleketin servet hazineleri gelişemez. Bütün çiftçilerimizin makine sa- hibi olması, makine kullanmasını bilmesi, makine yapacak müesseselere malik bulunması lazımdır. Bu da kafi değildir efendiler... Eğer biz, bu faaliyetin ürününü tarlada, köyde, harmanda çürümeye mahkum edersek halkın çalışması mükafatsız kalır. Lazımdır ki, bu ürünle harice de iletebilsin. Onun için de yollar lazımdır, muhtelif taşıt araçları lazımdır. Demiryolu, otomobil vs... Ne hazinedir, efendiler... Konya, Eskişehir, şurası ve burası birer hazine olduğu halde vasıtasızlık yüzünden başka taraflara naklolunamıyor. İhtiyacımız olan bir kısım buğdayı hariçten getiriyoruz. Böyle şey olur mu?

1923 (Gazi ve İnkılap, Mahmut Soydan, Milliyet Gazetesi, 8.1.1930)

Milli ahlakımız, medeni esaslarla ve hür fikirlerle beslenmeli ve takviye olunmalıdır. Bu çok mühimdir; bilhassa dikkatinizi çekerim. Tehdit esasına da- yanan ahlak, bir fazilet olmadıktan başka itimada da layık değildir.

1924 (M.E.İ.S.D. I, s.19)

Türklerin aşağı yukarı hep ahlakları birbirine benzer. Bu yüksek ahlak, hiçbir milletin ahlakına benzemez. Ahlakın millet teşkilinde yeri çok büyüktür, mühimdir.

1930 (Afetinan, M.B.ve M.K. Atatürk'ün el yazıları, s.358)

Türk tarihi zaferlerle doludur ve zaferlerden sonra milletin umumi hayatında ve istikbalinde etkili olacak esaslı tedbirler ve düzeltme yolunda mühim neticeler alındığı görülmüş değildir. Bunun içindir ki mazideki zaferlerin tesirleri geçici olmuş ve millet ondan sonra daha zor şartlar ve açık söylemek mecburiyetindeyim ki, gerilemeye maruz kalmıştır. Ben ve siyasi partim, zaferden sonra geçen dört sene zarfında bilhassa bu esas görüş noktasından hareket ettik. Milletimiz silahın ve siyasetin emsalsiz zaferlerini kazandıktan sonra milletin istikbaline dikilen bakışlarımızla, bir an hareketsizlik ve gevşeklik hissetmeksizin milletin istikbalini ebedileştirecek esaslı hedeflere çalışmamızı bağladık.

1927 (Atatürk'ün T.T.B. IV, s.530)

Ahlakın milli, toplumsal olduğunu söylemek ve ortaklaşa vicdanın bir ifadesidir demek, aynı zamanda ahlakın mukaddes sıfatını da tanımaktır. Ahlak mukaddestir; çünkü, aynı kıymette eşi yoktur ve başka hiçbir nevi kıymetle ölçülmez.

1930 (Afetinan, M.B. ve M.K. Atatürk'ün El Yazıları, s.362)

Yolunda, yalnız olmayacaksın; orada, aynı hedefi takip eden başkaları ile beraber yürüyeceksin. Bu hayat yarışında, diğerleri, kabiliyetleri itibariyle seni geçebilirler. Bir muvaffakiyet, elinizden kaçabilir. Bundan dolayı, onlara kızmayınız ve elinizden geleni yapmışsanız, kendi kendinize de kızmayınız. Asıl mühim olan muvaffakiyet değil, gayrettir. İnsanın elinde olan ve onu memnun eden ancak gayrettir.

1930 (Afetinan, M.B. ve M.K. Atatürk'ün El Yazıları, s.78; 542)

Bir meselenin tartışmasına katılan kimse düşündüğünü, kanaatini açık söylemeli, yaptıklarını da kendi namına yapmalı, yaptığının sorumluluğunu da kendi üzerine almalıdır.

1935 (Abdülkadir İnan, İki Hatıra, Türk Milliyetçilerinin Kalemî İle Atatürk, s.30)

TARİHİ GERÇEKLER

Her münakaşa bir tabiye meselesidir. Ortaya bir fikir atan yapılacak itirazları evvelden kestirerek ona göre her cepheden hazırlanmalıdır.

(Nuri Ardıç, Hatıralar, Görüşler Adana Halkevi Dergisi, Sayı: 13-14, 1939)

Gözlerimizi kapayıp yalnız yaşadığımızı farz edemeyiz. Memleketimizi bir çember içine alıp cihan ile alakasız yaşayamayız... Bilakis ileri, medeni bir millet olarak medeniyet sahasının üzerinde yaşayacağız; bu hayat, ancak ilim ve fen ile olur. İlim ve fen nerede ise oradan alacağız ve her millet ferдинin kafasına koyacağız. İlim ve fen için kayıt ve şart yoktur.

Hiçbir mantıki delile dayanmayan bir takım an'anelerin, akidelerin muhafazasından ısrar eden milletlerin ilerlemesi çok güç olur; belki de hiç olmaz. İlerlemede, kayıt ve şartları aşamayan milletler hayatı makul ve ameli göremez. Hayat felsefesini geniş gören milletlerin hakimiyet ve esareti altına girmeye mahkumdur.

Bütün bu hakikatlerin milletçe iyi anlaşılması ve iyi hazmedilebilmesi için her şeyden evvel bilgisizliği ortadan kaldırmak lazımdır. Bu sebeple eğitim programımızın, eğitim siyasetimizin temel taşı, bilgisizliğin giderilmesidir.

Bu giderilmedikçe yerimizdeyiz... Yerinde duran bir şey ise geriye gidiyor, demektir.

1922 (Atatürk'ün M.A.D., s.8-9)

Kılıç ile zafer kazananlar, sabanla zafer kazananlara mağlup olmaya ve bunun sonucu yerlerini onlara bırakmaya mecburdurlar.

1923 (Atatürk'ün S.D.V.C. II, s.102)

Bizim ilham kaynağımız, doğrudan doğruya büyük Türk Milletinin vicdanı olmuştur ve daima öyle olacaktır.

(Besim Akımsar, Atatürk'ün Ölümsüz Sözleri, s.9)

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

Demiryolları memleketin tüfenkten, toptan daha mühim bir emniyet silahıdır. Demiryollarını kullanacak olan Türk milleti menşesindeki ilk sanatkarlığının, demirciliğinin eserini tekrar göstermiş olmakla müftechir olacaktır. Demiryolları Türk milletinin refah ve medeniyet yollarıdır.

(Atatürk'ün SDV, C.II, s.301)

(1924 Eylül ayında Samsun Ticaret Mektebinde öğretmenler tarafından şereflerine verilen çaydaki konuşmasından)

Söz söyleyen arkadaşlarımızdan biri bana nereden ilham ve kudret aldığımı sordu. Arkadaşlarımızın sorduğu ilham ve kudret kaynağı milletin kendisidir. Milletin müşterek eğilimi, umumi fikri olduğunu inkar edenler de vardır. Bu bilgileri hepiniz çok işitmişsinizdir. Bu bilgiler memleket ve milletle alakasız, gafil insanlardır. Memleketimizin ve milletimizin başına gelmiş olan bunca felaketler hiç şüphe etmemelidir ki, bu gafil insanların memleketin talihini ve iradesini ellerinde tutmuş olmalarından ileri gelmiştir.

Bu topluluğun mutlaka ortaklaşa bir fikri vardır. Eğer bu her zaman dile getirilemiyor ve belirtilmiyorsa onun yokluğuna karar verilmemelidir. O, yapılan işlerde mutlaka mevcuttur. Varlığımızı, bağımsızlığımızı kurtaran bütün işler ve hareketler, milletin müşterek fikrinin, arzusunun, azminin yüksek belirtisinden başka bir şey değildir.

1924 (Atatürk'ün M.A.D., s.21-22)

Gençlerimiz ve aydınlarımız ne için yürüdüklerini ve ne yapacaklarını evvela kendi dimağlarında iyice kararlaştırılmalı, onları halk tarafından iyice sindirilmesi ve kabulü mümkün bir hale getirilmeli, onları ancak ondan sonra ortaya atılmalıdır. Ben çok ümitliyim ki, gençlerimiz bunu yapacak derecede yetişkindir.

Bizim halkımız çok temiz kalpli, çok asil ruhlu, ilerlemeye çok kabiliyetli bir halktır. Bu halk eğer bir defa karşısındaki kimselerin samimiyetle kendilerine hizmet ettiklerini inanırsa her türlü hareketi derhal kabule hazırdır. Bunu için gençlerin her şeyden evvel millete güven vermesi lazımdır.

1923 (Atatürk'ün S.D. V.C.II.,s.140-142)

TARİHİ GERÇEKLER

Milli seciyeyi derin tarihimizin ilham ettiği yüksek derecelere çıkarmak heyecanla takip ettiğimiz büyük emellerimizdendir.

1931 (Atatürk'ün T.T.B.IV,s.551)

Dünyanın belli başlı milletlerini esaretten kurtarmak için egemenliklerine kavuşturan büyük fikir akımları, köhne müesseslere ümit bağlayanların, çürümüş idare usullerinde kurtuluş kuvveti arayanların amansız düşmanıdır.

1923 (Atatürk'ün S.D.V.C II.,s.309)

Hayat demek mücadele, çarpışma demektir. Hayatta muvaffakiyet, mutlaka mücadelede muvaffakiyetle mümkündür. Bu da, manevi ve maddi bakımdan kuvvete, kudrete dayanır bir niteliktir.

1920 (Nutuk II, s.434)

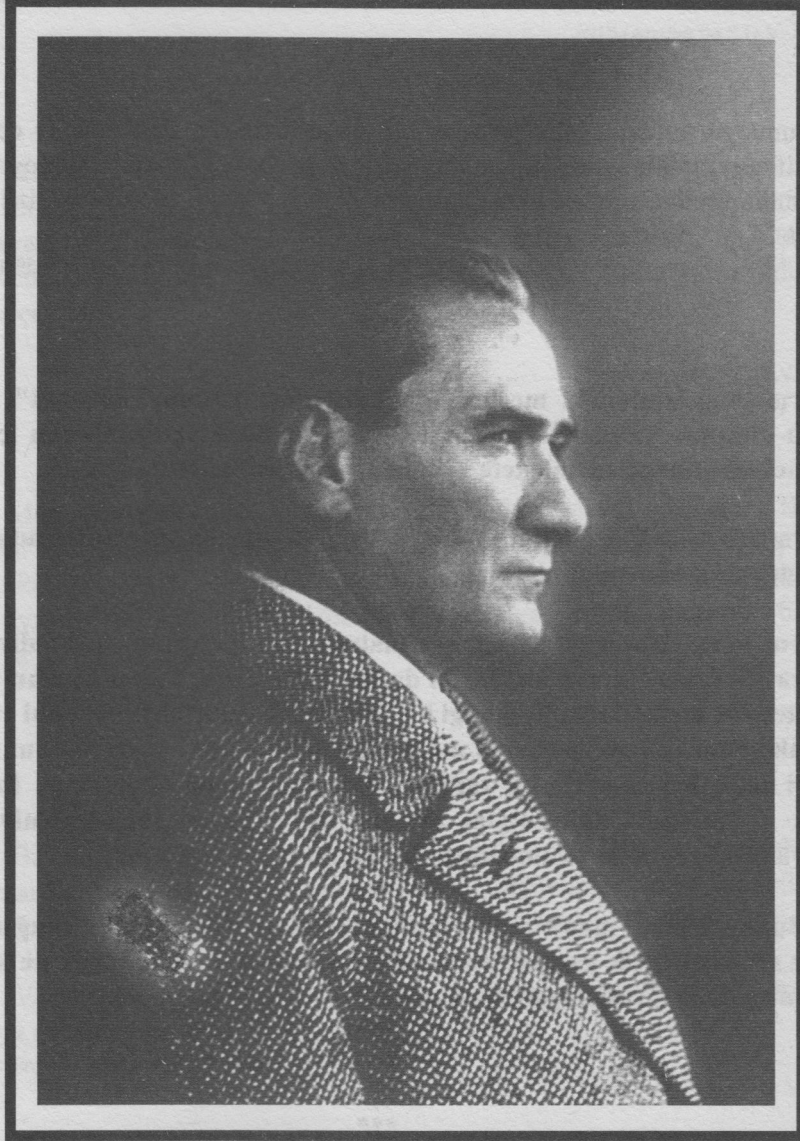
Hiçbir zafer gaye değildir. Zafer ancak kendisinden daha büyük olan bir gayeyi elde etmek için gerekir. En belli başlı vasıtaadır. Gaye, fikirdir. Zafer, bir fikrin elde edilmesine hizmeti nispetinde kıymet ifade eder. Bir fikrin elde edilmesine dayanmayan bir zafer devamlı olamaz. O, boş bir gayrettir. Her büyük meydan muharebesinden, her büyük zaferin kazanılmasından sonra yeni bir alem doğmalıdır, doğar. Yoksa başlı başına zafer, boşuna gitmiş bir gayret olur.

1921 (Ruşen Eşraf Ünaydın, Atatürk'ü Özleyiş, s.44)

Bilirsiniz ki dünyada her kavmin, varlığı, kıymeti, hürriyet ve bağımsızlık hakkı, sahip olduğu ve yapacağı medeni eserlerle orantılıdır. Medeni eser vücudunda getirmek kabiliyetinden mahrum olan kavimler hürriyet ve bağımsızlıklarından soyunmaya mahkumdurlar. Medeniyet yolunda yürümek ve muvaffak olmak hayatın şartıdır. Bu yol üzerinde ileri değil, geriye bakmak bilgisizliği ve ihtiyatsızlığı gösterenler, umumi medeniyetin coşkun seli altında boğulmağa mahkumdurlar.

1924 (Atatürk'ün B.N.,s.85)

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

Ben bir gün bir işte nasıl muvaffak olacağımı düşünmem. O işe neler mani olur, diye düşünürüm. Engelleri kaldırdım mı iş kendi kendine yürür.

(Hasan Rıza Soyak, Yakınlarından Hatıralar, s.10)

Kamuoyu, milletin içinden taşan bir, değişik fikirler denizidir. O denizde muhtelif cereyanlar, muhtelif münakaşa dalgaları vücuda getirir. Kamuoyu, ruhi bir alemdir. Orada cereyan eden fikir mücadelesi, dikkatli gözlerden gizli kalmaz.

1930 (Afetinan, M.B. ve M.K. Atatürk'ün El Yazıları, s.59;479-480)

Armstong ismindeki meşhur bir Türk düşmanının "Bozkurt" isimli yazdığı kitapta, Atatürk'ün aleyhinde bazı kısımlar vardı. Bunun için de hükümet tarafından memlekete sokulması men edilmişti.

Atatürk merak etti. Kitabı getirtti. Bir gece sofrada geç vakte kadar tercüme ettirerek okuttu, dinledi.

Armstong, Atatürk'ün herkesçe malum olan içkisinden bahsediyor ve bunlara garazkarane mütalaaların da ilave ediyordu. Fakat bunları sayıp dökerken de, memleketin herhangi bir felaketi ve yahut memleketini ve milletini alakadar edecek herhangi mühim bir hadise zuhur etti mi, onun için içkisini de, eğlencesini de bir tarafa bırakıp pençesini hadiselerin üzerine atarak arslan gibi kükrediğini de belirtip yazmayı ihmal etmiyordu. Atatürk kitabı sonuna kadar dinledikten sonra:

"Bunun ithalini men etmekle hükümet hataya düşmüş, adamcağız yaptığımız sefahati eksik yazmış, bu eksikliklerini ben ikmal edeyim de kitabı müsaade edilsin ve memlekette okunsun!"

Kılıç Ali (Atatürk'ün Husiyetleri, s.80)

Siyasi kavgaların çoğu neticesizdir. Fakat toplumsal çalışma her vakit için verimlidir. Bizim aydınlar buna çalışmalı. Neden Anadolu'ya gelip

uğramazlar? Neden milletle doğrudan doğruya temasta bulunmazlar? Memleketi gezmeli milleti tanımalı. Eksiği nedir görüp göstermeli. Milleti sevmek böyle olur. Yoksa lafla sevgi fayda vermez.

1919 (Atatürk'ün S.D.V., C. III,s.10)

Millete dost görünüp de ilk fırsatta iktidar mevkiine geçtikten sonra onun hakiki ihtiyaçlarını düşünecek yerde memleketi kendi istediği yolda götüren, laf anlamayan, yetkili kimselerin yol göstermesine kulak asmayan, millete mevcut kuvvetleri şahsına bağlamaya çalışan kahraman yüzlü insanlardan oldukça çok zarar çekildi.

1919 (Atatürk'ün S.D.,V.,C. III, s.8)

Milletimiz çok büyük elemeler, mağlubiyetler, facialar görmüştür. Bütün onlardan sonra yine bu topraklarda bulunuyorsa bunun temel sebebi şundandır: "Çünkü Türk çiftçisi bir eliyle kılıcını kullanırken diğer elindeki sabanla topraktan ayrılmadı. Eğer milletimizin büyük ekseriyeti çiftçi olmasaydı biz bugün dünya yüzünde bulunmayacaktık.

1923 (Atatürk'ün S.D. V. Cilt II, s.117)

Bilerek veya bilmeyerek yabancı kaynakların ilhamına kapılanlar vardır. Bunlar fikirleriyle, sözleriyle toplumsal bütünlüğümüzü zaafa düşürebilecek faaliyetlerde bulunuyorlar.

Vatandaşlar, bu gibileri tanımalı ve onların sözlerindeki hakiki manayı bulmaya çalışmalıdırlar.

1925 (Atatürk'ün S.D. V.,C.II. s.211)

SİNİR GEVŞETİCİ SÖZLERE, TELKİNLERE, EHEMMİYET VE İTİMAT GÖSTERİLMEMELİDİR. Osmanlı tarzı idare ve siyasetinin yarattığı bu nevi zihniyetler ret edilmelidir. Ordu ile, muharebe ile, inat ile bu işin içinden çıkılmaz tarzındaki, kaynağı dışarıda bulunan öğütlere uymakla, bir vatan, bir millet bağımsızlığı kurtulamaz. Tarih böyle bir hadise kaydetmemiştir. Bunun aksini düşünerek hareket edeceklerin acı neticelerle karşılaşacaklarına, şüphe yoktur. Türkiye işte, bu yoldaki yanlış fikirlere.. yanlış zihniyetlere sahip olanlar yüzünden, her asır, her gün, her saat biraz daha gerilemiş, biraz daha çökmüştür. Bu çöküş, yalnız maddiyatta olsaydı, hiçbir ehemmiyeti yoktu. Ne yazık ki çöküş, ahlak ve manevi değerleri de içine almış görünüyor. Hiç şüphe yok ki, bu büyük memleketi, bu koca milleti yok olma uçurumuna sevk eden başlıca sebep, bu olmuştur.

1922 (Nutuk II, s.637)

Milletimizin her güçlük ve zorluk karşısında, durmadan ilerlemekte ve yükselmektedir. Büyük Türk milletinin bu yoldaki hızını, her vasıta ile artırmaya çalışmak, bizim, hepimizin en kutlu vazifemizdir.

1932 (Atatürk'ün S.D.,V., C.I s.358)

Gerektiği zaman vatan için bir tek fert gibi yekpare azim ve karar ile çalışmasını bilen bir millet elbette büyük bir istikbale layık ve namzet olan bir millettir.

1927 (Atatürk'ün T.T.B.IV, s.536)

Millete efendilik yoktur; hizmet etme vardır. Bu millete hizmet eden, onun efendisi olur.

1921 (Atatürk'ün S.D.,V., C I. s.195)

Her milletin kendine mahsus gelenekleri, kendine mahsus adetleri, kendine göre milli hususiyetleri vardır. Hiçbir millet aynen diğer bir milletin taklitçisi olmamalıdır. Çünkü böyle bir millet ne taklit ettiği milletin aynı olabilir, ne kendi milliyeti içinde kalabilir. Bunun neticesi şüphesiz ki acıdır.

1923 (Atatürk'ün S.D. V., C. II, s.150)

Bir milletin mutluluk saydığı şey diğer bir millet için felaket olabilir. O halde bir millet, kendine göre mutluluk sayacağı bir şeye erişebilmek için başvurduğu gerek ve vasıtalar kendi ruhundan çıkarsa o vakit maksada varabilir.

1921 (Atatürk'ün S.D.V. Cilt :I, s.198)

İmzasız ihbar mektubu gönderenler hakkında söylediği söz:

Samimi ve dürüst insanlar aynı zamanda medeni cesaret sahibi olur, imzalarını saklamaya tenezzül etmezler. Belli ki bunu yazan ahlaksız yalancının biridir.

(Hasan Rıza Soyak, Fotoğraflarla Atatürk ve Atatürk'ün Hususiyetleri 1965, s.26-27)

Hakikati konuşmaktan korkmayınız.

1918 (Mustafa Baydar, Atatürk'le konuşmalar, s.99)

Devletin, içine düştüğü yok olma tehlikesinin korkunç derinliğini görmekten aciz olan zavallılar elbette ciddi ve hakiki çareyi görmemek için gözlerini yumarlar. Çünkü, o ciddi ve hakiki çare, kendilerini daha çok ürkütür.

1927 (Nutuk I, s.225)

Bütün vazifelerin üstünde bizim de bir vicdani vazifemiz vardı. O da, herkesin sıradan bir takım vazifeler yaptığı sırada hayatımızı, varlığımızı bu milletin bağrına sokarak, onlarla beraber düşman karşısında uğraşmak olmuştur.

1920 (Atatürk'ün S.D. V., C. I, s.106)

Millet ve memleketin sayesinde kazanılan rütbe ve refahın bir ehemmiyeti, bir kutsallığı vardır. Biz bunlardan ancak yine bu aziz millet ve memlekete borçlu olduğumuz son bir namus vazifesini yapmak için ayrıldık. Milletten kendi hayatını kurtarmak, kendi meşru hakkını müdafaa etmek için çıkardığı sese iştirak etmek her kendini bilen vatandaşın vazifesidir. Eğer bu millet, bu memleket parçalanacak olursa umumi şerefsizliğin yıkıntısı altında şunun, bunun kişisel şerefi de parça parça olur. Biz, o umumi şerefi kurtarabilmek için harekete gelen millete ruhumuzla iştirak ettik. İştirakimize mani olabilecek şahsi rütbeleri, mevki-leri de umumi şerefi kurtarmaya yönelmiş bir gaye uğruna feda ettik.

1919 (Atatürk'ün S.D. V., C. III, s.6)

Ben gerektiği zaman en büyük hediyem olmak üzere Türk milletine canımı vereceğim.

1937 (Atatürk'ün T.T.B. IV, s.590)

Bir işi zamansız yapmak, o işi başarısızlığa uğratmak olur. Her şey sırasında ve zamanında yapılmalıdır.

1919 (Mazhar Müfit Kansu, E.Ö.K. Atatürkle beraber, cilt: I, s.235)

Zamanında hiçbir şeyi kaçırmamak ve zamansız hiçbir şeye uzaktan yakından girişmemek başlıca dikkatimizi teşkil etmektedir.

1919 (Mazhar Müfit Kansu, E.Ö.K. Atatürkle beraber, cilt: I, s.85)

Biliyorsunuz ki, garp aleml, Osmanlı Devleti'ni yıkmak için ortaya Şark Me-selesi namı ile bir mesele çıkarmıştı. Garp öyle zannediyordu ki, Osmanlı Devleti'ni yıkmakla onu vücade getiren unsuru asliyi de yıkacaktı. Gerçi muvaffak oldu. Fakat ikincisinde olamadı ve olamayacaktır. Garp aleml hala bir hakikati görmek ve itiraf etmek istemiyor ki, o da eski Osmanlı Devleti'nin mahv ve mun-

kariz olduğu ve yeni Türkiye Devleti'nin saha arayı zuhur olduğudur. Türk milleti kendi ismine izfetle bir devlet vücade getirmiş, azim ve kudret ile yeniden meydana çıkmıştır.

(Atatürk'ün S.D.V., Cilt: II, s.93)

Bizim milletin, bilhassa aydınlarımızın çok dikkatle, çok ehemmiyetle nazarı itibara alacağı bir sebep vardır, ve bence bu sebep şimdiye kadar ilerleyememişimizin, en son sırada kalışımızın -unutmayalım- memleketimizin baştan başa bir harabe oluşunun asıl sebebidir. Çöküşümüzün bu ana sebebini şu nokta teşkil ediyor: İslam alemi iki sınıf ayrı topluluklardan meydana gelir. Biri çoğunluğu teşkil eden cahil halk, diğeri azınlığı teşkil eden aydınlar. Bozuk zihniyetli milletlerde büyük çoğunluk başka hedefe, aydın denen sınıf başka zihniyete maliktir. Bu iki sınıf arasında tam bir karşıtlık, tam bir muhalefet vardır. Aydınlar, asil kütleyi kendi hedefine yöneltmek ister; halk kütlesi ve avam ise bu aydın sınıfa tabi olmak istemez. o da başka bir yön tayinine çalışır. Aydın sınıf telkinle, doğru yolu göstermekler çoğunluk kütlesini kendi amacına göre iknaa muvaffak olamayınca, başka vasıtalara başvurur. Halka zorbalık etmeğe ve kibirlenmeye başlar; halkı keyfe göre yönetim altında bulundurmaya kalkar. Artık burada asil çözümü gereken noktaya geldik. Halkı ne birincisi usul ile ne de zorbalık ve keyfi yönetim ile kendi hedefimize sürüklemeye muvaffak olamadığımızı görüyoruz; neden? Bunda muvaffak olmak için aydın sınıfla halkın zihniyet ve hedefi arasında tabii bir uygunluk olması lazımdır. Yani aydın sınıfın halka telkin edeceği ülküler, halkın ruh ve vicdanından alınmış olmalı. Halbuki bizde böyle mi olmuştur? O aydınların telkinleri milletimizin ruhunun derinliğinden alınmış ülküler midir?

Şüphesiz hayır. Aydınlarımız içinde çok iyi düşünenler vardır. Fakat umumiyet itibariyle şu hatamız da vardır ki, inceleme ve araştırmalarımıza zemin olarak çok kere kendi memleketimizi, kendi tarihimizi, kendi an'anelerimizi, kendi hususiyetlerimizi ve ihtiyaçlarımızı almayız. Aydınlarımız belki bütün cihanı, bütün diğer milletleri tanır, lakin kendimizi bilmeliyiz.

1923 (Atatürk'ün S.D. V., C. II, s.141)

Basın, hükümetlerin siyaseti üzerinde geniş ölçüde tesir yapan büyük bir kuvvettir.

1930 (Cumhuriyet Gazetesi, 31.X.1930)

Türkiye basını, milletin hakiki ses ve iradesinin belirme yeri olan Cumhuriyetin etrafında çelikten bir kale meydana getirecektir. Bir fikir kalesi, düşünüş kalesi... Basınla ilgili kişilerden bunu istemek Cumhuriyetin hakkıdır. Bugün milletin samimi olarak birlik ve dayanışma içinde bulunması zaruridir. Umumun kurtuluşu ve saadeti bundadır. Mücadele bitmemiştir. Bu gerçeği milletin kulağına, milletin vicdanına gereği gibi eriştirmede basının vazifesi çok ve çok mühimdir.

1924 (Atatürk'ün S.D. V.C. II, s.166)

Aşağı insanların para ile yaptırdıkları basın mücadeleleri vardır. En adi yalanları yaymada basının kullanıldığı görülmüştür. Basın ve fikir hürriyetinin maruz kaldığı başka tehlikeler de vardır. Basının ve hatta fikir cemiyetlerinin milli hükümetin tesirinden kurtularak, siyasi ve iktisadi gizli maksatlara alet olmasından korkulur. **BASININ PARA İLE SATINALINABİLMESİ, MİLLETLERARASI YÜKSEK PARA ALEMİNİN BASIN ÜZERİNDE GİZLİ TESİRİ VEYAHUT SADECE YABANCI DEVLETLERİN ÖRTÜLÜ ÖDENEKLERİNİN TESİRİ, İŞTE BUNLARIN KAMU OYUNU ALDATMA VE YANILMASINDAN GERÇEKTEN KORKULUR.** Fakat, hürriyetten çıkacak bu fenalıklar asla çaresiz değildir. Evvela basın hürriyetine meşru bir sınır çizilir. İkinci olarak, gazeteler, hususi bir teşkilat yaparak, bununla kendi üzerlerinde ahlaki bir tesir icra ederler. İlk zamanlarda bir kazanç işinden başka bir şey olmayan gazetecilik toplumsal bir kurum haline gelebilir. Bundan başka, halkın fikri ve siyasi terbiyesi de bir teminattır. Halk, birçok gazeteleri okumaya ve onları birbirleri ile kontrol etmeye ve gazetecilik yalanlarına inanmamaya alışır. Bütün bunların üstünde, her şeyin açık olması sayesinde, iyi niyetin gelişeceğini ve hayati meseleler üzerinde iyi niyet sahibi insanların daima ekseriyeti teşkil edeceklerini kabul etmek uygun olur. Çünkü, her zaman dünyanın yarısını ve bir zaman dünyanın hepsini aldatmak mümkündür. Fakat, bütün dünyayı her zaman aldatmak mümkün değildir. Tecrübe göstermiştir ki, her şeyi söylemekten insanları menetmek, asla mümkün değildir. Fakat, milli terbiye ve büyük manevi kuvvetlere karşı hükümetin münasip hareket tarzı sayesinde, isyankar fikirlerin yayılmasına müsaade etmeyecek toplumsal bir ortam yaratmak mümkündür. Fakat herhalde, her şeyin söylenmesine müsaade etmek ve bunun karşısında söyleyenlerin fiile geçmesini bekleyerek tedbir almakla yetinmek de manasızdır. Bütün halkın, fiile geçtiği gün, onları durduracak kuvvet yoktur. Tıbbi bir hıfzısıhha olduğu gibi, toplumsal bir hıfzısıhha da vardır. Her iki-

si aynı prensibe dayanır. Maddî mikropları yok etmek mümkün olamadığı gibi, manevî mikropları da yok etmek mümkün değildir. Fakat, şahsın vücudunda cismani bir sıhhat yaratmak mümkün olduğu gibi, toplumsal bünyede de manevî bir sıhhat yaratmak ve bu suretle bir mukavemet zemini hazırlamak mümkündür.

1930 (Afetinan, M.B.ve M.K.Atatürk'ün el yazıları, s.61-62; 488-492)

Hakikatte başkalarını aldatmak zannedildiği kadar kolay değildir. Hiçbir vakit, uygarlık dünyasını aldatabileceğimizi düşünmemeliyiz. Böyle bir zan, dünyanın en büyük gafleti içinde bulunduğumuzu göstermekten başka bir neticeye varamaz.

1923 (Gazi ve İnkılap, Mahmut Soydan, Milliyet Gazetesi, 13.1.1930)

Bir takım hususi ve saklı maksatları gizleyerek, kalbinde, vicdanında tutarak, sebep diyebilir bilmez şeyleri söylemek doğru değildir.

1920 (Atatürk'ün S.D.,V., C.I s.100)

Bir kurumun muhasebesi, namusudur.

(Uluğ İğdemir, 1954 VII. Türk Dil Kurultayı, s.138)

Hiçbir zaman şahsi gücenikliklerimi bir takım menfi teşebbüslerle tatmine kalkmak adiliğine tenezzül etmem.

1914 (Atatürk'ün Özel Mektupları, Sadi Borak, s.40)

Milletin toplumsal düzen ve sükunu, hal ve istikbalde refahı, saadeti, selameti ve mahsuniyeti, medeniyette ilerleme ve yükselmesi için insanlardan, her

TARİHİ GERÇEKLER

hususta alaka, gayret, nefsin feragatini ve icap ettiği zaman seve seve nefsinin fedasını talep eden, milli ahlaktır. Mükemmel bir millette, milli ahlakıyet icatları, o millet fertleri tarafından adeta muhakeme edilmeksizin vicdani, hissi bir şevkle yapılır. En büyük milli heyecan işte budur.

(Afetinan, Atatürk Hakkında H.B., s.302)

Gizli iş gizli kalmaz. Er geç meydana çıkar. İyisi mi başından açık olun, açık açık!

(Ruşan Eşref Ünaydın, Atatürk T.ve D.K.H., s.48)

Arkadaşlar! Türkiye devletinde ve Türkiye devletini kuran Türkiye hakkında tacidar yoktur, diktatör yoktur! Tacidar yoktur ve olmayacaktır. Çünkü olamaz.

Bütün cihan bilmelidir ki artık bu devletin ve bu milletin başında hiçbir kuvvet yoktur, hiçbir makam yoktur. Yalnız bir kuvvet vardır. O da milli egemenliktir. Yalnız bir makam vardır. O da milletin kalbi, vicdani ve mevcudiyetidir.

1923 (Atatürk'ün S.D. ,V., C.I s.300)

Yeni Türkiye devletinde saltanat, millettir.

1923 (Gazi ve İnkılap, Mahmut Soydan, Milliyet Gazetesi, 26.12.1929)

Egemenlik mutlaka milletin elinde olmalıdır! Egemenliğine sahip olmayan bir insan veya bir toplum hiçbir vakit iradesini kullanamaz. Egemenliğini herhangi birisine bırakan bir insan kendi iradesinin kullanılacağından ve uygulanacağından emin olamaz. Şimdiye kadar milletimizin başına gelen bütün felaketler, kendi kader ve mukadderatını, başka birisinin eline terk etmesinden kaynaklanmıştır.

1923 (Gazi ve İnkılap, Mahmut Soydan, Milliyet Gazetesi, 7.12.1929)

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

Milli ülkeye tam bir iman ve onun icaplarını tereddütsüz yerine getirmenin neticesi elbette muvaffakiyettir.

1931 (Atatürk'ün S.D., V. C. I s.353)

Her zaman tekrar mecburiyetinde kalıyor ve tekrarı da faydalı görüyorum ki, eğer ben milletime herhangi bir hizmette bulunmuşsam, eğer ben herhangi bir teşebbüste ön ayak olmuşsam bu hizmet ve teşebbüsün temel kaynağı saygılar ve sevgilerle bağlı olduğum, bundan sonra saygı ve sevgiyle mutluluk ve refahına varlığımı, hayatımı vereceğim aziz milletime, sizlere dayanmaktadır. Bir millete güzel şeyler düşünen insanlar, fevkalade işler yapmağa kabiliyetli kahramanlar bulunabilir, ama öyle kimseler yalnız başına hiçbir şey olamazlar, meğer ki bir umumi hissin ifadesi, temsilcisi olsunlar. Ben milletin düşünce ve duygularını yakından tanımaktan, aziz milletimde gördüğüm kabiliyet ve ihtiyacı belirtmekten başka bir şey yapmadım. Onun bu kabiliyet ve duygularını sezip tanımakla övünüyorum. Milletimdeki, bugünkü zaferleri doğurabilecek özelliği görmüş olmak... Bütün bahtiyarlığım işte bundan ibarettir.

1923 (Atatürk'ün S.D. V., C. II, s.161)

Bugünkü savaşlarımızın gayesi tam bağımsızlıktır. Bağımsızlığın bütünlüğü ise ancak mali bağımsızlık ile mümkündür. Bir devletin maliyesi bağımsızlıktan mahrum olunca o devletin bütün hayatı kuruluşlarında bağımsızlık felce uğramıştır. Çünkü her devlet organı ancak mali kuvvetle yaşar. Mali bağımsızlığın korunması için ilk şart, bütçenin ekonomiye bünye ile orantılı ve denk olmasıdır. Bundan ötürü devlet bünyesini yaşatmak için dışarıya müracaat etmeksiz memleketin gelir kaynaklarıyla idareyi temin çare ve tedbirlerini bulmak lazım ve mümkündür. Azami tasarruf milli özelliğimiz olmalıdır.

Mazinin ve düşmanların, memleket ve milletimizi bütün medeniyet dünyasıyla birlikte ileriye götürmekten menetmiş olan zincirleri, bugün bizi, az zamanda fevkalade teşebbüslerde ve icraatta bulunmaya zorluyor. Ancak bu mecburiyetin tatmini ve kayıpların telafisi bugünkü maliye kudretimizin üstündedir. Bundan dolayı hükümetimizin her medeni devlet gibi dış borçlanmalar yapmasına lüzum vardır. Şu kadar ki ödünç alınan yabancı paralarını, şimdi-

TARİHİ GERÇEKLER

ye kadar Babıali'nin yaptığı tarzda, ödemeye mecbur değilmişiz gibi, maksatsız israf ve kullanma ile borçlarımızın yükünü artırarak mali bağımsızlığımızı tehlikeye maruz bırakmaya kat'i şekilde karşıyız. Biz, memlekette, bayındırlığı, üretimi ve halkın refahını temin edecek, gelir kaynaklarımızı geliştirecek verimli borçlanmalara taraftarız.

1922 (Atatürk'ün S.D., V., Cilt I . s.222-223)

"Benim ihtiraslarım, hem de pek büyük ihtiraslarım var. Fakat ben bu ihtiraslarımın gerçekleşmesini vatanına büyük faydaları dokunacak, bana da yeterlilikle yapabileceğim bir görevin canlı iç rahatlığını verecek büyük fikri başarmakta arıyorum. Bütün hayatımın prensibi bu olmuştur. Onu çok genç yaşında edindim ve son nefesime kadar ona bağlı kalacağım."

(Çankaya, s.81-82)

Sakarya'da bir bozgun olsa da durumu elinde tutabilmesine elverişli yetki ile, 5 Ağustos 1921 de Başkomutanlığa gelmesi üzerine:

Mustafa Kemal cepheye gider gitmez daha önce alınan tedbirde değişiklikler yaptı. Savaş pek güç şartlar içinde, pek çetin olmuştur. Bu bir subaylar savaşı idi. Eski Afyon Milletvekili Ali Taşkapılı'dan dinlemiştim. Yedek subay olarak umumi karargahta iken, bir sabah erkenden Mustafa Kemal'i köyün sokağında dolaşırken görür. Mustafa Kemal kendisine:

- Yahu Ali Bey neden kaçığımız çok. Günde ne kadar? Diye sorar.
- Bin kadar efendim.

- Geriden cepheye gelen ne kadar?

- Sekiz yüz kadar...

Mustafa Kemal şöyle bir hesap yaparak:

- Onbeş günde iki bin beşyüz... Pek fark etmez, der.

Bir defa İsmet Paşa' yı telefonla arayan Yusuf İzzet Paşa Mustafa Kemal'le

görüşmek istediğini söyler. Telefonu Mustafa Kemal'e verirler:

- Beni aramışsınız, buyurun.
- Gizli emirlerinizi bildirmediniz. Yani geri çekilme lazım geldiği vakit istikametimiz ne olacaktır?

Pek kızan Mustafa Kemal, daha savaşa girmeden kaçmayı düşünen bu komutana:

- Paşa paşa gizli emrim senin kemiklerinin orada gömülmesidir, der.

"Hatt-ı müdafaa yoktur, sath-ı müdafaa vardır," emrini Yusuf İzzet Paşa'nın kendisi ile bu görüşmesinden sonra vermiştir.

Falih Rıfki Atay (Çankaya s.299)

Dünyada her şey için, medeniyet için, hayat için, başarı için en hakiki mürşit ilimdir, fendir. İlim ve fennin dışında mürşit aramak gaflettir, cahilliktir, sapıktır...

(Atatürk'ün S.D.V. cilt II. s.195)

Yüksek bir insan cemiyeti olan Türk milletinin tarihî bir vasfı da, güzel sanatları sevmek ve onda yükselmektir. Bunun içindir ki milletimizin yüksek karakterini, yorulmak çalışkanlığını, fitrî zekâsını, ilme bağlılığını, güzel sanatlara sevgisini, millî birlik duygusunu mütemadiyen ve her türlü vasıta ve tedbirlerle besleyerek inkişaf ettirmek millî ülkümüzdür.

Türk milletine çok yaraşan bu ülkü, onu bütün beşeriyete hakikî huzurun temini yolunda, kendisine düşen medeni vazifeyi yapmakta muvaffak kılacaktır.

(Enver Ziya Karal, Atatürk'ten Düşünceler, S.:144)

"Kadınlık meselesinde şekil ve dış görünüş ikinci derecededir. Asıl mücadele sahası, kadınlarımız için şekilde ve kıyafette başarıdan çok, asıl başarı olun-

ması gereken saha kadınların nur ile, gerçek fazilet ile donatılmasıdır".

"Bizim kadınlarımız, bazı yerlerde, Avrupa kadınlarını bile gıptaya sevk edecek kadar ilerlemişlerdir. Eğer kadınlarımız yalnız bu ciheti düşünür ve yalnız şıklıkta, zarafette Avrupa kadınlarını bile geçmeyi hedef ittihaz ederse kadınlık hayatında, dolayısıyla bütün milletin hayatında varmak istediğimiz mes'ut inkılâba vasil olmakta suhuletle, emniyetle yürüyebilmek, dinin eski millî an'nenin, akıl ve mantığın, ahlâk ve faziletin emrettiği tabii şekli ve basit şekli kabul etmektir... Kısaca, dinî örtünme kadınlar için zorluk yaratmayacak, kadınların sosyal hayatta, ekonomik hayatta, günlük hayatta, ilim hayatında, erkeklerle birlikte çalışmasına engel olmayacak şekilde basit olmalıdır. Bu basit şekil, toplumumuzun ahlâk ve terbiyesine aykırı değildir"

(Mehmet Saray, Kıyafet ve Laiklik, s.13), (Atatürkçülük, s.337)

Milleti idarede prensibimiz, milletin müşterek ve umumi fikir ve eğilimlerine uymaktır. Bu fikir ve eğilimlerin hakiki ve ciddi olabilmesi, milletin maddi ve manevi ihtiyaç kaynaklarından gelmesine bağlıdır.

1925 (Sadi Borak, Bilinmeyen Yönleriyle Atatürk, s.88)

Milletin müşterek arzu ve temayülüne temas etmek ve onun gereklerine hayatını vermeyi hareket kuralı bilmek, hakiki yolda yürüyebilmek için yegane esastır. Bir milletin fertlerinde hakim olan, uyulması gerekli olan milletin müşterek arzusu, maşeri fikridir. Bir insan, memleketine ve milletine faydalı bir iş yaparken göz önünden bir an uzak bulundurmamaya mecbur olduğu kural milletin hakiki temayülüdür.

1925 (M.E.İ.S.D. I, s.23)

Milleti, aklımızın ermediği, yapmak kudret ve kabiliyetini kendimizde görmediğimiz hususlar hakkında kandırarak geçici teveccühler elde etmeye tenezzül etmeyiz. Millete, adi politikacılar gibi yalancı vaatlerde bulunmaktan nefret ederiz.

1925 (Sadi Borak, Bilinmeyen Yönleriyle Atatürk, s.87)

İlim tercüme ile olmaz, tetkikle olur.

1932 (Melehat Özgü, Sümerbank Dergisi, Cilt:3, Sayı:29, 1963, s.167)

Her işin esas hedefine kısa ve kestirme yoldan varmak şayanı arzu olmakla beraber, yolun makul, mantıki ve bilhassa ilmi olması şarttır.

1931 (Uluğ İğdemir, Sümerbank Dergisi, Cilt: 3, Sayı: 29, 1963, s.184)

Biz daima hakikat arayan ve onu buldukça, ve bulduğumuza kani oldukça ifadeye cüret gösteren adamlar olmalıyız.

1931 (Uluğ İğdemir, Sümerbank Dergisi, Cilt: 3, Sayı: 29, 1963, s.184)

Hiçbir hükmü kendiniz kendi bilginize ve inanınıza vurmada, filan veya filan Avrupalı muharrir söylemiş diye hemen benimsemeyiniz. Onların hele biz Türkler, bizim dilimiz ve tarihimiz üzerindeki hükümleri çok kere yanlış bellemiş esaslara dayandığını görüyorsunuz.

(İbrahim Necmi Dilmen, T.D.K. Yıllık, 1943, s.31)

Her şeyden evvel kendinizin dikkat ve itina ile seçeceğiniz vesikalara dayanınız. Bu vesikalar üzerinde yapacağınız tetkiklerde her şeyden ve herkesten evvel kendi insiyatifinizi ve milli süzgecinizi kullanınız.

(İslam Ansiklopedisi, 10. Cüz, s.787)

İş bölümü, maddi işlerde olduğu gibi fikri, siyasi, idari işlerde de çoğalmıştır. Mesela ilim, her biri bir mevzu ve usule sahip birçok kısımlara ayrıldı. Bir adamın bir ilmi tamamen kavramasına imkan kalmadı.

1930 (Afetinan, M.B.ve M.K. Atatürk'ün El Yazıları, s.519-520)

Bir kalem sahibi, her türlü kanun kayıtlarından önce, bilime, ihtiyaca ve kendi siyasi telakkilerine olduğu kadar vatandaşların hukukuna ve memleketin, her türlü özel telakkilerin üstünde bulunan yüksek menfaatlerine de dikkat etmeye ve saygı göstermeye manevi bakımdan mecburdur. Asıl bu mecburiyettir ki, genel düzeni temin edebilir.

(Besim Akımsar, Atatürk Ölümsüz Sözleri s.13)

En iyi siyasetin her türlü manasıyla "en çok kuvvetli olmak" ta bulunduğunu kabul ederim. Bu tabirden maksadım, yalnız silah kuvveti olduğunu zannetmeyiniz, bilakis asker olmama rağmen bu bence kuvvet toplamının vücuda getirdiği etkenlerin sonuncusudur. Benim dilediğim manen, ilmen, fennen, ahlaken kuvvetli olmaktır. Çünkü bu saydığım sıfatlardan mahrum olan bir milletin bütün fertlerinin en son silahlarla donatıldığını farzetsek bile kuvvetli olduğunu kabul etmek doğru olmaz.

11 Kasım 1938 tarihli Vakit gazetesi "Kara ve çok acı bir haber" başlığı altında: "Yeni Türkiye'nin banisi ve devlet reisi ATATÜRK'ÜN, DÜN SAAT 9'DA VEFAT ETTİKLERİNİ Royter bildiriyor. Bu kara haberi gözlerimize yaşla dolu, ellerimiz titreyerek, kalbimiz ağlayarak, teessürler ve acılar içinde gazetemizin sütunlarına geçirmek talihsizliği ile karşı karşıya geldiğimizden ne kadar bedbaht imişiz.

Evet, ATATÜRK vefat etmiş olabilir, fakat asıl, ATATÜRK'ün, tarihin malı ve kendisi olan ATATÜRK'ün ölmesine imkan varmı?" diye yazmaktadır.

Türk milletinin derin ve nihayetsiz acılarına bütün varlığımızla iştirak eder, Türk dünyasına sabır ve tahammüller bahşetmesini Ulu Tanrı'dan yalvarırız."

(Dr.E.Tuğğ.Erdal Yurdakul Kıbrıs Türkleri ve Atatürk İnkılaplarının Kıbrıs'ta Uygulanması Sayfa 61)

Ünited Press muhbirine demeç demeç kamuoyuna

- Amerika ve Avrupa umumiyesine daha bazı şeyler bildirmek arzu buyuyor musunuz?

- Amerika, Avrupa ve bütün cihan-ı medeniyet bilmelidir ki, Türkiye halkı her medeni ve kaabiliyetli millet gibi, bilakaydüşart hür ve müstakil yaşamağa kat'yen karar verilmiştir. Bu meşru kararı ihalele mütevveccih her kuvvet, Türkiye'nin ebedi düşmanı kalır.

(Atatürk'ün S.D.V cilt III, sayfa 69)

TÜRK MİLLETİ ZAMANI GELİNCE HARBİ SULHTEN DAHA ÇOK SEVER.

(Mustafa Şıkoğlu, Türk Kültürü sayı 49, s.25)

TÜRKİYE CUMHURİYETİ İÇİNDE, TÜRK ÜLKÜSÜNÜ BENİMSEYEN HER VATANDAŞ, HANGİ DİN VE MEZHEPTEN OLURSA OLSUN TÜRK'TÜR.

(Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihimiz s.63)

Hükümetlerin yaptığı işler, olumsuz olup da ulus karşı çıkmaz ve iktidarı düşürmezse tüm ihmal ve suçluluklara katılmış demektir.

(Özdeyişleriyle Atatürk, s.14)

BİZ HER ARACIDAN, YALNIZ VE ANCAK BİR GÖRÜŞTEN YARARLANIRIZ: TÜRK ULUSUNU, UYGAR DÜNYADA YARAŞIR OLDUĞU YERE YÜKSELTMEK VE TÜRKİYE CUMHURİYETİ'Nİ SARSILMAZ TEMELLER ÜZERİNDE HER GÜN DAHA ÇOK GÜÇLENDİRMEK...

(Özdeyişleriyle Atatürk, s.16)

"Bir devlet yabancılar üzerinde yargılama hakkını uygulamaktan yoksunsa, böyle bir devlete kuşkusuz bağımsız denilemez."

(Özdeyişleriyle Atatürk, s.33)

"Türkler yüzyıllardan beri özgür ve bağımsız yaşamış ve bağımsızlığı bir yaşam gereği saymış, bir kavmin yiğit çocuklarıdır."

(Özdeyişleriyle Atatürk, s.17)

TARİHİ GERÇEKLER

"Bir devletin maliyesi bağımsızlıktan yoksun olunca, o devletin bütün kısımlarında bağımsızlık felç olmuştur."

(Özdeyişleriyle Atatürk, s.16)

Kanunlarımız milli ihtiyaçlara ve hukuk rîminin telkinatına göre yeni baştan islah ve ikmal olunacaktır.

(Enver Ziya Karal, Atatürk'ten Düşünceler, s.67)

"İsviçre Devleti'nin büyük, ekseriyetini Alman ırkı teşkil eder. Fakat bir Bern'li Almanla, Bern'e trenle yarım saat mesafede bulunan Friburglu dağlı Alman birbirlerini anlayamazlar. Yahut zorlukla, binbir müşkülât içinde anlarlar. Fakat yine birliklerini muhafaza etmektedirler

Türk milletine gelince, Sibiryalardan, Baykal gölü kıyılarından tutunuzda; İran, Rusya Azerbaycanlarından, bütün doğu Türklüğünden: ta Akdeniz kıyılarına kadar yayılan Batı Türkleri birbirini anlamakta zorluk çekmezler...

TEMİZ VE SADE TÜRKÇEMİZ, EDEBİYAT TÜRKÇEMİZ, EDEBİYAT TÜRKÇESİ OLDUĞU GÜN, BİRBİRİNİ ANLAYAN TÜRK DÜNYASINDA NASIL BİR TÜRK KÜLTÜR BİRLİĞİNİN DOĞACAĞINI TAHMİN ETMEK ZOR BİR ŞEY OLMAZ.

(Hikmet Tanyu, Atatürk ve Türk Milliyetçiliği, s.94)

Milletlerin yargılama hakkı, bağımsızlığın ilk koşuludur.

(Özdeyişleriyle Atatürk, s.11)

MİLLET, MİLLİ HAKİMİYET ESASINI VE TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİNİ KABUL ETMİŞTİR. BUNU GERÇEKLEŞTİRMEYE ÇALIŞACAKTIR.

(Prof.Dr.Hamza Eroğlu, Atatürkçülük, cilt:II, s.43)

**SAAT 9 U 5 GEÇE O MAVİ GÖZLER EBEDİYEN KAPANDI
ATATÜRK, KENDİSİNE FENALIK GELDİĞİ ANDA HASAN RIZA
BEYE MÜTEMADİYEN SAATİ SORUYORDU. O ZAMAN MAKSATLA-
RINI BİZ ŞÖYLE ZANNETMİŞTİK:**

**HENÜZ AKILLARI BAŞINDA, HENÜZ KOMAYA GİRMEMİŞLER.
FAKAT BELKİ DE O ANDA GÖZLERİ KARARIYOR, SAATİ GÖREMİ-
YORLARDI. ONUN İÇİN RÜYETLERİNİN YERİNDE OLUP OLMA-
DIĞINI, SAATİ ÖĞRENMEK SURETİYLE ANLAMAK VE KENDİLE-
RİNİ KONTROL ETMEK İSTİYORLARDI .**

**SON "SAAT KAÇ?" SUALİNİ MÜTEAKİP BİRDENBİRE KENDİNİ
ARKA ÜSTÜ YATAKLARINA ATILAR. AYNI ANDA DA FENA HAL-
DE BİR TİTREME BAŞLADI. O KADAR TİTRİYORDU Kİ ADETA DİŞ-
LERİ BİRBİRİNE VURUYORDU.**

**BU SIRADA YETİŞMİŞ OLAN NEŞET ÖMER BEYLE DOKTOR
ABRAVAYA İCABEDEN TEDAVİLERİ YAPIYORLAR VE BİR TAKIM
FENNİ TEDBİRLER ALMAKLA MEŞGUL OLUYORLARDI. PRO-
FESÖR NEŞET ÖMER BEY BİR ARALIK ATATÜRK'E:**

- "DİLİNİZİ GÖREYİM EFENDİM."

**DİYE SESLENDİ. NEŞET ÖMER BEYİN BU SESLENMESİ ÜZERİ-
NE ATATÜRK DİLİNİ YARIYA KADAR DIŞARI ÇIKARDI.**

NEŞET ÖMER BEY:

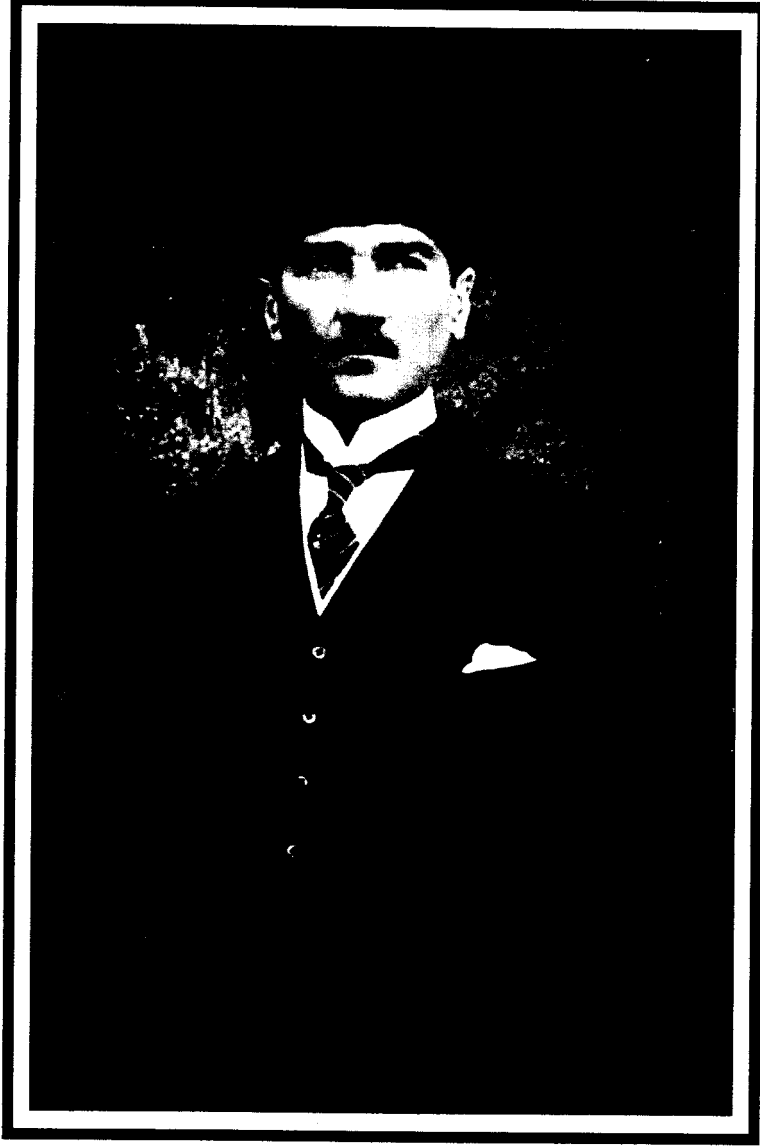
- "BİRAZ DAHA UZATINIZ EFENDİM!"

DEDİKTEN SONRA DA NEŞET ÖMER BEYE

BAKTILAR

- "VE ALEYKÜMÜSSELAM!"

DİYEREK GÖZLERİNİ KAPATIVERDİLER.

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

Zaferleri ve mazisi insanlık tarihiyle başlayan, her zaman zaferlerle beraber medeniyet nurları taşıyan

Kahraman Türk Ordusu;

Memleketini en buhranlı ve müşkül anlarda zulümden, felaketten ve sıkıntılardan ve düşman saldırısından nasıl korumuş ve kurtarmış ise, Cumhuriyetin bugünkü verimli devrinde de askerlik tekniğinin bütün modern silah ve vasıtaları ile donatılmış bir şekilde vazifeni aynı bağlılıkla yapacağına hiç şüphem yoktur.

Türk Vatanının ve Türk Topluluğunun Şan ve Şerefini, İç ve dış her türlü tehlikelere karşı korumaktan ibaret olan vazifeni her an yapmaya hazır ve hazırlanmış olduğuna Ben ve Büyük Ulusumuzun tam bir inanç ve itimadımız vardır.

(29 Ekim 1938 TBMM Konuşması, Ulus Gazetesi 30.10.1938)

GENELKURMAY ÖZEL HARP DAİRESİ BAŞKANLIĞINCA; KIBRIS'I İSTİRDAT PROJESİ KAPSAMINDA, KIBRIS'TA ÖZEL HARP DAİRESİ SUBAYLARININ, TÜRK MUKAVEMET TEŞKİLATI KURULMASINDA KULLANDIĞI TEŞKİLATAN ŞİFRELİ KOD İSİMLER.

BOZKURT : YARBAY RIZA VURUŞKAN

AĞRI : DR. FAZIL KÜÇÜK

TOROS : RAUF DENKTAŞ

KURT : MÜCAHİTLER

TEMİZLİK KURDU : EĞİTİMCİLER

BEREKET KURDU : SİLAH İKMALİNDE ÇALIŞANLAR

FAL KURDU : İSTİHBARATÇILAR

SERÇE : TABANCA

SERÇE GAGASI : MERMİ

(İsmail TANSU, Aslında hiç kimse uyumuyordu, Devlet eliyle TMT, Özel Harp Dairesi Lojistik Şube Müdürü, 1959, Kitap basım 2001)

**RAUF DENKTAŞ'TAN ÖNCEKİ KIBRIS TÜRK TOPLUMUNUN
LİDERİ DR. FAZIL KÜÇÜK'ÜN GAZETESİNİN ADI :
BOZKURT**

CESETLERİMİZİN, TÜRKLÜĞÜNÜN KANITI BOZKURT

1974 Kıbrıs Barış Harekati'nin yapılmasının en büyük nedeni, Rum militanlarının, Türkler'e karşı yapmış oldukları mezalim ve katliamlardır.

Rumlar, savunmasız ve silahsız Kıbrıslı Türkler'e, kuduz itler gibi saldırıyorlardı. Gördükleri savunmasız Türkler'i (özellikle kadın ve çocukları) acımadan katlediyorlardı. Rumlar birçok Türk yerleşme merkezine baskın düzenlediler. Baskına uğrayan yerlerden Atlılar, Muratağa ve Sandallar köylerinde, Bozkurdun Türk Kültüründeki önemini gözler önüne seren bir olay cereyan etmiştir.

Adı geçen Atlılar, Muratağa ve Sandallar köylerindeki Türk cesetleri tanınmaz durumdaydı. Cesetlerin Türklere ait olup olmadığı belirlenemiyordu. Birleşmiş Milletlerin yetkilileri cesetler kısmen çürümüş ve bozulmuş olduğu için sünnetli olmalarını, Türk olmalarının kanıtı olarak kabul etmedi. Ama çocuk cesetlerinin kemer tokalarında Bozkurt tasviri vardı. (Zaten Türk Mukavemet Teşkilatı'nın ve Adada ki bütün Türk Mücahitlerinin sancakları da Bozkurt'tu.) İşte bu Bozkurt'lu kemer tokalarını gören Birleşmiş Milletlerin yetkilileri cesetlerin Türk cesedi olduğu raporunu verdiler.

Dikkat edin ! Bizim kanımızdan, kültürümüzden olmayan kişiler bile Türklüğün en büyük kanıtı olarak Bozkurt'u görüyorlar. Sünnetli olmak bile Türklük için yeterli bir belirti sayılmazken Bozkurt, Türk olmanın birinci kanıtı.

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

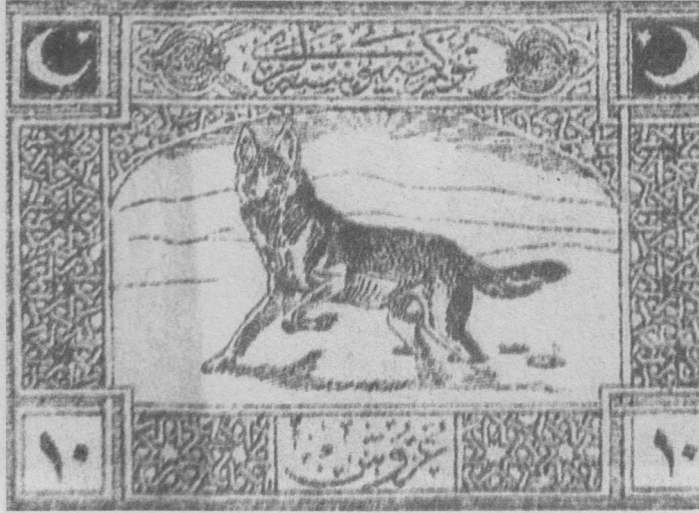
1927 Yılında Atatürk'ün Emriyle Bastırılan Bozkurtlu T.C.'nin İlk Türk 5 Lirası
(05.12.1927 Yılında Tedavüle Emisyon E.1 Grubunun 1. Tertibi Olarak Çıkarılmış Olup, İngilterede Bastırılmıştır

1927 Yılında Atatürk'ün Emriyle Bastırılan Bozkurtlu T.C.'nin İlk Türk 10 Lirası
(05.12.1927 Yılında Tedavüle Emisyon E.1 Grubunun 1. Tertibi Olarak Çıkarılmış Olup, İngilterede Bastırılmıştır)

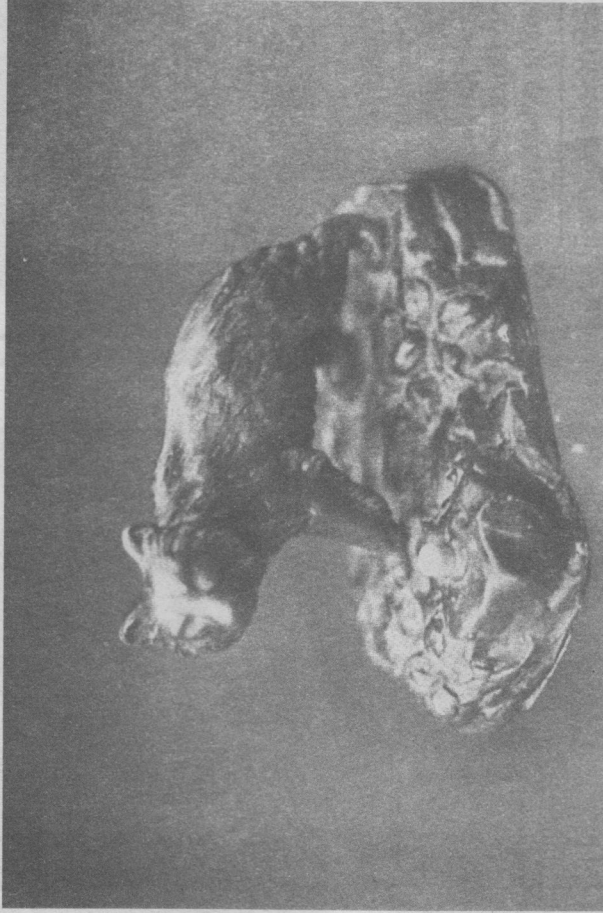
**Maarif Vekaleti'nin (Milli Eğitim Bakanlığı) 1925'te Açtığı Yarışmada
Birinci Olan Bozkurtlu Arma**

**1922 Yılında Atatürk'ün Emriyle İtalya Cenova'da Bastırılan
T.B.M.M. nin Bozkurtlu İlk Posta Pulu**

Bozkurt - Lotus Davasını Türkiye'nin Kazanması Sebebiyle Lahey Adalet Divanı Tarafından Atatürk'e Hediye Edilen Bozkurt Heykeli. " Bozkurt Davası Hatırası, Lahey, 7 Eylül 1927"
(Türkiye Cumhuriyeti'nin İlk Yolcu Gemisinin İsmi Bozkurt)

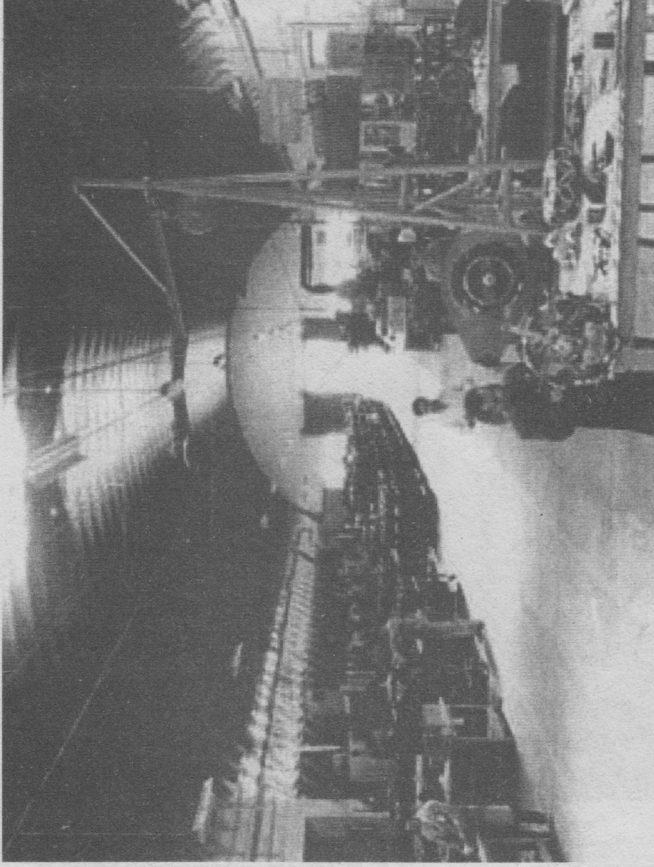
Atatürk'ün Çalışma Masasında Çağırma Zili Olarak Kullandığı
Bozkurt Heykeli.

1926, 1929, 1930, 1934 Yıllarında Londra Baskılı, Bozkurtlu Ergenekon'dan Çıkışı Temsil Eden Posta Pulu.

1935 Yılında Atatürk'ün Emriyle Çıkarılan Bozkurt Markalı Türk Tekel Sigarası

**1937'de Atatürk Tarafından Kayseri'de Kurulan Savaş Uçağı Fabrikası.
Savaş Uçağı Fabrikasından Belçika'ya 4 Adet Avcı Savaş Uçağı Satılmış Olup,
İsmet İnönü Döneminde Kapatılmıştır.**

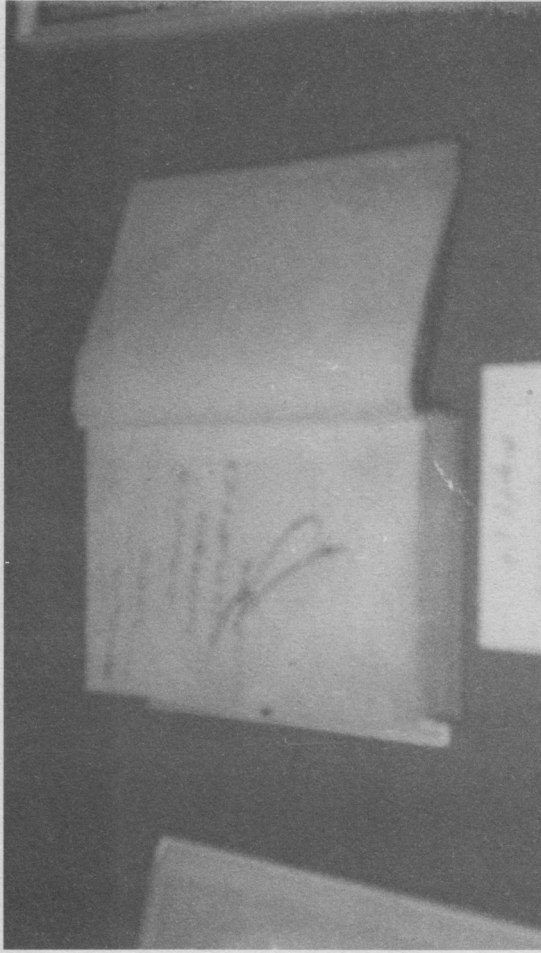
1929 Londra Baskılı Bozkurtlu Ergenekon'dan Çıkış Posta Pulu

Atatürk Döneminde Okullardaki Bozkurt Armalı İzi Kıyafetleri

**Bozkurt Başlı Petrol Ofisi Gazyağı Tenekeleri.
Ayrıca Büyük Varillerde de Bozkurt Logoları Vardır.**

**Gazi Mustafa Kemal Atatürk Tarafından İmzalanarak,
Atatürk İlkokulu'na Hediye Edilen Kuran-ı Kerim.**

Ankara - Ulus Atatürk Heykelindeki Bozkurt Başları. Bozkurtlar Kale Duvarlarında İken Atatürk'ün Ölümünden Sonra Bozkurt'a Hakaret İçin Yere Monte Edilmiştir.

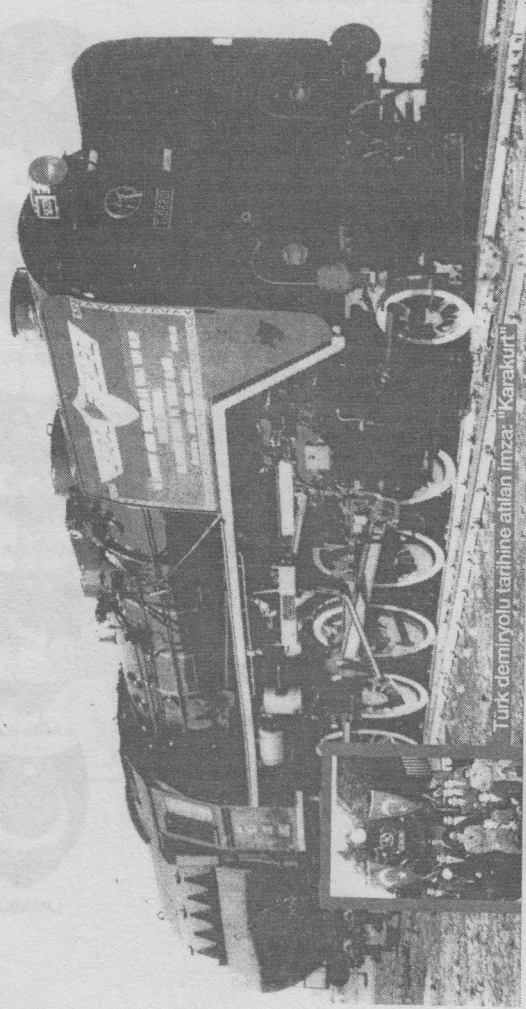
PETROL OFİSİ'NİN BOZKURT'LU İLK LOGOSU

Petrol Ofisi'nin Bozkurtlu İlk Logosu

TÜRK MUKAVEMET TEŞKİLATI (TMT) 1958

Kıbrıs Türk Mukavemet Teşkilatının
Bozkurtlu Sancakları

1960 Yılında Eskişehir Tülomsaş'da Yapılan Türk Lokomotifleri Kara Kurt

Kurt Başlı “Anadolu Kurtları” Filosu

**Ermenilerin Yapmış Olduğu Soykırımını
Anlatan İğdir Soykırım Anıtındaki Bozkurt.**

İÇİNDEKİLER

Atatürk ve Bozkurt	1
Türk'ün Tarihi	1
Atatürk'ün Stalin'e Meydan Okuması	3
Atatürk'ün BAŞBUG'luk Teklifini Kabulü	5
Atatürk'ün İsmet İnönü'yü Görevden Alması	6
Atatürk ve Kıbrıs	8
Musul, Kerkük, Selanik, Adalar ve Atatürk	13
Atatürk'ün Mason Localarını Kapattırması	17
Atatürk ve Yahudiler	20
Atatürk'ün Bursa Amerikan Kız Koleji'ni Kapattırması	23
Başbuğ Atatürk	23
Atatürk Halkevleri Dergisinin Adını Koyuyor: ÜLKÜ	25
Bursa Nutku Gerçeği	27
Atatürk'ün Türk Ordusuna Türk Birliği Mesajı	30
Adolf Hitler'in Atatürk'e Hayranlığı	39
Reis Kimdir	41
Kurtuluşu Avrupa ve Amerika'da Arayanlara Atatürk'ün Mesajı	43
Ülküler Devlet Tarafından Açıklanmaz, Milletçe Yaşanır	49
Atatürk'ün Vasiyeti	54
Atatürk ve Fesat Rum Patrikhanesi	57
İsmet İnönü "Anadolu'da Yeni Bir Kahraman Yaratmaya Çalışmayın"	66
Lozan'da Kazanılan, Nasıl Kaybedilir	68
Atatürk'ün Cumhurbaşkanı Adayı Mareşal Fevzi Çakmak	70
İsmet İnönü'nün Başbakanı Refik Saydam'ın Haince Konuşması	71
Fatih Sultan Mehmet ve Atatürk	77
II. Abdulhamid Han ve Atatürk	77
Türk Ocaklarının Feshedilmesi Gerçeği	79
KANINI TANIYANDAN BAŞKASINA İNANMA	89
Rusya'nın Kurtuluş Savaşındaki Yardımları Yalanı	
Gerçek Orta Asya Türklerinin Yardımı	
Buhara'dan T.B.M.M'ye Gönderilen Altınlara Rusların El Koyması	90
Atatürk Manevi Kızının Adını Koyuyor: ÜLKÜ	99
İngiltere'nin Küstahlığına Sert Cevap	104
Ben Arkadaşlarımı Bırakmam	105
Dede Korkut ve Atatürk	108
Çanakkale Savaşı'nı Kazandıran Kuran-ı Kerim Ruhu	109
Müslümanlık Türk'ün Milli Dinidir	116
Atatürk H.z. Ömer'i Anlatıyor	133
Atatürk Çanakkale Şehitleri İçin Her Yıl Mevlid Okutturuyor	135
Atatürk'ün Cenaze Namazı Kılınıyor	139
H.z. Muhammed	141
Atatürk ve Türk Ordusu	145
Atatürk ve Milli Eğitim	150
Atatürk ve Türk Dili	157
Atatürk ve Enver Paşa	171
BÜYÜK SANDIKLARIMIZ NE KADAR KÜÇÜKMÜŞ	173

TARİHİ GERÇEKLER

İşmet İnönü'nün Kazım Karabekir'e Kurtuluş Savaşı Başlamadan Önce Yazdığı Mektubu	183
İsmet İnönü "Yeni Evlendim, Beni Biraz Rahat Bırak"	185
Fevzi Çakmak'ın Kurtuluş Savaşına Katılması Gerçeği	186
İnönü Savaşlarının İç Yüzü	193
Büyük Taarruz Planı	196
Atatürk - İnönü Kavgaları	197
Atatürk İnönü'yü Görevden Alma Olayı	202
Atatürk'ün Kerkük-Musul'a Girmesinin Engellenmesi	217
Adalar Denizi Gerçeği ve Adaların Ele Geçirilmesi	221
Atatürk'ün Bulgaristan'a Gözdağı	229
Mussolini'nin Casusluk Olayı	230
Yabancı Dil Kompleksi	232
Kelepçe	236
İsmet İnönü, Mareşal Fevzi Çakmak'ın Evini İstimlak Ettiriyor	242
Atatürk Heykelinin Çankaya Köşkünden Sökülmesi	245
Atatürk'ü Koruma Kanunu Nasıl Çıkarıldı	245
Atatürk ve Adnan Menderes	249
Menemen Olayı	255
İki Milyonluk Ankara Şehir Planı	256
Atatürk'ün Yazdığı Şiir: Oğuzoğulları	257
Üç İnek Hasreti	259
Atatürk ve Türk Kadını	263
Atatürk ve Basın	278
Ve Aleykümselam	289
Genelkurmay Özel Harb Dairesi Kodları	292
Cesetlerimizin Türklüğünün Kanıtı, Bozkurt	293
Bozkurtlu ilk T.C 5 Lirası	295
Bozkurtlu ilk T.C 10 Lirası	296
Bozkurtlu M.E.B. Arması	297
T.C. ilk Bozkurtlu Posta Pulu	297
Lahey Adalet Divanının Atatürk'e Hediye Ettiği Bozkurt	298
Atatürk'ün Çalışma Masasındaki Bozkurt	299
1926 - 1929 - 1930-1934 te Basılan Bozkurtlu Pullar (PTT)	300
1935 yılındaki Bozkurt'lu Türk Tekel Sigarası	301
1937 yılındaki Kayseri Uçak Fabrikası	302
1929 da Basılan Bozkurtlu Pul (PTT)	303
Atatürk Dönemindeki Bozkurtlu İzci Kıyafetleri	304
Bozkurt Başlı Petrol Ofisi Tenekeleri	305
Atatürk'ün Atatürk İlkokuluna Hediye Ettiği Kuran-ı Kerim	306
Ankara - Ulus Atatürk Heykelindeki Bozkurtlar	307
Petrol Ofisinin İlk Logosu	308
TMT'nin Bozkurtlu Sembolleri	309
Kara Kurt	310
Anadolu Kurtları	311
Iğdır Soykırım Anıtı	312

KAYNAKLAR

- ATATÜRK:** "ATATÜRK DÜŞÜNCESİNDE DİN VE LAİKLİK": A.K.D.T.Y.K. YAYINLARI 2001, ANKARA, TTK BASIMEVİ
- AFETİNAN, AYŞE:** "KEMAL ATATÜRK'Ü ANARKEN" (ATATÜRK'TEN HATIRALAR: 2) II. BASIM, ANKARA, 1956
- AFETİNAN, AYŞE-KARAL, ENVER ZİYA:** "ATATÜRK HAKKINDA KONFERANSLAR" TTK. BASIMEVİ, ANKARA, 1946
- AFETİNAN, AYŞE:** "KEMAL ATATÜRK'Ü ANARKEN" 1956, ANKARA, GÜZEL SANATLAR MATBAASI
- AFETİNAN, AYŞE:** "ATATÜRK HAKKINDA HATIRA VE BELGELER" TÜRKİYE İŞ BANKASI YAYINLARI, 1959, ANKARA
- AFETİNAN, AYŞE:** "ATATÜRK VE DİL BAYRAMI" ATATÜRK'E SAYGI, TDK YAYINI, 1969, ANKARA
- AFETİNAN, AYŞE:** "ATATÜRK'ÜN İNKILAB PRENSİPLERİ" T.T.K. BELLETEN, CİLT: 32, NO: 128, 1968
- AFETİNAN, AYŞE:** "M.KEMAL ATATÜRK'DEN YAZDIKLARIM" ANKARA 1969,ALTINOK MATBAASI
- AFETİNAN, AYŞE:** "M.KEMAL ATATÜRK'TEN YAZDIKLARIM",İSTANBUL, 1971
- AFETİNAN, AYŞE:** "MİLLİYETİN TEMELİ OLAN DİL BİLGİSİ" TÜRK DİLİ DERGİSİ, SAYI: 182, ANKARA, 1966
- AFETİNAN, AYŞE:** "MİMAR KOCA SİNAN", TÜRKİYE EMLAK KREDİ BANKASI YAYINLARI, ANKARA 1968
- AFETİNAN, AYŞE:** ÜLKÜ DERGİSİ, CİLT: 2 SAYI: 22, 1948
- AFETİNAN, AYŞE:** "MEDENİ BİLGİLER VE M.KEMAL ATATÜRK'ÜN EL YAZILARI", ATATÜRK ARAŞTIRMA MERKEZİ, A.K.D.T.Y.K., SEMİH OFSET, 2000, ANKARA, 1969, TTK BASIMEVİ, ANKARA TTK KURUCU ÜYESİ
- AFETİNAN, AYŞE:** "ELLİNCİ YILDA TARİHTEN GELECEĞE" TÜRKİYE İŞ BANKASI YAYINLARI, 1973, ANKARA
- AKIMSAR, BESİM:** "ATATÜRK'ÜN ÖLÜMSÜZ SÖZLERİ" İZMİR, 1962, KOVAN YAYINLARI, 1963 İSTANBUL
- AKŞAM GAZETESİ:** 27.08.1933

ALTINER, AVNİ: "HER YÖNÜYLE ATATÜRK", BAKIŞ KÜTÜPHANESİ, İSTANBUL, CİLT: II, 1974

ARAR, İSMAIL: "ATATÜRK'ÜN İZMİT BASIN TOPLANTISI" İSTANBUL, 1969, BURÇAK YAYINEVİ

ARDIÇ NURİ : HATIRALAR, GÖRÜŞLER, HALKEVİ DERGİSİ, SAYI:13, ADANA 1939

ARIBURNU, KEMAL: "ATATÜRK-ANEKDOTLAR, ANILAR" ANKARA 1960

ARIKOĞLU, DAMAR: HATIRALARIM, İSTANBUL, 1961

ARIN, ENGİN : "ATATÜRKÇÜLÜK BİLDİRİSİ" GÜN MATBAASI, 1972

ARIN ENGİN: ATATÜRKÇÜLÜK MANİFESTOSU İSTANBUL, ATATÜRKÇÜLÜK KÜLTÜR, YAYINLARI SAYI 23.

ARMANER NEDA : ATATÜRKÇÜLÜK, ATATÜRK VE ATATÜRKÇÜLÜĞE İLİŞKİN MAKALELER. GENELKURMAY BŞK. M.E.B. BASİMEVİ 2001, İSTANBUL

ARMANER, NEDA: "ATATÜRK VE DİN" 10.11.1971'DE ANKARA ÜNİVERSİTESİ, İLAHİYAT FAKÜLTESİNDE YAPILAN KONUŞMA METNİ

ARSAL, SADRİ MAKSUDİ: "TÜRK DİLİ İÇİN"

ARSAN, NİMET : "ATATÜRK'ÜN TAMİM, TELGRAF VE BEYANNAMELERİ" TÜRK İNKILAP TARİHİ ENSTİTÜSÜ YAYINLARI, 1964, TTK BASİMEVİ

ARVASI, İBRAHİM: "TARİHİ HAKİKATLER" ANKARA, YARGIÇOĞLU MATBAASI, 1964

ATATÜRK: ESKİŞEHİR BASININDA ATATÜRK, OLAY YAYINLARI 1989, BURSA ULUDAĞ GAZETESİ TESİSLERİ

ATATÜRK: "ATATÜRK" 1000 TEMEL ESER DİZİSİ, İSTANBUL 1970

ATATÜRK: "TÜRK GENCİNİN EL KİTABI" BAŞBAKANLIK BASIN YAYIN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ, 1973, M.E.B. BASİMEVİ, İSTANBUL

ATATÜRK: ATATÜRK ARAŞTIRMA MERKEZ DERGİSİ GÜN OFSET. 1997. A.K.D.T.Y.K. ANKARA.

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİMİZ: İKİNCİ BASKI, K.K.K.ANKARA BASİMEVİ 1978. K.K.K.YARDIMCI EĞİTİM YAYINI.

ATATÜRK'ÜN KAMUTAYI AÇIŞ NUTUKLARI: ATATÜRK, 1937, ANKA-

RA

ATATÜRK'ÜN MAARİFE AİT DİREKTİFLERİ: "GAZİ MUSTAFA KEMAL ATATÜRK, MAARİF VEKALETİ, ANA PROGRAM HAZIRLIKLAR SERİSİ NO 1, İSTANBUL, 1939

ATATÜRK'ÜN SÖYLEV VE DEMEÇLERİ: A.K.D.T.Y.K, ATATÜRK ARAŞTIRMA MERKEZİ, CİLT: I, TTK BASİMEVİ, 1997, ANKARA

ATATÜRK'ÜN SÖYLEV VE DEMEÇLERİ: A.K.D.T.Y.K, ATATÜRK ARAŞTIRMA MERKEZİ, CİLT: II, TTK BASİMEVİ, 1997, ANKARA

ATATÜRK'ÜN SÖYLEV VE DEMEÇLERİ: A.K.D.T.Y.K, ATATÜRK ARAŞTIRMA MERKEZİ, CİLT: III, TTK BASİMEVİ, 1997, ANKARA

ATATÜRKÇÜLÜK: "ATATÜRK VE ATATÜRKÇÜLÜĞE İLİŞKİN MAKALELER" GENELKURMAY BAŞKANLIĞI, M.E.B. BASİMEVİ, CİLT: II, 2001, İSTANBUL

ATATÜRKÇÜLÜK: "ATATÜRK'ÜN GÖRÜŞ VE DİREKTİFLERİ" 1. KİTAP, GENELKURMAY BAŞKANLIĞI NEŞRİYATI, ANKARA, 1982, M.E.B. YAYINEVİ

ATATÜRKÇÜLÜK: "ATATÜRK'ÜN GÖRÜŞ VE DİREKTİFLERİ" GENELKURMAY BAŞKANLIĞI, M.E.B. BASİMEVİ, CİLT: I, 2001, İSTANBUL

ATATÜRKÇÜLÜK: "ATATÜRKÇÜ DÜŞÜNCE SİSTEMİ" GENELKURMAY BAŞKANLIĞI, M.E.B. BASİMEVİ, CİLT: III, 2001, İSTANBUL

ATATÜRKÇÜLÜK: GENELKURMAY BAŞKANLIĞI BASİMEVİ, ANKARA 1982

ATAY, FALİH RIFKI: "ATATÜRK'ÜN BANA ANLATTIKLARI" SEL YAYINLARI, İSTANBUL, 1955

ATAY, FALİH RIFKI: "ATATÜRKÇÜLÜK NEDİR?" 1966, İSTANBUL

ATAY, FALİH RIFKI: 11 KASIM 1938 ULUS GAZETESİ

ATAY FALİH RIFKI : " ÇANKAYA" ATATÜRK'ÜN DOĞUMUNDAN ÖLÜMÜNE KADAR, DOĞAN KARDEŞ MATBAACILIK, İSTANBUL, 1959, 1969

ATILHAN, CEVAT RIFAT: "BÜTÜN AÇIKLIĞIYLA İNÖNÜ SAVAŞLARI VE HAKİKİ KAHRAMANLARI" AYKURT NEŞRİYATI, 1968, İSTANBUL, GENERAL

ATILHAN, CEVAT RIFAT: "TÜRKOĞLU DÜŞMANI TANI" AK-ÜN BASİMEVİ, İSTANBUL, 1952, GENERAL

- AYDA, ADİLE:** CUMHURİYET GAZETESİ 10 ARALIK 1963
- AYIN TARİHİ :** A. EKREM TALU, 1940-KASIM
- AYIN TARİHİ:** "REİSİCUMHUR HAZRETLERİNİN SEYAHATLERİ" SAYI: 82, 1931,
- AYIN TARİHİ:** 1934, SAYI: 12
- AYIN TARİHİ:** NO: 50, 1938
- AYIN TARİHİ:** REİSİCUMHUR HAZRETLERİNİN NUTUKLARI, CİLT: 20, SAYI: 65, 1929
- AYIN TARİHİ:** REİSİCUMHUR HAZRETLERİNİN NUTUKLARI, CİLT: 21 SAYI: 68, 1929
- AYIN TARİHİ:** REİSİCUMHUR HAZRETLERİNİN NUTUKLARI, CİLT: 21, SAYI: 68, 1929
- AYIN TARİHİ:** REİSİCUMHUR HAZRETLERİNİN NUTUKLARI, SAYI 49, 1938
- AYIN TARİHİ:** REİSİCUMHUR HAZRETLERİNİN SEYAHATLERİ SAYI: 84-85, 1931
- AYKUT, MAHMUT ATİLLA:** "ZAFERİ TAMAMLAYAN İNKILAB" İLERİ GAZETESİNDEN, T.D.K. YILLIK, 1944, ANKARA
- BAHAR, HÜSEYİN:** "ATATÜRK'ÜN İNANÇ DÜNYASI" BİLTEK YAYINLARI, ANKARA, 2001
- BALKIR, S. EDİP:** "ESKİ BİR ÖĞRETMENİN ANILARI" İSTANBUL, 1968
- BANOĞLU, NİYAZİ AHMET:** "NÜKTE VE FIKRALARLA ATATÜRK"
- BANOĞLU, NİYAZİ AHMET:** SİZİN GAZETE (KİTAP HAFTASI) M.E.B. BASİMEVİ, İSTANBUL, 1971
- BANOĞLU, NİYAZİ AHMET:** "ATATÜRK'ÜN İDEOLOJİSİ 14.11.1978 BAYRAM GAZETESİ.
- BARDAKÇI, MURAT:** " ŞAHBABA", PAN YAYINCILIK, 1998, YAYLACIK MATBAASI, İSTANBUL
- BAŞAR, HAMDİ AHMET:** "ATATÜRK'LE 3 AY" 1945, İSTANBUL
- BAYAR, CELAL:** ATATÜRK'ÜN SON BAŞBAKANI, ESKİ CUMHURBAŞKANI "ATATÜRK'TEN HATIRALAR", SEL YAYINLARI, HİSAR MATBAASI, 1955, İSTANBUL.
- BAYDAR, MUSTAFA:** "ATATÜRK DİYOR Kİ" VARLIK YAYINLARI 1981,

İSTANBUL,1951

BAYDAR, MUSTAFA: "ATATÜRK'LE KONUŞMALAR" VARLIK YAYINLARI, İSTANBUL, 1964

BAYUR, HİKMET: "ATATÜRK" TTK, BELLETEN, CİLT: III. SAYI: 10, ANKARA, 1939

BEHÇET, MACİT: GAZİ VE ESERLERİ, İSTANBUL, 1934

BİL, HİKMET: "ATATÜRK'ÜN SOFRASI" EKİCİĞİL YAYINEVİ,1955,İSTANBUL

BİNGÖL, VASFİ: "ATATÜRK'ÜN DÜŞÜNCE VE BUYRUKLARI" ANKARA ÜNİVERSİTESİ, 1970, TDK, ANKARA

BORAK, SADİ: "ATATÜRK VE DİN", ANIL YAYINEVİ, İSTANBUL

BORAK, SADİ: "ATATÜRK VE EDEBİYAT" VARLIK YAYINLARI, DİLEK MATBAASI, İSTANBUL

BORAK, SADİ: "ATATÜRK'ÜN ÖZEL MEKTUPLARI" VARLIK YAYINLARI, İSTANBUL, 1961,1970

BORAK, SADİ: "BİLİNMEYEN YÖNLERİYLE ATATÜRK" AKŞAM KİTAP KULÜBÜ SERİSİ: 26, İSTANBUL, 1966

BOZDAĞ, İSMET: "ATATÜRK'ÜN AVRASYA DEVLETİ" TEKİN YAYINEVİ, 2. BASIM, İSTANBUL, 1999

BOZDAĞ, İSMET: "ATATÜRK'ÜN SOFRASI" İSTANBUL, 1971

BOZKURT, MAHMUT ESAT: ATATÜRK DÖNEMİNİN ADALET BAKANI VE İNKILAP TARİHİ KÜRSÜ HOCASI, "YAKINLARINDAN HATIRALAR", İSTANBUL, SEL YAYINLARI 1955

BOZKURT, MAHMUT ESAT : ATATÜRK DÖNEMİNİN ADALET BAKANI VE İNKILAP TARİHİ KÜRSÜ HOCASI, "ATATÜRK İHTİLALİ", BURHANEDDİN MATBAASI, İSTANBUL, 1940

BURHAN CAHİT: "GAZİ MUSTAFA KEMAL" 1932

CUMHURİYET GAZETESİ: "19 ŞUBAT 1931

CUMHURİYET GAZETESİ : 11 KASIM 1938

CUMHURİYET GAZETESİ: 01.04.1937

CUMHURİYET GAZETESİ: 01-08-1932

CUMHURİYET GAZETESİ: 02.09.1933

CUMHURİYET GAZETESİ: 10.11.1950

- CUMHURİYET GAZETESİ:** 28.04.1933
CUMHURİYET GAZETESİ: 31. EKİM 1930
CUMHURİYET GAZETESİ: 8 ARALIK 1951
CUMHURİYET GAZETESİ : 03.08.1932
ÇAĞLAR, BEHÇET KEMAL : "BUGÜNÜN DİLİYLE ATATÜRK'ÜN SÖYLEVLERİ" TDK. 1968, ANKARA ÜNİVERSİTESİ, BASİMEVİ
DEMİRER, ERCÜMENT: BAKIŞ DERGİSİ, ARALIK 1969
DİLMEN, İBRAHİM NECMİ: "DİLCİ ŞEF" ÇIĞIR MECMUASI, CİLT: 7 SAYI: 74-75, 1939
DİLMEN, İBRAHİM NECMİ: 1943 DİL BAYRAMINDA İBRAHİM NECMİ DİLMEN'İN SÖZLERİ, T.D.K. YILLIK, 1943, ANKARA
EGELİ, MÜNİR HAYRİ: "ATATÜRK'ÜN BİLİNMEYEN HATIRALARI" İSTANBUL, 1954, AHMET HALİT YAŞAROĞLU KİTAPÇILIK
ELDENİZ, PERİHAN NACİ: "ATATÜRK VE TÜRK KADINI" TTK, BELLETEN, CİLT: XX, SAYI: 80, 1956, ANKARA
ERDOĞAN, FAHRETTİN: T.B.M.M. I. DÖNEM KARS MİLLETVEKİLİ, "TÜRK ELLERİNDE HATIRALARIM", 1954
EDGÜDER, RIDVAN NAFİZ: "ATATÜRK'ÜN HAYATI VE ESERLERİ"
EROĞLU HAMZA : ATATÜRKÇÜLÜK, CİLT:II, M.E.B. BASİMEVİ. İSTANBUL 2001.
FAHRİ, HASAN: " ATATÜRK BİR ANTİKOMÜNİSTTİ" SU YAYINLARI 1978, İSTANBUL
GENERAL, SHERRİLL: "ATATÜRK NEZDİNDE BİR YIL ELÇİLİK", ÇEVİREN: AHMET EKREM, İSTANBUL, 1935
GİZLİ CELSE ZABITLARI: T.B.M.M. BASİMEVİ, 1980, ANKARA
GÖYÜNÇ, NEJAT: "TÜRK KÜLTÜRÜ DERGİSİ" SAYI: 61, AYYILDIZ MATBAASI, 1967, T.K.A.E.
GRANDA, CEMAL: HAZIRLAYAN: TURHAN GÜRKAN "ATATÜRK'ÜN UŞAĞI İDİM, SIRALAR MATBAASI, 1973, İSTANBUL
GÜNALTAY, M. ŞEMSEDDİN: 1951 OLAĞANÜSTÜ TÜRK DİL KURULTAYI TDK YAYINI, ANKARA, 1954, OTURUM KONUŞMASI
GÜNALTAY, M. ŞEMSETTİN: "ATATÜRK'E AİT İKİ HATIRA" ÜLKÜ DERGİSİ, CİLT: 9, SAYI 100, 1945

- GÜRER, CEVAT ABBAS:** ATATÜRK'ÜN YAVERİ, 10 ARALIK 1941, CUMHURİYET GAZETESİ
- GÜRTAŞ, AHMET:** "ATATÜRK VE DİN EĞİTİMİ "
- GÜVEN, CELAL FERİT:** YÜCEL DERGİSİ, CİLT: 10, SAYI: 57, 1939
- HAKİMİYET-İ MİLLİYE:** "02.01.1933
- HAKİMİYET-İ MİLLİYE:** 01.01.1934
- HAKİMİYET-İ MİLLİYE:** 25 OCAK 1933
- HAKİMİYET-İ MİLLİYE:** 13.12.1931
- HAKİMİYET-İ MİLLİYE:** 8 AĞUSTOS 1929
- İĞDEMİR, ULUĞ:** "DEVLET ADAMI, DÜŞÜNÜR VE İNSAN ATATÜRK'TEN BAZI ANILAR" SÜMERBANK DERGİSİ, CİLT:3, SAYI: 29, ANKARA 1963
- İĞDEMİR, ULUĞ:** ATATÜRK'ÜN ANAFARTALAR MUHAREBELERİNE AİT HATIRALARI. 1943. ANKARA T.T.K.
- İLBAY, ASAF:** ASAF İLBAY ANLATIYOR "YAKINLARINDAN HATIRALAR" İSTANBUL SEL YAYINLARI, 1955
- İLKÖĞRETİM MECMUASI:** CİLT: IV, SAYI: 61, 1940
- İMECE, MUSTAFA SELİM:** "ATATÜRK'ÜN ŞAPKA DEVRİMİNDE KASTAMONU VE İNEBOLU SEYAHATLERİ" TÜRKİYE İŞ BANKASI YAYINLARI ANKARA, 1959, TTK BASIMEVİ
- İNAN ABDÜLKADİR:** "ATATÜRK VE DIŞ TÜRKLER" SAYI: 13, ANKARA, 1963
- İNAN, ABDULKADİR:** "ATATÜRK DEVRİNE AİT BİR HATIRA" TÜRK KÜLTÜR DERGİSİ, SAYI: 85, 1969
- İNAN, ABDULKADİR:** "İKİ HATIRA, TÜRK MİLLİYETÇİLERİNİN KALEMİYLE ATATÜRK" HAZIRLAYAN: İLKER EGEMEN DARENDELİOĞLU, TOPRAK YAYINLARI, İSTANBUL, 1964
- İNÖNÜ, İSMET:** İSMET İNÖNÜ'NÜN 06.11.1937 TARİHLİ T.B.M.M. KONUŞMASI, T.B.M.M. TUTANAKLARI
- İSLAM ANSİKLOPEDİSİ:** ATATÜRK MADDESİ. 10. CÜZ İSTANBUL, 1960
- KABAKLI, AHMET:** "TEMELLERİN DURUŞMASI",9.BASIM İSTANBUL,1990
- KAFESOĞLU, İBRAHİM :** TÜRK KÜLTÜRÜ DERGİSİ, SAYI: 61, AYYIL-

- DIZ MATBAASI, TÜRK KÜLTÜRÜ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ
KAFESOĞLU, İBRAHİM : TÜRK KÜLTÜRÜ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ,
TÜRK KÜLTÜRÜ DERGİSİ SAYI: 61, AYYILDIZ MATBAASI, 1967
KAFESOĞLU İBRAHİM- SARAY MEHMET: "ATATÜRK İLKELERİ VE
DAYANDIĞI TARİHİ TEMELLER", İSTANBUL, 1998 İSTANBUL ÜNİVERSİ-
TESİ YAYINLARI
KAL, NAZMİ: "ATATÜRK'LE YAŞADIKLARINI ANLATTILAR" BİLGİ YA-
YINEVİ, KASIM 2001, ANKARA
KANDEMİR, FERİDUN: "ATATÜRK'ÜN KURDUĞU TÜRKİYE KOMÜNİST
PARTİSİ VE SONRASI" YAYINLAYAN NEJAT AĞBABA, İSTANBUL, 1966,
SİNAN MATBAASI
KANSU, MAZHAR MÜFİT: ERZURUM'DAN ÖLÜMÜNE KADAR ATA-
TÜRK'LE BERABER" ATATÜRK'ÜN YAKIN ARKADAŞI, CİLT: I, TTK, AN-
KARA, 1966
KANTAR, CEMAL: "ATATÜRK'ÜN MİLLİYETÇİ CEPHESİ" TÜRK KÜLTÜ-
RÜ DERGİSİ, SAYI: 49, 1966 AYYILDIZ MATBAASI T.K.A.E.
KARAL, ZİYA ENVER: "ATATÜRK'TEN DÜŞÜNCELER" DOĞUŞ MATBA-
ASI, ANKARA
KARAL, ZİYA ENVER: "ATATÜRK'TEN DÜŞÜNCELER" 1981, İSTANBUL,
MEB YAYINEVİ
KILIÇ, ALİ: GAZİANTEP MİLLETVEKİLİ, ATATÜRK'ÜN SOFRA ARKA-
DAŞI, İSTİKLAL MAHKEMELERİ BAŞKANI, "ATATÜRK'ÜN HUSUSİYET-
LERİ", SEL YAYINLARI, HİSAR MATBAASI, 1955
KILIÇ, ALİ: GAZİANTEP MİLLETVEKİLİ, ATATÜRK'ÜN SOFRA ARKA-
DAŞI, İSTİKLAL MAHKEMELERİ BAŞKANI, "ATATÜRK'ÜN SON GÜNLE-
Rİ" SEL YAYINLARI, HİSAR MATBAASI, İSTANBUL, 1955
KIRKLARELİ İL YILLIĞI: 1967, İSTANBUL
KOCATÜRK, UTKAN: "ATATÜRK'ÜN FİKİR VE DÜŞÜNCELERİ" TUR-
HAN KİTABEVİ, OLGAÇ MATBAASI 1984
KOÇU, REŞAT EKREM: İSLAM ANSİKLOPEDİSİ, İSTANBUL, 1960
KOP, KADRİ KEMAL: "ATATÜRK DİYARBAKIR'DA", İSTANBUL, 1938
KORKUD, REFİK: "SOSYALİZME KARŞI ATATÜRK" YARGIÇOĞLU MAT-
BAASI, ANKARA 1967, TÜRKİYE FİKİR AJANSI

- KOYUNOĞLU, HİKMET:** "KÜLTÜR VE SANAT DERGİSİ" SAYI:5, 1977
- KURAN, ERCÜMENT:** "TÜRK KÜLTÜRÜ DERGİSİ" SAYI: 37, TÜRK KÜLTÜRÜNÜ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ
- KUTAY, CEMAL:** "ATATÜRK OLMASAYDI", AKSOY YAYINCILIK, İSTANBUL, 1998
- KUTAY, CEMAL:** "ATATÜRK'ÜN SON GÜNLERİ", BOĞAZIÇI YAYINLARI
- KÜR, İSMET:** "ANILARIYLA ATATÜRK", KÜR YAYINLARI
- MELZİG, HERBERT:** "ATATÜRK'ÜN BAŞLICA NUTUKLARI" İSTANBUL, 1942
- MELZİG, HERBERT:** "ATATÜRK DEDİ Kİ" ANKARA SÜMER MATBAASI, 1942
- MİLLİ EĞİTİMLE İLGİLİ SÖYLEV VE DEMEÇLER:** TÜRK İNKILAB TARİHİ ENSTİTÜSÜ YAYINLARI: 6, 1946
- MİLLİYET GAZETESİ:** 21 ARALIK 1933 MİLLİYET GAZETESİ
- MUMCU, UĞUR:** "KAZIM KARABEKİR ANLATIYOR" TEKİN YAYINEVİ 18. BASIM
- MÜDAFAA-İ HUKUK:** SAYI: 31
- NADİR, NADİ:** 11 KASIM 1938 CUMHURİYET GAZETESİ
- NUTUK I:** GAZİ MUSTAFA KEMAL ATATÜRK, M.E.B. YAYINLARI, 1996, ANKARA
- NUTUK II:** GAZİ MUSTAFA KEMAL ATATÜRK, M.E.B. YAYINLARI, 1996, ANKARA
- NUTUK III:** GAZİ MUSTAFA KEMAL ATATÜRK, M.E.B. YAYINLARI, 1996, ANKARA
- OKUR, HAFIZ YAŞAR:** "ATA" İSTANBUL, SUDER MATBAASI, 1962
- OKUR HAFIZ YAŞAR :** " ATATÜRK'LE 15 YIL" DİNİ HATIRALAR İSTANBUL, 1962, SİRALAR MATBAASI
- OLCAYTUĞ, RÜKNEDDİN FETHİ:** "ATATÜRK HAKKINDA DÜŞÜNCE VE TAHLİLLER", İSTANBUL, 1943
- ORHONLU, CENGİZ:** TÜRK KÜLTÜR DERGİSİ, SAYI: 61, AYYILDIZ MATBAASI, 1967, T.K.A.E.
- ORKUN:** 1998 EKİM
- ORKUN:** 1998 KASIM

OZANSOY, HALİT FAHRİ: "EDEBİYATÇILAR ÇEVREMDE" İSTANBUL, 1970

ÖNDER, MEHMET: "ATATÜRK'ÜN YURT GEZİLERİ" İŞ BANKASI YAYINLARI, ANKARA, 1975

ÖZALP, KAZIM: "ÖZALP ATATÜRK'Ü ANLATIYOR" 22-27 ARALIK 1969 GÜNLÜ MİLLİYET GAZETELERİ

ÖZER, YUSUF ZİYA: TÜRK TARİH KURUMU, BELLETEN, SAYI: 10, 1939

ÖZERDİM, N.SAMİ: "ATATÜRKÇÜLÜĞÜN EL KİTABI" TDK YAYINLARI, 1981

ÖZGÜ, MELAHAT: SÜMERBANK DERGİSİ, CİLT:3, SAYI 29, 1963

ÖZDEYİŞLERİYLE ATATÜRK: ANKARA GENELKURMAY BASIMEVİ. ANKARA 1981. GENELKURMAY ASKERİ TARİH VE STRATEJİK ETÜT BŞK.ATATÜRK YAYINLARI SERİSİ.

PULKO: OSMANLI İMPARATORLUĞU VE TÜRKİYE CUMHURİYETİ POSTA PULLARI KATALOĞU, 2003, BAHADIR PUL EVİ YAYINCILIK, İSTANBUL.

SAFA, PEYAMİ: "EN BÜYÜK KAYBIMIZ" İSTANBUL, 1938

SAKARYA GAZETESİ: "7 AĞUSTOS 1929, ESKİŞEHİR SAKARYA GAZETESİ"

SARAY, MEHMET : "ATATÜRK VE TÜRK DÜNYASI" ACAR YAYINLARI, İSTANBUL, 1998

SARAY, MEHMET: "ATATÜRK VE TÜRK TARİHİ" TÜRK KÜLTÜRÜ, SAYI: 249, 1984

SARAY, MEHMET: "ATATÜRK'ÜN SOVYET POLİTİKASI" DAMLA NEŞRİYAT, 2. BASKI, İSTANBUL, 1990

SARAY, MEHMET: "TÜRK DÜNYASINDA DİL VE KÜLTÜR BİRLİĞİ, GASPIRALI İSMAİL BEY'DEN ATATÜRK'E" ÇANTAY KİTABEVİ, 2003

SARAY, MEHMET: KIYAFET VE LAİKLİK" , ANKARA, 1989

SERTKAYA, OSMAN FİKRİ: "ATATÜRK VE TÜRK DİLİ TEBLİĞİ" 1998 TÜRK DİL KURULTAYI AÇIŞ KONUŞMASI, İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ,TÜRKİYAT ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜ

SEVÜK, İSMAİL HABİB: "ATATÜRK İÇİN" İSTANBUL, 1939

SOYDAN, MAHMUT: "GAZİ VE İNKILAP" 06.02.1930 MİLLİYET GAZETE-

Sİ

SOMUNCUOĞLU, SADİ: "AVRUPA BİRLİĞİ UYUM PAKETLERİNDEN FEDERASYONA" ATO YAYINLARI, 2003, ANKARA

SOYAK, HASAN RIZA: "FOTOĞRAFLARLA ATATÜRK VE ATATÜRK'ÜN HUSUSİYETLERİ" HAYAT YAYINLARI, 1965

SOYAK, HASAN RIZA: "YAKINLARINDAN HATIRALAR" SEL YAYINLARI İSTANBUL, 1955, ATATÜRK'ÜN GENEL SEKRETERİ

SOYAK, HASAN RIZA: 10 ARALIK 1949 TARİHLİ CUMHURİYET GAZETESİ, HATIRALAR

SOYDAN, MAHMUT: "GAZİ VE İNKILAP" MİLLİYET GAZETESİ 04.12.1929

SOYDAN, MAHMUT: "GAZİ VE İNKILAP" MİLLİYET GAZETESİ 08.01.1930

SOYDAN, MAHMUT: GAZİ VE İNKILAP, 9 OCAK 1930 MİLLİYET GAZETESİ

SÖZER, VURAL: "ATATÜRK'LÜ GÜNLER" BARAJANS YAYINLARI 1998, İSTANBUL

ŞAPOLYO, ENVER BEHNAN: "ATATÜRK'ÜN HAYATI"

ŞAPOLYO, ENVER BEHNAN: 1951 OLAĞANÜSTÜ DİL KURULTAYI KONUŞMASI T.D.K. 1954, ANKARA

ŞAPOLYO, ENVER BEHNAN: "KEMAL ATATÜRK VE MİLLİ MÜCADELE TARİHİ" İSTANBUL, 1958

ŞAPOLYO, ENVER BEHNAN: "ATATÜRK'ÜN HAYATI" ZAFER GAZETESİ YAYINLARI, 1954

ŞIKOĞLU MUSTAFA: TÜRK KÜLTÜRÜ, SAYI 49, T.K.A.E.AYYILDIZ MATBAASI, ANKARA.1966.

T.B.M.M. GİZLİ CELSE ZABITLARI: TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, ANKARA

TANSU, İSMAİL: "ASLINDA HİÇ KİMSE UYUMUYORDU, DEVLET ELİYLE TMT "ÖZEL HARP DAİRESİ LOJİSTİK ŞUBE MÜDÜRÜ, 1959, KİTAP BASIM 2001

TANYU, HİKMET: "ATATÜRK VE TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİ", ANKARA 1961, ORKUN YAYINLARI, ORKUN BASIMEVİ,

TANYU HİKMET : " ATATÜRK VE TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİ" 1981, ANKARA, EMEL MATBAACILIK

TARAKLIOĞLU, NİHAT: "ATATÜRK VE GENÇLİK" ATATÜRK HAFTASI ARMAĞANI, GENELKURMAY BAŞKANLIĞI, ANKARA, 1986

TARİH IV: TÜRK TARİHİ TETKİK CEMİYETİ, İSTANBUL, 1931

TEPEDELENLİOĞLU, NİZAMETTİN NAZİF: "ORDU VE POLİTİKA" BEDİR YAYINLARI,1967, İSTANBUL

TEPEDELENLİOĞLU, NİZAMETTİN NAZİF:"ABDÜLHAMİD" 31-07-1958 HÜRRİYET GAZETESİ

TERZİOĞLU, S.ARİF: "YAZILMAYAN YÖNLERİYLE ATATÜRK"

TİMURTAŞ, FARUK. K. : "TÜRK KÜLTÜRÜ DERGİSİ" SAYI: 61, AYYILDIZ MATBAASI, 1967 T.K.A.E.

TOROS, TAHA: "ATATÜRK'ÜN ADANA SEYAHATLERİ" ADANA, 1939

TUNA, ERGÜN: "ATATÜRK'E AİT HATIRALAR"

TURAN, ÖMER: "AVRASYA'DA MİSYONERLİK", ASAM, YAYINLARI, ANKARA, 2002, YORUM MATBAASI

TÜRK KÜLTÜR DERGİSİ: "GAZİ MUSTAFA KEMAL ATATÜRK'ÜN DUM-LUPINAR NUTKU 1924" TÜRK KÜLTÜRÜNÜ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ, 1972, SAYI: 118, AYYILDIZ MATBAASI, ANKARA

TÜRK KÜLTÜRÜ DERGİSİ: TÜRK KÜLTÜRÜNÜ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ YAYINLARI, S.61, 1967, ANKARA, AYYILDIZ MATBAASI

TÜRK SİLAHLI KUVVETLER DERGİSİ: 1992, TEMMUZ, SAYI: 333

TÜRKİYE CUMHURİYETİ BANKNOTLARI: T.C.M.B 1995 EMİSYON GENEL MÜDÜRLÜĞÜ. ANKARA.

ULUS GAZETESİ: 11 OCAK 1935

ULUS GAZETESİ: 25.08.1936

ULUS GAZETESİ : 11 KASIM 1938

ULUS GAZETESİ: 30.10.1938

ULUS GAZETESİ: 30.10.1938

ULUS GAZETESİ: 7 MAYIS 1935

US, ASIM: GÖRDÜKLERİM, DUYDUKLARIM, DUYGULARIM" İSTANBUL, 1964

UZGÖREN, GÖKHAN: "İZCİLİK TARİHİ" YAYLACIK MATBAASI, İSTANBUL 1984

ÜNAL, ALİ RIZA: "ATATÜRK HAKKINDAKİ ANILARIM" TÜRKİYE HARB MALULÜ GAZİLER DERGİSİ, SAYI: 158, 1969

ÜNAYDIN, RUŞEN EŞREF: "HATIRALAR" TDK YAYINI ANKARA, 1954

ÜNAYDIN, RUŞEN EŞREF: ANAFARTALAR KUMANDANI MUSTAFA KEMAL İLE MÜLAKAT. 1930

ÜNAYDIN RUŞEN EŞREF: "ATATÜRK'Ü ÖZLEYİŞ" TÜRKİYE İŞ BANKASI YAYINI, ANKARA, 1957

ÜSTÜN, EMİN FAİK: "ÜLKÜCÜ ATATÜRK" 1946, İSTANBUL

VAKİT GAZETESİ: 29 OCAK 1931,

VAKKASOĞLU, VEHBİ: "SON BOZGUN", CİLT: I, YENİ ASYA YAYINLARI NESİL MATBAACILIK, 1995, İSTANBUL

VAKKASOĞLU, VEHBİ: "SON BOZGUN", CİLT: II, YENİ ASYA YAYINLARI NESİL MATBAACILIK, 1995, İSTANBUL

YENİ TÜRK YAZISI İLE İLK KIRAAT: DİL ERCÜMENİ TARAFINDAN YAYINLAMIŞTIR, DEVLET MATBAASI, 1928

YEŞİLYURT, SÜLEYMAN: ATATÜRK-İNÖNÜ KAVGASI" HİV YAYINLARI ANKARA 2001

YURDAKUL, DR. E. TUGGENERAL ERDAL: "KIBRIS TÜRKLERİ VE ATATÜRK İNKILAPLARININ KIBRISTA UYGULANMASI", GENEL KURMAY BAŞKANLIĞI, GENEL KURMAY ASKERİ TARİH VE STRATEJİK ETÜT BŞK. YAYINLARI, ANKARA 2002, GENELKURMAY BASİMEVİ

YÜCEBAŞ, HİLMİ: "ATATÜRK'ÜN NÜKTELERİ-FIKRALARI HATIRALARI", KÜLTÜR KİTABEVİ, İSTANBUL 1973

ZABİT VE KUMANDAN İLE HASBİHAL: ATATÜRK, TÜRKİYE İŞ BANKASI YAYINI, 1957, ANKARA

TÜRKİYE TÜRKLERİNDİR ;
İŞTE MİLLİYETPERVERLERİN
PRENSİBİ BUDUR

M. KEMAL ATATÜRK

(Atatürk'ün S.D.V. Cilt III Sayfa:38)

Lozan Antlaşmasından 9 Yıl Sonra
1933 Yılında Atatürk'le, General Mac. Arthur Görüşmesi Esnasında
Atatürk Tarafından Söylenmiştir:

**“ ALLAH NASİP EDER,
ÖMRÜM VEFA EDERSE
MUSUL, KERKÜK
VE
ADALARI GERİ ALACAĞIM.
SELANİK DE DAHİL
BATI TRAKYA'YI
TÜRKİYE HUDUTLARI
İÇİNE KATAÇAĞIM**

Türk Silahlı Kuvvetler Dergisi
Temmuz 1992 Sayı: 333 Sayfa 26